

578.

TERTIA ANNOTATIONIS PARS
IN
LEXICON GEOGRAPHICUM,

CUI TITULUS EST,

مراصد الاطّلاع
علي اسماء الامكنة والبقاع

LEXICON GEOGRAPHICUM

LEXICON GEOGRAPHICUM

LEXICON GEOGRAPHICUM

aus dem Lexikon
des Lexikon des Lexikon

LEXICON GEOGRAPHICUM,

CUI TITULUS EST,

مراد الاطـلاع
علي اسماء الامكنة والبقاع

TOMUS SEXTUS,

CONTINENS

ANNOTATIONEM

IN LITERAS ر - ي.

LUGDUNI BATAVORUM,
APUD E. J. BRILL,
ACADEMIAE TYPOGRAPHUM.

MDCCCLXIV.

HEINRICH THORBECKE

LEXICON GEOGRAPHICUM

Verfasser: Dr. phil. phil. phil.

Verfasser: Dr. phil. phil. phil.

Verfasser: Dr. phil. phil. phil.

Verfasser: Dr. phil. phil. phil.

Verfasser: Dr. phil. phil. phil.

Verfasser: Dr. phil. phil. phil.

Verfasser: Dr. phil. phil. phil.

Verfasser: Dr. phil. phil. phil.

Verfasser: Dr. phil. phil. phil.

Verfasser: Dr. phil. phil. phil.

Verfasser: Dr. phil. phil. phil.

L. S.

Ultima haec Annotationis pars in Lexicon Geographicum, a Viro Clar. T. G. J. JUYNBOLL editum, continet eas annotationes, quas nos edituros in Praefatione Tomi V promisimus. Sunt unice fere Viri Clar. FLEISCHERI; paucas adjecit filius defuncti, Dr. A. W. T. JUYNBOLL, qui laborem hujus Tomi e chartis edendi in se suscepit. Annotationes FLEISCHERI notatae sunt literis FL., JUYNBOLLII filii literis A. J.

P. DE JONG.

ADDENDA ET EMENDANDA.

I, ٢٥٣ l. 13. » والساخة“ Fl. Putabam شَاخَة, a pers. شَاخَة, شَاخَة, *ramus*, hinc fluvius ex alio derivatus aut pars fluvii in plures divisi, *branche de rivière*; sed iterum الساحتان Tom. II, ٢٣. l. 11.

I, ٢٥٢ l. 2. » راس وريسان“ A. I. Sic etiam legit Jaqut secundum Codd. Londin., Oxon., Haun., Petropol., et Berol.

I, ٢٥٢ l. ult. » خربت“ Fl. Potius خربت.

I, ٢٥٥ l. 15. » هَمْدَمَنْد“ Fl. Sec. Kâmûs dicendum est هَمْدَمَنْد.

I, ٢٥٩ l. 8. » الرَّمَاء“ Fl. Scr. الرَّمَاء sine teschdîd literae mim.

I, ٢٥٧ l. 2. In nota 2 sine artic. scribendum est رَاوَنْسَر.

I, ٢٥٧ l. 6. » بَعْل“ Leg. بَعْل; conf. IV pag. 354.

I, ٢٥٧ l. penult. » وقبيل“ Fl. Scr. وقبيل, quod et parallelismo sensûs (*postquam Immaram veneris et antequam Darijam venias*), et vestigiis codicis V. (وقبيل) nititur.

I, ٢٥٨ l. penult. » آجَا“ Leg. آجَا; conf. V pag. 591, ubi pro بَاجَا legendum بَاجَا, coll. *Z. d. D. M. G.* III, 475 l. 26—29.

I, ٢٥٩ l. 2. » يَنْجِد“ leg. يَنْجِد.

I, ٢٥٩ l. 12. » رِبْص أَبِي حَنْفِيَّة“ leg. رِبْص أَبِي حَنْفِيَّة.

I, ٢٥٩ l. penult. » سَعِيد“ Cum Cod. L. leg. سَعِيد, quod etiam scriptum

est in Jaqut Haun., Petrop. et Berol.; intelligitur enim, ut ibi additur, سَعِيد بن ظَهير.

I, ٤٩. l. 5. »سَلَمَانُ« A. I. Leg. سَلِيمَان, ut recte exstat in Al-Jaqubii (editionis meae pag. ١٨ lin. antepenult.) et Baladorii descriptione urbis Bagdad.

I, ٤٩. l. 9. In nota 2 pro سَوَّج legendum est سَوَّج; conf. V pag. 126.

I, ٤٩. l. 13. »قَوَارِ« leg. قَرَار.

I, ٤٩٢ l. 1. »رَدَاةُ« leg. رَدَاةُ, coll. V pag. 106.

I, ٤٩٢ l. 7. »الْمَرْدَمَةُ« Fortasse legendum est الْمَرْدَمَةُ. Conf. Zam. pag. ٧٤ l. 4, collato nostro L. G. in v. الْمَرْدَمَةُ.

I, ٤٩٢ l. 9. »أَحَدِي« leg. أَحَدِي.

I, ٤٩٢ l. ult. »النَّمْرَانُ« Fl. Scr. النَّمْرَان, quae forma pluralis nominis نَمْرٌ etiam legitur I, ١٣٩ l. 7; ibi cod. L. falso, ut hic, النَّمْرَان habet; recte vero editum est النَّمْرَان. Conf. II, ١٣٢ l. 4 et IV pag. 293.

I, ٤٩٣ l. 2. »عَصَلُ« leg. عَصَل, coll. IV pag. 409.

I, ٤٩٣ l. 10. »الرَّحَابُ« coll. nota 9. Legendum est الرَّحَاب; sic enim Qāmūs pag. ٨٩ l. 5: وَأَكْثَرُ وَدَرْيَدَانِ وَدَرْيَدَانِ بِأَذْيَدِجَانِ وَكَتَابِ اسْمِ نَاحِيَةٍ بِأَذْيَدِجَانِ وَدَرْيَدَانِ وَأَكْثَرُ: أَرْمِينِيَّةُ.

I, ٤٩٣ l. 11. »يَشْتَمِلُهَا« Fl. Pulo يَشْتَمِلُهَا, forma prima; nam forma octava cum praepositione عَلَى strui solet, forma prima cum accusativo.

I, ٤٩٣ l. penult. »كَانَتْ« leg. كَانَتْ.

I, ٤٩٣, in adnott. l. penult. »بَطَانُ« Fl. Kām. turc. adjecto بِمَانِك non بِطَان, ut in editione Calcutt. est, sed بِطَان, ut Moschtarik habet, legendum esse docet.

I, ٤٩٤ l. 4. »قَرَبُ« Fl. Scripturam codicis V. et Moschtariki بِحَدَاء etiam Kāmūs habet s. n. الرَّحْمَةُ.

I, ٤٩٥ l. 3. »رَحْبِي« Fl. Cod. Petrop. Jaq. in رَحْبِي cum L. et V. et cum duobus Codd. britannicis convenit. Scribe secundum indicationem scriptoris nostri رَحْبِي, quod confirmatur per illud شَعْبِي بوزن in Cod. Mus. Brit. (Jaq. Lond.), nam شَعْبِي sive شُعْبَا nomen loci est apud ipsum Nostrum Tom. II, ١١١ l. ult. Etiam Tom. II, ١٩٨ l. 5 nomine loci قُرَّان pro paradi-gmate formae minus frequentis usus est. — Etiam Al-Bekri scripsit: رَحْبِي — على وزن فُعْلَى مقصور موضع مذكور.

I, ٤٩٥ l. 9. »عَلَيْهِمْ« Fl. Scr. عَلَيْهِمْ.

I, ٤٩٥ l. 10. »وَدَاوَاهَا« leg. وَاَدَاَهَا.

I, ٤٩٥ in adnott. l. 2. »مَدَّة« leg. عَدَّة.

I, ٤٩٥ in adnott. l. 5. Ante نَمَاء دُوَيْنَ inserendum نَمَاء, et pro نَاخِل leg. نَاخِل.

I, ٤٩٩ l. 7. »رَخَا« Fl. Scr. رَخَاء, ita ut forma sit رَخَاء, quod ita esse constat ex duali رَخَاوَان, l. 8; nam a رَخَا pro رَخِي dualis fieret رَخِيَان.

I, ٤٩٩ l. 9. »جَبَل طَبِي« Fl. Cod. Petrop. Jaq. جَبَل طَبِي, et Cod. Ox. جَبَل طَبِي. Scribe igitur جَبَل طَبِي.

I, ٤٩٩ in adnott. l. 6. »شَامَخ« leg. شَامَخ.

I, ٤٩٩ in adnott. l. 7. »رَوْلَان« leg. رَوْلَان, coll. V pag. 164 et 603.

I, ٤٩٧ l. 10. »لُكْحِيَان« leg. لُكْحِيَان.

I, ٤٩٧ l. 13. »الْبَحْرُمِيَّيْن« leg. الْبَحْرُمِيَّيْن, coll. IV pag. 95.

I, ٤٩٨ l. 8. »مَشَارَف« leg. مَشَارَف.

I, ٤٩٨ l. 9. »شَرَط« Fl. شَرَد, i. e. *fugit, effugit*, in geistigem Sinne: »aber ich fürchte, dass ihm von dem Worte ein n abhanden gekommen ist,“ d. h. dass er statt رَدْمَان falsch رَدْمَا gelesen und geschrieben hat.

I, ٤٩٨ l. 13. »يَرْقِي« leg. يَرْقِي, coll. V pag. 5, 274 et 503.

I, ٤٩٨ l. penult. Lege بِمَاسَبْدَان.

I, ٤٩٩ l. 7. »يَكْبِيْطُهَا« FL. Cod. Jaq. Petropol. تحيطها, Cod. Oxon. دكتطها; scribe igitur يَكْتَطُّهَا (ut Qām. pag. ١٢٧١ l. ult. exhibet).

I, ٤٩٩ l. 12 et 13. »رزة« leg. رزة.

I, ٤٩٩ l. antepenult. »بُرَيْدَة« leg. بُرَيْدَة.

I, ٤٧٠ l. 1. »قتلة« FL. Richtig, und nicht in قتل zu verwandeln. S. Abu'l-Mah. I, ٣٥٧ l. 10.

I, ٤٧٠ l. 4. »عنهما« FL. Scr. مـنـهـما ex utroque Cod. In Jaq. مـنـ نواحي كرمان, quod idem significat.

I, ٤٧٠ l. penult. »طابفة من ثمود« FL. Codd. Jaq. Petropol., Oxon. et Londin. haec verba omittunt, recte; ex sequentibus enim falso anticipata videntur, ac ne grammaticae quidem recte cum دسوة juncta sunt.

I, ٤٧١ l. 3. Lacuna in Jaq. Petropol. et Haun. impleta est العرب.

I, ٤٧١ l. 4. Post أوله excidit بفتح.

I, ٤٧١ l. 5. »ياسر ينعم« FL. Scribe ينعم; v. Hamza Ispahan. ed. Gottw. p. ١٢٩ l. 9 (conf. Schultensii Hist. imp. vet. Joctanidarum pag. 24 l. 5 et 4 ab inf.), quocum confer alteram scripturam ناشر النعم apud Nuweirium (Schult. l. l. pag. 56 l. 7) et Abulfedam (ib. pag. 8 l. 4).

I, ٤٧٣ l. 5. »المستوعر« FL. Cum Ibn-Hischām I, ٥٩ l. 13 المَسْتَوْعِر legendum. Conf. Kāmūs in themate وعـر.

I, ٤٧٣ l. 7. »تغلب« FL. et WÜSTENFELD recte تغلب.

I, ٤٧٤ l. ult. »بناءها« leg. بناءها.

I, ٤٧٤ in adnot. 2. »pag. 56« leg. pag. 55 l. 8. Ibi autem exstat النوط, quod MORDTM. pag. 60 minus recte in versione recepit.

I, ٤٧٥ l. 2. »مركبتان« FL. Scr. رَكِبَتَان. duo putei, quod scripturā Cod. Petropol. (Jaq.) دَكِبَتَان confirmatur.

I, ٤٧٥ l. 6. »لاخلاف« leg. لاختلاف.

I, ٤٧٥ in adnott. l. 2. »ملك« FL. Scr. مَلِك.

I, ٤٧٩ l. 10. «وَأَوَّل» Cum Jaq. Petrop. *وَأَوَّل* legendum est.

I, ٤٧٧ l. 1. «بَوْلَايَة» WÜSTENFELD legendum esse censet *بَعَالِيَة*, FL. *مَمَوَالِيَة السَّكُول*.

I, ٤٧٧ l. 12. «بَد» FL. Scr. *بِهَا*.

I, ٤٧٨ l. 4. «اَسَد» Jaq. Petropol. et Haun., ut Cod. L. et V., legunt *قَبَس*. FL. addit: Videntur igitur duae indicationes a scriptore relatae ita tantum differre, ut prior illud *رَقْد* dicat esse montem aut vallem in regione Kaisidarum, posterior, in universum ad eam regionem pertinere, sive partem ejus, locum aliquem in ea esse.

I, ٤٧٨ l. 5. «الرَّقْعَة بِالْفَتْح» *Al-Bekrî* scripsit *الرَّقْعَة*, et addit *وَأَنَا أَخْشَى أَنْ تَكُونَ الرَّقْمَة بِالْمِيم*; eadem habet *Khiyârî*, ut RÖDIGER tradidit.

I, ٤٧٨ l. 13. «بِدَار» leg. *بِدْيَار*.

I, ٤٧٨ l. 16. «يَنْصَب» FL. Scr. *يَنْصَب*, cui respondet scriptura Codicis L. *عَلَيْهَا* pro *عَمَّا*. Eodem verbo *Kâmûs* utitur in nomine *قَفَّ* interpretando.

I, ٤٧٩ l. 8. «وَمَتَّصِلَة» leg. *مَتَّصِلَة* sine *و*.

I, ٤٨٠ l. 14. «فُكَّ» FL. Scr. *فُكَّ*: idem nomen cujus reduplicatio (i. e. duplex litera *kâf*) in nomine proxime antecedenti disjuncta (i. e. in duas *kâf* vocali a disjunctas resoluta) est.

I, ٤٨١ l. 10. «الْمَرْقَع» FL. Puto *الْمَرْقَع*, quum hoc nomen virile sit in *Kâmûs*o, illud vero non sit.

I, ٤٨١ l. 11 et 12. «رَمَادَة» FL. Ter cum *teschdid* literae *mîm*, contra auctoritatem *Kâmûs*i, qui paradigma nominis ponit *سَكَابَة*.

I, ٤٨٢ l. 2. «تَقْصَى» FL. Scr. *تَقْصَى*.

I, ٤٨٣ l. 2. «الْبَيْسُوعَة» FL. Scr. *الْبَيْسُوعَة*; v. *Kâmûs* in themate *نَسَع*. Jaq. Petropol. *الْبَيْسُوعَة*. Cum his conferenda sunt dicta IV pag. 430 in fine.

I, ٤٨٣ l. 6. »الشَّعْرَيْنِ« leg. الاشعرين, coll. IV pag. 114 et V pag. 160. Scriptura codicis L. الاشعرين interdum adhibetur, ut apparet ex verbis Qāmūsi, in nota 6 (I, ٤٨٣) allatis: »et (alii) dicunt: venerunt ad te الاشعرين, suppressâ literâ Jā, notâ nominis relativi.«

I, ٤٨٣ l. 10. »مسهل« FL. Jaq. Petrop. سهل habere videtur, quod verum puto.

I, ٤٨٣ in adnott. l. 8. »pro نَبِتَ legendum esse نَبَيْتَ.« FL. et WÜSTENFELD monuerunt restituendum esse نَبِتَ, collato Kāmūs in themate نَبِت et maxime in themate شعر s. v. الاشعر, et alibi.

I, ٤٨٤ l. 4. »جفائر« leg. حقائق.

I, ٤٨٤ l. 4. »واحدى« FL. Scr. cum utroque cod. وَأَحَدٌ; nam مَحَلّ hīc non est pluralis nominis feminini مَحَلَّة, sed masculini مَحَلّ, ut l. seq. منازل non a مَنَزِلَة formatum est, sed a مَنَزِل.

Pro رَم Al-'Iṣṭakrī et Al-'Idrīsī et Noster in voce فارس scribunt رَم, de quâ voce MORDTM. l. l. in n. 121 pag. 159 disputat, sed frustra. Lege رَم; nam si vera esset lectio رَم, expectandum fuisset Jāqūtum de hoc nomine etiam speciatim egisse in voce رَم, ubi de aliis locis loquitur, et loca provinciae فارس prorsus transit. Ipsi ergo, et maxime librum Al-Moštarek scribenti, constitisse videtur, scribendum esse رَم. Deinde hanc vocem VULLERS II, 51b in voce رَم sic explicat: »3) i. q. رَم grex pecudum, caterva hominum B.«, adeo ut رَم, ut Jāqūt in Al-Mošt. ait, sumendum sit sensu Arab. الرَم, dum الرَم in voce فارس (ubi ergo leg. رَم) explicatur هو مَحَلَّة الاكران. Addit mox VULLERS: »5) [رَم s. رَم] nom. planitie et deserti cujusdam B.«

I, ٤٨٤ l. 10. »الْفَلَّاحَةُ الدَّيْنِيَّةُ« FL. Jaq. Petropol. فلحة والدنيمة; sed scribendum videtur فلحة والدنيمة; conf. I, ٣٩. sub voc.

I, ٤٨٥ l. 3. »رنبوية« leg. رنبوية³⁰, coll. IV pag. 85 et V pag. 615.

I, ٢٨٥ l. 7. Ad notam 2 de voce زَنَدُور tenendum, Cod. Cantabr. habere بِالزَّوَى, et seqq. ad seq. بِالزَّوَى ibi legi ut in textu. In Cod. Oxon. male, ut in Cod. L., inseritur وهو الصَّحِيح, ex praecedentibus repetitum.

I, ٢٨٥ l. 11. »الزَّيْفُ وَهُوَ الْكَذْرُ« FL. Sic etiam Jaq. Petropol.; ratio vero grammatica requirit وَهُوَ الْكَذْرُ.

I, ٢٨٥ l. ult. »حَايِطُ« significat hoc loco hortum; conf. V pag. 477 sq.

I, ٢٨٩ l. 2. »غَلَطُ« leg. غَلَطَا.

I, ٢٨٩ l. 10. »وَجَفَرُ عَنَزَةٍ« leg. وَجَفَرُ عَنَزَةٍ; conf. IV pag. 297.

I, ٢٨٩ in adnott. l. 2. »بَكْسَرُهُمَا« leg. بَكْسَرُهُمَا.

I, ٢٨٩ in adnott. l. 4. »بُودُ« leg. بُودُ.

I, ٢٨٧ l. 11. »بِرْقَةُ الرُّوحَانِ« Noster et Al-Mošt. (pag. ٩ l. 9) in v. اَبْرَقُ scribunt اَبْرَقُ الرُّوحَانِ; Zam. vero pag. ٢١ l. penult. et seqq. بِرْقَةُ habet, ubi etiam conferenda est nota d.

I, ٢٨٧ l. ult. »الصَّفَاءُ« FL. Recte الصَّفَاءُ sine medda; respondet enim aram. Kêfâ, Kîfâ, gr. Petrus.

I, ٢٨٨ l. 4. »وَلَيْسَتْوَى« leg. وَلَيْسَتْوَى.

I, ٢٨٨ l. 5. »وَتَرَبَّعَ« leg. وَتَرَبَّعَ.

I, ٢٨٩ l. 1. »يَعْرِفُهَا« FL. et Wüstenf. scr. نَعْرِفُهَا.

I, ٢٨٩ l. 7. »وَاحِدُ« FL. Scr. وَاحِدَةٌ.

I, ٢٨٩ in adnott. l. 6. »حَصْبَةُ« FL. Scr. بِالطَّيْنِ aut حَصْبَةُ الطَّيْنِ, quocum convenit descriptio apud Kazwîni II, ٢٥.; unde etiam supra in textu in l. 6 pro حَصْبِيَّةً sine dubio حَصْبِيَّةً vel حَصْبَةُ scribendum est.

I, ٢٨٩ l. 11. »الرَّمْلِي« Sic quoque legitur in Jaq. Haun. et Petropol. Non ergo scribendum videtur الرَّمْلُ, ut ROEDIGER observat.

I, ٢٩١ l. 7. »آسْتَانُ الْبَهْقَبَانِ« FL. Scr. secundum codices آسْتَانُ شَانِ

قُبَانِ. Pronuntiationem اُسْتَمَانِ docet Kāmûs ture. in themate سَمْنِي، et de قُبَانِ dixi IV pag. 284 et V pag. 335.

Nota 4 referenda est ad seq. vocem رُوس، et ob dicta in textu l. 8, prorsus supervacanea.

I, 49. l. 11. »بِكَصْنَهُمْ« FL. Scr. تَكَصَّنَهُمْ، quod verbum est صَفَة nominis بُكَيْرَة: lacus qui eos defendit ab hostibus eos impetentibus. Hoc brevius est illis quae leguntur apud Ibn Foslan (ed. de Frähn) pag. 2:

هم في جزيرة وبيدة يَكِيطُ بها بكيرة وهي حصن لهم ممن أرادهم

Ad vocem رُوس conferendus est locus Jaquti de رُوس integer ex Cod. Petropol. editus a DE FRÄHN l. l. p. 2—22.

In not. 5 leg. Abū'l-fed. pag. 2. cet.

I, 49 l. 4. »تَطْوِيل« FL. Scr. تَطْوِيلًا، propter فِان.

I, 49 l. 8. »رُولَانِ« leg. رُولَان.

I, 49 l. 10. »الرُّوم« FL. Scr. الرُّوم، significatur enim thema verbale، فَعَلَ بِفَعْلٍ فَعْلًا a فَعْلَانِ، unde ducta sit illa forma، ut رَامَ يَرُومُ رَوْمًا.

I, 49 l. 9. »نَبَهْلَهَا« FL. Scr. secundum vestigia codd. سَهْلَهَا: maxima urbs regionis planae illius provinciae.

I, 49 l. antepenult. »حَشَا« Legendum videtur حَشَشَا، coll. V pag. 344.

I, 49 l. antepenult. Jaq. Haun. sic: الرَّهَافَةُ بِصَمِّ أَوَّلِهِ وَبَعْدَ الْأَلْفِ فَاءٌ عَلَى فُعَالَةٍ مَوْضِع.

I, 49 l. penult. »وَيْسَارَهَا« FL. Scr. وَيَسَارَهَا.

I, 49 in adnott. l. penult. De جَبَلِ الرِّبَاكِانِ conf. porro V pag. 22, et, ut FL. hoc loco ait, lectores remittendi erant ad TUCH in Zeitschr. d. D. M. G. VI. pag. 398, ubi situs illius montis indicatus est.

I, 49 l. 2. »ذُلُقَامَانِ« FL. et WÜSTENF. Scr. ذُلُقَامَانِ، ut I, 3. l. 9 et I, 44 l. 4.

I, ٤٩٩ l. 4. »البَطْوُ« FL. Scr. البَطْوُ s. البَطْوُ.

I, ٤٩٧ l. 1. »مَاصِبُ« A. I. Non مَاصِم legendum est cum OSIANDER in *Zeitschr. d. D. M. G.* X, 23, sed يَكْصِب, ut quoque legendum est in 'Al-Mošī. in voce رِيْدَان, pag. ٢٢٨ l. antepenult., coll. not. r, pro مَاصِب.

I, ٤٩٧ l. 3. »البَطْرِ الْمُعْطَلَةُ وَالْقَصْرِ الْمُشِيدُ« conf. Qorāni Sur. 22 v. 44.

I, ٤٩٧ in adnott. l. 4. »مَعَادِلُ« videtur legendum esse مَعَاظِر.

I, ٤٩٧ in adnott. l. 4 et 5. »زَكَرَانُ« FL. Bis, scr. زَكَرْ أَنْ (sc. الْجَنَدِيُّ).

I, ٤٩٨ l. 10. »بِفَتْحِ« FL. Scr. cum Cod. L. بِصَم.

I, ٤٩٨ l. 10. »دَكَلُ« FL. Scr. دُكَل, et dele illa in adnot. 7: »sed leg. وَكَدَلُ. Nunquam دَكَل paradigma formae فَعَل est, semper formae فُعَل; v. Alfjam ed. Dieterici pag. ٣٥٨ vers. 919 in commentario; Ibn Challik. ed. WÜSTENF. nr. 312 sub finem; Lubb-el-lubâb pag. 108; Kâmûs in themate دَال.

I, ٤٩٨ l. 12. »الْظَّبِّيُ« FL. Scr. cum utroque Cod. الظَّبَاء, plur. nom. الظَّبِّي.

I, ٤٩٩ l. penult. »وَكْثِيرُ« FL. Scr. cum utroque Cod. بَكْثِير: erat multo major quam Ispahan.

I, ٤٩٩ in adnott. l. ult. »اَكْبَرُ« FL. Scr. اَكْثَر.

I, ٥٠٠ l. 12. »السَّلَفُ« FL. Scr. السَّلَف, ut noster ipse in nomine السَّلَاف praecipit (nam بالتَّحْرِيكِ apud philologos arabicos sensu praecipuo formam فَعَل aut فُعَل significat), atque ut Kâmûs turcicus quoque excluso السَّلَاف habet.

I, ٥٠٠ l. 14. »سَمِيَانُ« leg. يَسْمِيَان.

I, ٥٠. l. penult. » زَرْفَانِيَّةٌ " FL. Ser. زَرْفَانِيَّةٌ aut potius زَرْفَانِيَّةٌ ,
quod suadet scriptura cod. L.

I, ٥٠. in adnot. 3. Cod. Cantabr. ut V. كَمْسَنَكْهَر habet, Cod. Oxon.
كَمْسَنَكْهَر ; porro Jaq. Oxon. مَسْكَنَكْهَر , Jaq. Londin. مَسْتَنَكْهَر , Jaq. Petrop.
مَسْتَنَكْهَر , Jaq. Berolin. مَسْتَنَكْهَر .

I, ٥٠. l. 4. » وَنَهْرُ الْمَسِيلَةِ " Licet الْمَسِيلَةُ (sic nempe pronuntian-
dum est), ut Ibn-Kālik., ed. SLAN. I, ١٩٩ ait, est مَن اَعْمَالُ الزَّوَابِ , ta-
men hoc loco in textu cum Cod. L. lege مَتَسَلِّطٌ i. e. omnia abripiens ,
proprie dominium sibi arrogans. Ante enim fluvius jam dicebatur جَرَّارٌ
i. e. violenter ad se trahens. Quia proxime praecedunt urbium nomina ,
aliquis istud وَالْهَر s. وَالْهَر in Cod. V. addidit.

I, ٥٢. l. 3. » قَبِيلَتُ هَذِهِ " FL. Ser. قَبِيلَتُ هَذِهِ vel قَبِيلُ لِهَذِهِ .
Minus commodum videtur scriptura Codicis V. قَبِيلَتُ لِهَذِهِ per عَامٌ
خطاب عام .

I, ٥٢. in adnot. 2. Pro زَارُوا DE SLANE in ed. Al-Bekrii pag. ١٨ l. 5
legit رازو . In Codd. legitur زاروا et زاروا .

I, ٥٣. l. 10. » الْمَتَّصِلَةُ " A. I. In Codd. المتصل , quod est retinen-
dum ; conf. III, ٢٤٧ in voce نَهْرُ زَاوَر .

I, ٥٣. l. 12. » زَاوَرٌ " leg. زَاوَر .

I, ٥٣. l. 14. » بَلَدٌ " leg. بَلَدٌ ; conf. IV pag. 370.

I, ٥٣. in adnott. l. 4. » زَابِجٌ " FL. Ser. زَابِجٌ : v. DULAURIER in
Journ. Asiat. 1846, Août-Sept. (Série IV, Tom. VIII) pag. 202 et
seqq. — Conf. etiam GILDENEISTER *de rebus Indicis* I pag. 144 et seqq.
Quae 'Al-Qazwīnī in loco, ibi n. 3 laud., II, ١٩ et I, ١٧ de زَابِجٌ tradi-
dit, *Javae* insulae accommodata sunt.

I, ٥٤. l. 4. » بَهَاءٌ " leg. بَهَاءٌ .

I, ٥٤. l. 7. » الْكَصْرَمِيَّةُ " FL. Ser. secundum utrumque Cod.
الْكَصْرَمِيَّةُ ; nam quicunque sunt Hadramauteni, hoc ipsum nomen aut

الْكَضْرَمَةُ est, aut الْكَضَارِمَةُ, non الْكَضْرَمِيَّةُ.

» وَالزَّبَّانُ » FL. Deleatur hamza; v. DE SACY *Gramm.* ed. 2^a, tom. I pag. 353, § 818.

I, ٥,٤ l. 8. » الْكَنْظَلِيَّةُ وَالنَّظْمَةُ (?) » Sic Codd. V. et Oxon.; L. tamen et Jaq. Petropol. et Haun. exhibent الْكَنْظَلَةُ; ibi etiam legitur وَالنَّظْمَةُ; in Cod. tantum Cantabrig. وَالنَّظْمَةُ. Porro in Jaq. etiam النِّبَاحُ exstat.

I, ٥,٤ in adnott. l. 4. » الزَّاهِرُ » FL. Nihil aliud quam الزَّهْرَاءُ nostri pag. ٥٣٣ l. 11 et Abulfedae pag. ١٧٥ l. 10 et Kāmūsi in themate الزَّهْرَاءُ (v. WÜSTENF. *Gesch. der arab. Aerzte* pag. 85, nr. 147), et الزَّهْرَاءُ Edrisii, transl. a Jaubert II pag. 14 l. 8 et pag. 64 l. 12.

I, ٥,٥ l. 7. » عَرَبِيَّانَ » leg. عَرَبِيَّانَ et conf. in voce.

I, ٥,٥ l. 12. » وَالْكَدْبُ » FL. Ser. وَالْكَدْبُ; vid. in voce I, ٣٩١ l. 11.

I, ٥,٤ l. 2. » الْكَضَيْبُ » leg. الْكَضَيْبُ; conf. I, ٣,٧ l. 3 et V pag. 213.

I, ٥,٤ l. 7. » جَعْفَرُ بْنُ » A. I. Pro جَعْفَرُ legatur جَعْفَرُ; conf. enim in voce جَعْفَرُ أم قطيعة II, ٤٣٣, et Al-Jaqubi pag. ٣٣ l. 1 coll. pag. ١,٢ l. 12.

I, ٥,٤ l. 11. » اَوْصَى » FL. Ser. اَوْصَى, quod subest scripturae Codicis L. اَوْصَى.

I, ٥,٤ l. 14. » بَعَجَزَ » leg. بَعَجَزَ; significatur enim tribus هَوَازِنَ, vid. Qāmūs in voce.

I, ٥,٤ l. 15. » وَثِيهٌ » FL. Puto وَثِي; et aliud oppidum in 'Akîk-Namirah.

I, ٥,٧ l. 6. » عُمانُ » FL. Scr. عُمانُ; nam si scriptor provinciam 'Omân indicare voluisset, sine dubio رَأْسُ حِدِّ عُمانَ vel aliquid tale dixisset.

I, ٥٠٧ l. 8. »مشرق« Conf. V pag. 284 sq.

I, ٥٠٧ l. 9. »لَلَّاحْنَف« leg. لَلَّاحْنَف.

I, ٥٠٧ l. 10. Post باللام addatur ماء; conf. Zam. pag. ٨ l. 3.

I, ٥٠٧ l. 14. »هو بلان« leg. هو من بلان, coll. voce رخ I, ٤٩٧ l. 2-3.

I, ٥٠٧ l. 15. »مضمومة« leg. المضمومة.

I, ٥٠٨ l. 1. »زخ« leg. زخ.

I, ٥٠٨ l. penult. »البنوثر« FL. S. ausser Kosegartens Chrestomathie, Garcins *Les Oiseaux et les Fleurs* pag. 141 l. 1 und 2. Ebendaraus und aus dem Texte dort, pag. ١٨ l. 1 sqq., wird man ersehen dass das in der Anmerkung 8 Zurückgewiesene لبنوثر eine gewöhnliche Umstellung von بنلوثر ist.

I, ٥٠٨ in adnot. 5. A. I. Non significatur وزارة بن اعيان, sed وزارة ابن يزيد بن عمرو بن عداس من بنى البكا بن عامر بن ربيعة بن (conf. Balādiri, MS. Lugd. Bat. pag. 327).

I, ٥٠٩ l. 4. »بلان« FL. Scr. بلان.

I, ٥٠٩ l. 15. »آثار« FL. Puto آثار.

I, ٥٠٩ l. 17. »وفيه« FL. Scr. وفيها.

I, ٥٠٩ l. ult. »سلمية« leg. سلمية.

I, ٥٠٩ in adnot. 3. Pro ذرمى, ut legitur in V., codex Cantabr. habet زرمى et istud ناورزا in loco laud. Abulfedae corruptum esse videtur ex نازروا, et (litteris b et w permutatis) ortum ex 'Ανάζαρχα. Conf. etiam I, ٣٤٣ l. penult.

I, ٥١١ l. 8. »زروديزة« leg. زروديزة.

I, ٥١١ l. 10. »كشميرة« FL. Scr. كشميرة. Ceterum pro فارس cum iis codd., qui in adnot. enumerati sunt, scribendum est فاس; nam si scriptor provinciam فارس indicare voluisset, sine dubio فاس, vel بفقر ح فاس dixisset (vid. dicta ad pag. ٥٠٧ l. 6) et provinciam, in

qua mons revera situs est, nominasset. — Veram esse FL.ⁱ emendationem patet ex Lobbo'l-Lob. in voce, coll. Suppl. pag. 108, et ex iis quae dixit DE SLANE in *Hist. d. Berb.* I pag. cxiv et tom. IV pag. 34, 409 et 437, unde novimus montem situm esse inter urbes Fās et Mignāsa, et fluvium Sebu.

I, ٥١٣ l. 4. » لَالْسَنْتَانِ « Cod. Cantabrig. السنتال, Oxon. لالسنتان; unde apparere videtur, collatis L. et V. in adnot. 3, nostrum scripsisse لالسنتان, quod revera in Jaq. Petropol. et Haun. exstat.

I, ٥١٣ in adnot. 7. FL. In nota marginali codicis L. pro خافقاه scr. سويباقوس : خانقاه سرباقوس et prope hospitium Sirjakusi (prope Cahirram), sc. est alius locus hujus nominis, sc. notissimus ille ex itinerariis nostri temporis, qui hodie أبو زعل, Abu Zabel, appellatur, ubi a Muhammed Ali condita est schola artis medicae.

I, ٥١٤ l. 2. » بَمَشَارَفِ « FL. Puto بمشارف, coll. IV pag. 3 et 150.

I, ٥١٤ l. 3. » الْمَنْتَنَةِ « FL. Scr. الْمَنْتَنَةِ.

I, ٥١٥ adnot. 1. » Male Qām. طَمْخَة « FL. sc. Calcuttensis, nam turcicus recte طَمْخَة.

I, ٥١٦ l. 10. » بَقْتَحِ « FL. Scr. بَالْفَتْحِ ant أوله بفتح.

I, ٥١٧ l. 15. Leg. مَاءَ لِبْنِي عَجَلٍ فِيمَا بَيْنَ اِدَانِي طَوَيْفِ الْكَوْفَةِ الْحِ. Illud فِيمَا in Cod. Cantabrig. et Oxon. et in Jaq. Haun. exstat; in Cod. Cant. legitur اِدَانِي, in Cod. Oxon. et Jaq. Haun. recte اِدَانِي. Conf. V pag. 615 l. 11.

I, ٥١٨ in adnot. l. 6. » ابْنِ اَبِي مَقْبِلِ « leg. ابْنِ مَقْبِلِ.

I, ٥١٩ l. 5. » كَانَّه « FL. Scr. كَانَّه.

I, ٥١٩ l. penult. » عَمَرِ « FL. Melius sine teschdîd; item pag. ٥٢٥ l. 5.

I, ٥٢١ l. 3. » زَوْجَةِ « Jaq. Haun. et Petropol. زَوْجَةِ فِي قَوْلِ ابْنِ مَقْبِلِ الْحِ.

I, ٥٢١ l. 12. »وزَرْقَمَة وزورَاء مَاعْتَمَان leg. »وزَرْقَمَة « وزورَاء مَسَاء coll. Al-Mošṭ. in v. زوراء.

I, ٥٢٤ l. 10. FL. Verum habet Lubb-el-lubàb : زيادآبان, compositum ex nom. propr. arab. زياد et nom. appell. pers. آبان, locus habitatus et bene cultus. Conf. me ad I, ٤١٥ l. 15, se. V pag. 506.

II, ١ l. 6. »سابرآبان« FL. Mallem ex V. سابرايان; videtur enim nomen compositum ex سابور, correpta syllaba posteriore, et آبان s. آبان, q. d. Saporis habitatio. Similis est correptio pag. ٣ l. 8 in ساسنجر s. ساسانجر, Sasanocerta, Σασανόπολις. Conf. شاپرآبان pag. ٨٢ l. 7 et شاپرخواست ib. l. 10 (conf. pag. ١ l. 9), quae manifesto ex شاپور et آبان et خواست composita sunt; شاپور autem ipsum est persicum شاپور, cui respondet arabicum سَابُور — Conf. etiam adnotata ad I, ٥٢٤ l. 10.

II, ١ l. 11. FL. Leg. بلدة ولاية i. e. urbs primaria provinciae.

II, ١ l. ult. »ساتپدما« DEFREMERY observat hoc nomen Arabibus quidem fuisse tritissimum, sine dubio tamen esse corruptum ex شای بَارِمَا, i. e. *fluvius* (چای pro شای) *Bārimā*; conf. TAVERNIER *Voyages* 1692 Tom. I, pag. 303.

II, ٢ in adnott. l. 1. »سَفَك« FL. Schr. سَفَك, denn vom Blutvergiessen wird vorzugsweise dieses Wort gebraucht, welches auch ganz unverkennbar in dem سَفَك des Manuscriptes steckt; s. Beidhawi zu Sur. 2, vs. 28 (meine Ausg. Vol. I, pag. ٤٨, l. 19).

II, ٣ l. 1. »ساروك« FL. Ser. ex codd. ساروك s. ساروك, quae tantum scriptura differunt, non sono, quoniam ١ in fine nominis ساروك Alif illud

olians est, quo cavetur ne , in fine quiescens a corpore nominis divulgum in conjunctionem , abeat. Interdum semivocalis j, quae in exitu verborum persicorum post ù frequentatur (ut بوی odor, موی crinis, سوی latus, كوی vicus, i. q. بو, مو, سو, كو), partim apud Persas ipsos, partim apud Arabes demum in consonam palatalem aut sibilum spissatur. Sic persice calx et سارو dicitur et ساروج, arabice صارج et سوارق; سو, latus, apud Arabes abiit in صوج et سوج (nam sic scribendum est infra II, 130 l. 4 ab inf. pro صوج; v. ibidem in adnot.); بَسْتَوْقَة arab. ortum est ex پَسْتَوَى s. پَسْتَوَى persico. — Conf. V pag. 126.

II, 3 l. 11 et 12. » بِحَكْمِ بَنِي سَاعِدَةَ « FL. et Wüstr. Scr. لِلْحَكْمِ ابْنِ سَعْد, vid. I, 313 l. 3 et adnot. V pag. 232, vid. porro SACYI *Comment. in Haririum*, ed. 1^a, pag. 461; CAUSSIN, *Essai sur l'hist. des Arabes*, II pag. 582 in f. et Tab. II; WÜSTENFELD, *Register zu d. genealog. Tab.* pag. 390 s. v. Sa'd-el-'Aschîra; *Zeitschr. d. D. M. G.* Vol. V pag. 192, l. 16 sqq.

II, 4 l. 6. » سَاقِ الْخَوَاءِ « FL. Kàm. turc. s. v. سَاقِ: سَاقِ الْخَوَاءِ Sâk al-Chawâ, cum fatha literae ch, aliquis locus est.

II, 4 in adnott. l. 6. » سَاقِيَّة « leg. سَاقِيَّة.

II, 5 l. 4. » رَأَ « FL. Scr. رَأَ; nam مَمْمُوزُ الْآخِرِ significat: cujus litera posterior hamzata est; contrarium est quod sequitur: مَقْصُورُ الْآخِرِ, cujus litera posterior per se quidem vocalem a producit, sed per synaloephen, sequente Alif conjunctivo, correptioni obnoxia est.

II, 5 l. 8. » مَسْكَنُهُ « FL. Hoc non recte insertum est; nam illud كَان, quod proxime antecedit, cum يَسْكُنَانِ, ut l. 10 scribendum est pro فَيَسْكُنَانِ, imperfectum historicum efficit: habitabant ibi 'Alî Bin Muhammad etc. ejusque filius Hasan Bin 'Alî, qui conjunctim Al-'Askarî-

jân appellabatur. Cf. Ibn Challikân ed. WÜSTENF. Nr. ٤٣٥, الأسماء
 البهادى, in fine, et Nr. ٥٧٣, البحجة; *Zeitschr. d. D. M. G.* Vol. II
 pag. 83, X et XI.

II, ٥ in adnott. l. 7. » السَّامَكُ » FL. Ser. السَّامَكُ.

II, ٩ l. 8. » ساو » leg. ساو; cf. IV pag. 3 et 199.

II, ٩ l. 9. » آو فساو » leg. آو فساو. Idem faciendum in 1. 10.

II, ٩ in not. 4. » شهرستانه » DEFREMERY scribendum esse monet شهرستانه.

II, ٧ l. 1. » سوادان » FL. Dele hamzain; vide DE SACY, *Gramm. ar.*
 ed. 2^a tom. I pag. 353, § 818.

II, ٨ l. 9. » نعمل » FL. Ser. نَعْمَلُ.

II, ٨ l. 9. » خيال » leg. خيال; conf. IV, pag. 5.

II, ٨ in not. 7. » السَّيَّاحَةُ الارض » Haec ita e Qam. (in voce السَّيَّاحَةُ,
 pag. ٣٢٣, 7) suppleantur: ذَاتُ ذَاتِ اَرْضٍ وَمَسْكَنَةٌ اَرْضِ ذَاتِ ذَاتِ
 وَمِلْحٌ جَ سَبَاحٌ وَقَدْ اَسْبَحَتِ الارضُ

II, ٩ l. 6. » سَبَرَت » FL. Ser. سَبَرَت; nam nomen propr. peregrinum
 fern. (cf. منها in eadem linea) non potest esse منصرف.

II, ٩ l. 12. » سَبَرَاتِ الجُرْحِ » FL. Si revera pluralem singularis سَبْرَةٍ
 posuit scriptor, efferendus est سَبَرَاتِ; vid. DE SACY, *Gramm. arab.*
 ed. 2^a Tom. I pag. 355, § 826. Sed, ni fallor, scripsit سَبَرَتِ الجُرْحِ i. e.
 سَبَرَتِ الجُرْحِ. Cf. me ad II, ١٤٥ l. 3, ubi ipsa forma verbum finitum
 indicat. Jaqut Petropol. haec: سَبْرَةُ الجُرْحِ اِذَا اَقْسَمْتَ: id quod emendationem meam con-
 firmat; nam, ut Chwolson dicit, persaepe in illo codice pro ت finali s
 scriptum est; ac deinde hic سَبَرَتِ scribendum esse intelligitur ex eo quod
 sequitur. — In Cod. Leid. revera سَبَرَتِ scriptum est.

II, 11 l. 3. »الْمَحَلَّةُ الْيَمَانِيَّةُ« FL. Leg. نَحَلَّةُ الْيَمَانِيَّةُ sine articulo, ut in Cod. L., et sine teschdid.

II, 11 l. 6. In v. سَبِه lacuna est, ut in Cod. V. (vid. not. 5), ita etiam in Cod. Cantabr.; in L. et O. contra non apparet; Jaq. Petrop. et Haun. tantum: نَهَر سَبِه.

II, 12 l. 11. »جَبِل« FL. Scr. خَبِيل, ut supra.

II, 12 l. antepen. »الصَّبِيحَةُ« FL. Scr. الصَّبِيحَةُ; vid. Moschtarik pag. 19. l. 9 et 10.

II, 12 in adnott. l. 3. »بَيْنَهُ« leg. بَيْنَهُ.

II, 13 l. 1. »سَتَيْفَغَنَه« FL. Scr. سَتَيْفَغَنَه, et l. 2 »وَعَيْن« scr. وَعَيْن; nam in nomine persico aut bucharico urbis barbarae non potest locum habere litera arabica ع.

II, 13 l. 7. »بَعِيدَةُ« FL. Probabilius L. بَعِيد, ita ut ad ماء referatur.

II, 13 l. 10. »أَخْرَهُ« FL. Transpositis verbis scr. ثُمَّ أَخْرَهُ.

II, 13 l. antepen. »فَقِيل« FL. Scr. وَقِيل.

II, 14 l. 7. »تَجِدُ« FL. Scr. يُجَدُّ, i. e. numero et mensura defini niri potest.

II, 14 l. 12. »السَّكَنَةُ« FL. Scr. السَّكَنَةُ; ipsum nomen anteceden s jam interpretatur epitomator. Kâmûsus turcicus hoc oppidum vero nomine سُكَّيْنَةُ, ut جَهَّيْنَةُ, tantum a vulgo سُكَّيْنَةُ appellari dicit.

II, 14 l. penult. »مِنْ« leg. مِنْ; coll. V pag. 97.

II, 14 l. 4. »فِي السَّدِ« coll. not. 2: »Seq. فِي in L. et V. deest.« FL. Jaq. Petropol. confirmat delendam esse praepositionem فِي ante السد; narrat enim: فامر الوالى عامله أن يقف أبنا جراب حتى يدفن بئرهُ عند السد ففعل ذلك فاستعان أبو جراب بساهل مكة فعوروا تلك البئر ودفنوا ذلك السد.

II, 14 l. 5. »شَيْبَيْن« FL. Scr. ex Codd. الشَّيْبَيْن, nam in talibus,

ubi non singulum aliquod, sed omnia sui generis significantur, Arabes articulum ponunt للمجنس, contra consuetudinem nostram.

II, 1v not. 2, l. 2. »عَقَبَة« leg. عَقَبَة.

II, 18 l. 4. »ثَاخَن« FL. Ser. ثَاخَن; istud ثَاخَن per errorem in Lex. Freytag. irrepsit.

II, 18 l. 7. »مَعْلَف« FL. Ser. مَعْلَف, quod spectat ad مفتاح lin. anteced.

II, 18 l. 10. »شُرْفَات« FL. Ser. شُرْفَات vel شُرْفَات, plur. san. nominis شُرْفَة; conf. Abulmahasini Ann. II pag. 92 l. 5 et 6.

II, 19 l. 4. »الْمَاء« FL. Ser. مَاء, indeterminate, aut للماء.

II, 2. l. 10. »يَشْتَقُّهَا« FL. Recte; confirmat tamen Jaq. Petropol. scripturam Codicis V. يَشْتَقُّهَا, quacum si contuleris scripturam utriusque codicis II, 22 l. 5 يَشْتَقُّهَا (nam in L. يَشْتَقُّهَا nil aliud est) et II, 382 l. 3, non dubitabis quin اشْتَقَّ non minus quam شَقَّ pertranseundi significationem habeat. — Conf. V pag. 440.

II, 2. l. 11. »شَقْوَان« FL. Jaq. Petropol. habet سَقْوَان, ita tamen ut etiam سنوان legi possit.

II, 21 l. 2. »يَوْمًا« FL. Ser. ex Codd. يوم se. بَعْضُ يَوْمٍ: quae (quatuor dierum latitudo) alio loco eorum (montium) aliqua parte unius diei augetur, alio loco tantodem minuitur, i. e. quae latitudo hinc itinere aliquot horarum (quasi parte quinti diei) major fit, illic minor. Cf. Edrisii Geogr. Romae ed., Clima III, pars II, pag. 2 l. 2 et 3: من يَوْمٍ إلى يَوْمٍ. In Jaq. Petropol. hoc loco كَسِيرِ يَوْمٍ (um eines Tages Bruchtheilchen).

II, 21 l. 3. »مِنْهُ« FL. Videtur scribendum esse مِنْهَا, sc. السَّرَاة, sc. من السَّرَاة vel من الجبال; nisi forte s, scilicet minus commode, ad العَرْض spectat.

II, 21 l. 4 et 5. »الْكَلَّة« et »بَكَلَّة« Leg. التَّكَلَّة et بَنَكَلَّة. Com-

mendatur haec lectio re ipsa, et dictis in ea voce, et h. l. in seqq., ubi de montibus حبيص, ويسوم, et الأبيض cett. fit sermo.

II, ٢١ l. penult. » نَلَّ « FL. Scr. ex Codd. تَلَى السَّهْلَ, i. e. attingunt planitiem. Erravit WÜSTENFELD *Moscht.* p. ٢٤٤ l. 2; quomodo enim longus altorum montium tractus نَلَّ, collis, dici possit?

II, ٢٣ l. 4. » لَمْنَى « leg. لَمْنَى.

II, ٢٣ l. penult. » الْعَذْبَةُ « FL. Per se recte, sed utriusque Codicis scriptura non plane spernenda est, quum etiam I, ١٩٤ l. 3, ex utroque, puto, datum sit عَذْبَةُ. Videtur igitur in lingua recentiore forma عَذِيبٌ juxta cum عَذْبٌ usitata esse, unde fortasse etiam نَسَبَةٌ ducitur عَذِيبِي.

II, ٢٥ l. 6. » حَاجَرٌ « FL. Dele signum distinctionis, quum وذات يمين sit alter genitivus a praepositione بين pendens.

II, ٢٥ l. 12. » الْقَنْدَسُ « FL. Scr. الْقَنْدَسُ, v. FRÄHN ad Ibn Fozlan pag. 56 sq. ubi ex professo de hoc nomine castoris agit. Falsum item est قَنْدَرٌ apud FRETTAGIUM in *Lex.* et apud WÜSTENFELDIUM in Kazwîni Atâr al-bilâd pag. ٤١٢ l. 4 ab inf., pro quo scribendum est قَنْدَزٌ, quod non nisi molliore sono ultimae literae a قَنْدَسٌ differt.

II, ٢٩ l. 7. » مَرَوْ قَبِيل « leg. مَرَوْ قَبِيل.

II, ٢٧ l. 7. » كَبْرَى « et » وَخَصْبَى « FL. Integerrima est utriusque codicis scriptura اكبر et واخصب. — Conf. IV pag. 480.

II, ٢٨ l. 5 adn. » خَفَاجَةٌ « leg. خَفَاجَةٌ; conf. V pag. 242 et 336.

II, ٢٩ l. 1. » نَحْوًا « FL. Vulg. pro نَحْوًا; vid. Sitzungsberichte der K. Sächs. Ges. d. Wiss., philol.-histor. Cl., 1862, S. 60 Z. 10 ff.

II, ٢٩ l. 6. » عَدَّةٌ « FL. Sensus requirit وَعَدَّةٌ, quod Kāmûs s. v. التَّسْوِيرُ confirmat.

II, ٢٩ l. 9. »بَجَهْمَة« Ut Al-Mošṭ. pag. ٢٢٩ l. 2; suspicor tamen legendum esse لَجَهْمَة. De بَنُو جَهْمَة saltem vid. Ibn Dor. pag. ١٣. l. 3 seqq.; in Qām. et Wüstr. *Reg.* non memoratur.

II, ٢٩ l. 11. »السروان« leg. cum FL. السرو.

II, ٢٩ l. 12. »وَبَاقِيَّة« FL. Scr. وَبَاقِيَّة.

II, ٣٠ l. 2. »الغَرْيْفَة« FL. Scr. الْغَرْيْفَة secundum II, ٣١. l. 5. Sic WÜSTENFELD quoque scripsit Moscht. pag. ٢٢٩ l. 14.

II, ٣٠ l. 5. »مَسْلُكَيْن« FL. Vulg. pro مَسْلُكَان, quem nominativum constructio flagitat.

II, ٣١ l. 4. »وَعِبَاغَب« leg. وَغَبَاغَب.

II, ٣١ l. antepenult. »مِنَ الْعُمُور« Sic L. et V.; Jaq. Petrop. مِنَ الْعُمُور (sine puncto in ع). FL. Ich nehme an, dass الْعُمُور مِنَ bedeutet: einer der Orte welche عُمُر genannt werden, s. II, ٣١٨ — ٣١٩.

II, ٣١ l. ult. »العَرْق« leg. الْعَرْق; est enim سَعْد *radix* aromatica.

II, ٣٣ l. 2. »اَيَّام« Praeferenda est lectio Al-Mošṭ. اَمَيَّال, in not. 2 allata.

II, ٣٣ l. 11. »قَرَب نَزَف« Jaq. Haun. sine vocalibus scribit قَرَب نَزَف.

II, ٣٣ l. 8. »يَعْبِدُونَهَا« leg., ut in L., يَعْبِدُونَهَا Jaq. Petropol. : وَكَانَ الْأَرْضَ يَعْبِدُونَ السَّعِيدَةَ اَيْضًا.

II, ٣٤ l. 5. »خَرَاب« FL. Vulg. pro خَرَابًا.

II, ٣٤ l. antepen. »جَبَل« In Jaq. Petropol. حَل. FL. Commodissime igitur scribe جَبَل, maxima et praecipua pars. Conf. Edrisium transl. a JAUBERT, I pag. 257 l. 5: »la principale production du pays.«

II, ٣٥ l. ult. »قَدَر« FL. Scr. قَدَر, ut Moscht. pag. ٢٢٩ l. 2.

II, ٣٥ l. 7 adn. »(الْبَهْوِ ل)« FL. Recte Kām. turc. الْبَهْوِ.

II, ٣٥ l. 8-10 adn. »Unum nomen — سَفَط خَالِد« FL. Kām. turc. inter سَفَط اللَّبْنِ سَفَط الْبَهْوِ سَفَط الْكُتَاءِ inserit, quod numerum

quidem explet, sed neque ap. Jâqûtum est neque in catalogo Sacyano ad calcem Abdollatifi.

II, ٣٥ l. penult. adn. » Pro نهبي habet Al-Mošt. نَهَبِيَا FL. Idem recte est in Kâmûso ture. et in catalogo Sacyano pag. 675.

II, ٣٩ l. 2 adn. » [بالخصيب] FL. Immo باليمن, id quod et genere nominis الخصيب probatur, et a Kâm. ture. ipso verbo indicatur: ياكصب — يمنده بر قبيله آيدير.

II, ٣٧ l. 5. » للعرب يصاعون leg. للعزى يصاعون; conf. V pag. 177 seq.

II, ٣٧ l. antepenult. In Jaq. Petrop. sic legitur: وهى الى بر العرب قرب اقرب (leg. منها الى بر الهند, et sic hoc loco supplendum est.

II, ٣٨ l. 2. » انسى نقب Legendum est أنسِي نقب (sic quoque in adnot. 2 leg.).

II, ٣٨ l. antepenult. » حَرَصَ FL. Scr. حَرَصَ.

II, ٣٨ in adnott. l. 3. » فيه leg. به ut in Cod. exstat.

II, ٣٩ l. 8. » الصَّعْد leg. الصَّعْد.

II, ٣٩ in adnott. l. 1. » سَفَنَقُوا leg. سَفَنَقُوا; conf. Al-Bekri, ed. DE SLANE, pag. ١٨ l. 11, et *Journ. Asiat.* 1859 Aout-Sept. pag. 117.

II, ٣٩ in adnott. l. 7. » كُرَاع (?) Est idem, de quo Al-Bekri saepius loquitur; conf. IV pag. 521, V pag. 298, 421 et 423.

II, ٤١ l. 3. » بَمَرُو Ut in Cod. V. (conf. not. 2), Jaq. Petropol. et Oxon. habent بمكة.

II, ٤١ l. 9. Jaq. Petrop. haec habet: وسلا مدينة متوسطة فى الصغر والكبر موضوعة على زواية من الارض قد جارها (جاورها leg.) البكر والنهر فالبكر شماليتها والنهر غربيتها جار من الجنوب — FL. Itaque pro الزواية scribendum est الزواية, aut potius indeterminate زواية, nomen

ductum a stirpe زوى, fere idem quod زويدة, lingua s. isthmus a mari et fluvio inclusus, quasi terrae angulus.

II, ۴۱ l. 10. » غَرْبِيَّةُ « Fl. Scr. غَرْبِيَّةُ i. e. اذى غَرْبِيَّ النهر: a quo (fluvio) ad occidentem sita est urbs Al-Mahdija. — Jaq. Petropol. sic: وذى غَرْبِيَّ هذا النهر مدينة المهدية.

II, ۴۱ in adnott. l. antepenult. » سَلَى « Leg., ut in Cod. exstat, سَلَى.

II, ۴۱ in adnott. l. penult. » السَّلَى « Fl. Scr. السَّلَى, ut II, ۴۸ l. antepenult. adnotationis.

II, ۴۲ l. penult. » شَجَرَاءُ وَالْحَجَارَةُ « Fl. Scr. شَجَرَاءُ وَحَجَارَةُ. — Jaq. Petropol. haec habet: وهو (ser) والتخفيف (التخفيف) وهو اسم جنس للشجر ايضاً وقيل قصر (sic) السلام جماعة الحجارة الصغیر منهها والكبير يوحى وبها (يوحى بهاء) (scr). — Eine Möglichkeit den Artikel zu retten, indem man liest شَجَرَاءُ وَالْحَجَارَةُ, sehe ich darin, dass nach der ausführlicheren Erklärung des Mo'g'am al-buldän سلام von allen Steinen, grossen und kleinen, überhaupt von dem جنس الحجارة ohne Unterschied der Species, Grössen- und Formverhältnisse, gesagt wird, während es nur eine gewisse Art von Bäumen oder Sträuchern bezeichnet; dies könnte wohl am Ende, wiewohl nicht ganz passend und deutlich, dadurch ausgedrückt seyn, dass شَجَرَاءُ indeterminirt, des arbrisseaux, الحجارة hingegen determinirt steht, les pierres. » Nicht ganz passend und deutlich « sagte ich so eben, weil es dann mit dem Artikel السلام heissen sollte, während auch im Mo'g'am سلام steht.

II, ۴۳ l. antepenult. » للمسابعة « leg. للمسابعة; conf. OSIANDER in Zeitschr. d. D. M. G. X pag. 20.

II, ۴۳ l. ult. » المِهْقِيَان « leg. مِهْقِيَان, coll. IV pag. 284.

II, ۴۴ in adnott. l. 5. » عَزَلَةٌ « Fl. Scr. عَزَلَةٌ.

II, ۴۴ in adnott. l. 6. » العنارد (بَحْرَانَةٌ ل.) « Fl. Prius nomen ve-

rum esse dubito, sed magis etiam dubito pro eo scribendum esse بَكَرَانَة; nam etsi infra II, ٢٥٩ l. 5 haec una عَزْلَة jemanica commemoratur, tamen in hoc ipso libro plures animadverti, ut supra II, ١٧ l. 9 et I, ٢٤٤ l. 4, ٢٩٧ adn. l. 3 sqq. — Neque etiam legi potest الْعُطَار, quia hoc nomen (proprium, nec unquam appellativum) semper sine articulo scribitur, eaque tribus non in terra Jemanensi, sed in 'Al-Jemāma habitabat; vid. WÜSTENF. *Reg.* pag. 365.

II, ٢٤ in adnott. l. 6. » سَلَفٌ " Sine dubio legendum سَلَفٌ.

II, ٢٥ l. 5. » أَرَوَى " leg. الرَاء, ut scriptum est in Jaq. Petropol. et Oxon., quod bene congruit, ut FL. observat, cum scriptura codicum L., O. et V., qui tres الرار legunt.

II, ٢٥ l. penult. » الْهَرَار " leg. الْهَرَار, conf. in voce.

II, ٢٩ l. 13. » أَسْمَائُهَا " FL. Ser. ex codd. أَسْمَاهَا. Praepositio فِي hic non significat *inter*, sed *quod attinet ad*, pro quo aliquis germanice dixerit *als ihr Name*, plane ut فِي adhibitum est II, ٨ l. 4 in scriptura codicis L. وَقَدْ جَاءَ فِي اسْمِ هَذَا الْمَوْضِعِ سَيْنِينَ.

II, ٢٩ l. 14. » فَاسْرَحُوا " FL. Ser. cum Jaq. Petropol. فَانْتَرَحُوا, *procul abierunt, discesserunt.*

II, ٢٧ l. 5. » الدَّنِيَّة " Jaq. Petropol. habet الدَّنِيَّة; conf. V pag. 631.

II, ٢٧ l. 6 et 7. » السَّلَوَقِيَّة " leg. السَّلَوَقِيَّة, et conf. in voce سَلِيْقِيَّة.

II, ٢٧ l. 8. » السَّلِيْب " Sic legitur in codd. L. et Ox.; in Cantabr. et V. et in Jaq. Petropol. legitur السَّلِيْبَت.

II, ٢٨ l. 2. » بَانَن " Locus significatur in *Arabia* situs, quare بَانَن, pagus Saraksensis (conf. in voce) hoc loco in censum venire nequit. Fortasse cum *Zam.* pag. ٨٣ l. 7 ثَانَن legendum est.

II, ٢٩ l. 1. » وَسْمَاءَة " leg. وَسْمَاءَة.

II, ٢٩ l. 8. » وَمَاءَة " WÜSTENF. legit وَمَاءَة; sed 'Al-Bekrī quoque مَاءَة بِالْمَاءِيَّة.

II, ٤٩ l. ult. »صُحَارِ« FL. Nostrum scriptorem si sequimur, scribendum est صُحَارِ; nam formam نُعَالِ, quam a Sacy accepimus, non esse arabicam docui pag. 25 et 26 adnotationis ad Moallakas ab ARNOLDO editas.

II, ٥. l. 11. »اثنى« FL. Emendate اثنى, sc. اثنى.

II, ٥. l. antepenult. »نفا« FL. Scr. نفا, ut II, ١٢٨ l. 3.

II, ٥١ l. 3. »سَبَقَ له« FL. Schr. مَسْبُوقَةً, précédée de, worauf das Ende der Handschriften hinzuweisen scheint.

II, ٥١ l. 7. »ماء من تيماء السماء ارض« WÜSTENF. legit: ماء من تيماء السماء والسماء; potius tamen legendum videtur ماء من تيماء والسماء ارض; coll. Zam. pag. ٨٨ l. 10 (سمك ماء من تيماء) et nostr. in voce السماء.

II, ٥٢ l. 12. »والمأكثون« FL. Scr. والمأكثون i. e. recentiores.

II, ٥٢ l. antepenult. »ملاصق« FL. Scr. ملاصق; conf. II, ٧٨ l. 4 ab inf., et ١٥٢ l. antepenult.

II, ٥٣ l. 11. »سميا — بابها« Jaq. Petropol. haec habet: سميا كذا. In voce بانقيبا ibid. affertur بانقيبا. بخط العبدري قرية ذكرت مع بانقيبا. Pro بابها apud Nostr. ex خط ejusdem العبدري. igitur بانقيبا legendum est, quod etiam cum lectione Cod. L. ما بقيبا congruit.

II, ٥٤ l. 1. »وقيل« leg. وقيل.

II, ٥٥ l. antepenult. Inter ساجستان من inserenda sunt verba زرنج قصبة, quae exstant apud Abū'l-fed. pag. ٥٩ l. 6 a fine.

II, ٥٩ l. 12. »طرُسوس« leg. طرسوس.

II, ٥٩ in adnot. 12. »Noster literam Mim perperam omisit.« FL. Sed jam DE SACY ad Abdollat. pag. 696 adnot. 8 سنبو et سنبو distinguere docuit. Nihil a Nostro peccatum est.

II, ٥٧ l. ult. » سَنَكْدِيرَة » FL. Scr. سَنَكْدِيرَة, ut II, ٩. l. 9.

II, ٥٨ l. 7. » سَنَجَة » FL. Idem est quod صَنَجَة infra II, ١٩٨ l. 9.

II, ٥٨ l. 8. » قَرَارَة » FL. Scr., ut Kazwini II, ١٨. l. 10, قَرَارَة, *imus ejus fundus*.

II, ٥٩ l. 10. » واقليم فى مدينة قريش » FL. Scr. ومدينة فى واقليم قريش, ut rectissime est in Moscht. pag. ٢٥٩ l. 13.

II, ٥٩ l. 11. » دَار » FL. Scr. دَار secundum legem notissimam.

II, ٩. in adnott. l. 1. » سَنَدَنْهَوْر » leg. سَنَدَنْهَوْر.

II, ٩. in adnott. l. antepenult. » عَنَات » FL. Scr. عَانَات, bis; conf. II ٨^f l. 2, et in voce.

II, ٩ l. 7. » مَوْحَشَة » FL. Scr. مَوْحَشَة.

II, ٩ l. 11. » وَسَلَمِيَة » FL. Scr. وَسَلَمِيَة.

II, ٩ l. antepenult. » وَلَهْمَدَا السَّجَبِيل » FL. Scr., ut Jaq. Petropol. وهذا جبل. Ita vindicatur scriptura codd. L. et V., sed restituitur etiam vera scriptura nominis sequentis: وَلَهْمَدَا جَبَل كُورَة.

II, ٩ l. penult. » بَلْمَنَان » leg. بَلْمَنَان.

II, ٩ in adnott. l. 5. Post مِيَاه excidit وهو من.

II, ٩ l. 9. » كَنْهَر » FL. Scr. secundum codd. et Tabaristanensis Annales, ed. Kosegarten, Vol. II p. 130 l. 6, كَنْهَرَاء, Bahraitarum; cf. Tabarist. Ann. Vol. II pag. 120 l. penult.

II, ٩ l. 12. » جَمِيَال » leg. خَمِيَال; conf. IV pag. 5, ubi FL. ipse conjecturam de ثَمِيَة deleri jubet.

II, ٩ l. 1. » سَمِيَة » et » حَاجَارَتَهَا » FL. In his verbis, quae Jaq. Petropol. eadem habet, dualis modo recentiore numerum et genus pluralis fracti sequitur.

II, ٩ l. 3. » لَاحْضَرَتَه » FL. Scr. لَاحْضَرَتَه; nam ut لَاحْضَرَة, لَاحْضَرَة.

dicatur de succulenta nigredine et colore fusco interlucente viriditate (vid. Diss. meam de glossis Habichtianis, p. 44 l. 5-8), sic ^{أَسْوَدٌ} ^{سَوَادٌ} dicatur de viriditate nigricante. Simile est coranicum illud ^{مُدَّهَمَتَانِ} Sur. 55 v. 64, quod Zamachschari et Beidhawi sic interpretantur: ^{خَضِرَاوَانِ تَضَرِيَانِ} Conf. item Beidhawi ad Sur. 87 v. 5: ^{أَحْوَىٰ أَيْ أَسْوَدٌ مِنْ شِدَّةِ الْخَضِرَةِ}.

II, ٩٣ l. 6. » ^{وَسْتَوْنِ} FL. Recte ^{وَسْتَوَيْنِ}.

II, ٩٣ l. 13. » ^{يَبِينَهُمَا} leg. ^{يَبِينُهُمَا}.

II, ٩٤ l. 7. » ^{مَرْفَأٌ} leg. ^{مَرْفَأٌ}, coll. V pag. 5, 274 et 503, et VI pag. 3.

II, ٩٤ l. 9. » ^{بِالْمَعْجَمِ} FL. Ser. ex codd. ^{بِالْمَعْجَمَةِ}: reperi hoc nomen cum *sin* punctis instructa, i. e. cum ^ش; conf. II, ١٣٣ l. 10 et 11. Eodem sensu l. seq. est: ^{وَرَوَىٰ بِالْمَعْجَمَةِ}. Si Al-Mo'g'am intelligeretur (ut in adn. 9 dicitur), pro ^ب scribendum fuisset ^{فِي}, ut infra II, ٩٨ l. 6 adnot.

II, ٩٤ in adnott. l. 2. » ^{سَوَاعٌ} FL. Scribe ^{سَوَاعٌ} cum nunatione; vid. Sur. 71 v. 22, ubi in ^{سَوَاعًا} nulla scripturae diversitas est.

II, ٩٥ l. antepenult. » ^{فَيْمَةً} leg. ^{فَيْمَةً} (ut in L. et V.) s. ^{فَيْمَةً} (ut Al-Bekri), i. e. idem atque ^{فَوَاوُ}, *locus amplius inter montes*, quae notio vocis ^{فَيْمَةً} in Lexicis non notata est.

II, ٩٥ l. antepenult. » ^{أَبْلَىٰ} FL. Ser. ^{أَبْلَىٰ}; conf. I, ١٩ l. 4-2 ab inf., ubi signum distinctionis *ante* ^{غَيْرَهَا} ponendum est.

II, ٩٥ l. penult. » ^{مِنْ سَلِيمٍ} leg. ^{مِنْ بَنِي سَلِيمٍ}.

II, ٩٥ l. penult. » ^{الصَّعْبِيَّةُ} (P) Cum Jaq. Petrop. ^{الصَّعْبِيَّةُ} legendum videtur, i. e. ^{الصَّعْبِيَّةُ}. In Cod. Cantabr. est ^{الصَّعْبَةُ}, in Oxon. ^{الْعَيْنَةُ}.

II, ٩٧ l. 1. Ante ^{نَوَاحِي} Cod. V. ^{فِي} legit; fortasse ^{مِنْ} praeferendum.

II, ٩٧ l. 5. » ^{بَيْنَ} FL. Ser. ^{بَيْنَ}; nam Accusativus ^{لِلْأَشْرَفِيَّةِ} tum de-

mum in *nomine* loci (cf. I, 192 l. 2 sqq.) locum habere posset, si accederet ما بين السورين.

II, 97 l. 10. »وسامية« leg. وسامية.

II, 97 l. ult. »فمونية« leg. فمونية.

II, 98 l. 13. »والخلد« FL. Ser. والجلد; nam de nom. propr. geographico الخلد, praesertim quum situs prorsus diversus sit, non est cogitandum. Utrumque nomen رمل et جلد appellativum est: inter arenam et terram duram, i. e. partim ex arena, partim e terra dura constantes.

II, 99 l. 10. »الرصانة« leg. الرصانة.

II, 100 l. 1. »مجاز« FL. Ser. مَجَار cum Cod. V.; in Jaq. Petropol. est مجاز, quod, quum sequatur adjectivum femininum واسعة, ultro in مجار transit.

II, 100 l. 8-9. »التي تقدم — محبة اليها« FL. In Jaq. Petrop. sic: الذي يتقدم على ساير العنب مجنيه (sine اليها, quod ex linea superiore repetitum falso irrepsisse videtur; et sine ويبكر [leg. وَيَبْكُر], quod ut synonymum praecedentis يقدّم [sic enim leg. est pro تقدم] facile abesse potest): Quarum (uvarum) legendarum tempus ceteras uvas (i. e. ceterarum uvarum legendarum tempus) praecedit. Illud مجنيه lege الذي التي, more antiquo scriptum pro مَجْنَة, et pro التي lege الذي.

II, 100 l. 10. »العتيقة« leg. العتيقة, ut in Jaq. est, et conf. in voce.

II, 101 in adnott. l. 6. »طرب« leg. طَرَب, coll. IV pag. 115 l. 6.

II, 102 l. 12. »يمنها« FL. Ser. يمينها.

II, 102 in adnott. l. 2. Pro بمصر sine dubio بمرو legendum.

II, 103 l. 4. »المصباغة« leg. المصبغة.

II, 104 l. ult. »بنقصان« FL. Ser. ex codd. بنقصان, quae est forma recentior pro أنقصان, rudera aedificiorum dirutorum.

II, ٧٥ l. 11. »كثيرة« FL. Scr. كَثِيرَةٌ.

II, ٧٥ l. penult. »قوم« FL. Emendate قَوْمًا, quum sit اَنْ اُسْمُ.

II, ٧٩ l. 1. »وهم« FL. Commodius Cod. V. وهى de insula ipsa.

II, ٧٩ l. 2. »الاجيل« FL. Scr. الاجيل, quod in Moscht. pag. ٣٩٣

l. 11 est اَرْض جَبيلان.

II, ٧٩ l. 7. »والمملك« leg. والمملك.

II, ٧٧ l. 11. »سيد ابيان« leg. سيد ابيان.

II, ٧٧ l. 13. »جمع سيد« FL. Nämlich durch eine eigenthümliche Arabisirung der persischen Pluralendung *ân*; von demselben Barbarismus finden sich Beispiele II, ٣٩٩ l. 2 et 3, II, ٤٠٩ l. ult. Vgl. damit II, ٤١٩ l. 9: لَقْصَر (eigentl. عَاجِمَى) جَمْعُ اَعَاجِمَى, welches قَصْرَان er dann l. Z. von تَشْمِيَةِ الْقَصْرِ unterscheidet. Wir werden also überall, wo wir bei unserem Schriftsteller jene sonderbare Bezeichnung finden, anzunehmen haben, dass wir es mit einem arabischen oder arabisirten Singularis auf اَنْ oder nach Umständen اَنْ zu thun haben, der nur in Ermanglung eines wirklich entsprechenden arabischen Appellativums auf jene fremdartige Weise bezeichnet ist. An andern Stellen hilft sich der Schriftsteller ja auch, abgesehen von der Declinationsendung, mit der Bezeichnung eines arabischen oder persischen Singular-Eigennamens als arabischen Duals; s. meine Anmerkungen zu II, ٢٩٢ l. 14 und IV pag. 293.

II, ٧٨ l. 8. »وسمّا« FL. Scr. cum L. رَسَمًا, quod nomen saepe *formam ac habitum exteriorem* significat, ita ut sit تَسْمِيَةٌ بِالْمَصْدَرِ, i. e. ut delineatio, descriptio sensu concreto id significet quod ejus objectum est, paene ut anglicum *description*.

II, ٧٨ l. 8. »هوآها« FL. Scr. هوآوها.

II, ٨٠ l. antepenult. »وصبح« FL. Scr. وَاَصْبَحَ.

II, ٨١ l. 1. »لَقَات« FL. قَات vocem nihili esse V pag. 161 dixi;

conf. veram formam ثَلَّ II, ١٧٢ l. 4 ab inf. Praeterea aptissima est codicum scriptura لفلاة, quum etiam Kāmûs السَّيِّ in themate سوى doceat significare locum aequabilem et planum, vastam planitiem, desertum, فلاة بمعنى فلاة; deinde nomen proprium loci esse.

II, ٨٢ adnot. 5. » Ibi non memoratur » delendum; conf. enim II, ١ l. 9.

II, ٨٣ l. antepenult. » بَرَقِيَان » Hoc loco cum codd. بَرَقِيَان legendum videtur, coll. dict. IV pag. 20 in fine.

II, ٨٣ l. penult. » والجواز » FL. i. e. وما حَوْلَهَا (V pag. 7); vid. I, ٢٣٤ l. 12 sqq. Similiter خَمَاصِرَات I, ٣٩٧ l. 6 et 7 adn., التهوران I, ٢٤٨ l. 2; hinc item خَيَابُر I, ٣٧٩ l. 5 ab inf., unde nomen relativum خَيَابُرِي apud VETH Supplem. adnot. ad Lubb el-lubàb, pag. 91 (conf. V pag. 384). Paullo diversum est كُلُّهَا omnes Syriae, i. e. omnes partes Syriae (V pag. 67) I, ٢٠٤ l. 9 et 11, ut apud nos: l'Empereur de toutes les Russies.

II, ٨٣ l. penult. sqq. Jaq. Petropol. sic: (اسمًا ل.) شان فيروز كان اسمها (اسمًا ل.) للمطسوج الذي كان منه هيت والانباز شان قبان معناها ايضا et sic بمعنى التي قبلها وهي كورة بشرقي بغداد — والبندنجين وبرزاز الروز والتسكية والتسقيين ويضاف الى كل واحدة من هذه لفظ المطسوج وفي رواية اخرى ان شان قبان هي التي تعرف بالآسنان العالي ولها اربعة طساسيج في رواية فيروز شابور وهي الانبار وهيت — مسكن ٥

II, ٨٤ l. 12. » البخاز » leg. الجاز.

II, ٨٥ l. 2. » بتقبيلهم » FL. Scr. بتقبيلهم, quod apices scripturae codicis V. (sic enim pro L. posteriore leg.) paene totum repraesentant. Constructio verbi ثَقَّل cum على personae recentior est; Boethor s. v.

Charge: » Être à charge à quelqu'un, l'incommoder, ثَقَّلَ عَلَيْهِ. » Jaq. rem aliis verbis narrat.

II, ٨٥ l. 2. » عَمَّرَ » FL. Dele teschdid.

II, ٨٥ l. 3. » يَبِينُوا » FL. Scr. يَبِينُوا.

II, ٨٥ l. 6. » جَعْفَر » leg. جَعْفَى, conf. V pag. 630.

II, ٨٥ l. penult. » مِنَ الشَّمْسِيَّةِ » A. I. Leg. الشَّمْسِيَّةِ.

II, ٨٥ adn. 4. FL. Schâr et al-Schihr ut sono sic re prorsus differunt.

II, ٨٩ l. 7. » تَنَكُّت » A. I. In alio loco (I, ١٧٧ l. 3) تَنَكُّت dicitur

الشَّاش; قصبة اقلِيم الشَّاش; haec urbs igitur hoc loco intelligitur.

II, ٨٩ l. 11. » جِبَال » FL. Scr. جِبَال e regione i. q. بَارَاء ut ipsi Arabes interpretantur, ut G'auharî in themate حَوْل. Conf. II, ١٤٥ l. antepen. et quae adnotavi ad II, ١٨١ l. penult. adnotationis.

II, ٨٨ l. 1. » بَاكِر » leg. بَاكِر.

II, ٨٨ l. 11 et 12. FL. Jaq. Petropol. confirmat المَيْعَاس, sed pro وَجَبِل مَرْيَخ habet وَجَبِل مَرْيَخ, scr. وَجَبِل مَرْيَخ: et montem Martis, quae scriptura admodum probabilis est.

II, ٨٩ l. 14. » الْغَضَا » FL. Per se recte; sed usitate scr. الْعَصَا (ut est in Jaq. Petropol.), quod nomen apud Philologos est exemplum formae فَعَّل a verb. ult. و et ي.

II, ٨٩ l. penult. » بَاوَال » leg. بَاوَال.

II, ٩٠ l. 4. » الْعَرَا » leg. الْعَرَا, conf. IV p. 17.

II, ٩٠ l. 13. » يَصَب » FL. Scr. تَصَب.

II, ٩١ l. 1. » بِالْشَّرِق » FL. Sic pro نَحْو الشَّرِق dici nequit. Fortasse epitomator ipse ex codice suo aliquid falsi excerpsit, sed in illo بِشَرْف, quod salva lingua non potest in بِشَرْق (ut in Jaq. Petropol. est) mutari, manum ejus agnosco; nam شَرَف etiam sensu geographico et

topographico de loco edito adhibetur, ut II, v. l. 1; aut est nomen proprium, v. II, ١,٣ l. 9 sqq.

II, ٩١ l. 11. » يَحْرَمُ " Jaq. Petropol. idem. FL. Confirmat conjecturam meam يَحْرَم (lorica) quae nequaquam a ferro deflectit, i. e. ferrum perfecta similitudine refert.

II, ٩١ l. 14. » نَشَبَهَا " FL. Scr. نَشَبَهَا.

II, ٩١ l. 15. » الصَّوَر " FL. Scr. صور sine articulo.

II, ٩٢ l. 10. » عَجَل " Cum WÜSTENF. et FREYTAG leg. عَجَل.

II, ٩٢ l. ult. » بِهَجَرَ لِكِهَانَةِ (?) " Jaq. Petropol., ut cod. V. et Ox., habet يَتَبَرَّ بِكِهَانَةِ. FL. Scr. يَتَبَرَّ بِكِهَانَةِ i. e. (mons) per cujus specus refrigeratio captatur, sc. ita ut grati frigoris causa in ejus specus secedatur.

II, ٩٣ l. 5. » حَبَشِي " FL. Scr. حَبَشِي; vid. I, ٢٨٥ l. 2 et 3.

II, ٩٣ l. ult. » البَلَخ " FL. Scr. (ut Jaq. Petropol.) بلخ sine articulo, quod ante nomen proprium barbarum poni nequit.

II, ٩٤ l. 4. » وَالْآخِر مَاءَ لِمَارَب " Jaq. Petropol. لاهل مارب (sic) والماني.

II, ٩٥ l. 2. » نَقَب " FL. Scr. نَقَب; conf. Moschtar. pag. ٤٢. l. 15-17.

II, ٩٥ l. 6. » بَاب " FL. Scr. بَابَت.

II, ٩٩ in adnott. l. penult. » الْحُجُوف " leg. الحُجُوف coll. V pag. 119.

II, ٩٩ l. 10. » وَالْبَيْضَاء — وَالسُّودَاء " FL. Scr. والاسود — والبيضاء; conf. III, ١. l. penult. — Al-Bekrī tamen distincte وشراء السُّودَاء وشراء البيضاء.

II, ١٠. l. 8. » وَالْفُرْع " FL. Scr. secundum codd. والفرعاء; conf. II, ٤. l. 4-6.

II, ١٠. l. 9. » ثَلَاثَة " FL. Vitium vulgatum pro ثلاث.

II, ١٠. l. 10. » نَزِيم (?) " Cod. Oxon. نَزِيم; Jaq. Petropol. نَزِيم.

II, ١٠. l. 13. Post الخريطة ex codd. والخريطة inserendum est.

II, 1,1 l. 1. »الْفَجَّارُ“ FL. Scr. الفَجَّار, ut II, 1,4 l. 1; vid. الفَجَّار in Kāmūso; Arabb. provv. ed. Freytag, Tom. III pars I pag. 554 (ubi de hoc nostro proelio sic est: »Quarto denique die, qui omnium maximus erat“ cet.); WEIL, Mohammed, pag. 30 sqq.; CAUSSIN, *Essai sur l'hist. des Arabes*, I pag. 296 sqq.

II, 1,1 l. antepenult. »الْأَجْفَرُ“ leg. الْأَجْفَر.

II, 1,2 l. 4. »شَرَرُ“ leg. شَرَر, ut Jaqut legit in voce طبرستان, secundum cod. Petropol. (vid. DORN *Muh. Quellen* IV, 333 l. 11) et cod. Oxon. (ut efficiendum ex GOLII notis ad *Alferg.* pag. 194).

II, 1,3 l. 11. »آلَا أَنَّى“ FL. Scr. آلا في, quod in Codd. significatur.

II, 1,3 l. antepenult. »اسْوَانُ“ leg. سَوَان; cf. IV pag. 112.

II, 1,3 l. penult. »الْبَغْلُ“ A. I. Cum Al-Mošt. et Qām. البعل legendum.

II, 1,5 l. 2. »جَمْعُولُ“ FL. جمْعُول (aut potius جَرْمَعُول); nam ج Persarum Arabes partim in ص, partim in ش mutant; ج vero non mutant. Eodem modo lin. 3 pro جَرْمَقَان accuratius scribitur جَرْمَقَان. Minus accurate tamen pro جَرَام, cui respondet صَرَام, etiam جَرَام scribitur; conf. I, 2,4 l. 5 et 6, coll. cum II, 1,5 l. 4.

II, 1,5 l. antepenult. »شَرَوْرَى“ FL. Scr. شَرَوْرَى.

II, 1,5 in adnott. l. 8. »وَهَى“ leg. وَهَو.

II, 1,5 l. 4. »شَرَفُ“ FL. Scr. شَرَف.

II, 1,5 l. 8. »شَرِيفَانُ“ FL. Scr. شَرِيفَان.

II, 1,5 l. antepenult. »وَبَيْتُ“ dele.

II, 1,5 in adnott. l. 6. »castello“ lege: pago.

II, 1,8 l. 8. »اَفْرَاحُ“ Hoc retinendum, nec اَلْفَرَح legendum, ut in not. 3 proponitur; cf. IV pag. 146.

- II, ١٠٨ l. penult. »يَخْفَقُ« FL. Scr. مَخْفَقٌ.
- II, ١٠٨ in adnott. l. 5. »Sic vulgus nomen نَسْتَرُ corruptit.« Minus recte dictum; conf. IV pag. 476.
- II, ١٠٩ l. 7. »اَوْدِيَّةُ« leg. اَوْدِيَّة.
- II, ١١١ l. 5. »صُمْرَةَ« leg. صُمْرَةَ, de qua tribu conf. IV pag. 326.
- II, ١١١ l. 10. »ثَلَاثَةُ« FL. Vitium vulgatum pro ثلاث.
- II, ١١١ l. 10. »وَمَتَّيَاكَةَ« leg. وَتَمِيمَةَ, coll. IV pag. 517.
- II, ١١١ l. ult. »وَفَرْقَةَ« FL. Scr. وَفَرْقَةَ.
- II, ١١١ l. 4. »يَلِيهَا« FL. Illud يَلِيهَا codd. conservandum est, quoniam nomen montis شَعْرَى per se generis feminini est.
- II, ١١١ l. 5. »بَاجَا« FL. Jam antea docui, بَاجَا nomen montis melius generis masculini et prioris declinationis esse, id quod in Kāmūso turcico clavis verbis dictum est. Melius igitur scr. بَاجَا s. بَاجَا.
- II, ١١١ l. 9. »قَبِيلُ« FL. Scr. قَبِيل.
- II, ١١١ l. penult. »او مَاءُ« Qām., ut cod. L., وَمَاءُ.
- II, ١١٣ l. 8. »الْأَيْلَةَ« Recte FL. observat اَيْلَةَ nunquam articulum assumere; minus probabilis ejus conjectura est, cum Cod. V. الِابَاءُ legendum esse; potius restituendum videtur الْاَيْكَةَ, quod vid. in voce.
- II, ١١٣ l. 9. »هَشَامُ et نَخَالَفَتُ« leg. هَاشِمُ et تَخَالَفَتُ.
- II, ١١٣ l. 2. »وَمَصَافِقُ« FL. Scr. وَمَصَافِقُ; vid. Arnoldi edit. Moallakarum, praefat. pag. vii l. 3 sqq.
- II, ١١٣ l. 4. »وَقَبِيلُ مَاءُ« leg. وَقَبِيلُ مَا.
- II, ١١٣ l. 5. »حَبَسَ السَّمَاءُ« FL. Scr. aut حَبَسَ السَّمَاءُ, aut حَبَسَ السَّمَاءَ.
- II, ١١٣ l. 11. »شَعْبَعَبُ« leg. شَعْبَعَبُ, coll. V pag. 195.
- II, ١١٣ l. 12. »الشُّعْبُ« FL. Scr. الشُّعْبُ.

II, 114 l. penult. » رواية اخرى » FL. Scr. praeuntibus codicibus ورايئة اخرى: hic et alius collis appellantur Schafain. Conf. II, 113 l. 4 ab inf.

II, 114 in adnott. l. penult. » خشم » FL. Recte in Kām. ture. چشم scriptum est.

II, 110 l. 4 et 5. » مرقى » FL. Scr. مرقى (pro مرفأ).

II, 110 l. penult. » شَغَبَغَب » leg. شَغَبَغَب, ut pag. anteced.

II, 119 l. penult. » جزيرة أوّل » FL. Scr. جزيرة بين أوّل; conf. II, 118 l. 2.

II, 117 l. 3. » التمهدي » FL. Scr. القهري; vid. CAUSSIN *Essai* III pag. 30 l. ult. cum adn.

II, 117 l. antepenult. » شفاء » FL. Scr. شفاء (non شفاء, ut apud Freytagium est).

II, 118 l. 7. » نَعَل » et » التناء » FL. Scr. الفاء فَعَل.

II, 118 l. 11. » حرّان » FL. Puto حوران; illud شقرة, quod inter vicos et pagos Auranitidis apud ROBINSON *Palaestina* (vers. german.) III pag. 908 col. 2 l. antepenult., recensetur, hoc nostrum esse videtur.

II, 118 l. penult. » جَرَد » FL. Scr. جَرَد, quod formae فَعَل paradigma juxta cum صَرَد usitatum est. Conf. II, 10. l. 2 et IV pag. 337.

II, 118 l. penult. » بالربدة » leg. بالربدة.

II, 118 l. ult. » التزنج » FL. Scr. التزنج.

II, 119 l. 12. » الششق » FL. Scr. الششق.

II, 119 l. 8. » جزوييه » FL. Scr. جزوييه.

II, 119 l. 11. » ولفظه » FL. Scr. ولفظه.

II, 119 in adnott. l. 5. » المؤلف » FL. Scr. المؤلف.

II, 119 in adnott. l. 8. » pag. 113 l. 11 » leg. pag. 113 l. 1.

- II, 122 l. 5. »سَطْرُ« FL. Scr. ex cod. V. شَطْرُ, pars dimidia (prior).
- II, 122 l. 6. »نَشْبَة« FL. Scr. نَشْبَة.
- II, 123 l. 2. »رِيْمَة« leg. رِيْمَة.
- II, 124 in adnot. 3. FL. شَامِس, quam Kâmûs insulam graecam esse ait, est Samos.
- II, 125 l. 3. »بَيْتَرُ« leg. زَيْبَر, coll. IV pag. 261.
- II, 125 l. 5. »صَبَّة« FL. Scr. صَبَّة; vid. Ibn Koteiba, ed. Wüstenf. pag. 39 l. 3 sqq.; WÜSTENFELD, *Reg. zu d. geneal. Tab.* pag. 152: Dhabba ben Odd.
- II, 125 l. 8. »اَعْمَالُ« leg. اَعْمَال.
- II, 125 in adnot. 1. 2. »فَدَلَاءُ (الْوَكَاءُ P)« leg. فَدَاك; et pro شَمَر leg. شَمَر.
- II, 129 l. penult. »وَبَاعَلَة« FL. Nihil obstat quominus ex Cod. V. et L. scribatur وَبَاعَلَة; usurpat enim lingua sequior اَعْلَى et اَسْقَل seq. Genit. بِاَسْقَل et بِاَعْلَى, pro اَلْظَرْفِيَّة.
- II, 129 l. 6. »فَرَّابُ« FL. Non est verum; loca in not. 7 allata situm habent prorsus diversum. Lege فَارِن, ut Dorn *Muhammedanische Quellen* IV, 38 l. 8, coll. eod. IV, 9 l. 5 et 12 l. 7 et 8.
- II, 128 l. 4. »اَلْكَسْرُ« FL. Scr. اَلْفَتْح.
- II, 128 l. penult. »شَعْبَانُ« FL. Scr. شَعْبَان.
- II, 129 l. 2. »اَللَّامُ« FL. Scr. اَلْوَاو.
- II, 129 l. 7. »بَيْطَرَة« FL. Ubicunque s in exitu nominum romanensium vocali o respondet eamque repraesentat, s scribendum est, non s, ut اَبْرَة *Ebro* (conf. IV pag. 19) Moschtar. pag. 240 l. 10; جَالِصَة, ut ipse scriptor praecepit I, 230 l. 8 (conf. V pag. 8); تَاجَة *Tago* II, 207 adn. 5; فَيْرَة *Fierro* II, 372 adnot. 10.

II, 129 l. 9. » أَشْبُونَة « FL. Recte quidem, sed ex السَّبُونَة codicum hic quidem scribendum erat لَشْبُونَة, quam scripturam etiam Abulfeda l. l. in ضبط الاسماء commemorat et quam solam habet Edrisi transl. a Jaubert, II pag. 477 col. 2 bis, in Lichbona et Lisbonne. — Sic noster quoque in v., ubi لَشْبُونَة pronunciat.

II, 129 l. antepenult. » بَاَجَة « leg. تَبَاَجَة, coll. IV pag. 112.

II, 129 l. penult. » فَبَاَة « leg. فَبَلَة.

II, 130 l. 5. » بَوَسَط « FL. Tuto وسط codicum poterat conservari, quod الظرفية على in accusativo seq. genitivo ponitur.

II, 131 l. 11. » سَعْبِي وَهْمِي بِيَار فَي بَادِيَة عَشْب « legendum videtur شَعْبِي وَهْمِي بِيَار فَي وَادٍ بِهِ عَشِيرَة, ut est ap. Zam. pag. 92 l. 5.

II, 132 l. 1. » لَطَاف « leg. أَصَاف.

II, 132 l. 2. » وَذَبْرَة « leg. وَذَبْرَة.

II, 133 l. 6. » الْغَايَة « FL. et WÜSTENFELD Scr. الغاية, coll. II, 299 l. 1 et 2.

II, 133 l. 10. » الضم « FL. Putabam السكون, nam شَوْر vix arabicum est, certe euphoniae gratia in شَوْر mutandum; sed idem reperi in اللَوْرَة III, 21. — Illud الضم in omnibus Codd. perspicue exstat.

II, 133 in adnott. l. 4. » شَوْشِيْط « leg. شَوْشِيْط.

II, 135 l. 5. » خَانَقَاَة « FL. Ser. خَانَقَاَة, ut jam monui IV pag. 513.

II, 135 l. 11 et 12. » صَوْح « et » صَوْح « leg. صَوْح, coll. V pag. 126 et VI pag. 15.

II, 139 l. 6. » فَبِيَصَب « FL. Ser. فَبِيَصَب, coll. I, 271 l. 1 et V pag. 233.

II, 139 l. 9. » وَطَابِيْث « FL. Ser. وَطَابِيْث.

II, 138 in adnott. l. 2. » pag. 247 « leg. pag. 247.

II, 139 l. 7. » الْقَصْر « FL. Ser. القعر; conf. V pag. 74.

II, 14. l. ult. »الكسر« Recte FL. observat الشَّيْطَان non esse formam arabicam; proponit post الكسر adjicere والستشديد, ita ut legatur الشَّيْطَان ut pag. 14. l. 1. Si tamen orthographia prioris et sequentis loci eadem esset, sufficisset in seqq. dicere والشَّيْطَان, omissis نون — بالفتح; potius ergo pro الكسر legendum videtur السكون, adeo ut بالكوفة appelletur الشَّيْطَان.

II, 14. l. 2. »طَوْبِلَع« leg. طَوْبِلَع.

II, 14. l. 12. »والمزارع« FL. Scr. ومزارع.

II, 14. l. 9. »صايرنيا« In Jaq. Petropol. صابونيتا legitur.

II, 14. l. 10. »سَوَاقِي« Legendum videtur سَوَاقِي: rotae aquariae viri cujusdam, cui nomen Aq-Cābūnī. Alia Aegypti loca quam plurima ab machinā illā hydraulica nuncupata sunt; v. e. apud DE SACY *Relation de l'Égypte par Abd-Allatif* pag. 661 Nr. 44 et 45 السَّوَاقِي المَعْرُوفَةُ السَّافِيَةِ الدَّائِرَةُ بِدَمَنَهُورِ الْوَحْشِ et بَغْرُلُو الْجُوكَنْدَارِ.

II, 14. l. 12. »جاغان« FL. I. e. pers. جَاغان; conf. me VI, pag. 32.

II, 14. l. 2. FL. Sine dubio ante دجلة excidit aliquid ut على, بَشْط, vel aliud tale.

II, 14. l. 9. »الْبَيْتِ الْمُقَدَّسِ« FL. Antique بَيْتِ الْمُقَدَّسِ, deinde بَيْتِ الْمُقَدَّسِ, ut II, 14. l. ult., 15. l. 2, 15. l. 5. Habet tamen etiam Moschtarik pag. 14. l. 15: الْبَيْتِ الْمُقَدَّسِ, ut Noster infra II, 15. l. 12, et alii saepe.

II, 14. l. ult. »الْجَبِيلِ« FL. Scr. الْجَبِيلِ.

II, 14. l. 3. »صَهْلُ الْقَرْسِ« FL. Scr. صَهْلُ الْقَرْسِ; conf. VI pag. 16.

II, 14. l. 7. »طَوَّى« FL. Scr. طَوَّى; vid. II, 14. l. 3 et 4.

II, 14. l. penult. »فَرِيضَةُ« FL. Scr. فَرِيضَةُ, coll. III, 14. l. in v. نَمْلَى, ubi eadem emendatio adhibenda est, et IV pag. 534.

II, 144 l. 5. »صَبِيرُ« FL. Scr. صَبِير.

II, 144 l. 10. »الْعَسْرُ« FL. Scr. ex codd. عَسْر, praesertim quum Noster ipse II, 207 l. 6 iterum عَسْر scripserit sine articulo.

II, 144 l. 12. »الْجَوَى« FL. Scr. جَوَى, auctoritate utriusque codicis, etsi I, 270 l. 12 الْجَوَى est; nam in talibus multum variat usus, neque altera forma alteram excludit.

II, 147 l. 6. »عَدَّة« FL. Post hoc nomen excidisse videtur مواضع aut مأكلات.

II, 148 l. 2. FL. Ante الساكنة sine dubio excidit والباء.

II, 148 l. 5. »مَنْكَرَفَةٌ« FL. Scr. ex Cod. L. et V. مَنْكَرَفَةٌ perforati. Dicit illos puteos ab ima parte in transversum ita perfoscos esse, ut alii aquam in alios transfundant. — III, 34 l. 6 idem verbotenus narratur.

II, 148 l. ult. »صَاخِرَةٌ« leg. صَاخِرَةٌ.

II, 149 l. 9. »وَيُرَوَّى صَدَاءً« leg. وَيُرَوَّى صَدَاءً i. e. صَدَاءً.

II, 149 in adnott. l. 7. »وَالصَّخْرَاتُ« FL. Scr., ut Kāmūs turcicus recte praecipit, وَالصَّخْرَاتُ; vid. DE SACY Gramm. arab. ed. 2^a, tom. I pag. 355, § 826. Conf. quae dixi VI pag. 16.

II, 150 l. 7. »صَدِيدَانُ« FL. Scr. صَدِيدَان.

II, 150 in adnott. l. 4. »وَكُسْمَى« FL. Scr. وَكُسْمَى, deminutiv. nominis كُسْمَى, quod formam habet كُسْمَى, paradigma formae كُسْمَى a stirpibus ultimae, et كُسْمَى ductae, ut ex multis exemplis in Kāmūso obviis intelligitur.

II, 150 in adnott. l. penult. »بِقُرْبِ« Adde رَحْرَحَان.

II, 151 l. 4. »جِرَامُ« FL. Revera جِرَام; nam vocem جِرَام si Persae per molle illud ج pronuntiassent, Arabes non mutassent. Conf. VI pag. 32 et 37.

II, 152 l. 11. »قَصِيرٌ لِبَهَائِكُنَّ نَصِيرُ« FL. Res ipsa postulat ut قَصِير.

determinatum sit, quoniam nominis proprii locum tenet; hoc autem fieri nequit quamdiu praepositio ل duobus nominibus interposita eorum annexionem impedit. Itaque cum Kām. ture. scribendum est: قَصْرُ بَاخْتَنَ نَصَرَ.

II, 102 in adnott. l. 6. » يَصْرَى — قطع FL. Scr. قِطَاع — صِرَى, aut يَقْطَع — يَصْرَى; prius tamen probabilius videtur.

II, 103 l. 9. » وَعَزِمَ FL. Scr. وَغَرِمَ.

II, 103 l. 11. » صَرَعُونَ Leg. صَرُغُونَ, i. e. Sargon. Conf. V pag. 321.

II, 104 l. 2. » مَاءَب FL. Scr. مَآب; nam non Māāb, sed Māāb dicendum est secundum Kām. ture. s. them. آب med. Wāw; unde per synopen ortum est مَاب Māb, quod Abulfeda habet, Geogr. pag. 249 med.

II, 104 l. 8. » قَنَات FL. Scr. قَنَاة canalis, aquaeductus.

II, 104 in adnott. l. 2. » اخْتَلَفُوا leg. اختلفوا.

II, 105 l. 7. » وَاخْهَمِيم leg. وَاخْمِيم.

II, 108 l. 3. » جَعَانِيَان leg. جَعَانِيَان, quae forma revera I, 208 l. 2 occurrit, pro جَعَانِيَان.

II, 108 l. 10. » بِفَرْيَر (P) In Cod. Cantabrig. بفرغر, in Oxon. دمرغر exstat. Alius itaque locus significari videtur atque فرير; nam omnes Codd. in دمرغر consentiunt.

II, 109 l. 9. » يَبْلَح FL. Scr. يبلح, ut II, 3. l. penult.

II, 19. l. 5. » غَامِيَّة leg. عاملة, coll. V pag. 499 et Zeitschr. d. D. M. G. VI pag. 391, adnot. 1.

II, 19. l. penult. » وَالْخَوْلَان FL. Scr. والجلولان, quod semper cum articulo ponitur, خولان nunquam. Conf. I, 233 l. 13, et V pag. 3.

II, 19. in adnott. l. 3. » الشَّامِي FL. Scr. الشَّامِي, ut recte est in Kām. turcico.

II, 191 l. ult. » نَهَر FL. Scr. نهر.

II, 193 l. 8. »السكون« FL. Puto الكسر.
 II, 193 l. 10. »شتار« FL. Cum Cod. L. السنتار scribendum; conf. in voce, pag. 13 l. 10 et 11.

II, 193 l. 10. »حارة« FL. Ser. حارة sine Teschdid.

II, 194 l. 1. »رئة« FL. Ser. secundum Codd. ريو, ut ipse Noster habet I, 499 l. 10, et semper Edrisi transl. a Jaubert; vid. ejus tom. II in indice, pag. 489 s. v. *Reggio*. Qui s ponunt pro ر, certe رئة pronuntiant; conf. quae de illo s dixi VI pag. 35.

II, 194 l. 2. »الفارونى طول جهة منها الساعة« FL. Schreibe الفارو. Mit Anfang beginnt ein neuer Satztheil. Das Ganze bedeutet: »Zwischen ihr (der Insel Sicilien) und zwischen Reggio (Rhegium), einer Stadt auf dem nordöstlichen Festlande auf welchem die Stadt Constantinopel liegt, ist eine Meerenge die der Faro (Pharus) heisst, an der längsten Seite von ihr (der Insel Sicilien); ihre (der Meerenge) Ausdehnung beträgt in die Breite zwei Meilen.« Der Name الفارو heisst auch bei Edrisi immer so; s. Jaubert's Uebersetzung im Index zum 2. Band unter *Phare*, wo durch einen Druckfehler الفارو steht.

II, 194 l. 5. »وهو« scil. in fine lineae. FL. Ser. وهى.

II, 194 l. 6. »حصينة« FL. Ser. خصيبة.

II, 194 l. 6 et 7. »انّ لهما ثلاث وعشرون« FL. Emendate scribendum est aut لهما ثلاثًا وعشرين, quum haec verba sint اسم انّ, aut لهما ثلاث وعشرون.

II, 194 l. 10. »عقب« FL. Ser. ex Codd. عَقَب indeterminate: sunt ibi aliquot posterī G'oz'i fil. Sahli (verbotenus: G'oz'o filio Sahli, uni ex sociis Muhammadis, in illa aliquot posterī sunt).

II, 194 l. 4 ab inf. »الجوف« leg. الجوفاء, de quo loco vid. in v. I, 273 l. 4 et V pag. 117.

II, 195 l. 1. »مجدد« FL. Ser. cum Cod. L. مجدّد in jugum

acuminatum fastigatus, ut ex utroque cod. scriptum est II, ٢٢٢ l. 1. Conf.

I, ٩٣ l. penult. *متحدّد نقلا* monticulus arenaceus utrinque in jugum acuminatum ascendens et in longitudinem porrectus.

II, ١٩٥ l. 4. *حجّارة* leg. *حجّارة*.

II, ١٩٥ l. 5. *المِسَان* FL. Ser. ex Cod. V. et al-Bekrî *للمِسَان*.

Numero singulari dicitur *حَجَرُ الْمِسَانِ*, plurali *حِجَارَةُ الْمِسَانِ*.

II, ١٩٥ l. 10. *بلد على* leg. *بباعلى*.

II, ١٩٥ l. ult. *جَزْم* FL. Ser. *جَزْم*.

II, ١٩٩ l. 2. *الْمَقْرَة* leg. *الْمَقْرَة*, coll. Nost. in v.

II, ١٩٩ l. 3. *الصلعاء* leg. *الصلعاء*, coll. Codd.

II, ١٩٩ l. 5. *الجاحظ* leg. *الجاحظ*, de quo conf. IV pag. 135.

II, ١٩٩ l. ult. *خَلِيف* leg. *خَلِيف*, coll. V pag. 359.

II, ١٩٨ l. ult. *اليمانيّة* Sine *Tāšdid* *اليمانيّة* scribendum.

II, ١٩٨ l. ult. *أَزَال* FL. Ser. secundum vestigia utriusque codicis et testimonium nostri scriptoris, I, ٥٢ l. 2, *آزَال*. Ita etiam Kāmūs, in them. *أزل*, et Jaqut in voce.

II, ١٩٩ l. 2. *بدمشق* FL. Ser. *دمشق*, siquidem *تُشْبِه* scribitur, quod ad sententiam utique magis est accommodatum quam *تُشْبِه*; hoc enim si ponitur, recte habet *بدمشق*.

II, ١٩٩ l. 10. *فَارَان* leg. *فَارَان*, coll. *Z. d. D. M. G.* IX, 236 adn. 1.

II, ١٩٩ in adnott. l. 5. *الصنمان* FL. Falso pro *الصنمان*, ut recte est in Kāmûso turcico.

II, ١٧. l. 2. *صور* FL. Ser. *صَوَر*, ut Kām.; conf. Ibn Challikân ed. a Wüstenf. n°. ٧٨٨, pag. ١١٣ l. 7 sqq.

II, ١٧. l. 5 et in adnott. l. 3 et 4. FL. Accuratius *الصوائف* et

الصوائف, *صوائف* et *صوائف*; al-Bekrî ipse, in adnot. 4, illud *ي* hamzam, i. e. ejus fulcrum, esse dicit.

II, 1v1 in adnott. l. 3. »الصَّوَرُ» FL. Scr. *الصَّوَر*, infinit. verbi *صَوَّرَ* i. q. *صَمَّال*.

II, 1v1 l. antepenult. »واحد» FL. Scr. *واحدة*, scil. *صَهْوَة* vel *قَلَّة*.

II, 1v1 l. ult. »مروحة» FL. Scr. ex codd. *مَرَوْحَة*, *planities undique patens*.

II, 1v1 l. 2. »صَهْرَجَت» FL. Scr. *صَهْرَجَت*, nam nomina declinationis minus perfectae in annexione plene declinabilia fiunt.

II, 1v1 l. 3. Inter *شعبة* et *النيل* FL. addit *من*.

II, 1v1 l. 6. »حَزَم» Coll. *Geneal. Tabell.* 6, 14 et *Reg.* pag. 183 l. 21 in v. *G'arm*, cum *Wüstenf.* hoc loco *جَرَم* legendum est.

II, 1v1 l. 6. »الطَّيِّئ» leg. cum Codd. *طَيِّئ*, quippe nom. propr. quod nunquam articulum assumit.

II, 1v1 l. 6. »لمدينة» leg. *المدينة*.

II, 1v1 in adnott. l. antepenult. »كَبْرَدُون» FL. Scr. *كَبْرَدُون*.

II, 1v1 l. 6. »صَيِّهَان» leg. *صَيِّحَان*.

II, 1v1 l. 7. »الْهَمَّيْسَع» FL. Scr. *الْهَمَّيْسَع*, nam omne nomen articulo determinatum plene declinatur.

II, 1v1 in adnott. l. 8. »صَيِّحَامًا» FL. Scr. *صَيِّحًا مَا*; coll. l. 5 ab inf. in adnot.

II, 1v1 l. 1. »مَوْضِع» FL. Grammatica requirit *مَوْضِعًا*.

II, 1v1 l. 3. »جَعْفَر» leg. *جُعْفَى*, coll. V pag. 630.

II, 1v1 l. 10. »مَنْ فُهِم» FL. Scr. ex utroque codice *لفهم*, ita ut praepositio *ل* possessores indicet. Ceterum in *Kâm. turc.* verba ita se

habent, ut appareat interpretem in suo codice non *موضع ودار* legisse, sed *موضع دار*, ut Cod. V. habet.

II, 170 in adnott. l. 7. » *بَعْدَنَ* FL. Scr. *بَعْدَنَ*.

II, 170 in adnott. l. penult. » pag. 637" leg. pag. 639.

II, 177 l. 9. » *بَيِّنَ* leg. *بَيِّنَ*, coll. III, 304 adnot. 4.

II, 177 in adnott. l. 5. » *ضَابِنَ* leg. *ضَابِنَ*.

II, 178 l. 1. » *الْأَشْيَبَ* [Legendum videtur *الْأَشْيَبَ*, coll. IV pag. 41.

II, 178 l. 4. » *سَبَاخَةَ* FL. Scr. *سَبَاخَةَ*, quum hic adjectivum sit.

II, 178 in adnott. l. 3. » pag. 191" leg. pag. 191.

II, 179 l. 4. » *مَرْوِيَّانَ* FL. Scr. *مَرْوِيَّانَ*.

II, 179 l. 11. » *قَبِيلَ* leg. *قَبِيلَ*.

II, 179 l. antepenult. » *بَحْدَآهَا* FL. Accuratus *بَحْدَآهَا*.

II, 179 l. penult. » *بَدَا* leg. *بَدَا*.

II, 179 in adnott. l. 4 et 5. » *نَنْسَبَ* FL. Scr. *نَنْسَبَ*.

II, 179 in adnott. l. 5. » *صَبْعَانِيَّ* et *مُشْنِيَّ* FL. Scr. *صَبْعَانِيَّ* et *مُشْنِيَّ* coll. pag. 177 l. 4 ab inf. in adnot.

II, 180 l. 9. » *وَعَاضِرَةَ* leg. *وَعَاضِرَةَ*.

II, 181 l. 5. » *حَضَرَمَوْتَ* leg. *حَضَرَمَوْتَ*.

II, 181 l. 13. » *قَبَالَ* FL. Ex Cod. L. ser. *حَبَالَ*; vid. me VI pag. 30.

Atque hoc verbum sine dubio genuinum est; primum quod *قَبَالَ* pro *قَبَالَةَ* reperitur quidem (ut I, 222 l. 2), sed a G'auhârio et Feirûzabâdio non agnoscitur; deinde quod Kâmûs turcicus in v. *الضَّرَاحُ* idem habet: قال

الشارح في المهابة الضراح بيت في السماء حبال الكعبة ⑤

II, 182 l. ult. » *الضَرِيْعَةُ* (?) Leg. *الضَرِيْعَةُ* ut exstat in Cod. Cantabrig. et latet in L. et V.

II, 183 l. 10. »لَهَا صَرْعَاءٌ وَجَبِلَ« leg. »لَهَا« وَجَبِلَ.

II, 183 l. 10. »ضَعَاضِعُ« FL. Quatenus nomen proprium *montis* est, genus igitur habet masculinum, priorem declinationem sequi debet, unde scr. ضَعَاضِعُ.

II, 183 l. penult. »جَدَامُ« FL. Scr. حَدَامُ; hoc enim nomen, ut قَطَامُ, paradigma est formae فَعَالٍ, de qua dixi ad Arnoldi Moallakas pag. 25 et 26. Cf. quae infra dixi ad II, 180 l. 9, et vide II, 29 l. penult. Item falso جَدَامُ pro حَدَامُ est in Sacyi adnotatione ad *Alfiyya ou la Quintessence de la Grammaire arabe* pag. 165. Aliam auctoritatem sequens Kāmūs ut غَرَابٌ efferri jubet, item al-Bekrī.

II, 184 l. 2. »أَكَمُ« FL. Scr. أَكَمَ. Falso apud Freytag est أَكَمٌ plur. nominis أَكَمَتِ الْأَرْضُ; nam أَكَمَ tantum infinitivus est verbi أَكَمَتِ الْأَرْضُ.

II, 184 l. 9. »الرَّجَامُ« FL. Kāmūs turcicus الرَّجَامُ dici jubet.

II, 180 l. 1. »وَيَبْرَعُونَ كَلَاهَا« FL. Scr. وَيَبْرَعُونَ كَلَاهَا: et pabulum ejus depascuntur.

II, 180 l. 9. »اسْمُ« FL. Scr. ex Codd. اَمْرٍ, i. e. يَوْزَنُ فَعَالٍ أَمْرٍ, formā τούτοῦ فَعَالٍ imperativi, ut صَرَّاحٍ i. q. اِصْرَحْ, نَزَالٍ i. q. اَنْزِلْ; vid. Kāmūs s. v. صَرَّاحٍ, DE SACY *Gramm.* ed. 2, Tom. I pag. 432 § 956.

II, 180 in adnott. l. 7. »ضَمَرُ« leg. الضَّمَرُ; nam Al-Bekrī addit: بَفْتَحٍ. اوله واسكان ثنائيه. Conf. adnot. 9 et II, 177 in adnott. l. 6.

II, 180 in adnott. l. penult. »الْمُجْتَمِعِيَّةُ« FL. Mihi potius legendum videtur الْمُجْتَمِعِيَّةُ, significatione ducta a جَبَى collegit aquam, ita ut اجْتَمَعِيَ sit illius medium: collecta est aqua; quamquam lexica hanc significationem non agnoscunt.

II, 181 l. 3. »العُقَابُ« FL. Scr. الْعُقَابُ, coll. II, 290.

- II, 189 in adnott. l. 1. » دُعُوطَة » leg. دُعُوطَة; conf. V pag. 472.
- II, 189 in adnott. l. 3. » الصَّوَاظَة » leg. الصَّوَاظَة sc. بضم أوله.
- II, 189 in adnott. l. penult. » صاحِبِيَة » leg. صاحِبِيَة.
- II, 189 in adnott. l. 6. » صَهِيبِيَّة » FL. Scr. صَهِيبِيَّة, ut in Kām. turc. est.
- II, 188 l. 2. » مَسِيلَمَة » FL. Scr. مَسِيلَمَة.
- II, 188 l. 7. » بِقَصِمَاتِ سَبِيل » FL. De hoc loco consultus Chwolson mihi rescripsit, in Codice Musei Academici esse مَقْصَاة سَبِيل. Hoc sine dubio verum est; scr. مَقْصَاة سَبِيل, ita ut مَقْصَاة sit nomen loci a verbo أَقْصَى ductum, opp. رَأْس, quod sequitur: *vallis quae exit in torrentem in agro Melikanensi, et cujus summa pars (ubi incipit) in montes Sâhilidarum assurgit.* Nam pro يَنْتَصِي scribendum est يَنْتَصِي.
- II, 19. l. 9. » طَارَنْب » leg. طَارَنْت i. e. Tarentum, Calabriae urbs.
- II, 19. l. antepenult. » وَهَى أَبْنِيَات » FL. Scr. ex vestigiis codicum et hic (sc. الطَّائِي) est i. q. الْبِنَاء, i. e. fornix; nam hoc peculiari significato adhibetur nomen بِنَاء, ut Sur. 2, vs. 20.
- II, 191 l. 2. » مَرَبَّعة » leg. مَرَبَّعة, angl. *square*; conf. V pag. 412.
- II, 191 l. 2. » الْعَلَى » A. I. Jam alibi dixi الْعَلَى legendum esse, conf. Jaqūbi pag. 102.
- II, 191 l. 8. » الْحَجَّام » FL. Puto الْحَجَّام.
- II, 191 l. 11. » وَتَسَارِع » FL. Scr. cum Cod. L. وَتَسَارِع: platea τὸν Τὰκ al-Harrânî (i. e. ad quam per Τὰκ al-Harrânî itur, aut in qua ille fornix situs est) usque ad plateam τὸν Βὰβ al-Karch refertur ad vicum qui Warthâl appellari solet, i. e. nominatur وَرَثَالُ شَارِع, platea Warthâlenensis.
- II, 191 l. 16. » شَيْبَة » FL. Scr. cum Cod. L. شَيْبَة propter sequens

بالمدينة; vid. me, pag. 41, ad II, 199 l. 2.

II, 191 l. penult. »اسد« FL. DORN *Muhammedanische Quellen* IV, 39 l. 10 habet احد. Puto امد; sc.: لا يَلْحَقُ اَمَدٌ بَعْضُهَا, ex quibus (cavernis et speluncis) nonnullarum finis non attingitur, i. e. ex quibus nonnullae tam vastae sunt, ut nemo ad earum finem pervenire possit.

II, 193 l. 12. »بالبني« FL. Ser. بالبني; vid. de Sacy ad Abdollatifi descript. Aegypti, pag. 285. Ell. Boethor, Dict. franç.-arabe: »Carpe, poisson d'eau douce, بُنْيَ«. Wailly, Nouveau Vocabulaire français: »Bynny, s. m. poisson d'Égypte, espèce de cyprin.«

II, 193 l. antepenult. »زيادة« FL. Ser. بَزْ ex cod. V., quod ipse scriptor, I, 101 l. 2, apud incolas illius regionis extremam partem fluvii significare ait, i. e. eam quae proxima est antequam in alium aut in mare effunditur. — Conf. IV pag. 325.

II, 194 l. 4. »لجبال« FL. Ser. لجبال; vid. DORN *Muhamm. Quellen*, IV, 31 l. 7. Pro من ante الرى illic quoque ser. بين.

II, 194 l. 7. »الأول« FL. Ser. الأول, i. q. المتقدّمين.

II, 195 l. 2. »يكتاج« Ser. hoc loco, et apud Kazw. II, 140 l. 7, تكتاج.

II, 195 l. antepenult. »طمبدي« et adn. 8. FL. Ego quoque hanc formam corruptam puto, praesertim quum apud Sacyum ad calcem Abdollatifi pag. 685 l. penult. sit اشنى وطمبدي, litera n in m mutata, quod non ante ن, sed ante ب fieri potuit. — Conf. IV pag. 120.

II, 199 l. 2. »اغريقية« leg. اغريقية.

II, 196 l. antepenult. »حدآه« leg. حدآه.

II, 196 l. penult. »بيدان« (P) ومَنْهَلٌ FL. Ser. بَمَّارٌ وَمَنْهَلٌ (vel بَمَّارٌ secundum Cod. V.): putei et aquationis locus.

II, 198 adnot. 2. »Idem fortasse quod قَرَانٌ, ampulla.« FL. Immo nom.

propr. geographicum قُرَّان, vid. II, ٣٩٩ l. 2 sqq. et VI pag. 3 l. 6.

II, ١٩٩ l. 4. » اسْفِيْجَاب " Recte etiam habet forma اسْبِيْجَاب; conf. exempli causa IV pag. 102 et 482 l. 1.

II, ١٩٩ l. 6. » الْاِحْمَام leg. الْاِحْمَار.

II, ١٩٩ l. 10. » مَتْنَاوَحَة leg. مَتْنَاوَحَة.

II, ١٩٩ in adnott. l. 2. » Abū'l-fed. pag. ٤٩٩ leg. Abū'l-feda pag. ٤٩٣.

II, ٢٠١ l. 2. » قَرْبُوس FL. Scr. قَرْبُوس, ut II, ٤٤ l. 10 textūs, et l. 3 adn.

II, ٢٠١ l. 12. » وَالْمُحَدَّثُون FL. Scr. وَالْمُحَدَّثُون; vid. VI pag. 24.

II, ٢٠١ l. 14. » وَحَزْم FL. Scr. وَحَزْم; vid. I, ٣٠. l. 10 et 11.

II, ٢٠١ in adnott. l. 3. » الْعَنْبَر FL. Scr. الْعَنْبَر, ut recte in Kām. turc. est. Hoc nomen nunquam articulo caret; v. WÜSTENF. *Reg. zu d. geneal. Tab.* pag. 82 in voc. *el-'Anbar ben Amr*.

II, ٢٠١ in adnott. l. 4 et 5. » طَرْف FL. Scr. طَرْف.

II, ٢٠٣ in adnott. l. 9. » يَخْرُج FL. Scr. تَخْرُج, quum hic طَيِّئ non sit auctor tribūs, sed tribus ipsa. Recte II, ٢٢٢ l. 5. نَزَوْلُهَا, relat. ad طَيِّئ.

II, ٢٠٤ l. 3. » طَرْغَة leg. طَرْغَة, Tusa.

II, ٢٠٤ l. 9. » السَّبِيْعَة FL. Emendate السَّبِيْع.

II, ٢٠٤ in adnott. l. 2. » الْحَاكِمَام leg. الْحَاكِمَام.

II, ٢٠٥ l. 1. » وَالْعَيْن FL. Scr. وَالْعَيْن, nam ع non est litera persica.

II, ٢٠٥ l. 2. » طَعَامِي leg. طَعَامِي; et pro سَكَارِي leg. سَكَارِي ut revera in Codd. exstat.

II, ٢٠٥ l. penult. » حَمَل leg. حَمَل.

II, ٢٠٩ l. 5. » جَنْب FL. Scr. جَنْب, aut potius خَبْت, quod III, ٣١٢ l. ult. pro جَنْب est in Cod. Petropol. et apud al-Bekrī. Est subiectum verbi يَتَّصِل.

II, ٢٠٩ l. 12. »خَائِرُ“ FL. Vulg. pro خَائِرُ.

II, ٢٠٩ in adnott. l. 1. »نَمِيَتْ“ FL. Fortasse voluit نَمِيَتْ.

II, ٢٠٩ in adnott. l. 3. »التَّيْلُ“ FL. Hoc nomen nihil commune habet cum التَّيْلُ, quod ab Kāmûso in themate دَالٌ recensetur.

II, ٢٠٩ adnot. l. ult. Conf. IV pag. 129.

II, ٢٠٩ l. ult. »مَكْرَزُ“ FL. Scr. مَكْرَزُ; nam participium activum aut passivum, quod pro nomine proprio virili usurpatur, non amittit declinationem perfectam. Si vero مَكْرَزُ scribendum est ex utroque codice, declinationem imperfectam habemus: مَكْرَزُ.

II, ٢٠٧ adn. l. 8. »Lege تَاجُ“ Ut jam dictum est, تَاجُ legendum.

II, ٢٠٧ adn. l. 14. »نَصْرَفُ“ FL. Scr. يَصْرِفُ, sc. Ibn Mukbil poëta.

II, ٢٠٨ l. 4. »سِنْمِسُ“ FL. Scr. سِنْمِسُ, ut recte est II, ٢٠٠ l. antepenult., quum Sinbis nomen proprium muliebre sit.

II, ٢٠٩ adn. l. 5. »Lege تَاجُ“ Ut supra, تَاجُ legendum.

II, ٢٠٩ adn. l. ult. »ظَمَرُ“ FL. Immo ظَمَارُ.

II, ٢١١ l. 8. »اَحَدُ“ FL. Scr. آخِرُ; vid. DORN *Muh. Quell.* IV, ٣٧ l. 14.

II, ٢١١ l. ult. »حَتَّوَاءُ (?)“ FL. Scr. خَبْرَاءُ; conf. I, ٢٩٣ l. ult. Item apud al-Bekrî, l. 8 adn., خَبْرَاءُ scribendum est. — Conf. IV pag. 169, V pag. 302 et 306.

II, ٢١٢ adn. l. 3. »تَنْدَتَا“ FL. Scr. طَنْدَتَا, ut illic recte est. Hodie per syncopen et assimilationem appellatur طَنْطَا, ex quo vico oriundus erat celeberrimus Scheich Tantâwy, novissime Petropolitanus; vid. *Zeitschr. f. d. Kunde des Morgenlandes* VII pag. 49 l. 10.

II, ٢١٣ l. 6. »يَقَالُ“ FL. Post hoc verbum excidit لَهُ; conf. II, ٢١٧ l. 8 et 9.

II, ٢١٤ l. 13. »أَرْضُ“ leg. أَرْضُ.

II, ٢١٥ l. 8. »وسينين« FL. Ser. وسينين; est enim subjectum, ejus praedicatum est ^٣بكر.

II, ٢١٥ l. 10. »عليه« FL. Puto عليها.

II, ٢١٩ l. 1. »بليدنين« FL. Ser. ex Cod. V. بليدنين; nam istud deminutivum alienum est a magnitudine illarum urbium; conf. II, ١٨٩ l. penult., et Supplem. ad Lubb-el-lubàb pag. 147 l. 12.

II, ٢١٩ l. 7. »مقاصير« FL. Ser. مقاصير.

II, ٢١٩ l. 7. »بيكار« FL. Vulg. pro بكار.

II, ٢١٩ l. 9. »ودخائرة« FL. Vulg. pro ودخائرة.

II, ٢١٧ l. 2. »بالشواجي« FL. Ser. secundum codd. بالشواجي; conf. II, ١٣١ l. ult.

II, ٢١٨ l. 4. »قلمة« FL. Secundum Kàmùs scribendum est قلمة. — Conf. V pag. 171 l. 17.

II, ٢١٨ l. 9. »الصايبة« FL. Ser. الصايبة vel الصايبة, Sabaei.

II, ٢١٨ l. 11. »زنبور« FL. Vulg. pro زنبور.

II, ٢٢ l. 10. »الظاهرة الاديم« FL. Puto ظاهرة الاديم.

II, ٢٢ l. 11. »منسوية« FL. Recentius pro منسويين.

II, ٢٢ l. ult. »الطباء« leg. الأطباء.

II, ٢٢١ l. 3. »تائيت« FL. Ser. تائيت.

II, ٢٢١ l. 8. »طبّا« FL. Ser. طبّا, vel طبّي secundum scripturam codicis V, et Az-Zamakšarii L. G. pag. ١٠٩ l. 10 et 11.

II, ٢٢١ l. 9. »الطبي« leg. طبّي.

II, ٢٢٢ l. 3. »لبي« FL. Ser. لبي, ut recte est in Moscharik pag. 300 l. ult.; nam لبي nomen montis ideoque masculinum est.

II, ٢٢٢ l. 4 et 5. »طبي« FL. Deleto signo distinctionis scr. (اجأ وسلمي) طبي: habitatio Tajitarum antequam ad duos montes طريب consederunt. Conf. II, ٢٠٣ adnot. l. 9 et 10, ubi طريب est pro طريب.

II, ٢٢٢ l. penult. » نازلة " FL. Scr. نازحة.

II, ٢٢٣ l. 9 et 10. » وبالنظرية فى القبلى باب أبزر قراج " FL. Scr. secundum codd. والنظرية فى قبلى باب أبزر وقراج " conf. IV pag. 446 l. 17 sqq.

II, ٢٢٤ l. 1. » علامة " leg. علامة ; Al-Bekri enim : أوله بضم علامة بضم أوله.

II, ٢٢٤ l. 3. » ظلم " FL. Scr. ظلم , ut II, ٢٠١ l. antepenult.

II, ٢٢٤ l. penult. » خمار " FL. Sine dubio حمار : dorsum asini.

II, ٢٢٤ l. penult. » بكري " FL. Cum utroque Codice scr. بالبحر. Praepositio ب in talibus significat *ad, juxta, prope* ; فى البحر esset *in mari*.

II, ٢٢٤ adn. l. 2. » يكسفى " FL. I. e. يكسفى , ut uterque codex II, ٢٠١ l. 4 ab inf. , ubi de eadem re exponitur.

II, ٢٢٥ l. 7. » مكاني " FL. Scr. مكانى , ita ut haec propositio sit بكار nominis صفة , ut II, ٣٧٩ l. 8 تقارب est صفة nominis جزيرة.

II, ٢٢٥ l. 9. » القبلى " FL. Scr. secundum Codd. القبلى , meridiem , regionem meridionalem , plane ut II, ٢٢٩ l. 2 : ما يلى المغرب.

II, ٢٢٥ l. 10. » وبرة " FL. Forma genuina est وبرة ; vid. Kâmûs in themate وبرة.

II, ٢٢٩ l. 2. » من " FL. Puto منه (ut in Cod. V.), ita ut عقاب وثنايا sit praedicatum rov منه ما يلى المغرب غليظة.

II, ٢٢٩ l. 6. » البقعانية (?) " A. I. In omnibus codd. ultima hujus vocis pars est دانبة , quam ob causam praeferendum mihi videtur nomen البعدانية , de quo vide I, ١٢١ l. 1 et III, ٢٣٣ l. 6.

II, ٢٢٩ l. 10. » بيت " FL. Ante hoc verbum aliquid excidit , quoniam قرية بيت المقدس esset η κώμη τῶν Ἱεροσολύμων , quasi una tantum sit. Itaque scribendum est aut قرية من قرى بيت المقدس , aut

simpliciter *بيت المقدس* قريّة من بيت المقدس, ut II, ۳۹۳ l. 6.

II, ۳۳۹ l. 13. »الحَرّ« leg. الحَرّ, coll. V p. 320.

II, ۳۳۹ adn. l. 3. »شَبَّهَ« leg. شَبَّهَ.

II, ۳۳۷ l. 4. »صَفِيرَتَانِ« FL. Ser. صَفِيرَتَانِ, ut I, ۴۸۱ l. 8, aut صَفِيرَتَانِ, ut II, ۱۸۴ l. 4.

II, ۳۳۷ l. 5. »النَّاجِبَةُ« FL. Fortasse accommodatius ad الناجِبَةِ codicum scribendum est النَّاجِبَةُ, nomine ducto ab النَّاجِبَةِ, quae est aqua Salutarum; vid. Kâmûs in themate نَجَاب.

II, ۳۳۷ l. 9. »مَنْعَجًا« FL. Kâmûs turcius hanc G'auharîi pronuntiationem improbens مَنْعَجًا dici jubet. Conf. noster II, ۳۴۹ l. penult., ubi مَنْعَجٌ est. In III, ۳۹۳ l. 12 et 13, مَنْعَجٌ dici jubet, sed tamen etiam مَنْعَجٌ auctoritatem habere docet.

II, ۳۳۷ l. 10. »خَرِيرِ« FL. Ser. خَرِيرِ; conf. I, ۳۰۲ l. 2 et 3. Falso Moschtarik quoque pag. ۳۰۲ l. 4 خَرِيرِ habet.

II, ۳۳۸ l. 4 ab inf. »جَاوَرِ« FL. Praefero scripturam codicis L. جَاوَرِ: quae ultra Rummam sita sunt Meccam versus, aut usque ad Meccam.

II, ۳۳۹ l. 9. »بِالْقِبْلَةِ« FL. Ser. الْقِبْلَةِ, ita ut sit genitivus a فِى جِهَةِ pendens.

II, ۳۳۹ in adn. l. 7. »حَرْبِ« FL. Ser. حَرْبِ.

II, ۳۳۰ l. 8. »نَزَلَتْ« FL. Praeteritum hic ferri nequit; recte cod. V. نَزَلَتْ (nam sic scribendum est pro نَزَلَتْ): *navigatur in ea*, ut recte est III, ۱۸۲ l. 15.

II, ۳۳۰ l. 9. »تَرْكَبِ« FL. Ser. تَرْكَبِ, passivum impersonale.

II, ۳۳۱ l. 2. »وَالْمُحَدَّثُونَ« FL. Ser. وَالْمُحَدَّثُونَ, recentiores, seriores.

- II, ۲۳۱ l. 8. » وقبيل سبيراء والحاجر « FL. Scr. » وقبيل سبيراء والحاجر «.
- II, ۲۳۲ l. 2 et in adn. 1. » عنب « leg. عنب.
- II, ۲۳۳ l. 4. » الحكر « FL. Scr. الحكر.
- II, ۲۳۲ l. 7. » للمجبل « FL. Scr. المجبل, ita ut sit appositio nominis سلمى.
- II, ۲۳۲ l. ult. » على غربى « FL. Malim غربي vel غربي sine غربي, ita ut الى ante غربى in codd. ex eo quod sequitur anticipatum sit.
- II, ۲۳۳ l. 1. » المعبرانيون « FL. Forma المعبريون, quam codices praebent, item bona est ideoque restituenda.
- II, ۲۳۳ l. 9. » كثيرة « FL. Scr. كثير.
- II, ۲۳۳ l. 9 et 10. » عبقر « et bis » وعبقر « FL. Scr. عبقر et bis وعبقر.
- II, ۲۳۳ l. penult. » فطرى « leg. نظرى (coll. IV pag. 158): inter duas ephorias (i. e. praefecturas) Granatensem et Almeriensem.
- II, ۲۳۵ l. 6. » عتود « FL. Scr. عتود.
- II, ۲۳۵ in adn. l. 1 et 2. » عتم « et » عتود « FL. Scr. عتم et عتود.
- II, ۲۳۶ l. 9. » وعلى « FL. Scr. secundum codd. والى: versus Medinam, ad Medinam; conf. pag. ۲۴. l. 9: هو الى ساحل البحر.
- II, ۲۳۶ l. penult. » حدار « FL. Quum forma legitima huius nominis indeclinabilis, imperativi vim habentis, sit حدار (conf. pag. ۲۲۲ l. 8), Kāmūs autem hoc nostrum عتال formam nominis declinabilis كتاب habere dicat, aut erravit scriptor, aut infinitivum formae III in mente habuit (بوزن حدار), aut scripsit حدار (بوزن حدار).
- II, ۲۳۷ in adnot. l. 2. » عت « FL. Scr. عت.
- II, ۲۳۷ in adn. l. 9. » عتلب « FL. Scr. عتلب.
- II, ۲۳۸ l. 4 ab inf. » القرينين « FL. Scr. القرينين.

- II, ۲۳۸ in adn. l. 3. »عَجَالٌ« leg. عَجَالٌ.
- II, ۲۳۹ l. 7. »بِالْيَمِينِ« leg. بِالْيَمِينِ.
- II, ۲۴۰ l. 4. »مَوْضِعٌ« leg. مَوْضِعٌ.
- II, ۲۴۰ l. ult. »عَزَّانٌ« FL. Scr. عَزَّانٌ; conf. pag. ۲۵۵ l. penult. et ult., et ibid. adnot. 7.
- II, ۲۴۱ l. 5. »مَرَقًا« FL. et ROEDIGER. Scr. مَرَقًا.
- II, ۲۴۱ l. 8. »مُنْصَاةٌ إِلَيْهَا عَدْنَةٌ« FL. Haec sensu carent. Mihi, comparatis verbis Moschariki pag. ۳۰۴ l. penult. et ult. atque adhibita scriptura codicis V., scribendum videtur وَعَدْنٌ قَرِيبَةٌ مُنْصَاةٌ إِلَيْهَا عَدْنَةٌ, ejectione, nimirum ipso عَدْنَةٌ perperam bis posito per anticipationem.
- II, ۲۴۲ l. 7. »عَامِرٌ بِنْ ذُوهِلٍ« leg. عَامِرٌ بِنْ ذُوهِلٍ.
- II, ۲۴۲ in adn. l. 4. »pag. v« leg. pag. v. .
- II, ۲۴۴ l. 2. »مَشْرِقٌ« Conf. V pag. 284 sq.
- II, ۲۴۴ l. 6. »طَبِيٌّ« WÜSTENFELD. Fortasse طَبِيٌّ.
- II, ۲۴۴ l. penult. »سَبَاخَةٌ« FL. Scr. سَبَاخَةٌ, quum hic adjectivum sit, non substantivum; conf. VI pag. 43.
- II, ۲۴۴ in adn. l. 4 ab inf. »يُحَلِّبُ« leg. يُحَلِّبُ.
- II, ۲۴۵ l. 6. »وَحَلَّوْهَا« FL. Scr. cum utroque codice وَحَلَّوْهَا, ita ut pronomen spectet ad أَرْضَهُ.
- II, ۲۴۵ l. 11. »مِنْ نَقَابِهَا رَمَالٌ« FL. Scr. secundum Codd. نَقَابِهَا رَمَالٌ. Est haec forma pluralis recentior nominis رَمَالٌ. Conf. VI pag. 27 in fine. Licet etiam, servata ex Cod. L. praepositione مِنْ, scribere نَقَابِهَا رَمَالٌ, ita ut non omnes isti tumuli arenacei العَرَائِسُ appellentur, sed aliquot tantum.
- II, ۲۴۹ l. 1. »وَأَخْرَجَ« leg. وَأَخْرَجَ.

- II, ٢٢٩ l. penult. » الْعَلَاءُ " FL. Scr. الْعَلَا sine medda et hamza.
- II, ٢٢٩ l. penult. et adn. 10. » وَحَفَرُ عَفْرَةَ " leg. وَحَفَرُ عَفْرَةَ, coll. IV pag. 297 et VI pag. 7.
- II, ٢٢٧ l. 2. » اللَّيْبَنُ " FL. Scr. اللَّيْبَنُ, lateres. *Lateres ducere arabice est ضَرْبُ اللَّيْبَنِ*.
- II, ٢٢٨ l. 1. » ثَلَاثَةٌ " FL. Grammaticae ثلاث. Vide ad II, ٢٧. l. 3.
- II, ٢٢٨ l. 4. » وَالْأَعْرَاضُ الْمَدِينَةُ " leg. وَأَعْرَاضُ الْمَدِينَةِ, ut saepe alibi.
- II, ٢٢٨ l. antepenult. » عَرْنَةَ " leg. عُرْنَةَ, coll. IV pag. 346.
- II, ٢٢٩ l. 6. » صَفَاءُ " FL. Scr. صَفَا, secundum codices, deletâ modo hamzâ Codicis V. Conf. pag. ٥٢٩ in adnot. l. 12.
- II, ٢٢٩ l. 8. » أَجَارِعُ " FL. Scr. أَجَارِعُ.
- II, ٢٢٩ l. antepenult. » الْقُرَوَيْنِ " FL. Dele hamzam, ut recte est pag. ٣٥. l. 10 et 11, et apud Jâqûtum in Moschtarik pag. ٣٠٩ l. 10, item in Kâmûso ذُو الْقُرَوَيْنِ et سَاقُ الْقُرَوَيْنِ in themate فَرَا ult. Wâw, item sub nomine عَرَفَةَ in Kâm. turc.: عَرَفَةُ سَاقُ كَمْ سَاقُ الْقُرَوَيْنِ دَخَى (non دِيرَلِرِ ut Kâmûs Calc. pag. 1202 habet), 'Urfatu-Sâk, quae etiam Sâku 'l-farwain appellatur.
- II, ٢٢٩ in adn. l. penult. » الْمَصْرَمُ " leg. الْمَصْرَم.
- II, ٢٥. l. 2. » السَّيَّاحَةُ " FL. Scr. السَّيَّاحَةُ, ut pag. ٢٢٤ l. penult.
- II, ٢٥. l. antepenult. » طَمِيْنَةُ " FL. Puto طَمِيْنَةُ, coll. pag. ٣١ l. 1-3 et pag. ٢٧. l. 1.
- II, ٢٥ l. 5. » سَكْرٌ " FL. Scr. السَّكْرُ. — In Codd. quoque articulus adest.
- II, ٢٥ l. 7. » تَقَابِلُهَا " FL. Scr. يَقَابِلُهَا.
- II, ٢٥ l. in adn. l. antepenult. FL. Quae ex Kâmûso hic repetita sunt, non huc spectant, sed ad id quod sequitur: بَطْنُ عُرْنَةَ, عُرْنَةَ. Pronuntiatio hodierna, عَرْنَةَ, ex عُرْنَةَ corrupta est.

II, ٢٥٢ l. 5. »نُزوة« FL. Scr. نُزوة; idem error tollendus est apud Kazwinium, I, ١٩٩ l. 8; recte infra pag. ٣١٢ l. 6 et apud Abulfedam Geogr. pag. ٩٥ urbs in summo monte sita esse dicitur. Quod autem iste mons modo عروان modo غزوان scribitur, id in re ipsa nihil mutat.

II, ٢٥٢ l. 5. »يأحمد« FL. Scr. ياحمد; conf. Kazwini, I, ١٩٩ l. 9, II, ٩٤ l. 5 et 4 ab inf., et Abulf. Geogr. pag. ٩٥ sub v. الطائِف.

II, ٢٥٢ l. antepenult. »المُعْتَرِضُ« FL. Scr. الْمُعْتَرِضُ.

II, ٢٥٣ l. 3. »كلها« FL. Scr. كل, ut recte est I, ٢٨٨, l. 1.

II, ٢٥٣ l. 6. »قُراب« FL. Scr. قُرَب.

II, ٢٥٣ l. penult. »النَّبِيْرُ نَبِيْرُ بَنِي عاصِرة« leg. النَّبِيْرُ نَبِيْرُ بَنِي عاصِرة, collatis dictis in praefatione pag. 12 editionis lexicī geographici Az-Zamakšarii.

II, ٢٥٤ l. 1. »عَرِيقُطَانُ مَعْنًى« FL. Schreibe عَرِيقُطَانُ مَعْنًى. Denn als nomen appellativum zu nehmen, scheint mir wegen des dann entstehenden Widerspruches zwischen jenem Nominativ und den Worten Z. 2 ماء به ٧ bedenklich: das zu Tage fliessende Wasser eines Thales zwischen Mekka und Medīna, in welchem weder Wasser noch Weide ist. — Uebrigens berechtigen uns die Quellenwörterbücher auch nicht, das Wort, wie es hier der Fall seyn würde, als *Substantivum* zu gebrauchen.

II, ٢٥٥ l. 7. »نُزْرَكَ تَرَابُهَا« FL. Scr. نُزْرَكَ تَرَابُهَا; nam نَزَرَ non solum sinere, linquere, missum facere est, sed etiam ponere, efficere ut aliquis aut aliquid alicubi sit ibique maneat; ut in ipso sinendi verbo ponendi collocandique vis inest, unde *situm* dicimus germanice *gelegen*, *Lage*.

II, ٢٥٥ in adn. l. 5 et 6. »الْعَرَامِيْلُ« et »فَالْعَرَامِيْلُ« FL. Non differre videtur ab الْعَرَامِيْلُ, vid. II, ٣٠٥ l. 8.

II, ٢٥٧ l. 1. »الْمُبْرَقَاتُ« FL. Scr. secundum codices الْمُبْرَقَاتُ, forma diminutiva; nomen مُبْرَقَةٌ plurales habet مُبْرَقَاتٌ et مُبْرَقَاتٌ. Ceterum non est ad-

jiciendus articulus, neque hic, neque I, ٧١ l. 5 in voce اظفار; conf. IV pag. 131.

II, ٢٥٧ l. antepenult. » الْمَسْجِدَيْنِ " FL. Scr. الْمَسْجِدَيْنِ; conf. III, ٩٣ l. antepenult.

II, ٢٥٧ in adn. l. 1. » لِأَبِيرَقَاتٍ " leg. أَبِيرَقَاتٍ.

II, ٢٥٧ in adn. 4. FL. Haec ex Kāmûso excerpta non sunt hujus loci, quoniam طَرْف l. 2 textûs non est nomen tribûs, sed ipsum nomen appellativum طَرْف pars, portio; significant igitur verba ولعبد الله بن كلاب ولعبد الله بن كلاب طَرْف : atque etiam gens 'Abdallâhi fil. Kilâbi partem illius regionis habet.

II, ٢٥٧ in adn. l. 6. » عَسَقِل " leg. عَسَاجِل.

II, ٢٥٧ in adn. l. 7 et 8. » عَسَعَس " FL. Scr. عَسَعَس.

II, ٢٥٨ l. 4. » مَدِينَة " Cum codd. leg. مَدِينَة; conf. Al-Mošt. pag. ٣٠٩ l. 6.

II, ٢٥٨ l. ult. » صَبِيع " FL. Secundum Kām. turc., s. v. عَسِل قصر in themate عَسِل, scribendum est صَبِيع. Sed in themate صَبِيع est صَبِيع عَسِل أبو صَبِيع pro عَسِل ابن عَسِل.

II, ٢٥٩ l. ult. » الْعُش " leg. الْعُش.

II, ٢٥٩ in adn. l. 4. » الْكَنَسَاء " leg. الْكَنَسَاء. Vid. 'Ibn Qotaiiba pag. ٤١ l. 5 ab inf., et MEHREN *die Rhetorik der Araber*, pag. 275 l. 12 sqq.

II, ٢٩. l. 1. » النَّجْد " FL. Schreibe النَّجْد : das *Hochland*; es kann nicht das in III, ١٩٨ vorl. Z., angeführte عمان وراء sein; zwischen beiden muss ja fast die ganze Breite von Arabien mitten inne liegen.

II, ٢٩. l. 8. » بِالنَّجْد " FL. Schr. بالنَّجْد; es ist offenbar dasselbe Neg'd, welches Moschitarik S. ٤١٥ l. u. vorl. Z. unter dem Artikel

وَالْمَجْدُ أَرْضٌ فِي بِلَادِ مَهْرَةَ فِي اقْصَى الْيَمِينِ so angiebt:

II, ٢٩١ in adn. l. penult. »عَصَوَصِرُ« FL. Ser. عَصَوَصِرُ.

II, ٢٩٣ l. 8 et 9. »عَظِيمٌ بِالتَّصْغِيرِ مَاءَانِ« Ex Zamakšarii Lex. Geographico, pag. ١١. l. 1 et 2, apparet post بِالتَّصْغِيرِ addendum esse عَظِيمٌ وَالْعَظَرَةُ; unde dualis مَاءَانِ explicandum.

II, ٢٩٣ l. 9. »بِئْرُ فَيْه« FL. Ser. secundum Cod. V. فَيْهٌ, i. e. فِي أَثْنَاءِ فَيْهٌ, فِي تَصَاعُيفِ فَيْهٌ.

II, ٢٩٣ l. ult. »عَقْدٌ« FL. Formae legitimae sunt عَقْدٌ et عَقْدٌ, colles arenacei, ut Kâm. turc. interpretatur. Nomina unitatis idem aut esse عَقْدٌ et عَقْدٌ.

II, ٢٩٥ l. 10. »بِعَرَضِ الطَّرِيفِ« FL. Ser. cum Cod. V. يَعْرِضُ لِلطَّرِيفِ qui viae ex adverso obstat; hinc via بِأَخَذِ فَيْه, i. e. in eum adscendit.

II, ٢٩٩ l. penult. »مَسْبِلَاهُ« FL. Ser. مَسْبِلَاهُ.

II, ٢٩٨ l. 6. »حَمْرَانِ (?)« FL. Ser. حَمْرَانِ, accommodate ad حَمْرَةٌ et حَمْرَةٌ codicum; vid. I, ٢٩٨ l. 7-9 et V pag. 103.

II, ٢٩٨ l. 10. »الدُّوَلُ« FL. Hanc suam scripturam (Moschtarik pag. ٣١٤ l. 7) Wüstenfeld ipse correxit in *Genealogische Tabellen* B. 17 et *Register zu den genealog. Tabellen* pag. 160 in Dsohl ben el-Dûl et el-Dûl ben Hanifa, secutus auctoritatem Muhammadis ben Habib pag. 17 l. 13, et Kâmûsi in themate دَالِ media Waw. Scribe igitur, deletâ hamzâ, الدُّوَلُ.

II, ٢٩٨ l. penult. »أَعْقَةٌ كَثِيرَةٌ« FL. Codicibus in أَعْقَةٌ nude posito consentientibus, non erat quod adjiceretur كَثِيرَةٌ, quoniam notio infinitae multitudinis per se inest in plurali indeterminato, ut pag. ٢٢٩ l. penult. بَيْنَهُمَا فَرَاخٌ (vide de hoc arabismo Ewaldi Gramm. arab. II,

pag. 6 et 7), atque pag. ۳۹۹ l. 7 demum disertis verbis est والاعقبة كنزيرة.

II, ۳۹۸ l. penult. » عارِض بِالسِّمَامَةِ " FL. Scr. عارِضِ السِّمَامَةِ, ut pag. ۳۳۹ l. 2.

II, ۳۹۹ l. 1. » ذَمْرَةٌ " Confirmatur a Qāmūso sub v. ذَمْرَةٌ; et conf. nost. in I, ۵۰۹ l. antepenult. Alius igitur locus significari videtur atque عَقِيفٌ ذَمْرَةٌ de quo agit Noster I, ۲۱۴ l. 7.

II, ۳۹۹ l. 5. » قَوْمُ الْأَقْلَالِ " FL. Scr. قَوْمُ الْأَقْلَالِ, ita ut الْأَقْلَالُ verbi اسْتَنْحَبَ objectum sit.

II, ۳۹۹ l. 6. » قَبِلَ " FL. Scr. cum Cod. V. قَبِلَ. Hoc dicit, quosdam doctores moslemicos, ut As'-S'āfi'ī (vid. adnot. 7), in peregrinatione Mee- canā hymnum illum تَبَّيَّكَ اللَّهُمَّ الْحَجَّ, qui التَّابُّيَّةُ appellatur, non a عَرَفَ demum (vid. pag. ۲۵۰ l. 5 et 6), sed prius ab عَقِيفٌ incipi jubere idque Deo gratius putare. Conf. MURADGEA D'OHISSON *Allgemeine Schilderung des Othoman. Reichs*, übers. von BECK, 2. Theil, S. 37-42.

II, ۳۹۹ l. penult. » وَبِجَبَلِ " FL. Ex وَجَبَلِ codicum probabilius وَقَبِلِ aut وَعَلَى restitui videtur.

II, ۲۷۰ l. 3. » ثَلَاثَةٌ " FL. Grammaticae ثلاث, ut recte est pag. ۳۰۴ l. 5.

II, ۲۷۰ l. 7. » بَمَرٌ " leg. بَمَرٌ.

II, ۲۷۰ l. antepenult. » الْمَدَجَلَةُ " Recte دَجَلَةٌ sine articulo.

II, ۲۷۰ in adn. l. penult. » الشَّطِيطَةُ " leg. الشَّطِيطَةُ.

II, ۲۷۱ l. 1. » الْمُسْتَنْصَرِي " FL. Scr. الْمُسْتَنْصَرِي; vid. DE SACY *Gramm. arabe*, ed. 2, tom. I, pag. 332, § 770.

II, ۲۷۲ l. 4. » أَفْلَاقٌ " FL. Scr. secundum Codd. ثُلَاقٌ. Nam فَلَقٌ, pl. أَفْلَاقٌ, et فَلَقَةٌ, pl. فَلَقٌ, de tignis, idem significant. Atque ipse Kazwīnī forma فُلُقٌ utitur, ut Cod. V. et L. quoque eam tenent, i. e. lin. 8, quamquam Wüstenfeld isto loco pro فُلُقٌ falso edidit عُلُقٌ, hīc vero iterum أَفْلَاقٌ substitutum est.

II, ٢٧٣ l. 5. »حَضَرْتُ« FL. Scr. aut حَضَرْتُ, aut أَحَضَرْتُ.

II, ٢٧٣ l. 5. »عَمِلَ« FL. Scr. cum Cod. L. عَمِلَ, quod sequente Imperfecto significat aggressus est, instituit.

II, ٢٧٣ l. 10. »ثَمَّ« FL. In Codd. L. et V. recte abest, neque ex Kazwinii oratione inseri debebat, quoniam apud hunc, omisso اِنْ, necessaria erat conjunctio, quae non potest praefigi apodosi post protasin اِنْ اَخَذَتْ قَوَارِهَا: tandem, quum firmitatem idoneam nacta essent (ligna), denuo incepit (architectus).

II, ٢٧٣ l. 10. »نَزَلْتُ« FL. Scr. نَزَلْتُ.

II, ٢٧٣ l. 8. »وَالْعُلَا« FL. Scr. وَالْعُلَا sine hamza; vide me ad pag. ٣٤٩ l. penult., VI pag. 54.

II, ٢٧٣ l. 12. »الْمَكَالِي« FL. Recte, nimirum ex origine الْمَكَالِي, a themate حَلَا.

II, ٢٧٣ in adnot. l. ult. »عَلَانَقَة« FL. In editione Abulfedae Parisiensi falso scriptum esse pro عَلَانَقَة, jam recte monitum est I, ٥٩ adn. I.

II, ٢٧٤ l. 1. »بَلْبَيْسَ« FL. Scr. بَلْبَيْس, vulgo بَلْبَيْس; vid. I, ١٩٩ l. 10-12 et IV pag. 367.

II, ٢٧٤ l. 4. »وَكَسْرَ« FL. Secundum Kâm., qui pronuntiari jubet وَسَكُون, scribendum est عَلَب.

II, ٢٧٤ l. 5. »الْبَيْسَ« FL. Secundum Kâm. الْبَيْسَامَة.

II, ٢٧٥ in adn. l. 7. »ubi etiam السَّعْدَ lege;« السَّعْدَ legendum esse; jam dictum est V pag. 444.

II, ٢٧٩ l. 1. »الْبُخْتِيَّةَ« FL. Puto الْبُخْتِيَّةَ, ita ut الْاَكْرَادُ idem sit quod الْاَكْرَادُ الْبُخْتِيَّةَ I, ١١٨ l. ult. Sed tamen fieri potest, ut الْاَكْرَادُ الْبُخْتِيَّةَ absolute positum sit, ita ut اَلْاَكْرَادُ مِنْ نَاحِيَةِ الْاَرْزَنِ sit illius appositio explicativa.

II, ٢٧٧ l. 3. »خَسَافَ« leg. خُسَاف; conf. V pag. 333, sq., coll.

II, ٥٠٤ l. 6, ubi idem pagus recurrit, sed cum 'gain : كَفَرَعَمًا.

II, ٢٧٨ l. 1. » حَدِيثُ الْكَوْصِ » et nota l. FL. Mihi videntur esse dicta Muhammedis de illo receptaculo aquae in paradiso, quod sensu eximio الْكَوْصِ appellatur; vid. MURADGEA D'OHSSON transl. a BECK, I pag. 85, § 13, et *Quarante Questions etc. publ. par ZENKER* pag. 15 et 16.

II, ٢٧٨ l. 5. » الْقَصْرَاءِ » FL. Scr. الْقَصْرَى, i. e. الْقَصْرَى; nam قَصْرَاءُ non est femininum adjectivi superlativi أَقْصَرُ brevior, brevissimus, sed positivi أَقْصَرُ ariditate colli laborans. Erravit FREYTAG in lexico; nam فَعْلَاءُ nunquam dicitur pro نُعْلَى. — Conf. I, ١٧٣ l. penult., coll. IV pag. 382 l. 6, تَلَّ قَصِيرَ.

II, ٢٧٨ l. antepenult. » عَمَرُ » FL. Scr. عَمَرُ; vid. pag. ٢٧٩ l. 2 et 3.

II, ٢٧٨ l. antepenult. » آخِرُ » FL. Scr. آخِرُ.

II, ٢٧٨ l. penult. » الْعَمْرَانُ » FL. Scr. الْعَمْرَانُ.

II, ٢٧٨ l. penult. » يَرِدُ » FL. Scr. يَرِدُ, imperf. jussiv. verbi أَرَادَ. Videtur (Sachr poëta, in carmine ubi nubes describit) ad montem عَمَرُ (de quo pag. ٢٧٩ l. 2 et 3 dicitur) alio adjuncto dixisse الْعَمْرَانُ, ita ut non dualem (qui proprie dicitur) intelligeret, sed id quod التَّغْلِيْبُ appellatur, i. e. comprehensionem duarum personarum aut rerum nominis diversi sub nomine potioris earum in duali posito, de qua figura orationis conf. IV pag. 14. — Versus poëtae illius صَاكِرُ الْعَيِّ, qui in adn. 9 nuncupatur الْهَذَلِيّ, in editione Carmin. Hudsailitarum Kosegartenii exstat pag. ٤٥ l. 3. — Poëta diversus est a صَاكِرُ بْنُ الْحَجَّادِ; vid. Koseg. ibid. pag. ٩ coll. cum pag. ٣٢, ubi adversarius cum saepissime عَمِدُ اَللّٰهِ alloquitur.

II, ٢٧٩ l. 1. » الْجَوْفُ » FL. Scr. الْجَوْفُ, pro quo alii substituunt الْكَوْفُ; vid. I, ٢٧٣ l. 12 et 13; I, ٣٣٣ l. 5 et 6; WÜSTENF. *Register*

zu den genealog. Tabellen pag. 323 l. 6.

II, ٢٧٩ l. 3. » وَا « FL. Scr. secundum Codd. جَبَل, nam de monte in loca subjecta devexo et quasi effuso recte dicitur يَصْبُ فِي كَذَا, ut II, ٣٥٧ l. 8, ubi non adjiciendum erat شُعَابِهِ. Scripsi يَصْبُ, non يَصْبُ, quia Kāmūs turcicus monet, intransitivum hoc صَبَّ imperfectum habere يَصْبُ.

II, ٢٧٩ l. 4. » مَتَاخَم « FL. Scr. متاخم sine teschdid.

II, ٢٧٩ l. 10. » قَلَال « De hoc plurali a sing. قَلِيَّةٌ conf. V pag. 522.

II, ٢٧٩ l. antepenult. » اسْتَقَاة « leg. اسْتَقَاة, et l. penult. » اسْتَقَاي « leg. اسْتَقَاي.

II, ٢٧٩ in adn. l. antepenult. » الْكَبْبِيس « FL. Scr. الْكَبْبِيس, i. e. *Anachoreta in cella vivens*, quod nomen, ductum a syriaco كَبْبِيس (vid. CASTELLI *Lex. Syr.* ed. MICHAELIS pag. 273 et 274; PFEIFFERI *Compendium Bibliothecae orientalis Assemanianae* pag. 328 med.) apud scriptores christianos et de rebus christianis usitatissimum atque etiam hodie in oribus hominum est; vid. BOETHOR *Diction. franç.-arabe* s. v. *Anachorète* et Reclus.

II, ٢٨٠ l. 4. » وَالْعَمْرِيَّة « FL. Scr. وَالْعَمْرِيَّة, assentiente Kāmūs.

II, ٢٨٢ l. 1. » عَرِيفَة « FL. Scr. عَرِيفَة, secundum nostrum II, ٣١. l. 4 et 5.

II, ٢٨٢ l. 2. » لُمَاكَارِب « FL. Scr. لُمَاكَارِب.

II, ٢٨٢ l. 7. » أَفْسَامِيَّة « FL. Dele teschdid, coll. II, ٣٣٣ l. 7 et 8; dicitur أَفْسَامِيَّة et per aphaeresin أَفَامِيَّة. Kāmūs, in themate ثَمَى, dici jubet أَفْسَامِيَّة, scilicet ut forma nominis analogiae arabicae respondeat. — Conf. etiam IV pag. 138.

II, ٢٨٢ l. penult. » قَسَمُوا « FL. Scr. secundum codd. سَمُوا; dicitur

enim لِّلّهِ سَمِيَتْ الشَّيْءُ: rem Deo nuncupavi, i. e. destinavi; ut saepissime in Corano أَجَلَ مَسْمًى terminus destinatus, constitutus. In eandem sententiam Beidāwī ad Sur. VI, vs. 137 usus est verbo عَيَّنَ.

II, ٢٨٤ l. ult. » الْعَنْبَ » et » عَنْبَةً » leg. الْعَنْبَ et عَنْبَةً. Intelligitur enim عَنْبَةً أَبِي بَشَرٍ, ut ex Al-Bekrī (in adn. 6), et Zamakšārī (Lex. Geogr. pag. ٢٤ l. penult., et in adn., ubi pro II, pag. ٢٨٣ l. 9 legendum est II, ٢٨٤ l. 9) hoc loco restituendum est; conf. nost. in voce, I, ١١. l. 10 et 11.

II, ٢٨٩ l. 4. » صَرْفَةً » FL. Scr. صَرْفَةً.

II, ٢٨٩ l. 5. » قَلَّتْ » FL. Scr. قَلَّتْ.

II, ٢٨٧ l. 9. » بِلْدَةً » FL. Pro وَهْدَةً in adn. 6 scribendum est وَهْدَةً.

II, ٢٨٧ l. 9. » الرَّجَّازَ » A. I. Legendum videtur الرَّجَّازَ, ita ut significetur عَوَارِضُ الرَّجَّازِ de quo sermo est in Diwāno Hodsailitarum (ed. Koseg. I, ١٣٩ l. 4; ubi pro عَرَوَاتِهِ lege عَرَوَاتِهِ). Idem versus est apud Zamakšārī (Lex. Geogr. pag. ٧٤ l. penult.) et inde emendandus est.

II, ٢٨٧ in adn. l. penult. » الْبِلْدَخِيَّ » leg. الْبِلْدَخِيَّ, coll. IV pag. 22 et 552.

II, ٢٨٨ l. 4. » وَعُوَالٌ » FL. Scr. وَعُوَالٌ, ut recte est in Kāmûso in themate عَلِ med. Wāw.

II, ٢٨٨ l. 8. » وَعَوَانَةٌ مَاءَانِ » Coll. Zamakšārī, Lex. Geogr. pag. ١١٣ l. 7-9 et adn. c ibi, hoc loco scribendum est فِتْنَانِ وَعَوَانَةٌ مَاءَانِ. Conf. Nost. II, ٣٣٤ l. 10-11. Versus, in quo فِتْنَانِ unā cum عَوَانَةٌ nominatur, exstat ap. Zamakš., loc. laud.

II, ٢٨٨ l. 10. » نَطَّرٌ » FL. I. e. نَطَّرٌ.

II, ٢٨٨ l. antepenult. » جَوْشَنِ » FL. Scr. جَوْشَنِ; nomina montium

enim, forma non repugnante, generis sunt masculini, cujus est جَبَلٌ.

II, ٢٨٨ in adn. 1. » Additur in L. et V., جمع عال. » FL. Quod falsum esse apparet; non potest enim forma عَوَالٌ a stirpe ultimae Wāw aut Je duci; hanc autem, عَوَالٌ, genuinam esse, non عَوَالٌ, quae demum l. 6 sequitur, Kāmūs et alii testantur.

II, ٢٨٩ l. 7. » نَائِيَةُ الْبَحَارِ بَعْدَ مَشَقَّةٍ » FL. Scr. يَأْتِيهِ النَّجَارُ بَعْدَ مَشَقَّةٍ: ad quam mercatores non sine labore perveniunt. Delenda est igitur adnotatio sexta.

II, ٢٨٩ l. 10. » بَفَتْحِ الْعَيْنِ وَالْوَاوِ وَسُكُونِ الْقَافِ » FL. Scr. بَفَتْحِ الْعَيْنِ وَالْقَافِ وَسُكُونِ الْوَاوِ, sic: الْعَوْفَيَانِ, non الْعَوْفَيَانِ; nam forma ثَوَعْلَانِ non est arabica, est vero ثَوَعْلَانِ.

II, ٢٩١ l. 9. » تَعْدَى » FL. Scr. يُعْدَى, aut يُعَدَّى, passivum impersonale: transitur, aut trajicitur.

II, ٢٩٢ l. 3. » يَقَالُ » FL. Scr. يَقَابِلُ.

II, ٢٩٢ l. 4. » الْكُوزِ » leg. الْكُوزِ, coll. II, ١١٣ l. 2 cum adnot., V pag. 380, Al-Moštarek pag. ١٩٤ l. 5 et pag. ٢٧٤ l. 11-12.

II, ٢٩٢ l. 14. » ذَنْبَانِ » leg. ذَنْبَانِ الْعَيْصِ, coll. IV pag. 293 et V pag. 600. Quod ad formam attinet, quae ut definiatur dualis dicitur, FL. conferre monuit II, ٣١٧ l. 3 et 4 غَلَطَانِ, nomen urbis persicum, quod dicitur esse dualis nominis arabici غَلَطٌ.

II, ٢٩٣ l. 2. » سَجَرٌ » FL. Puto شَجَرٌ.

II, ٢٩٣ l. antepenult. » التَّمَرِ » FL. Scr. التَّمَرِ.

II, ٢٩٤ l. 4. » بَصْلِيَّةٌ » FL. Scr. secundum Codd. لُصْلِيَّةٌ, quod spectat ad ابْنِ النَّجَاشِي: naturā filius regis Habessiniae. Sublata annexione τὸν لُصْلِيَّةٌ non dicitur لُصْلِيَّةٌ ابْنِ sed لُصْلِيَّةٌ ابْنِ; conf. Ibn Coteiba ed. Wüstenfeld, pag. ١٠٣ l. 5, pag. ١٨٣ l. 5.

II, ٢٩٥ l. 4. »بالبقاع« leg. بالبغاع.

II, ٢٩٩ l. 4. »مأكلة« FL. Conservandum est ante hoc nomen illud لا codicum; nam ut latine per redundantiam quandam dicitur: non est neque poeta neque orator qui se non optimum arbitretur, sic arabice quoque dicere licet لا شرب لا طعام: non est apud me neque cibus neque potus. Conf. etiam CASPARI *Grammat. arab.* (1. edit.) pag. 282 § 562 l. 4-10, ubi tamen l. 6 يَبْقَى pro يَبْقَى scribendum est, et l. 7 لَا خَلْفَ مَا pro لَا خَلْفَ. Sic etiam in *Tausend u. Eine Nacht* ed. HABICHT I, pag. ١٣٣ l. 6: لا قدير ولا حوص ولا قدير; et IV pag. ٣٤٣ l. 5 et 6: لا بقى مع لا قليل ولا كثير.

II, ٢٩٩ l. 5. »نزار« FL. Ser. codicum vestigia legens نَزَرَ, eodem sensu ac مَآوَا قليل lin. 2.

II, ٢٩٩ l. 7. »اكثر« FL. Mallem cum Cod. V. اكثر; probabilius enim fonti anguillarum nomen fecerunt anguillae non magnitudine, sed multitudine ceteros pisces ejusdem fontis superantes.

II, ٢٩٩ l. penult. »دُهْنَهُ« FL. Ser. دُهْنَهُ, post يُسْتَكْرَجُ passivum.

II, ٢٩٧ l. 1. »السَّوَادُ« FL. Ser. السَّوَاد; nam regio hig'azena ab hoc loco alienissima est.

II, ٢٩٧ l. 3. »طَبِي« FL. Ser. cum Cod. V. طَبِي, coll. pag. ٢٢١ l. 12.

II, ٢٩٧ l. ult. »يَتَخَلَّجُ« FL. Interpretamentum est verbi genuini يَبْلُح, quod scripturae Codicis V. بلح subest; vid. VI pag. 39.

II, ٢٩٨ l. 2. »بالجزيرة« FL. Puto بِالْجَزِيرَةِ aut بِالْجَزِيرَةِ.

II, ٢٩٨ l. 5. Lacuna illa implenda est الْمَيْتَنَةِ sive الْمَيْتَنِيَّة.

II, ٢٩٩ l. 4. »سَرَب« FL. Ser. سَرَب.

II, ٢٩٩ l. 4. »يَتَجَنَّبُ« FL. Ser. يَتَجَنَّبُ, i. q. يَتَعَبَّد, quo verbo in eandem sententiam utitur Abulfeda in *Geographia* pag. ٧٨ l. 9. Ambo conjuncta sunt in *Moschtarik* pag. ٣٢٢ l. 8.

II, ٣٩٩ l. 7. »الكَنَزُ« FL. cum Codd. L. et V. الكَفَرُ legi posse monuit, quum كَفَرٌ verbum antiquum sit de condendo mortuo. — Videtur tamen probabilius hoc loco legere غَار الكَنَزِ, ut Zamakšarii Lex. Geogr. pag. ١٤. l. 7 sq. Sic igitur etiam in loco laud. Al-Moštārīki legendum est.

II, ٣٩٩ l. antepenult. »لُعْمَانُ« FL. Scr. بَعْمَانُ.

II, ٣٠٠ l. penult. Nomen omissum apparet esse السَّكِيمَةُ; vid. V pag. 394.

II, ٣٠٠ l. penult. »على جنب« Recte in Codd. legitur إلى جنب. — In Codd. Petropol. et Oxon. جَاقُوتِي pro قُوفٍ perspicue legitur قُوفٍ, quod tamen non praeferendum videtur.

II, ٣٠١ l. 10. »غَبَرُ« FL. Puto عَثَرُ sive عَثَرُ.

II, ٣٠٢ l. 1. »لَلْمَلاتِ وَلِلْعَزَى« FL. Scr. لَلْمَلاتِ وَلِلْعَزَى. Non enim لَلْمَلاتِ scribitur, sed لِلْمَلاتِ; vid. CASPARI *Gramm. Arab.* (1. ed.) pag. 12, nr. 3, a. In nomine sequenti scriptura utriusque codicis وَلِلْعَزَى conservari poterat, quum repetitio praepositionis ante alterum nomen ab ea pendens non sit necessaria.

II, ٣٠٢ l. 10. »أَفْضَلُ« FL. Scr. أَفْضَلُ (nostrum: einer der entscheidendsten Schlachtstage der Araber).

II, ٣٠٢ l. 11. FL. Dele signum distinctionis post الْمَمْدُودَةِ; conf. FREYTAG *Arabb. provv.* III, 1, pag. 569 et 570.

II, ٣٠٥ l. penult. »لِلْحَيَّانِ« leg. لِحَيَّانٍ; conf. *Ibn Hishām* I, ٧١٨ l. antepenult.

II, ٣٠٩ l. 8. »غَرَّةُ« FL. Scr. غَرَّةُ; nam non فَعْلَةٌ nomen vicis est, sed فَعْلَةٌ.

II, ٣٠٩ l. ult. »وَعَرُ« FL. Scr. وَعَرُ.

II, ٣٠٩ in adn. l. 1 »عَرَبُ« leg. عَرَبُ.

II, ٣.٧ l. 5. »عَثْرِيَّةُ« FL. Hoc nomen huic loco minime convenit; conjicio subesse aliquam نَسَبَة ut عَثْرِيَّة. — Postea haec addidit FL. كَرُوم, zumal in der Verbindung mit اشجار, erlaubt der Sprachgebrauch nur in der ächt arabischen Bedeutung von Weinstöcken (*ceps de vigne*) zu nehmen. Die Angabe Freytags: »كَرَم Pl. كُرُوم Uva. Kam. Dj. شَجَرُ الكَرَم Vitis;« ist ungenau. Nach G'auhari bedeutet كَرَم an und für sich شَجَرُ العَنْب, nicht العَنْب in dem gewöhnlichen Sinne von Trauben, und wenn كَرَم mit عنب als gleichbedeutend gesetzt werde, — bemerkt der türkische Erklärer des Kâmûs, — so werde عنب in der Bedeutung von اوزمك اصمغسى oder تكمك, d. h. Weinstock genommen. Heutzutage habe كَرَم im gemeinen Leben die Bedeutung von Weingarten. — Jene ächt arabische Bedeutung von كَرَم, كُرُوم aber zeigt sich überall in dem Marâsid; vgl. I, ٤.٩ l. 10 بهها ناخل وكرم كثير pag. ٤٣١ l. penult. الاشجار. كان مخفوفها بالكروم والاشجار. والتمثيل والكروم.

II, ٣.٧ l. 12. »الكِبَرُ« FL. Ser. الكِبَر; nam كِبَر magnificencia et superbia est, كِبَر magnitudo.

II, ٣.٧ in adn. l. antepenult. »المُخَصَّرُ« leg. المَخْصِيْر; et l. penult. »والمُخَصَّرُ« leg. والمَخْصِيْر. Conf. V pag. 345.

II, ٣.٨ l. 8. »سَكْرَى« FL. Ser. ex vestigiis Codicum بِشَكْرَى, ut recte est I, ١٤ l. 14, et II, ٤٩ l. 10; nam بِالتَّكْرِيك et سَكْرَى inter se pugnant.

II, ٣.٨ l. 11. »يَلْفُظُ« FL., et Dozy *Recherches* 2e édit. I pag. 338 legendum esse monuerunt يَلْفُظُ; conf. V pag. 169. Non tamen videtur (vid. V pag. 169) pro قَلُوم illud قَلُوم codd. restituendum esse; forma enim *Salom* (vid. Dozy l. l.) ex قَلُوم facile explicatur, scilicet *Calom* in *Çalom* et sic in *Salom* mutata. Conf. V pag. 631.

II, ٣٠٩ l. 6. »وهو« FL. Ser. cum utroque Codice وهى, quae scriptura recte ad nomen proprium الغرورة spectat.

II, ٣٠٩ l. 14. »يطأهما« leg. يطأهما a verbo وطى.

II, ٣٠٩ l. 14. »آه« FL. Ser. آهها sc. ان الارض, ut l. 15 تُقَرَّب sc. الارض.

II, ٣١. l. 1. »لَقَلَنَّهُ« FL. Ser. لَقَلَنَّهُ.

II, ٣١. l. 6. »المُسَوِّرِ« FL. Ser. المَسَوِّرِ; vid. II, ٢٩ l. ult. sqq. usque ad pag. ٣١. l. 2.

II, ٣١. l. 6. »وَعُمُّونَ« FL. Ser. وَعُمُّونَ; vid. II, ٢٨٢ l. 1.

II, ٣١. l. antepenult. »البراء« FL. Puto البراء; nam forma الغَرِيَّة cum duplici ر suo loco ponenda erat. Kāmûs الغَرِيَّة cum duplici ي nomen loci esse ait. Conf. ROBINSON *Palaestina* (german.) III pag. 904 col. 2.

II, ٣١. l. penult. »والغَرِيَّة« FL. Ser. والغَرِيَّة cum simplici ر.

II, ٣١. l. penult. »الغَرَى« FL. Ser. secundum codd. الغَرَا, unde ductum nomen deminutivum exitus feminini recte est الغَرِيَّة, masculini الغَرَى. Contra a nomine الغَرَى deminutivum ducitur الغَرِيرَى; vid. DE SACY *Grammat. arab.* ed. 2, I, pag. 309 § 696, ubi pro حَبَلَى scrib. حَبَلَى.

II, ٣١. l. ult. »الْأَغَرُ« FL. Ser. ex vestigiis codicum أَغَرُ, quod deletio signo distinctionis cum مَاء in statu constructo ponendum est: largissima aqua. Conf. pag. ٣١٣ l. 2 et 3, ubi eadem de eadem aquâ aliter scriptâ repetuntur. — Conf. etiam Zamakšarii L. G. pag. ١٢ l. 4-5.

II, ٣١٢ l. 1. »وقبيل الالف ونباء« FL. Ser. وقبيل الالف يباء. — Sic etiam in Codd.

II, ٣١٢ l. 7. »وتشديد« FL. Ser. وتشديد.

II, ٣١٣ l. 3. »جَبَلِ« FL. Ser. جَبَلَا, ut recte est pag. ٣١. l. ult.

II, ٣١٣ l. 6. » مَارَب « FL. Scr. مَارَب sine medda; conf. III, ٢٨ l. 4 ab inf.

II, ٣١٣ l. 6. » بِالْمُسْلِكِ « A. I. Leg. بِالْمُسْلَلِ; conf. *Ibn Hishâm* I, ٩ l. 11-12.

II, ٣١٤ in adn. 5. » غَصَبَيْنِ « leg. غَصَبَيْنِ.

II, ٣١٥ l. 12. » طَبِي « FL. Scr. طَبِي.

II, ٣١٥ l. 13. » الْغَضِي « FL. Scr. الْغَضِي.

II, ٣١٩ l. 3. » بِسَاتِيَتِ مَا « FL. Scr. secundum Codices et situm loci بِشَانِيَا; vid. II, ٨٨ l. 14.

II, ٣١٩ l. 7. » الْغِفَارَتَيْنِ « Cod. L. الْغِفَارَتَيْنِ, V. الْغِفَارَتَيْنِ. FL. الْغِفَارَتَيْنِ.

II, ٣١٨ l. 7. » وَغَمْرَانِ « FL. Puto وَغَمْرَانِ.

II, ٣١٨ l. ult. » الْجَبِلِ « FL. Scr. secundum Codd. جبيل, ad quod nomen indeterminatum accedit صفة: الغمر. Nam non recte in adnot. 8 dicitur in loco parallelo, I, ٤ l. 6, post جبيل addendum esse تَوْرَ جَبَلٍ, quod ne grammatica quidem fert, quoniam non potest dici تَوْرَ جَبَلٍ aut تَوْرَ جبيل simpliciter. Itaque illo quoque loco, ut hoc, جبيل يقال له الغمر significat: mons quidam qui appellatur al-Gamr. Idem autem aquae ejusdam nomen est, quae, ut al-Gamr mons a Tauro ad orientem situs est, et ipsa ab al-Gamro ad orientem sita est. Similiter II, ٣٢٤ l. 4 et 3 ab inf.: وَقَبِيلِ [عَوَّلٍ] مَاءَ. فى جبيل يقال له انسان وانسان مَاء فى اسفله يسمى الجبيل به ٥

II, ٣١٨ in adn. l. 4. » مَارَب « FL. Scr. مَارَب; vid. ad II, ٣١٣ l. 6.

II, ٣١٨ in adn. l. 5. » طِبَاقًا « FL. Scr. طِبَاقًا.

II, ٣١٩ l. 7. » وَثَانِيَهُ « FL. Non erat quod وَثَانِيَهُ repudiaretur; nam quum lingua arabica non habeat formas ثَعْلَى et ثَعْلَى, habeat

vero formam *فَعَلَى*, illo *تَكْرِيبِكْ ثَانِيهِ* etiam haec excluditur, qua exclusa una relinquitur forma *فَعَلَى*.

II, ٣٢. l. 6. » *عَمِيْسَ الْكَمَامِ* FL. Idem quod ex alia traditione *عَمِيْسَ الْكَمَامِ*, II, ٢٨٣ l. 3 et 4, et ٣٤٥ l. penult. Conf. etiam V pag. 246.

II, ٣٢. in adnot. l. 10. » *الْيَمَامِ (الْتَمَامِ)* FL. Sunt tamen qui scripturam *الْيَمَامِ* et *الْيَمَامَةِ* teneant; vid. I, ٢٢٩ l. penult. et ult., et II, ٣٤٥ l. ult. ex scriptura Codicum. — Conf. IV pag. 52, 535 et 578.

II, ٣٢١ l. 10. » *وَسَلْمِيَّةَ* leg. *وَسَلْمِيَّةَ*.

II, ٣٢١ l. penult. » *مُعْطَشَةَ* FL. Ser. *مُعْطَشَةَ*.

II, ٣٢٢ l. 8. » *تَدَاخَلَ* FL. Ser. *تَدَاخَلَ*.

II, ٣٢٢ l. antepenult. » *عَوْرَ وَتَهَامَةَ* FL. Ser. *عَوْرَ تَهَامَةَ*. Si haec duo nomina per و copulata essent, scribendum fuisset *عَوْرَ وَتَهَامَةَ*; ceterum conf. Moschtarik pag. ٣٢٩ l. 2 et 3.

II, ٣٢٢ l. penult. » *الْقَرْجَ* FL. Ser. cum Cod. V. *الْعَرْجَ*; conf. I, ٢٢. l. 7 et 9.

II, ٣٢٢ l. penult. » *وَأَوَّلَهَا* FL. Ser. *وَأَوَّلَهَا* (sic etiam in Codd.), sc. *وَأَوَّلَ تَهَامَةَ*; conf. I, ٢٢. l. 9.

II, ٣٢٢ l. ult. » *الْغَلَاظَ* FL. Ser. *الْغَلَاظَ*, ut jam I, ٢٢. l. 10 emendatum est. Conf. *ثَنَابِيَا غَلِيظَةً* II, ٢٢٩ l. 3.

II, ٣٢٣ l. 5. » *مَلَحَ* FL. Ser. *مَلَحَ*; conf. III, ١٤٣ l. 1 et 2.

II, ٣٢٣ l. 7. » *مَوْحَشَةَ* FL. Ser. *مَوْحَشَةَ*.

II, ٣٢٤ l. 5. » *دَمَشَقَ* FL. Ser. *دَمَشَقَ*.

II, ٣٢٤ l. 8. FL. Ante adjectivum *قَرِيبَ* excidit substantivum *بَلَدَ*; conf. Moschtarik pag. ٣٢٩ l. 14, et Kāmūs sub voce *الْعَوْطَةِ*; nam et Kāmūs et Moschtarik hoc nomen et sequens *عَوْطَةَ* pronuntiari volunt.

II, ۳۲۴ l. 9. »نرب“ FL. Scr. برث, quod etiam a turcico Kāmūsi interprete lectum esse testatur ejus translatio بر دوز ولطيف ارض, et quocum, ut hic, conjungitur adjectivum ايبص I, ۳۹۸ l. 6, ۴۷۷ l. 10, II, ۲۵۷ l. 1 et 2. Conf. IV pag. 322.

II, ۳۲۴ l. 12. »بيحوف“ FL. Puto بِحَوْف, aut بِجَوْف; conf. II, ۳۲۹ l. antepenult. et pag. ۳۷۶ l. 5 cum scriptura Codicis V.

II, ۳۲۵ l. 4. »عَسَى الْعُغُوبِرُ أَبُو سَمَاءَ“ Conf. FREYTAG *Arab. Prov.* lit. ع, prov. 54.

II, ۳۲۵ in adn. l. 5. »شنت مريّة“ FL. Immo شنت مريّة II, ۱۲۹ l. 4, quae differt a شنت مريّة II, ۱۳۰ l. 1.

II, ۳۲۹ l. penult. »الْبَرْمَكِي“ FL. Scr. الْبَرْمَكِي.

II, ۳۲۸ l. 7. »سَبَاخَة“ FL. Scr. سَبَاخَة; vide VI pag. 53.

II, ۳۲۸ l. 9 et 11. »انزَالَة“ FL. Scr. انزَالَة, ita ut suffixum spectet ad الله; conf. استعلازه l. 11.

II, ۳۲۹ l. 7. »الاكبر“ FL. Puto اَلْمَر, quod est, secundum ipsum nostrum I, ۷۷ l. 13, nomen proprium persicum illius tractus.

II, ۳۲۹ l. 12. »فدماخسرة“ FL. Pro hac forma, quae ex falsa analogia nominis اردشِير خَرّ aliorumque similium nata est, substituenda est vera forma فدماخسرة, quam uterque codex hic habet. Nam quomodocunque hoc nomen ab his illis scribitur, omnes tamen in ponenda litera س consentiunt. Conf. *Kazwīnī* II, ۱۹۲ l. 17 et ipse noster II, ۴۸۸ l. 2 cum adnot. — فَدَمَا ist ein alter nordpersischer Eigenname, und خُسَرَة ist eine arabisirte Form des persischen خُسَرَو, Chusrau, Χοσρόης, sonst arabisirt in كَسَرَى; s. *Zeitschr. d. D. M. G.* VIII. pag. 84. — فَدَمَاخُسَرَو oder فَدَمَاخُسَرَة hiess der Bujide Adhadeddaula; s. II, ۴۸۸ l. 2-4, *Ibn Challikan* ed. WÜSTENF. Nr. ۷۱, pag. ۹۸ l. 8, pag. ۹۹ l. 7 ab inf. (vgl.

شبرفنة ib. pag. 98 l. 9, wahrscheinlich derselbe Eigenname, nur mit s statt mit š geschrieben, und mit شبر Löwe zusammengesetzt), WILKEN *Mirchonds Geschichte der Sultane aus dem Geschlechte Bujeh*, pag. 23 l. 8 und pag. 113 not. 36. HERBELOT *Bibl. orient.* s. v. Adhad Ed-doulat gleich im Anfange.

II, 329 l. 12. »خمسة رموم« leg. خمسة رموم (cum ر, sine puncto) et sic الرّم pro الرّم, et quinquies رّم pro رّم. Conf. VI pag. 6, cum I, 484 l. 4-6.

II, 329 l. 13. »حبلوثة« FL. Vox neque arabica neque persica. Probabilis Edrisi (a Jauberto transl. I pag. 406 l. 12) habet الحسن بن خالوية; nam خالوية notum est nomen propr.; vid. Ibn Challikân ed. Wüstenf., fasc. II, pag. 14. et 141, de خالوية أبي Philologo. — (Nonne جيلوية legendum cum Moscht. pag. 21. l. antep., aut جيلوية cum Istachri ed. Möller pag. 58 P)

II, 329 l. 14. »شهریان« A. I. Secundum vestigia Cod. L. legendum est شهریار, ut habet 'Ictakrî, ed. Moeller pag. 58; conf. Moštar. pag. 21. l. ult. ubi القسم بن شهریار.

II, 329 l. antepenult. »جانبیهما« FL. Secundum Codd. جَنْبَيْهِمَا.

II, 329 l. ult. »وینساب« FL. Dele و, ita ut ینساب sit صفة nominis نهر.

II, 329 l. penult. »میانفارقی« FL. Scr. مِیَافَارَقِی; vid. III, 182 l. 4.

II, 329 in adnot. l. 3. »فالف« FL. Scr. فالف, quum sit nomen loci موضع, i. e. generis, quatenus forma permittit, masculini.

II, 329 l. 2. »فاید« leg. فائد; et l. 3. »فایش« leg. فائش; nam ipse auctor dicit in his nominibus esse مهموزة فاء.

II, 329 l. 7. »الدیوند« leg. الدیوند, coll. I, 499 l. 6 sqq. et V pag. 430.

II, ٣٣٣ l. 3. »الْأَحْمَ« FL. Quum uterque codex الْأَحْمَ praebeat, ^{أَحْمَ} autem sit arx, locus munitus, حصن وحصار, multo probabilius ^{أَحْمَ} فَاخْصُ الْأَحْمَ scribitur.

II, ٣٣٣ l. ult. »الرَّوْعَةَ« FL. Ser. الرَّوْعَةَ; nam primum Genitivus sic absolute poni non potest, et deinde nomina locorum in quibus proelia commissa sunt, saepe de proeliis ipsis adhibentur; ut II, ٥٩ l. 5 et 4 ab inf.: وفيه كان الكلاب الأول والكلاب الثاني من أيامهم المشهورة; item apud Tabarium ed. Kosegarten, vol. II pag. 158 l. 11, in narratione hujus ipsius rei: وكانت فكل في ذى القعدة سنة ثلث عشرة.

II, ٣٣٣ l. ult. »مُشْتَبِهَانِ« FL. Ser. مُشْتَبِهَانِ, participium formae IX stirpis شهب.

II, ٣٣٧ in adn. l. 6. »فج« FL. Immo فوج.

II, ٣٣٨ l. 1. »أَفَاءَهَا« FL. Ser. أَفَاءَهَا, forma IV stirpis فاء med. Je.

II, ٣٣٩ l. 4. »(P) ذَهْرٌ سَبَّاحَةٌ« FL. Ser. ذَاكُو سَبَّاحَةٌ aut plene ذَاكُو ذَهْرٌ سَبَّاحَةٌ, tales ut fluvius Singae; conf. II, ٥٨ l. 7 sqq., *Zeitschr. d. D. M. G.* VIII pag. 525, Nr. 837, WAHL *Altes und Neues Vorder- und Mittel-Asien* pag. 707.

II, ٣٣٩ l. 4. »مَرَزَقَانِ(P)« FL. Ser. ex vestigiis codicum (Cod. Cantabr. et Cod. Ox. ديصان) ديصان, Syrorum دُصُور, proprie Saltator, hinc apud Graecos *Σιγρος*, qui fluvius ad Edessam oritur et in Euphratem decurrit; vid. CASTELLI *Lex. Syr.* ed. MICHAELIS pag. 195.

II, ٣٣٩ l. 5. »يَبْكَازِ« FL. Restitue scripturam codicum يَبْكَازِ: venit contra Balis, i. e. continuato cursu hanc urbem attingit.

II, ٣٣٩ l. 6. »تَمَّ إِلَى دَوْسَرِ« FL. Non recte تَمَّ insertum est; scr. cum Codd. يَبْكَازِ بِالسِّ إِلَى الْخِ, quia pergendi notio in ipso يَبْكَازِ inest, quasi scriptum sit: يَبْكَازِ بِالسِّ مَتَوَجِّهًا إِلَى الْخِ.

II, ٣٣١ l. ult. »بَرَّ الْفَرَاتِ وَبَرَّ« leg. بَرَّ الْفَرَاتِ وَبَرَّ; conf. IV pag. 325.

II, ٣٤٠ l. 6. »وَحَاصِرٍ« leg. وَحَاصِرٍ; conf. V pag. 145.

II, ٣٤١ l. 2. »شَقَّ غَيْبَةً« Fl. Scr. شَقَّ غَيْبَةً; vid. II, ٣٥٧ l. 9.

II, ٣٤٢ l. 2. »خَرَّاسَانِ« Fl. Scr. لَخَرَّاسَانِ; dicitur enim يُقَالُ
يَسْمَى الشَّيْءُ كَذَا i. e. لِلشَّيْءِ كَذَا

II, ٣٤٢ l. 4. »وَأَخْرَهُ« leg. وَأَخْرَهُ.

II, ٣٤٢ l. 9. »الْجَوْفُ« Fl. Recte; sed الْجَوْفُ non, ut in adnotatione significatur, nomen proprium est, sed appellativum apud scriptores africanos et hispanicos usitatum, quod septentrionem, الشمال, valet; vid. *Ibn Gubair* ed. WRIGHT, pag. 264 l. 7 ab inf. et conf. *ibid.* l. 4 ab inf. MARCEL *Vocabulaire français-arabe des dialectes vulgaires africains* s. v. Nord: »شمال chemâl, بهري bahry, جوف djouf.« Dicit igitur noster urbem Farag' inter septentrionem et orientem (nordöstlich) a Corduba sitam esse. — An einen lautlichen Zusammenhang zwischen جوف und dem altgriechischen dichterischen ζόφος (nach REINAUD *Géographie d'Abulféda traduite de l'arabe* Tome I pag. cxv) glaube ich nicht. Was den Gedanken betrifft, sich den Norden als etwas Tiefinneres d. h. im Schoosse weiter Entfernung Liegendes, Verborgenes, Unzugängliches vorzustellen, so vergleiche ich mit جوف das hebräische יִרְבֵּתִי צֶפֶן s. GSENIUS *Thesaurus* s. v. יִרְבֵּתִי. — Ob aus Missverständniss dieser Bedeutung von Seiten der Araber selbst in den Artikel الْجَوْفُ L. G. I, ٢٧٣, falsche Angaben gekommen sind, kann ich in Ermangelung von Vorlagen nicht entscheiden.

II, ٣٤٢ in adn. l. penult. »الْقَرْجُ« leg. الْقَرْجُ, coll. V pag. 193.

II, ٣٤٣ l. 1. »فَرْخُورْدِيْزَهْ« Fl. Genuinum sine dubio فرخوردیزه Codicis L., nam فرخور persicum est, فرخور non est; quamquam Arabes, Persarum non raro in ز mutarunt; vid. quae adnotavi ad *Abulfedae hist. anteislam.* pag. 206 l. 8 sqq. TH. HYDE *Historia Nerdiludii*, in Syn-

tagmate dissertationum ejus, ed. a Sharpe, Oxon. 1767, vol. II pag. 219. SPRENGER *El-Mas'ûdi's Historical Encyclopaedia*, vol. I, pag. 170, adn. *. *Ibn Khallikan transl. by SLANE*, vol. I pag. 555 med. cum adnot. 4, et pag. 674 et 675 adnot. ad pag. 555, note (4). Itaque non recusoscripturam ex Lobb-el-lobâb in nostro loco adn. I receptam, praesertim quum etiam scriptura Codicis V. *فَرْخُ وَرْدِيَزَه* eam adjuvet, in qua punctum sine dubio *ا* *ز* ad *و* translatum est; nam post consonam quiescentem non emollienda est *و* nominis *دِيَز* aut *دِيَزَه*, arx, castellum, sed conservanda, ut in *فَعَاذِيَزَه*, *فَعَاذِيَزَه*, II, ٣٥٧ l. ult. cum adnot.; contra post vocalem emollitur in *فَشِيذِيَزَه* II, ٣٥٩ l. 7, secundum antiquum illum canonem, de quo dixi ad *Abulf. hist. anteisl.* pag. 212.

II, ٣٤٣ l. 6. » *بَالِكَجَارِ اَوْ الْفَرْدِ* FL. Scr. *وَالْفَرْدِ* *بَالِكَجَارِ*.

II, ٣٤٤ l. 9. » *بِجَلْدِ* FL. Melius *بِجَلْدِ*, ut nunc quoque pronuntiatur *gild*, pellis.

II, ٣٤٥ l. 4. » *وَالْحَكَمِ بْنِ سَعْدِ* leg. *وَالْحَكَمِ وَسَعْدِ*; conf. V pag. 232.

II, ٣٤٥ l. penult. FL. Post *وَمَلَّلِ* apparet aliquid excidisse, ut *وهما*, quocum *فَرَشَ* et *الشَّمَامِ* *صَاحِبَاتِ* per *و* copulata sint; nam de his duobus non esset dictum *نَزَلَهُمَا* *مَنَازِلَ* *نَزَلَهُمَا*, sed *نَزَلَهُمَا* *مَنَازِلَ* *نَزَلَهُمَا* aut *كَلَاهُمَا* *مَنَازِلَ* *نَزَلَهُمَا*.

II, ٣٤٥ l. ult. » *الشَّمَامِ* FL. Scriptura codicum *الْيَمَامَةِ* ex altera illa traditione pendet, de qua dixi ad pag. ٣٢. in adnot. l. 10. — Conf. IV pag. 535, et VI pag. 69.

II, ٣٤٩ l. 3. » *وَفَرَشَ الْحَكِيمَا* FL. Recte *Kâmûs turc.* *فَرَشَ الْحَكِيمَا*.

II, ٣٤٩ l. 10. » *طَرَفِ* FL. Scr. *طَرَفِ*; conf. II, ٢٣٩ l. 4 et pag. ٣٥٩ l. 5.

II, ٣٤٩ l. 11. » *بِضَمِّ* FL. Scr. aut *بِالضَّمِّ* aut *أَوَّلَهُ* *بِضَمِّ*.

II, ۳۴۹ l. 12. »يَتَمَدَّى“ FL. Scr. يَتَمَدَّى.

II, ۳۴۹ in adn. l. 1. »فَرَّشَ وَادٍ بَيْنَ عَمَلَيْسَ الْكَمَاتِمِ“ FL. Secundum Kâmûsum turcicum: فَرَّشَ وَادٍ بَيْنَ عَمَلَيْسَ الْكَمَاتِمِ.

II, ۳۴۹ in adn. l. 2. »الْتِمَامَةُ“ FL. Kâm. turc. habet الِيَمَامَةُ; vide me ad II pag. ۳۲. in adn. l. 10 et ad pag. ۳۴۰ l. ult., VI pag. 69 et 74.

II, ۳۴۷ l. 3. »تَسْقِيَانِ“ FL. Per vitium in lingua sequiore et hinc in codicibus pervulgatum, pro تَسْقِيَانِ.

II, ۳۴۷ l. 4. »وَالْفَرْعُ“ FL. Scr. وَالْفَرْعُ, nam hoc indicatur verbo التَّحْرِيكِ (conf. me ad II, ۳۸ l. 8), quocum convenit al-Bekrî et Kâmûsî turcici pronuntiatio. — Wenn تحريك von einem Consonanten ausgesagt wird, versteht es sich von selbst dass nur von einem Vocale die Rede ist. Eben so gewiss ist es aber, dass dasselbe تحريك, von einem Worte gebraucht, als terminus technicus diejenige Beschaffenheit desselben bezeichnet, vermöge welcher sein erster und zweiter Consonant mit dem Vocal Fath versehen sind; vgl. z. B. *Hariri*, I. Ausg., pag. 11v im Commentar l. 8 v. u. Zunächst und eigentlich bezeichnet es nur, dass der zweite Stammconsonant einen Vocal hat; die erwähnte engere Bedeutung hat es durch den اصطلاح bekommen.

II, ۳۴۹ l. 3. »وَحَمٌ“ FL. Scr. وَحَمٌ pro وَحَمِي^۲, verbo ultimae Hamzae more vulgari in verbum ultimae Je mutato.

II, ۳۴۹ l. 4. »تَنْصَبُ“ FL. Scr. تَنْصَبُ.

II, ۳۴۹ l. 7. »سَقَيْتَ“ FL. Scr. secundum codd. سَقَيْتَ, ut I, ۳۴۳ l. ult., ad quem usum intransitivum verbi سَقَى de arena ipsa probandum jam Freytag in Lexico usus est Tebrizii commentario ad Hamâsam pag. 454 l. 9 et 10.

II, ۳۴۹ l. antepenult. »بِفَارَسِ“ FL. Scr. cum Codd. فَارَسِيَّة: puto eam persicam esse, i. e. in Persia sitam.

II, ٣٥. l. 3. »الْفَرْنَدَانِ« leg. الْفَرْنَدَانِ; conf. Zamakšarii L. G. pag. ٢٤ l. 1 et in adnot. l. 3.

II, ٣٥. l. 4. »فَرْنَكْد« FL. Enumeratio literarum, quae sequitur, docere videtur, etiam apud nostrum restituendam esse formam Lobb-allobabi فَرْنَكْد.

II, ٣٥٢ l. 12. »ساو« FL. Scr. سَاوِيَة, quod maxime convenit cum scriptura Codd. L. et V.; conf. DORN *Muhammedanische Quellen* IV, ٣٨ l. 8.

II, ٣٥٢ l. antepenult. »مآ« FL. Scr. secundum Codd. مَال, quod non modo de armentis et pecudibus, sed, plane ut germanicum *Gut*, sensu eximio de fundis, agris, praediis dicitur; conf. II, ٥٢٧ in adnot. l. penult. et ult., et III, ١٨٣ l. ult.

II, ٣٥٤ l. 6. »وَتَطِيرُ فَرَاخَهَا« FL. Scr. فَرَاخَهَا.

II, ٣٥٤ l. 6. »يُيَاج« FL. Scr. secundum Cod. L. يُيَاج, pass. formae IV stirpis بَاج med. Wāw.

II, ٣٥٥ l. 3. »زَيْد« FL. Scr. sine teschdid زَيْد, passivum impersonale.

II, ٣٥٥ l. 4. »يَهَذَا« FL. Scr. يَهَذَا.

II, ٣٥٥ l. 9. »يَسِير« FL. Scr. cum Codd. يَسِير; nam نَفَر, nomen singulare gen. masc., nullo modo adjectivum femininum admittit.

II, ٣٥٥ l. 10. »حَيْث« FL. Puto حَيْث.

II, ٣٥٩ l. 2. »رَمَع« FL. Scr. رَمَع.

II, ٣٥٧ l. 2. »بَاعَشِيَقَا« leg. بَاعَشِيَقَا; conf. IV pag. 243.

II, ٣٥٧ l. 8. »شَعَابَه« FL. Hic praeter necessitatem illatum; vid. me ad II, ٢٧٩ l. 3.

II, ٣٥٩ l. 2. »وَهَى رَكِي بَعِينَهَا« FL. Scr. secundum Codd. وَهَى رَكِي بَعِينَهَا; est enim رَكِي per se non pluralis fractus, sed nomen

collectivum masculinum, unde ducitur nomen unitatis femininum ^{٣٤}سَيِّدَة.

II, ٣٩١ l. 9. »الْحَاجِرَ« FL. Scr. cum Codd. حَاجِر sine articulo;
vide II, ١١ l. 7 et ٣٩١ l. 4 ab inf., coll. I, ١٣ l. 5 ab inf., et pag. ٣٨٨
l. antepenult., ubi in ipso loco de hac urbe حَاجِر est, pag. ٣٩٣ l. 1.

II, ٣٩١ l. 4. »وَكَلَّ« FL. Scr. aut ذَكَلَّ aut كَلَّ.

II, ٣٩٣ l. 2. »أَجَا« FL. Ut ex Kâmuso monui, de monte melius
أَجَا s. أَجَا declinatione priore dicitur, quod hic uterque Codex praebet,
sc. أَجَا, quae est usitatissima scribendi ratio pro hamza cum nunatione
consonae imponenda aut supponenda; non vero أَجَا, ut in adn. 2 editum
est, cum Medda, id quod syllabam longam infert pro brevi.

II, ٣٩٣ l. 10. »وَعَبْرَانِ« FL. Scr. وَعَبْرَان plur. nominis عَابَر, a stirpe
عَابَر med. Wâw.

II, ٣٩٣ in adn. l. 1. »بِعَشْرٍ« FL. Scr. secundum Kâm. turc. بَعْتَر.

II, ٣٩٤ l. 2. »جَبَلِ« FL. Scr. جَبَل; vid. I, ٢٣٩ l. 7.

II, ٣٩٤ l. 8. »فَتَاخُسْرَة« FL. Scr. فَتَاخُسْرَة; vid. me ad pag. ٣٣٩ l. 12.
(VI pag. 70, sq.)

II, ٣٩٤ l. penult. »الدُّوَلِيّ« FL. Accuratius الدُّوَلِيّ; vid. Ibn Chal-
likân ed. Wüstenf. fasc. III pag. ١٤٧ et pag. ١٤٨, in fine biographiae il-
lius viri.

II, ٣٩٤ in adn. l. 1. »مَانَارِيَا« leg. مَانَارِيَا.

II, ٣٩٤ in adn. l. ult. »فَنَدُ« FL. Scr. فَنَد.

II, ٣٩٧ l. 10. »مَعْمَرُ بَوْرِ« FL. et WÜSTENFELD. Scr. مَعْمَرُ بَوْر, forma
nominis بَوْر pronuntiationi arabicae accommodata.

II, ٣٩٨ l. 2. »بُوشَنَكِ« FL. Accuratius بُوشَنَكِ.

II, ٣٩٨ l. penult. »فَهْدَة« FL. Scr. فَهْدَة, cujus pluralis sanus legi-
time est فَهْدَات.

II, ٣٧٨ l. penult. » ذى بَهْدَى " Legendum videtur ذى بَهْدَى , coll. IV pag. 410 et V pag. 602.

II, ٣٧٠ l. 4. » مَاء " leg. مَاءَة ; nam sequitur سَمِين .

II, ٣٧٠ l. 4. » آكَام حَمَر " FL. Scr. cum Codd. بِآكَام حَمَر : impositum est aquae illud nomen propter colles rubros circa eam sitos, qui vere sunt al-Fajâschil.

II, ٣٧١ l. 2. » أَرْوَنَنَّهُمْ " FL. Ex vestigiis codicum puto scribendum esse أَرْوَان حَيْهَم . — WÜSTENFELD proponit رَوَارِجُهُم emaciati camelî.

II, ٣٧١ l. 10. » أَتَم " FL. Scr. أَتَم .

II, ٣٧٢ l. 2. Lacuna in Codd. sic expletur : L. et O. المَكَان , V. المَكْجَان , Cant. المَكْجَان . In Jaq. Petrop. المَكْجَان , Jaq. Ox., Berol. et Haun. المَكْجَان . Non igitur المَكْجَان intelligi videtur, de qua urbe vid. JAUBERT *Edrisi* I pag. 392 l. 2 et pag. 400 l. 6 ; neque نَبْلَان , ut facile conjiceret ex *Ibn Batoutah* II pag. 43 l. 4 ; sed النَخَان , quod, coll. III, ٢٠٣ l. 3 et 4, idem videtur atque نَخَان , qui locus dicitur esse باب اَصْبَهَانَ قَرْيَة عَلَى باب اَصْبَهَانَ quocum convenit quod in Jaq. Petropol. illud تَم , post اَصْبَهَانَ a Nostro II, ٣٧٢ l. 1 scriptum, deest, quod si omittitur optime sententia sese habere videtur.

II, ٣٧٢ l. 6. » اَنْوَشِرَوَان " FL. Scr. اَنْوَشِرَوَان .

II, ٣٧٢ l. 10. » وَبِيرُوزَة " FL. Scr. وَبِيرُوزَة . Proprie scribendum erat, nempe nomen persicum, پِيرُوزَة vel فِيرُوزَة , quod arabice mutatur in تَبِيرُوزَج .

II, ٣٧٢ in adn. l. 6. » فِيرَة " FL. Est ipsum فِيرَة .

II, ٣٧٢ in adn. l. penult. » فِيرَة " FL. Dele vocalem secundam, sic : فِيرَة Fierro, nunc Hierro. Recte apud *Ibn Khallikan transl. by Slane* II pag. 499 : » *Ibn Firro* as-Shatibi " et pag. 501 l. 5 et 6 : » *Firro* signifies iron in the Latin language of the non-Moslim inhabitants of Spain. " Recte etiam WÜSTENFELD in editione *Ibn Chalikâni*, Nr. ٥٤٨, ab initio

scripsit, (minus bene in fine ^{ثيرة}, quod pronuntiari vix potest; quamquam eadem scribendi ratio infra docetur). Etiam Kâmûs turc. jubet dici ^{ثيرة}, » cum kesra litera f et cum damma literae r geminatae. » In commentario S'âtibijae (حَرْزُ الْأَمَانِي, vid. Catal. libb. mss. bibl. Senat. Lips. pag. 360 et 361) hanc nominis descriptionem inveni: ^{ثيرة} لفظة فرنجية معناها الحديد بالفرنجية وقعت بين المغاربة وذلك لمجاورتهم واختلاطهم بالفرنج وضبطت بالسقاء المكسورة والياء الساكنة المثناة من تحت والراء المهملة المشددة المضمومة وبعدها هاء ساكنة كذا سُمع من الشيخ سمير الدين الغماري

II, ٣٧٣ l. 6. » غَزَال " FL. Ser. cum Kâmûso et Moschlariko. غَزَال.

II, ٣٧٣ l. 11. » على طبرية " FL. Ser. على طبرية.

II, ٣٧٣ l. ult. » ولاية " FL. Deleta و ser. ولاية: urbs primaria provinciae Charizmensis, vid. I, ٣٤٧ l. 15-17.

II, ٣٧٤ l. 7. » مسيرة " FL. Ser. مسيرة.

II, ٣٧٤ l. 9. » قَرَاهَا " FL. Ser. قَرَاهَا.

II, ٣٧٤ l. 11. » الجَوِيَّة " FL. Non est scribendum الجَوِيَّة s. الجَوِيَّة, terra in qua est aqua stagnans et foetida, ut Codd. hîc et l. penult. habent, sed الجَوِيَّة est nom. propr.; conf. SEETZEN *Reise* III, pag. 287 l. 3: *Ard el Dschobe*.

II, ٣٧٤ l. 12. » كالمصالة " FL. Ser. كالمصالة, accommodate et ad scripturam codicum et ad grammaticam, ita ut كالمصالة in statu constructo sit cum الصعيدي.

II, ٣٧٤ l. ult. » المنهى " FL. Secundum III, ١٩٩ l. 3 scribendum est المنهى; qui tamen المنهى scribit, sequitur pronuntiationem recentiore; vid. SEETZEN *Reise* III, pag. 270 l. 14: *Menhy*.

II, ٣٧٤ l. ult. »اللّهون» Fl. Ser. اللّاهون; cf. III, ٤ l. 2; Abulf. Geogr. pag. ٩٧ l. 11, et pag. ١٠٧ l. 11.

II, ٣٧٧ l. 3. »صَبِيحَة مِنْ» leg. صَبِيحَة بِن, coll. V pag. 73.

II, ٣٧٧ l. antepenult. »عَدَّ لَهَا» Fl. Ser. cum Codd. عَدَّاهَا: et quae eam excedunt (i. e. quae loca ultra eam sita sunt), ad ditionem Damascenam pertinent.

II, ٣٧٨ l. 11. »يُرَى» Fl. Ser. يَرَى.

II, ٣٧٨ l. 12. »وَرَبَّضَ» Fl. Ser. cum Codd. وَرَبَّط, plur. nominis رِبَاط, i. q. رِبَاطَات; conf. III, ٢٩ l. 8; *Zeitschr. d. D. M. G.* VIII pag. 366, nr. IX; *Catalog der Leipziger Stadthandschriften* (in *Naummanns Catalogus cet.*) pag. 440 col. 2 l. 1 et 2: »in academiis, مدارس, coenobiis, خانقاهات, s. رِبَاط, templis, مساجد.»

II, ٣٧٨ l. 13. »الْجَمْعَةُ» Fl. Ser. الْجَمْعَةُ; in locutione صَلَّي الْجَمْعَةَ, preces canonicas publicas diei Veneris habuit, الْجَمْعَةُ non est ظرف, sed مفعول به, ideoque cum passivo conjunctum in nominativum transit, ut dicitur III, ٧٩ l. 3. يَصَلِّي فِيهَا الْعَبِيدُ

II, ٣٧٨ l. antepenult. »كَثِيرَةٌ بِرُكَّابِهِمْ» Fl. Ser. cum Codd. كَثِيرٌ كَثِيرَةٌ, ita ut كَثِيرٌ pertineat ad نَاسٍ, et تَبَرُّكًا بِهِمْ causam indicet qua moti ad illos se applicuerint: postea cum illis ibi consederunt multi (alii) homines, ut per illos beneficiorum divinorum participes fierent.

II, ٣٧٨ l. penult. »الْعَصَائِرُ الْقَاشَانِيَّةُ» Fl. Ser. secundum Cod. V. الْعَصَائِرُ الْقَاشَانِيَّةُ. Illud pluralis est nominis غَصَارَة, *paropsis*, *patina*; conf. *Kazwîni*, II pag. ٢٩. l. 2-4. Hoc, quo in modum substantivi utuntur, est i. q. الْخَزَفُ الْقَاشَانِيّ, *testa caschanica*, ex eo genere vasorum figlinorum, quod apud nos Steingut, faïence, white stone, aardewerk, al. appellatur. Hodie voce corrupta partim قَاشَانِيّ, partim كَاشِيّ dicitur (vid. BERGGREN et ELL. BOETHOR s. v. Faïence). De

illa appositione autem : *الغصائر الفاشاني*, et sic deinceps per ceteros casus, dixi IV pag. 305, in dissertatione ibi cit. *über das Verhältniss u. die Construction der Sach- u. Stoffwörter im Arabischen*, in *Sitzungsberichte der K. Sächs. Ges. d. Wiss., philol.-histor. Cl.*, 1856, pag. 1 sqq. et postea in diss. *über einige Arten der Nominalapposition im Arabischen*, ibid. 1862, pag. 10 sqq. Ceterum de illis vasis vid. Kazwinî, II pag. ۳۹. l. 2-4.

II, ۳۷۹ l. 5. *تَعْمَر* "تَعْمَر" FL. Ser. *تَعْمَر*, sc. *سَامِرًا*.

II, ۳۷۹ l. 6. *فَصْرًا* "فَصْرًا" FL. Immo scr. secundum Codd. *نَهْرًا*; nam *وَنَهْرًا* absolute dictum est: ad ostium ejus aedificia exstruxit (conf. II, ۳۸۳ l. 4); *نَهْرًا* autem a suffixo in *حَفْرًا* pendet eandemque notionem repetit sub forma substantivi appositivi, ut sequens *صَفَا* *أَبَا الْجَنْدِ الْخَ:* *صَفَا* habeat ad quod commode se applicet.

II, ۳۷۹ l. 8. *رَسْتَنَاقًا* "رَسْتَنَاقًا" FL. Ser. *رَسْتَنَاقًا*.

II, ۳۷۹ l. 9. *شَادِهَرْمَر* "شَادِهَرْمَر" FL. Nec sic nec *شَادِهَرْمَر* scribendum est, sed vera est scriptura codicum; nam *شَادِهَرْمَر*, nomen appellativum persicae originis (vid. Meninski s. v. *شَادِهَرْمَر*, *شَادِهَرْمَر*), significat opus hydraulicum quo aqua in loca edita tollitur, vid. I, ۲.۵ l. 3-7 et IV pag. 476.

II, ۳۷۹ l. 13. *سَامِرًا* "سَامِرًا" Leg. secundum Cod. L. *تَامِرًا*; vid. IV, pag. 451 in fine.

II, ۳۷۹ l. ult. *نَدَّعَايَا* "نَدَّعَايَا" FL. Ser. secundum Codd. *نَدَّعَايَا*.

II, ۳۸۰ l. 3. *مِنْ زَيْدٍ* "مِنْ زَيْدٍ" FL. Ser. ex vestigiis Codicum *بَيْبَيْرِينَ*, de quo loco vid. in v. — Sed nunc cum WÜSTENFELDIO pro *مِنْ زَيْدٍ* legit *قَبِيلَ بَيْبَيْرِينَ*, deleta signo distinctionis post *تَمِيمٍ*.

II, ۳۸۰ in adn. l. 7. *Gaghrowan* "Gaghrowan" FL. I. e. *قَارِغَوَان*; vid. II, ۳۷۸ l. 4.

II, ۳۸۱ l. ult. *عَمَرَت* "عَمَرَت" FL. Ser. sine *teschdid* *عَمَرَت*. Ab activo primae formae *عَمَرَ* fluit medium *أَعْمَرَ* pag. ۳۸۲ l. 4, non ab *عَمَر*.

II, ۳۸۴ l. 2. *السَّكَاكَةِ* "السَّكَاكَةِ" FL. Ser. *السَّكَاكَةِ*; vid. II, ۱۹ l. 4 et 3 ab inf. et VI pag. 17.

II, ۳۸۴ l. ult. *خَيْفَ سَلَامٍ* "خَيْفَ سَلَامٍ" Leg. *خَيْفَ سَلَامٍ*, coll. V pag. 68 et 390.

II, ٣٨٥ l. penult. »بَنَهَامَةَ« leg. بَنَهَامَةَ.

II, ٣٨٩ l. 1 et 2. »بِالْحَبِيلِ الَّذِي كَانُوا يَسْكُنُونَ بِهِ« FL. Scr. بِالْحَبِيلِ et الَّذِينَ كَانُوا يَسْكُنُونَ بِهِهَا, conservata scriptura codicum in الَّذِينَ et بِهِهَا: nomen acceperunt (بِلَالٍ قَبْطٍ) a gente quae in iis habitabat. — Recte codices nomen حَبِيل cum plurali conjungunt κατὰ τὴν σύνθεσιν, quod idem factum est apud Haririum, edit. I, pag. ٥٩ l. 4.

II, ٣٨٩ l. 3. »كَالْحَانَاتِ« FL. Scr. كَالْحَانَاتِ, ut tabernae vinariae; nam خانات sunt xenodochia, حانات oenopolia.

II, ٣٨٩ l. 6. »كَلِّ لِسَانٍ« FL. Sensus requirit لِسَانٍ.

II, ٣٨٩ l. 10. »وَسَمِيسَاطِ« FL. Scr. وَسَمِيشَاطِ; vid. II, ١٢٥ l. 6-9, Abulfed. Geogr. pag. ٢٧٩ et ٢٧٧. Apud Veteres سَمِيسَاط l. 9 est Samosata, سَمِيشَاط l. 10 Arsamosata s. Armosata.

II, ٣٨٩ l. penult. »الْمَاحِيَةِ« FL. Scr. مَاحِيَةٍ sine articulo.

II, ٣٨٧ l. 2. »وَجَلَسِيَّهَا« FL. Scr. وَجَلَسِيَّهَا, nomen relativum ductum a جَلَسَ, cui oppositum est غَوَّرَ; vid. I, ٢٩١ l. 6-8.

II, ٣٨٧ l. 11. »الْمُسْتَقْفَى« FL. Scr. الْمَقْتَفَى, ut recte uterque codex habet; vid. Abulfed. Ann. Musl. III pag. 464, Abulfaragii Histor. Dynast. pag. 386 l. 11, Weil Gesch. d. Chalif. III pag. 258 med.

II, ٣٨٧ l. ult. »وَكَلَوَانِي« FL. Illud نَكَلَوَانِي Codicum non erat reprobandum; saepe enim apud poetas, ut apud Amrulkaisum, Mo'allakât ed. Arnold pag. 2 v. 1, conjunctio فِي nomina duorum locorum ita copulata, ut alter ultra alterum situs et intervallo aliquo ab eo sejunctus repraesentetur.

II, ٣٨٨ l. 2. »بَصْرَصِرِ« FL. et WÜSTENFELD. Scr. بِصْرَصِرِ; vid. II, ١٥٣ l. 4.

II, ٣٨٨ l. 4 ab inf. »عَنْهُ زِيَادَةُ« FL. Scr. زِيَادَةُ.

II, ٣٨٩ l. 5. »فَتَائِدَةُ« leg. فِتَائِدَةُ.

II, ٣٨٩ in adn. l. 6. "رَبْعٌ" FL. Ser. رَبْعٌ. Ut Kàmùs docet, رَبْعٌ est nomen Hudeilitae.

II, ٣٨٩ in adn. l. penult. Pro فَتَنَدَ Al-Maqqari II, ٧٥٩ l. 16 sqq. scribit كَتَنَدَ, de qua forma vid. adnotatio ad II, ١٣١ l. 9.

II, ٣٩١ l. ult. "وَيَاءٌ" FL. Ser. secundum codices وَيَاءٌ; nam illud à in fine verborum, quod partim ا partim ي scribitur, nunquam يَاءٌ مقصورة, sed semper ألف مقصورة appellatur, i. e. à producta quidem, sed in synaloephe cum sequente ألف الوصل correptionem patiens, — cui opposita est ألف ممدودة, i. e. à quae sequente spiritu leni productionem suam semper retinet. Clarissimus de hac re locus est III, ١٠ l. 7 et 8. — Explicatius illa ألف مقصورة, quae ي scribitur, appellatur ألف مقصورة تُكْتَبُ بِيَاءٍ, II, ٤٥٩ l. ult., pag. ٥٩ l. 11, pag. ٥٩ l. 2 et 3, ubi etiam causa additur: لِأَنَّهَا رَابِعَةٌ, quia quarta litera est; vid. MEHREN, *Epistola critica Nasifi Al-Jazigi ad de Sacyum* pag. 88 et 89. — Eodem modo, ubi الْقَصْرُ est de pronuntianda ultima syllaba nominis in ي exeuntis, semper vocalis à indicatur, non ا; ut III, ١٢٩ l. 3: الْمُنْهَى بِالْفَتْحِ i. e. cum fatha prioris syllabae et cum alif maksûra posterioris, itaque الْمُنْهَى, non الْمُنْهَى, quae est pronuntiatio recentior; conf. VI pag. 79.

II, ٣٩١ in adn. l. 1. "قُدْسٌ شَرِيفٌ" FL. Sc. persice et turcice; nam arabice dicitur الْقُدْسُ الشَّرِيفُ, saltem cum vulgo الْقُدْسُ الشَّرِيفُ.

II, ٣٩١ in adn. l. 6. "قُدَمٌ" leg. قُدَمٌ.

II, ٣٩٢ in adn. l. 4. "عَمَلٌ" leg. عَمَلٌ.

II, ٣٩٤ in adn. l. 4. "حَصَابٌ" leg. حَصَابٌ.

II, ٣٩٤ in adn. l. 6. "قُرَاصِمَةٌ" leg. قُرَاصِمَةٌ.

II, ٣٩٥ l. 3. "الأكابر" FL. Scr. الأكابر.

II, ٣٩٩ l. 3. "جمع قر" Conf. VI pag. 28 ad II, ٧٧ l. 13.

II, ٣٩٩ l. 10. »الْأَجْفَرُ« FL. Scr. الْأَجْفَرُ, plur. fract. paucitatis; vid. I, ٣٩ l. 13.

II, ٣٩٩ l. 11. »مَقْتَرَنَةً« FL. Scr. مَقْتَرَنَةً, i. q. مَتَقَارَنَةً, alibi مَتَّصِلَةً.

II, ٣٩٨ l. 10. »بَقَرَبَهُمَا« FL. Scr. بِقَرَبَهُمَا.

II, ٣٩٩ l. 11. »عَمَّزَتْ« FL. Dele teschdîd; vid. VI pag. 81.

II, ٣٩٩ l. antepenult. »كَاحِدٍ« FL. Scr. كَا حَادِي.

II, ٤٠٠ l. 11. FL. Dele signum distinctionis inter الجانب من القرية et به أَسْمَاءُ الْحَمْدِ; nam posteriora haec verba sunt صَفَةٌ (nobis propositio relativa) ad indeterminatum illud الجانب من القرية proxime se applicans. Ceterum pro قَرَفَرٍ ex alia traditione قَرَفَرٍ scribitur, II, ٤٠٩ l. penult. et ult.

II, ٤٠١ in adn. l. 2. »Al-Bayāno 'l-Mogrib« adde tom. II, ١٩٧ in fine et not. h.

II, ٤٠٢ l. 3. »بِسْوَاحِلِ« leg. cum Cod. V. بِسْوَاحِي, coll. AMARI Bibl. Sic. pag. ١٢٢ et ١٣٠.

II, ٤٠٣ l. 10 et 11. »قَرَنَ« FL. Scr. bis قَرَنَ. Ceterum قَرَنَ طَاوُوس, quod non differt a قَرِيضَاوُوس pag. ٤٠٧ in adn. l. 4, conjunctim scribendum est قَرَنَ طَاوُوس.

II, ٤٠٣ l. antepenult. »وَنَيْلِ« Hinc scriptura Wüstenfeldii in loco infra (in adn. 7) commemorato emendanda est.

II, ٤٠٤ l. penult. »قُطْرَيْلِ« FL. Scr. قُطْرَيْلِ; nam quod II, ٣٨٧ l. 4 ab inf. poëta hoc nomen plene declinavit, id fecit لَصْرُورَةُ الْوَزْنِ; per se generis feminini ideoque tantum imperfecte declinabile est; vid. II, ٤٣٩ l. penult., ubi de قُطْرَيْلِ bis est هِي.

II, ٤٠٥ l. 6. »مَقْصُورَ« leg. مَقْصُورَةٌ.

II, ٤٠٥ in adn. l. 3. »قَرَوْرِي« leg. قَرَوْرِي; conf. V pag. 217.

II, ٤٠٥ in adn. l. penult. »بَقَرِ« FL. Scr. بَقَرِ.

II, ٤٠٩ l. antepenult. »نَجِيلِ« et »أَضْعَانِهِ« FL. Scr. cum Cod. L. مَحَلِّ, siccus et sterilis, et أَضْعَافٍ: in cujus interstitiis, i. e. intra quem hic illic, sunt fontes.

II, ٢٠٩ l. penult. » غَلَطَ " et » يَسْتَعْدِبُونَ " Fl. Scr. غَلَطَ, coll. II, ٢٠٣ l. 6, et يَسْتَعْدِبُونَهُ.

II, ٢٠٩ in adnot. l. 9. FL. Locus Kāmûsi de tumulo formicarum est, non de nomine geographico, itaque hic non erat afferendus.

II, ٢٠٧ l. penult. » قَضَبَتَانِ طَوِيلَتَانِ " Fl. Scr. قَضَبَتَانِ طَوِيلَتَانِ.

II, ٢٠٨ l. 3. » جَزَمَ " Fl. Scr. جَزَمَ; vid. *Muhammed ben Habib* ed. WÜSTENFELD, pag. ٢٩ l. 2.

II, ٢٠٨ l. 7. » مَرَّخَ " Fl. Scr. مَرَّخَ, ut recte est III, ٧٧ l. antepenult.

II, ٢٠٨ l. 10. » وَالرُّمَّةُ " et » الْقَرِيَّتَيْنِ " Fl. Scr. الرُّمَّةُ sine و, et fortasse الْقَرِيَّتَيْنِ. Kām. turcicus الْقَرِيَّتَانِ nomen loci habet.

II, ٢٠٨ l. 13. » لُغَتَانِ " Fl. Scr. لُغَتَانِ.

II, ٢٠٩ l. 2. » مَشْرَعَةً " Fl. Scr. مَشْرَعَةً; est enim in statu constructo cum الْمَهْرَسَةِ النِّظَامِيَّةِ : سَوَى الْمَهْرَسَةِ النِّظَامِيَّةِ : contra compitum fori scholae a Nizām-al-mulk conditae.

II, ٢٠٩ l. ult. » فَرَمَانٍ بِالضَّمِّ جَمْعُ قَوْمٍ " Conf. VI pag. 28 et 83.

II, ٢٠٩ in adn. l. 6. » Eadem urbs scribi videtur " leg. describi videtur.

II, ٢١٠ l. 1. » وَبِفَتْحٍ " Fl. Scr. وَبِفَتْحٍ : cum fatha litera Kāf autem locus alius est.

II, ٢١٠ l. ult. » وَالتَّشْدِيدُ " Fl. Hoc insertum nollem, contra بِالتَّخْفِيفِ codicis V. receptum vellem; nam quidquid de origine et significatione adjectivi قَسِيٍّ in الْقَسِيَّةِ الشَّيْبَابِ statuitur, literam s in eo non geminari constat. Arabes ipsi ambigunt, utrum a قَسَا (vid. lin. 6 et 7), an ab الْقَسْ (ut الْقَمُّ, الْبَيْدُ, الْآبُ) ducendum sit.

II, ٢١١ l. 3. » وَالْمِثَازُ " Fl. Scr. وَالْمِثَازُ, aut ad pronuntiationem vulgarem وَالْمِثَازِ; nam forma مِثَاعِل non est arabica.

II, ٢١١ in adn. l. 1. » Excidit definitio distantiae. " Minime; conf. V pag. 100 l. 6-9.

II, ٢١٣ l. 7. Inter *خمسة* et *بينهما* lacuna non esse videtur; nam in Jaq. Oxon. non indicata est, et in Jaq. Petrop. tantum inseritur *يعنى ذراعا*

II, ٢١٥ l. antepenult. » *وَشُعُور* FL. Scr. *وَالشُّعُور*.

II, ٢١٥ in adn. l. 5. » *قَنْشَكَبَّة* FL. Scr. *قَنْزَحِيَّة*; vid. ROBINSON *Palästina*, III pag. 746 (transl. german.), adn. 1, et pag. 954 inf., coll. cum nomine syriaco apud BERNSTEIN in *Zeitschr. d. D. M. G.* II pag. 369; HOFFMANN *Gramm. Syr.* pag. 33 l. 9 et 10, ubi appellatur » coenobium Kuzchaia *قَنْشَكَبَّة*; deinde in adnotationibus geographicis b. SCHULTZII, Consulis borussici Hierosolymitani, quas manu ejus scriptas ad me misit Celeb. RITTER Berolinensis, haec sunt: » *Kizheia* *قَنْزَحِيَّة*, eigentlich Schatz des Lebens, syr. *قَنْزَحِيَّة* (??). Die Druckerei dort soll noch fortbestehen." Ista Schultzii orthographia congruit cum forma altera syriaca *قَنْزَحِيَّة*, vid. *Zeitschr. d. D. M. G.* II pag. 369 adn. l. 5 ab inf. — Quidquid igitur de derivatione statuitur, hoc certe constat, scribendum esse *قَنْزَحِيَّة*, vel magis ad consuetudinem arabicam *قَنْزَحِيَّة*.

II, ٢١٩ l. 9. » *جمع اعجمي* Conf. VI pag. 28, 83 et 85.

II, ٢١٧ l. 10. » *من البصرة* FL. Scr. secundum Cod. L. *البصرة*.

II, ٢١٨ l. 4. » *حيالة* FL. Scr. *حِيَالَة* e regione ejus. Conf. VI pag. 30, ad II, ٨٩ l. 11. Idem est II, ٢٣٨ l. 5 et III, ١٣٤ l. 8.

II, ٢١٨ l. 5. » *بقى* et » *شعور* FL. Scr. cum Cod. L. *بنى*, et sine *teschdid* *شعور*, ut jam dixi ad II, ٣٨١ l. ult.; conf. VI pag. 81 et 84.

II, ٢١٩ l. 1. » *أنس* FL. Scr. *أَنْس*; ut recte WÜSTENFELD in *Mosch-tarik* pag. ٣٤٧ l. antepenult.

II, ٢١٩ l. 4. » *طَلَحَة* FL. Scr. *طَلَحَة*; omne enim nomen diptoton, ubi genitivum regit, in triptoton mutatur.

II, ٢١٩ l. 9. » *دَسْتَبِي* leg. *دَسْتَبِي*; conf. V pag. 466.

II, ٢٢١ l. 4. » *بِدْرَمَهْل* et » *لِلنَّظَرَة* FL. Scr. *بِدْرَمَهْل* (conf. V pag.

464) et cum Codd. القنطرة arx pontis a pers. دَر arx, et يَهْل, nunc يُولُ pons.

II, ٤٢٠ l. 7. »المَرْبِدُ" FL. Scr. المَرْبِدُ; vid. Zeitschr. d. D. M. G. V pag. 300, adn. 1, et infra III, ٧٢ l. 12 sqq.

II, ٤٢٢ l. 3. »عَمَارَة" FL. Scr. عَمَارَة; vid. Kāmūs s. v. عَمَارَة et عَمَارَة حِصْنُ أَبِي عَمْرٍ in themate عمر. Quod autem in adn. 2 affertur, non est nom. propr., sed appellativum, quare scribendum est عَمَارَة.

II, ٤٢٤ in adn. l. 4 ab inf. »فُصْوَانِي" FL. Scr. فُصْوَانِي; vid. me ad III, ١١١ l. ult.

II, ٤٢٥ l. 11. »فَيْقَطَع" FL. Scr. فَيْقَطَع, sc. أَبُو بَكْرٍ, ut recte est apud Tabarium ed. Kosegarten, I pag. 90 l. 5, ubi illa expeditio narratur.

II, ٤٢٩ l. 11. »بِشَقَّة" FL. Scr. بِشَقَّة: quem via ad Batn-Falg' intersecat.

II, ٤٢٧ l. 6. »مِنْ" FL. Puto مِّن, i. e. غُصْن.

II, ٤٢٨ l. 9. »يَعْرِف" FL. Scr. تَعْرِف.

II, ٤٢٨ l. ult. »الْكَرُورِي" leg. الْهَرَوِي.

II, ٤٢٨ in adn. l. 3. »الْقَطَار" FL. Scr. الْقَطَار.

II, ٤٢٩ in adn. l. 1 et 2. In Cod. L. et V. legitur أَبُو الْهَرَوِي; non ergo spectari videtur أَبُو الْكَرُورِي de quo sermo est in Moschtar. pag. ٣٥٠ l. 4 ab inf.

II, ٤٣٠ l. 2. »وَالْخَانَات" FL. Scr. وَالْخَانَات; vid. VI pag. 82.

II, ٤٣١ l. 9. »الشَّرْبَةِ" FL. Puto الشَّرْبَةِ.

II, ٤٣١ l. ult. »وَيَعْمَرَة" FL. Scr. cum Wüstenf. Moschtarik pag. ٣٥٤ l. 4 وَيَعْمَرَة, quod confirmatur per عَمَرَهَا l. 5 ejusdem paginae Moschtariki.

II, ٤٣١ l. ult. »مَا لَهُ" FL. Potius conjunctim مَالُهُ i. e. مَالُهُ.

II, ٤٣٢ l. 9. »بِالْغَرْق" FL. Scr. بِالْغَرْق. Forma غَرَق, apud Arabes

recentiores, Persas et Turcas usitata, non est genuina; et G'auharî et Firûzabâdî docent dicendum esse غَرَقَ يَغْرِقُ غَرَقًا, atque etiam in Corano, Sur. X v. 90, ab omnibus legitur الغَرَقُ.

II, ۴۳۲ l. 12. » أَجْرُهَا « FL. Ser. أَجْرُهَا: et lateres ejus ablati sunt. Conf. II, ۴۴۹ l. 2.

II, ۴۳۲ l. 13. » قَطْرَبْل « FL. Ser. قَطْرَبْل; vid. VI pag. 84.

II, ۴۳۳ l. penult. » الْحَلْمَةِ « FL. Recte sic; conf. I, ۳۱۴ l. 5-7.

II, ۴۳۳ l. ult. » الْعَكِي « A. I. Leg. الْعَلِي secundum Codd. et Qāmūs; conf. VI pag. 45. — Sic etiam pro الْعَكِي, pag. ۴۳۴ l. 2, الْعَلِي scribendum est.

II, ۴۳۴ l. 8. » فَطْبِيعَة « leg. فَطْبِيعَة.

II, ۴۳۵ l. 3. » قَرْب « FL. Recte Cod. V. قَبْل, ad quod spectat illud الخ للمقاصد دمشق: ei, qui ab Emesa Damascus proficiscitur, ante Thanijat-al-'ukâb, i. e. qui vicus ei, qui ab Emesa Damascus proficiscitur, ante obuius est quam ad Thanijat-al-'ukâb perveniat.

II, ۴۳۵ l. 6. » الْقَرَمَاء « FL. Ser. الْقَرَمَاء ut ipse noster jubet II, ۳۴۹ l. 2.

II, ۴۳۹ l. 3. » الشَّرْع « FL. Ser. الشَّرْع.

II, ۴۳۹ in adn. l. 2. » الْعَقْرَاء « leg. الْقَعْرَاء.

II, ۴۳۷ l. 2. » وَآكْتَرُ مَا « FL. Ser. disjunctim مَا وَآكْتَرُ. Non est enim pleonasticum, quasi encliticum, sed المصداقية. Conf. III, ۸۱ l. 9.

II, ۴۳۸ l. 5. » حَيْبَال « FL. Ser. حَيْبَال; vid. VI pag. 30 et 86.

II, ۴۳۹ in adn. l. 2. » قَلَى « leg. قَلَى.

II, ۴۳۹ in adn. l. 7. » حَيْبَل « FL. Mihi videtur حَيْبَل legendum (nam non حَيْبَل est, ut apud FREYTAG in Lexico, sed حَيْبَل, ut حَمْر), quasi dicatur Fovea Saturni.

II, ۴۳۹ in adn. l. ult. » فَلَحَاح « FL. Ser. فَلَحَاح.

- II, ٢٢. l. 1. "فَلَمَّا حَاجَ" FL. Scr. فَلَمَّا حَاجَ, ut recte est III, ١٠٧ l. 4.
- II, ٢٢. l. 8. "الْفَرَمَاءَ" FL. Scr. الْفَرَمَاءَ; vid. pag. 88 (ad pag. ٢٣٥ l. 6).
- II, ٢٢ in adn. l. 4 ab inf. "بُسْرُ" FL. Scr. بُسْرُ; vid. Kāmūs s. v. بُسْرُ. Et sic recte scripsit WÜSTENFELD *Ibn Coteiba* pag. ٥٨ l. 4 et 3 ab inf.
- II, ٢٢ l. 2. "نَشْبَهَ" FL. Scr. نَشْبَهَ.
- II, ٢٢ l. 4 et 5. "آبَارَ" bis. FL. Equidem mallem آثَارَ secundum Cod. L.
- II, ٢٢ l. 5. "جَعْبَرُ" FL. Praeter locos in adnot. 9 allatos vid. etiam locum ipsum de جَعْبَرُ I, ٢٥٩ l. ult.
- II, ٢٢ l. ult. "بَلَارْمَنِیَّةَ" FL. Puto بِالَارْمَنِیَّةَ, linguâ armenicâ. Ab الْأَرْمَنِ, Armenii, ducitur الْأَرْمَنِیَّ Armenius, substantive et adjective; Armenia vero, sc. terra Armeniorum, est أَرْمَنِیَّةَ s. أَرْمَنِیَّةَ; vid. I, ٥, l. 8, *Lubb-el-lubâb* s. v. الْأَرْمَنِی, ELL. BOETHOR s. v. Arménien.
- II, ٢٢ l. 1. "کَتَاغَبِکُوسَ" FL. et DEFRÉMERY. Scr. کَتَاغَبِکُوسَ, Cathoghlicos, i. e. Catholicos, litera l more armeniaci in gh mutata; vid. PETERMANN *Grammatica linguae Armeniacae* pag. 27-29.
- II, ٢٢ l. 2. "النَّجْمَ" FL. Scr. النَّجْمَ.
- II, ٢٢ l. 4. "وَيُقَالُ" FL. Melius sine و scr. يُقَالُ, ut sit صَفَا نominis جَسَر: pons qui appellatur cel.
- II, ٢٢ l. 1. "يَاكُصِبَ" FL. Scr. secundum Kāmūs, in themate يَاكُصِبَ, non cum Moschtariko يَاكُصِبَ, حصب.
- II, ٢٢ l. antepenult. "قَلَمِيَّةَ" FL. Scr. قَلَمِيَّةَ.
- II, ٢٢ l. 6. "يَاكُذَّتْ" FL. I. e. يَاكُذَّتْ.
- II, ٢٢ l. 2. "فَيُؤْتَرُ" FL. Scr. فَيُؤْتَرُ.
- II, ٢٢ l. 3. "سَبَاخَ" FL. Scr. سَبَاخَ; vid. VI pag. 43 et 53.

II, ٢٢٩ in adn. l. 8. »fertilitas describi nequit" Fl. Ser. fragrantia crocum (i. e. croci odorem) superat.

II, ٢٥٠ l. 6 et 7. Fl. Forma أَقْنَا, quae hic significatur, exstat I, ٨٢ l. 15-17. — Conf. etiam IV pag. 150.

II, ٢٥٠ l. 9. »المَرْمَارِي" Leg. لَمَرْمَارِي sine tašdīd, coll. V pag. 564.

II, ٢٥٠ l. antepenult. »الْحَاجَر" Fl. Ser. cum Codd. الْحَاجِر; nam حَاجِر (non حَاجِر) urbs primaria Jemamae, nunquam cum articulo conjungitur; vid. me pag. 77 (ad II, ٣٣٩ l. 9). — Rejicienda igitur etiam est forma الْحَاجَر, quae approbata erat V pag. 175; neque, ut ibi docetur, idem locus بِقَنَاء spectari videtur I, ٢٩٣ l. 1; fortasse melius ibi بِقَنَاء legendum, ut Zam. l. 1.

II, ٢٥١ l. penult. »وَسَامَرَا" Fl. Ser. cum Cod. V. وَتَامَرَا; vid. VI pag. 81.

II, ٢٥٢ l. 3-6. A. I. Eadem verba sunt apud al-Beládsorí, ed. DE GOEJE pag. ١٣ l. 7-9, ubi tamen pro مَعُونَة بِشَر est مَعُونَة سَبَّ, et apud Samhūdi in WÜSTENF. *Geschichte der Stadt Medina* pag. 154, ubi مَعُونَة بِشَر dicitur; sic igitur nostro quoque loco l. 5 pro مَعُونَة بِشَر legendum videtur.

II, ٢٥٣ l. 7. »وَجَلُوا" Fl. Ser. وَجَلُوا.

II, ٢٥٣ l. antepenult. »الْكَطَام" leg. الْكَطِيم.

II, ٢٥٤ l. 6. »أَبْتَدَا" Fl. Quum hoc verbum commodo subjecto careat, puto hic, ut postea, passive scribendum esse أَبْتَدِيَ.

II, ٢٥٤ l. 13. »يَتَّبِع" Fl. Ser. يَتَّبِع.

II, ٢٥٤ l. ult. »الْبَنَاء" Fl. Ser. الْبَنَاء, quod scripturà Codicis V.

Fakht
3812a
4, 190, 2
النَّاء
significatur. Est forma pluralis fracti ab الْبَنَائِي, in nomine agentis a verbo ultimae Je sane rarior pro الْبَنَاء. Vide tamen غَزَا غَزَا et سَرَا سَرَا a سَار apud Ibn 'Akil, *Comment. in Alfiyam*, ed. DIETERICI pag. ٣٣٣ l. 10.

- II, ٢٥٥ l. 5. »على« FL. Scr. cum Codd. الى; vid. VI pag. 65.
- II, ٢٥٩ l. 3. »ومَقَارِنُه« FL. Scr. ومَقَارِنُه.
- II, ٢٥٩ l. 4. »والْعَمْرَيْنِ« Leg. والعَمْرَيْنِ; conf. IV pag. 14, et V pag. 447.
- II, ٢٥٩ l. 11. »والْقَنَانِ« FL. Scr. والقَنَانِ; vid. pag. ٢٥١ l. 11.
- II, ٢٥٧ l. 1. »اختصموا« leg. اختصموا.
- II, ٢٥٧ in adn. l. 2. »Vid. supra in v. الصابى« Scil. II, ١٧٧ in adn. l. 5-7.
- II, ٢٥٨ l. 2. FL. Non excidit spatii definitio; vid. me VI pag. 85, ad II, ٢١١.
- II, ٢٥٨ l. 4. »الْقَرَمَاءُ« FL. Scr. الْقَرَمَاءُ; vid. VI pag. 88, ad II, ٢٣٥.
- II, ٢٥٨ l. penult. »تَغْرُقُ« FL. Scr. تَغْرُقُ.
- II, ٢٥٩ l. 1. »سَقَّةُ« FL. Scr. سَقَّةُ, Tigris aggerem illius canalis per-rumpit. Idem significat scriptura Cod. V. بَنَقَّة, i. e. بَنَقَّة.
- II, ٢٥٩ l. 3. »آبَارُ« FL. Scr. cum Cod. V. آبار.
- II, ٢٥٩ l. 3. »تَوْرَيْنِ« leg. تَوْرَيْنِ.
- II, ٢٥٩ l. 7. »قَوْرَى« FL. I. q. قَوْرَى, pag. ٢٥٨ l. 14 et 15.
- II, ٢٩١ l. ult. »بتعريب« FL. Scr. تعريب, ejus oppositum, تعاجيب, exstat II, ٥٢٩ l. 1.
- II, ٢٩١ l. 7. »وقونيا« FL. Corruptum ex قُمُونِيَا II, ٢٢٩ l. penult., quamquam illic قُمُونِيَا in formam arabicam قُمُونِيَّة mutatum est.
- II, ٢٩١ l. antepenult. »(؟) حَرَّانُ (؟) يعنى الحميمير (؟)« FL. Scr. secundum interpretationem a scriptore ipso subjunctam, pro حَرَّان cum Cod. Cantabr. حَرَّان, plur. nominis persici حَرَّ asinus.
- II, ٢٩١ l. ult. »بتعريب« FL. Scr. تعريب, ut supra.
- II, ٢٩٢ l. 4. »قُونُ« leg. نُون, coll. IV pag. 509.
- II, ٢٩٢ l. 4. »وطرثيث« FL. Eadem forma est apud Abulfed. Geogr.

pag. ۴۴۳ l. 2; noster vero pag. ۲۰۳ l. 6 pro ea substituit طَرِيقَتِيت, formam, ut ipse ait, deminutivam nominis طَرِيقَتِ. Sed tamen etiam scriptura Codicis V. pag. ۵۱۴ l. ult., طَرِيقِيت pro طَرِيقِيت, haud obscure formam طَرِيقِيت repraesentat, cui proxima est forma persica تَرِيشِيش, quam tradidit Jâqût in Moschtarik pag. ۳۷۹ l. 10. Illud تَرِيشِيش vel تَرِيشِيش bene distinguatur ab تَرِيشِيش, quod Noster I, ۲۰۲ l. 7 et 8 et ۲۱۹ l. 10 et 11 commemorat, nomen antiquum urbis quae nunc Tunis dicitur, in litore Africae septentrionalis.

II, ۴۹۲ l. antepenult. »سبادر« Forma سنادر Codicis V. vera videtur, nisi شنادر legatur, ut est in Jaq. Petrop.

II, ۴۹۳ l. 1. »الغرابي« FL. Scr. العَرَبِيّ.

II, ۴۹۳ l. 4. »وتدمر« FL. Scr. وقد مَرّ.

II, ۴۹۳ l. ult. »نجد« FL. Scr. نجد.

II, ۴۹۴ l. 1. »بماسندان« FL. Neque sic, neque بمارندان, sed ماسندان scribendum est. Quod ماسندان, nomen nihili, a librariis interdum pro ماسندان scriptum est, item apparet apud Edrisium a Jau- bert translatus, II pag. 143 l. 9, pag. 164 l. 4 ab inf., et pag. 165 l. 11 ماسندان, Masandan, est pro ماسبادان Masabadan; vid. adnotationem ad primum horum locorum. Cum his locis confer apud nostrum III, ۳. l. antepenult. sqq.

II, ۴۹۴ l. 4. »بتعريب« FL. Scr. iterum تعريب.

II, ۴۹۵ in adn. l. 5 ab inf. »أَوْقَضَى« Leg. أَوْقَضَى coll. IV pag. 198.

II, ۴۹۸ l. 3. »وَقَبْلُويّة« FL. Dele kesram sub wâw; vid. Moschtarik pag. ۳۹۵ l. 4 ab inf.

II, ۴۹۸ in adn. l. 5. »كَنِي« FL. Recte Kâmûs ture. كَنِي.

II, ۴۹۸ in adn. l. antepenult. »Perperam Qām. in v., عَشْرَ« FL. Scil. Kâmûsi editio Calcuttensis, nam Constantinopolitana recte habet عشر.

II, ۴۹۹ l. 8. »الهندوبّة« FL. Scr. الهندوبّة. Nomen الهندوبّة a متاخم

pendet: regio quae Indiae finitima est; وديه sequentem propositionem incipit: et in ea urbes sunt hae cet.

II, ۴۹۹ l. 9. » وَخَبْرَيْنِ " leg. وَخَبَرٍ, coll. V pag. 302.

II, ۴۹۹ l. 9. » وَنَارَجِيلَ " FL. Scr. ونارجيل, nuces indicae (*Cocosnüsse*); vid. JAUBERT *Edrisi*, I pag. 182 l. antepenult. et *Kazwini* I, ۴۹۷ et ۴۹۸.

II, ۴۷۰ in adn. l. antepenult. — ult. » Vox كارة — quae notio Lexicis addatur." FL. Cave addas; nam istud من الثياب وغيرها nihil significat nisi hoc, كارة, fascem, sarcinam, tam ex pannis aut vestibus, quam ex aliis rebus constare posse.

II, ۴۷۱ l. 1. » يَعْدُونَ " FL. Grammatice يَعِدُو, etsi vulgarem hanc pluralis anticipationem fortasse ipse scriptor admisit.

II, ۴۷۱ l. 6. » اعاجمى " FL. Praefero scripturam Codicis L. اعجمى, quod ex usu persicum significat, contra اعاجمى in universum non-arabicum, barbarum. Conf. pag. ۴۷۵ l. 3.

II, ۴۷۱ in adn. l. 9. » مُعَدَّةٌ " FL. Scr. مُعَدَّةٌ.

II, ۴۷۱ in adn. l. 9. » دِيْدَسَةُ (?) " FL. Scr. دِيْدَسَةُ; negat scriptor Kâzerûn recte urbem vocari, quoniam, ut apud nostrum quoque est, tota ex palatiis et hortis palmetisque constat. Conf. pag. ۴۸۵ l. 3.

II, ۴۷۳ l. 4. » الْمُسْلِمِينَ " FL. Puto الْمُسْلِمِينَ, iidem ac الْمُرَاطِبِينَ; vid. TORNBURG *Annales regum Mauritaniae* pag. 245 l. 12.

II, ۴۷۴ l. 2. » بِنَجْدٍ " leg. بِنَجْدٍ.

II, ۴۷۹ l. 1. » وَكَبَرٍ " FL. Scr. وَكَبَرٍ; hoc enim per التَّكْوِيْدَ significatur; vid. me VI pag. 66, ad II, ۳۰۸ l. 8, et ad ۳۴۷ l. 4.

II, ۴۷۹ l. 3. » هَرَامِيَّتُ " A I. Leg. هَرَامِيَّتُ, coll. III, ۳۱۱ l. 5-8 et adn. 2; Moscharik pag. ۱۷۳ l. 4 ab inf. Itaque in adn. 1 quoque هَرَامِيَّتُ cum ت legendum.

II, ۴۷۹ l. 5. » بِالْحَكْمَى " FL. Scr. الْحَكْمَى.

II, ۴۷۹ l. 7. »بَغْدَادُ“ FL. Recte بَغْدَادُ, non repetita praepositione, utpote in عَظْفِ بَيْهَانِ, i. e. appositione nominis proprii ad nomen appellativum.

II, ۴۷۹ l. 10. »عَلَيْهَا“ FL. Scr. عَلَيْهَا.

II, ۴۷۹ l. 11. »وَكَبَّكَ“ FL. Scr. وَكَبَّكَ.

II, ۴۷۹ l. 12. »يُطْلَعُكَ“ FL. Scr. يُطْلَعُكَ: praebet tibi (illic stanti) prospectum in al-‘Arg’; conf. pag. ۴۳۸ l. 5.

II, ۴۷۹ l. antepenult. »كَبَّكَ“ FL. Scr. كَبَّكَ.

II, ۴۷۷ l. 1. »كَبَابَة“ FL. Scr. كَبَا بِه, ita ut كَبَا a مَنْ regatur, بِه vero novam propositionem incipiat: Kabawân videtur esse forma fa‘alân a verbo kabâ; ibi proelium inter Arabes commissum est.

II, ۴۷۹ l. 4. Lacuna expleatur فِيهِ الْفَصِيلُ, coll. *Zamākšarii Lex. Geogr.* pag. ۱۳۸ l. penult., et in adn. l. 9 sq.

II, ۴۷۹ l. 9. »وَكَنَّه“ Qāmūs Calcuttensis in v. كَنَّه habet يَزُونُ.

II, ۴۷۹ l. 10. »مَدِينَةُ وَكُورَةِ يَزُونُ“ FL. Scr. مَدِينَةُ وَكُورَةِ يَزُونُ, urbs princeps dioeceseos Jezdensis, pro quo III, ۳۴. l. 2 فَصَّيْنَهَا, i. e. فَصَّيْنَةُ يَزُونُ, dictum est.

II, ۴۸۱ in adn. l. 2. »جَبَلُ مَسْقَلَا“ FL. Scr. aut جَبَلُ مَسْقَلَا, aut جَبَلُ مَسْقَلَا, si sumitur nomen مَسْقَلَا, ut multa alia similis significationis ab Arabismo recentiore in accusativo per genitivum subjunctum determinato positum esse pro مَسْقَلَا فِي. Si legimus جَبَلُ مَسْقَلَا, nomen جَبَلُ ipsum per statum constructum determinatur, quasi unus tantum mons in illa regione sit; sin legimus جَبَلِ مَسْقَلَا, indeterminatum manet, ita ut mons unus aliquis inter plures indicetur. Et sic Kām. ture.

II, ۴۸۳ l. 7. »بَيْبِشَا“ leg. بَيْبِشَا, coll. *Zamākšarii Lex. Geogr.* pag. ۱۴۱ l. 4 et adnot. l. 7.

II, ۴۸۲ l. ult. » وَالْكَرَّاتُ " FL. Scr. الْكَرَّاتُ; ut hodie quoque *kurrāt* dicitur; vid. BOETHOR et BERGGREN s. v. Poireau.

II, ۴۸۳ l. ult. » التَّيْبِتُ " FL. Scr. التَّيْبِتُ; nam quomodocunque pronuntiatur, secundam consonam geminari docet I, ۱۹۷ l. 2 et 3.

II, ۴۸۳ l. ult. » الْمَاءُ " FL. Scr. ماء sine articulo.

II, ۴۸۴ l. antepenult. » ... عن فايف عرب ... In Jaq. Berol. legitur: هفتنه عرّب عن فايف. Vera lectio autem non videtur.

II, ۴۸۵ l. ult. » ذِي " FL. Scr. cum Cod. L. وَشِي.

II, ۴۸۹ l. 1. » تَنْقَرُغْ مِنْهَا " FL. In Codd. L. et V. est مِنْهُ (vid. pag. ۴۸۵ in adn. l. ult.); scr. igitur مِنْهُ تَنْقَرُغْ: qui (canales minores) ex illo (canali majore, نَهْر كُوخَايَا) derivabantur; conf. III, ۲۴۹ l. 9 et 10.

II, ۴۸۹ l. 5. Jāqūti verba edita sunt a REINAUD *Journ. Asiat.* 1861 (pag. 55, note 1 — extrait n° 6), unde apparet كَرَّخَتْ legendum esse pro كَرَّخَتْ.

II, ۴۸۹ l. 8. » عَرَاصُ " FL. Puto أَعْرَاصُ.

II, ۴۸۹ l. 10. » سُوْقًا " FL. Schreibe سُوقَ: er befahl dass die Märkte in die gewölbten Hallen der Stadt verlegt werden sollten, jedem Thore gegenüber ein Markt, d. h. so dass jedem Thore gegenüber ein Markt wäre.

II, ۴۸۷ l. 2. » لَاجِلُ " FL. Cum Cod. L. hoc ejiciendum est, quum nec ratio nec oratio dici permittat: causa rei est propterea quod cet.

II, ۴۸۷ l. 11. » يَدْعَى " FL. Scr. تَدْعَى.

II, ۴۸۷ l. 14. » حَسَنَةً " FL. Non erat quod ꝑ codicum in ꝑ mutaretur; modo scribatur حَسَنَاءُ, quod est femininum masculino carens.

II, ۴۸۷ l. 15. » اِحْدُ " FL. Scr. cum Cod. L. واحِد; nam اِحْدُ unum aliquem significat, واحِد vero unum singulum, oppositum duobus et pluribus, deinde singularem, oppositum plurali, id quod in hunc locum cadit.

II, ٤٩١ l. 3. »لمديينة« FL. Scr. المديينة; nam ante لمديينة indelermine posited scribendum esset اسمها.

II, ٤٩١ l. 5. »كركور« In Jaq. Petropol. deest; in Jaq. Oxon. كركور بصقلية ينسب اليها ابو الحسن علي بن محمد الكركوري (sic) اديب روى السلفي عن ابي الحسن — الافريقي عنه ابياتنا وكان معلى سفاقي

II, ٤٩١ l. penult. »انباون« Coll. I, ١٠٨ l. 14-15, videtur legendum esse ايناون, qui ibi وان vocatur.

II, ٤٩٣ l. 4. »وعلى« FL. Scr. cum Codd. والى; vid. me VI pag. 65, ad II, ٣٠٠ l. penult.

II, ٤٩٣ l. antepenult. »وكسر ثانيه وكسر النون« FL. Sine dubio aut prius aut posterius كسر mutandum est in سكون.

II, ٤٩٤ l. 6. »السكون« leg. الكسر.

II, ٤٩٤ l. 10. »نكقف« FL. Puto يَكَقِف لم vel نُكَقِف لم.

II, ٤٩٥ l. penult. »جزه« FL. Scr. جزه; vid. I, ٢٥٣ l. 9.

II, ٤٩٩ l. 4. »لحيان« FL. Scr. لَحَيَّان; vid. me VI pag. 65, ad II, ٣٠٥ l. penult.

II, ٤٩٩ l. penult. »جميعهم« FL. Quum propositio nominalis ita tantum apodosin efficere possit, ut ei conjunctio ف praefigatur, legitime scribendum erat فجميعهم.

II, ٤٩٧ l. ult. »واجام« FL. I. e. وأجام sive واجام; vid. I, ٤ l. 11. Itaque in adnotatione non recte negatur nomen supra exstare.

II, ٤٩٧ in adn. l. 1. »بالصعيد« FL. Contra Kâmûs turcicus recte: كَسَف: Kasaf, فتحتين صغى سمرقند قصاستده بتر قرية آيدىر cum duplici fatha, est nomen vici in dioecesi Sogdi Samarkandensis.

II, ٤٩٧ in adn. l. 8. »ومعناه عامل النزع« FL. Nam persice كَشَكَّر,

per syncopen pro كَشْتَنَر, nomen compositum est ex كَشْتَن, salum, seges, et كَر, faciens. Plenior formam كَشْتَنَكَار, seminator, habet MENINSKIUS.

II, ٢٩٨ l. 1. FL. Forma اَسْكَافِ الْعُلَيَّا recte respondet alteri اَسْكَافِ السُّقَاي, aliter ac I, ٩١ l. ult. et pag. ٩١ l. 1. Conf. IV pag. 104.

II, ٢٩٨ l. 3 et 4. » خَرَّاجُ كُلِّ وَاحِدَةٍ « FL. Ser. خَرَّاجُهَا كُلِّ وَاحِدَةٍ.

II, ٢٩٨ l. 4. » الف « FL. Sine dubio Kāmūs (etiam turcicus) recte الف الف millies mille; nam vectigal annuum 12,000 mithkalorum satis tenue fuisset, 12,000,000 sane lautum erat. Chalifis imperantibus Ispahan etiam plus, i.e. 21,000,000, quotannis dedisse dicitur, *Zeitschr. d. D. M. G.* VIII pag. 528 l. 16 et 17.

II, ٢٩٨ l. 7. » صَعَبَ الْمَسْلُوكِ وَعَنِ الْمَقْصِدِ صَعَبَ الْمَنْجَا « FL. Ser. صَعَبًا الْمَسْلُوكِ وَعَرًا الْمَقْصِدِ صَعَبًا الْمَنْجَا. Necessaria est annexio dualium صَعَبَانِ وَعَرَانِ ad genitivos sequentes, quia aliter plane nihil conjunctionis grammaticae inter haec et عَظِيمَانِ السَّخِ intercedit.

II, ٥٠٠ in adn. l. penult. FL. Sine dubio istud كَشْم apud Kazwīnium erratum est pro ipso hoc كَشْمَر. — Conf. *Z. d. D. M. G.* IX pag. 376 adn. 2.

II, ٥٠١ l. 6. » كَعْبَةَ « FL. Ser. كَعْبَةَ.

II, ٥٠١ l. 12. » الْكَفَّانِ « Secundum *Zamaksarii Lex. Geogr.* pag. ١٣٧ l. 6 sqq. et in adn. l. 4 et 5, legendum est الْكَفَّانِ.

II, ٥٠١ l. antepenult. » الْكَفُّ الْاَبْيَضُ وَالْكَفُّ الْاَسْوَدُ « Secundum eundem locum legatur الْكَفُّ الْاَبْيَضُ الْاَسْوَدُ.

II, ٥٠١ l. penult. » شُعْبَتَانِ « FL. Ser. شُعْبَتَانِ: sicuti duo dentes furcae, a communi principio oriuntur.

II, ٥٠٢ l. 2. » نَاكَرُزُّهُمْ « FL. Ser. نَاكَرُزُّهُمْ.

- II, ٥.٤ l. 5. »كفر عَمَّا« FL. Ex alia traditione كَفَرَعَمَّا, conf. VI pag. 60.
- II, ٥.٤ l. 9. »عامرة« FL. Scr. cum Cod. L. عاملة, i. e. سفح فى سفح; vid. V pag. 499 et VI pag. 39, coll. cum II, ٣٢٨ in adn. l. 4 ab inf.
- II, ٥.٤ l. ult. »صَفُورَاءُ« FL. Sensus requirit صَفُورَاءُ.
- II, ٥.٥ l. 1. »وَنَفْتَالِي« FL. Quum in يَفْتَالِي tertia litera spiritu exuta sit, consentaneum est arabice نَفْتَالِي, non نَفْتَالِي, dici et scribi.
- II, ٥.٥ l. ult. »وَحْدَفِ« FL. Scr. وَحْدَفِ, ita ut pendeat a praepositione ب in بِسَالِيسِينَ الْمُهْمِلَةِ. Significat formam Lubb-el-lubābi كَفْسِيَسَوَانِ.
- II, ٥.٩ l. 1. »وَبِنَاصِبِهَا« FL. Scr. cum Cod. V. وِبِنَاصِبِهَا: contra illam se erigit, i. e. ex illius regione sita est.
- II, ٥.٩ l. 1. »الْقُرُوبِينَ« FL. Scr. الْقُرُوبِينَ, sublatā hamzā; vid. VI pag. 54.
- II, ٥.٨ l. 5. »بَاعَدْرَا« leg. بَاعَدْرَا, coll. IV pag. 243.
- II, ٥.٩ l. 1. »بَاَجْنِبِ« FL. Scr. بَاَجْنِبِ.
- II, ٥.٩ l. 1. »وَوَرْدَانِ« leg. وَوَرْدَانِ, coll. IV pag. 44, V pag. 6.
- II, ٥.٩ l. ult. »عليه« FL. Scr. cum Codd. اليه, i. e. ei obversus, illuc spectans.
- II, ٥.١٢ l. 1. »احتضروا« FL. Scr. cum Codd. اختصروا, i. e. pronuntiationis compendium fecerunt, brevius pronuntiarunt.
- II, ٥.١٢ l. 8 et 11. »كنائير« leg., ut in Codd. revera est, كِنَائِي; conf. V pag. 472.
- II, ٥.١٢ l. 9. »نكبة« FL. Scr. cum Codd. كَلَّة, i. e. ea omnia reperiuntur in hoc versu Nosaibi, scil. secundum diversas lectiones, على اختلاف الروايات.

II, ٥١٣ l. 9. » كَنْتَرَة « Leg. secundum Codd. كَنْتَدَة, per metathesin pro كَنْتَدَة. Conf. IV pag. LI adn. a l. ult., VI pag. 83.

II, ٥١٣ in adn. l. 8. Fl. Dele *Alcantara*, quod ubique الْقَنْطَرَة est, nihil aliud. In loc. laud. Edrisii rectissime CONDE (conf. ejus *Geschichte der Herrschaft der Mauren in Spanien, übersetzt von RUTSCHMANN*, tom. II pag. 215) كَنْتَرَة pro كَنْتَدَة scribi voluit.

II, ٥١٥ l. ult. » حَام « Fl. Scr. cum Codd. سَام; nam, ut in Mu'g'am al-buldân quoque affirmatur, Ibn al-Kalbî non Hamum pro patre Canaani habuit, sed Semum; eadem Ibn al-Athîrî sententia est (vid. *Abulfed. histor. anteislam.* pag. 16 l. 19 et 20); item Kâmûs s. v. الْكَنْعَانِيُّونَ: كَنْعَان بن سَام بن نوح.

II, ٥١٩ l. 9. » الزَّوْرَان « Fl. Scr. الزَّوْرَان; vid. I, ٥٢٢ l. 2.

II, ٥١٩ in adn. l. antepenult. » بَقْصَرَان « Fl. Scr. بَقْصَرَان.

II, ٥١٧ l. 4. » شَمَخ « Fl. Scr. شَمَخ.

II, ٥١٩ l. 3. » اَسْمُ لَنْهَر « Fl. Scr. اَسْمُ لَنْهَر.

II, ٥١٩ l. 4—6. Fl. Oratio turbata est. Verba بسواد العراق بارض manifesto ad eundem canalem spectant de quo l. 3 et 4 dicitur. Sententia igitur fere sic procedere videtur: حُفِرَت الانهار بعده بسواد العراق بارض ببابل وقد طُم وأُخْرِجَ غيرة، وكوثى ثلاثة مواضع، بمكة منزل بنى عبد الدار خاصة وكوثى بالعراق فى موضعين الخ.

II, ٥٢٠ l. 3. » أَثَال « Fl. Scr. أَثَال.

II, ٥٢١ l. 1. » كَبَان « leg. كَبَان, ut in Codd. est.

II, ٥٢١ l. 3. » تَبْيِين « Fl. Scr. تَبْيِين; ab eo vico apparet lacus Urmiensis, i. e. si quis Tebrizo venit, inde ab eo vico lacum Urmiensem dispicere incipit. Conf. III, ١٩٣ l. 6.

II, ٥٢٢ l. 2. »لَانَ“ FL. Ser. cum Codd. اَنَ , plane ut gall. *c'est que*.

II, ٥٢٢ in adn. l. 7. »خَطَط“ leg. خَطَط.

II, ٥٢٢ in adn. l. 4 ab inf. »تَكْوَفُوا“ FL. Ser. تَكْوَفُوا; nam haec persona secunda pluralis imperativi plane consona est personae tertiae pluralis perfecti; تَكْوَفُوا autem non est arabicum.

II, ٥٢٣ in adn. l. 9. »N. et E. XII, pag. 651“ est pag. 653.

II, ٥٢٤ in adn. l. 2. »السمعانى“ Conf. tamen IV pag. 156, HERBELOT *Bibl. Orient.* s. v. Sagani, et *Suppl. annot. in Lobbo'l-lobâb* pag. 137. — FL. Vgl. den Art. نِهَانْد im Kâmûs, wo die Autorität des Sagânî neben die des Ibn el-Athîr im Lubâb gestellt wird. Ein Traditionswerk desselben, مَشَارِقُ الْأَنْوَارِ النُّبَوِّيةِ, siehe in *Hâg'i Chalfa*, tom. V pag. 547 l. 3 sqq., und einen Commentar desselben zu Bocharî's grossem Traditionswerke s. ebend. tom. II pag. 537 l. 5; auch ein Werk von ihm über Erbrecht, s. ebend. tom. IV pag. 407 l. 1.

II, ٥٢٩ in adn. l. 3. »جور“ FL. Ser. جَوِيْب; vid. *Abulfedae hist. anteislam.* pag. 92 l. 15 sqq. HERBELOT *Bibl. Orient.* s. v. Baharam Giubin.

II, ٥٢٩ l. 4. »جَمَال“ FL. Ser. جَمَال.

II, ٥٢٩ in adn. l. 4. »آمَد“ leg. آمَد, coll. IV pag. 9.

II, ٥٣٠ l. 2. »سَنَدَان“ FL. Ser. سَنَدَان; vid. II, ٥٩ l. 4 et 5.

II, ١ in adn. l. 6. »Fortasse سَايَة legendum.“ FL. Immo سَايَة; vid. II, ٩ l. penult. sqq. Vallis سَايَة in Hig'âz sita est, ubi Suleimidæ et Hudeilidæ habitabant; contra arx السَّائِة ad ditionem urbis jemenensis Zebid pertinet. Conf. quae adnotavi ad III, ٥٣ l. 6.

III, ٢ l. 10. »مَنكَرِفَة« FL. Mallem مَنكَرِفَة.

III, ٢ in adn. l. 4. »Vid. in v.« scil. الجَوَف. FL. Hic, ut II, ٣٤٣ l. 9, ubi de hac re, VI pag. 73, dixi, الجَوَف non est nomen proprium, sed nom. appellativum septentrionem significans.

III, ٣ l. 10. »قَلَمِيَّة« FL. Scr. قَلَمِيَّة; vid. II, ٤٤٤ l. 8.

III, ٤ l. 1. »مَنكَارَة« FL. Scr. مَنكَارَة, ab اُنْكَارَ, forma VII verbi حَاَز media Wāw.

III, ٤ l. antepenult. »كُوي نَمَدْ كَرَان« FL. Scr. كُوي نَمَدْ كَرَان; nam vocalis i, quae الاَضَافَة appellatur, ad ultimam literam nominum persicorum accedit, non ad penultimam, et نَمَد non *nemd* pronuntia-
tur, sed *nemed*. Persicum كُوي نَمَدْ كَرَان arabice est قَوِيَّة اللَّيْبَادِيَيْن.

III, ٥ l. 1. »الْأَوَّل« FL. Scr. الْأَوَّل, i. q. الْأَوَّلِيَيْن; conf. VI p. 46.

III, ٥ l. 10. »اعْرَافُ« FL. Scr. اَعْرَاف.

III, ٥ in adn. l. antepenult. »II, pag. ٣١٨,« leg. II, ٣١٨ l. penult.

III, ٩ l. 4. »تَنْمِيَّة نَبِي« FL. Scr. تَنْمِيَّة نَبِي, quoniam ipse auctor hoc nomen قبله الذي بلفظ esse ait. Recte idem nomen scriptum est l. 4 et 3 ab inf.

III, ٩ l. 5. »لَبْنِ الاسْقَلُ وَلَبْنِ« FL. Scr. وَلَبْنِ — وَلَبْنِ.

III, ٩ l. 6. »الْمُبَارَكُ بِرْكَة« FL. Bene in codd. بِرْك; scr. الْمُبَارَكُ بِرْك: *procubitoria*, ubi in genua procubuit elephantus; scil. ille quo vehebatur Abraha Meccam petens; vid. *Abulfed. Hist. anteisl.* pag. 200 l. 11 et 12. Conf. nost. III, ١٢ in adn. l. 9. — الْمُبَارَكُ scribendum est numero plurali, quia, ut apud Abulfedam est, identidem ille procubuisse dicitur; conf. etiam nost. III, ٣٨ l. 4-6. De بِرْكَة الْقَبِيل vero, in Aegypto sita, hic in vicinia Meccae non est cogitandum.

III, ٩ l. 12. »وَحْرِبَة« FL. Jaq. Petropol. وَحْرِبَة; ich glaube, es ist

وَحَرْبَةً zu lesen, als artikelloser Eigenname.

III, v l. 3. »اللبيين« FL. Scr. اللبیین, i. e. اللبیین, ut ipse auctor per singula praecipit, quocum consentit al-Bekrī, nisi quod hic pro terminatione vulgari posuit grammaticalem.

III, v l. 4. »وَآخَرَى« FL. Scr. وَأُخْرَى.

III, v l. 4. »لُبَيّ تَصْغِيرَ لُبَيّ« FL. Scr. لُبَيّ تَصْغِيرَ لُبَيّ, vel لُبَيّ pro لُبَيّ. Nam ex utraque forma recte ducitur forma deminutiva لُبَيّ; contra ex لُبَيّ nulla duci potest nisi لُبَيّ. Vide me VI pag. 67.

III, v l. penult. »أَرْبَع« FL. Scr. أَرْبَع.

III, ^ l. 3. »صَلَّحْد« FL. Quod in adnotatione supra deesse dicitur, idem est quod صَرْحَد, litera r in l mutata, ut nunc quoque *Salchad* pronuntiant; vid. ROBINSON *Palaestina* (deutsche Uebersetzung) III, pag. 913, col. 1 lin. 4 ab inf., cum adn. 6.

III, ^ l. 12. »وَنُونٍ آخِرَى« FL. Statt des وَاخِرَةِ نونٍ von Codd. L und V., hat Jaq. Petropol. وَاخِرَةِ نَاء. Uebereinstimmend damit heisst der Artikel hier wirklich richtig لُجْنِيَّاتِهِ. Das ت kann unbedenklich als letzter Buchstabe, d. h. Consonant, des Wortes gelten, da das ʾ an und für sich keinen consonantischen Werth hat, sondern nur den auslautenden Vocal a, e, oder i ausdrückt. Sogar das ألف مَقْصُورَةٌ am Ende des Wortes gilt für keinen Buchstaben oder Consonanten nach der Lesart der Codd. L. und V. III, 18v Anm. 5.

III, ^ l. 12. »سَنْجَة« leg. اسْتَنْجَة, coll. IV pag. 98.

III, 9 l. antepenult. »وَالسَّتَارَةُ« FL. Jaq. Petropol. والسَّتَار. ohne ʾ, wie Cod. L., V. und Kāmūs, allerdings gegen II, 12 l. Z. und S. 3 Z. 1.

III, 1. l. 1. »الْبَنْدَنِيَجِيْن« leg. secundum Codd. البَنْدَنِيَجِيْن, coll. IV pag. 390, et FLÜGEL *die grammat. Schulen der Araber*, pag. 195 l. 3-5, cum adn.

III, ١. l. 8. »وهذ« leg. وَهَذَ, coll. *Zamaksarii Lex. Geogr.* praefationis pag. 12.

III, ١. l. 9. »لُحَيَّةُ« FL. Ser. لُحَيَّةُ. Ceterum hoc ab ipso auctore minus accurate dictum est; nam pluralis nominis لُحَيَّةُ recte in textu scriptus est لُحَيٌّ, unde si duceretur dualis, esset لُحَيَّان; forma autem, quam in mente habet, est لُحَيَّان, ad instar nominis عُمَّان, ut in Kāmûso est. Itaque auctor in illo plurali pronuntiationem vulgarem secutus esse videtur, quae inter لُحَيٌّ et لُحَيٍّ et لُحَيٍّ non distinguit.

III, ١. l. 10. »لُحَيٌّ« FL. Ser. لُحَيٌّ, ut ipse auctor recte praecipit lin. 4, nec minus G'auharî et Fairûzâbâdî in Lexicis. Perperam FREYTAG in Lexico: »لُحَيٌّ Dual. لُحَيَّان pro لُحَيٌّ Dual. لُحَيَّان.

III, ١. l. 13. »لُعَيْدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ« Sic bene videtur: conf. IV pag. 356.

III, ١. in adn. l. 2. »Supra et in Qām. d.« FL. Commemoratur tamēn I, ١١٧ l. antepenult., II, ٢ l. 3 cum adn. 2, et IV pag. 238.

III, ١. in adn. l. 4. »لُحَيٌّ« FL. Ser. لُحَيٌّ, ut recte est apud WÜSTENFELD. Conf. V pag. 92.

III, ١ l. 6. »جَبِلُ« FL. Ser. جَبِلُ, ad quod l. seq. spectat pronomen هم in بهم; vide me VI pag. 82, et conf. III, ٢ l. 5.

III, ١ in adn. l. 4. »تَلَوْتُ« FL. Ser. تَلَوْتُ.

III, ١ l. 5. »الْبَطْنُ فَهُوَ النَّجَافُ (?)« FL. Jaq. Petrop. البطن فهو النجاف; da auch Codd. L. und V. النجاف haben, so ist jedenfalls النجاف als Pluralis von النَّجَاف zu lesen, welches Wort als ursprüngliches Appellativum recht gut in der Mehrzahl stehen kann. Uebrigens ist, übereinstimmend mit der Erklärung des Appellativums النجاف im Kāmûs, البطن d. h. بطن الوادى, ganz richtig.

III, ١ l. 11. »أَشْبُوْنَةُ« leg. أَشْبُوْنَةُ, coll. IV pag. 112.

III, ١٣ l. 13. »نَهْرٌ تَاجُجٌ« leg. نَهْرٌ تَاجُجٌ, coll. IV pag. 231.

II, ١٣ in adn. l. 2. »الْأَصَافُ« FL. Articulus et exitus in i inter se pugnant; nam nomina indeclinabilia in i exeuntia omnia per se determinata sunt, quare articulum non admittunt. Itaque legendum est الْأَصَافُ. Sunt etiam qui casu recto لَصَافٌ, casibus obliquis لَصَافٍ dicant sine articulo; vid. Tebrîzî ad Hamâzam, pag. ١٨ l. 8 et 9.

III, ١٤ l. 8. »لَعَلَّعٌ« FL. Ser. لَعَلَّعٌ.

III, ١٤ l. antepenult. »الدَّوَلُ« Secundum Codd. L. et V. (مدول) et Jaq. Petropol. (ممدول) legendum est مَمْدُولٌ, coll. Wüstenfeld *Register zu d. Geneal. Tab.* pag. 278, et Lobbo'l-lobab in v. الممدولى.

III, ١٥ l. 4. »عِيَاضٌ« FL. Ser. عِيَاضٌ.

III, ١٩ l. 8. »السَّوَارِيقَةُ« FL. Ser. السَّوَارِيقَةُ.

III, ١٧ in adn. l. 4 ab inf. »viri sancti« FL. Immo feminae sanctae, ut ex ipso nomine *G'ebel Lella Setti* (Mons Dominae meae Lellae, ille mons di Madonna Lella) intelligitur.

III, ١٨ l. penult. »يَطْعَمُ« FL. Ser. يَطْعَمُ, *maturus fructus fert.* De الْعَنْبِ dicitur يَطْعَمُ, de الْكَرْمِ vero يَطْعَمُ.

III, ١٩ l. 4. »الْأَخْوَصُ« FL. Secundum Kàm. s. v. الْأَخْوَصُ sic cum خ scribendum est, ut Cod. V. habet. Fieri tamen potest ut Arabes ipsi de hac re ambigant; conf. Tebrîzî ad Hamâsam, pag. ١٨ l. 20 sqq.

III, ١٩ l. 5. »غِيُوبُ« leg. عِيُوبُ, ut est in Jaq. Petropol. et Berol.

III, ١٩ l. 5 et 6. »عَبْدُ بْنُ الطَّيِّبِ(?)« In utroque Cod. Jaq., ut in Codd. L. et V., est عَمِيدُ بْنُ حَبِيبِ الْهَيْدَلِيِّ. Sic igitur legendum est.

III, ١٩ l. 6. »الْمُنْكَيُونُ« In utroque Cod. Jaq. الْمُنْكَيُونُ, quod legendum videtur.

III, ٢٠ l. 7. »مَشْدُودُ« FL. Recte, sed idem significat scriptura Codi-

cum شديدة (cui oppositum est خفيفة pag. ۳۳ l. 10); hoc igitur re-
stituendum.

III, ۲. l. 10. »وَيَحْدِّهَا« Fl. Scr. وَيَحْدِّهَا, ut recte est I, ۱.۲ l. 2.

III, ۲ l. 9. »الْمَوْرَة« In Jaq. Petropol. الْمَوْرَة بِالْفَتْحِ ثَمَّ السَّكُونِ
وزاء. Eodem modo Al-Bekrī, sine articulo, لَوْرَة habet.

III, ۲ l. 10. Fl. Signum distinctionis non post الْمَوْرَة ponendum est,
sed post والنَّيْ; huc usque enim inde a سَمَّاهَا pertinent quae auctor
de Jâqûto refert; quae sequuntur, ipse adjecit.

III, ۲ l. 11. »وَرْدٌ بِهِ« Fl. Scr., coll. pag. ۱۱۱ l. penult., وَرْدُهُ: Ve-
rum autem indicant ea quae dixi (scil. الْمَوْرَة بِالْفَتْحِ ثَمَّ السَّكُونِ وراء),
nam est illa (الْمَوْرَة) ex aquis viae ad Meccam tendentis, quam (sc. aquam)
ipse adii. Ad ipsam igitur illam aquam verum ejus nomen acceperat.

III, ۲ l. 5-7. Fl. In Jaq. Petropol. يُقَالُ لَهَا بِرَكْدَزْ لَوْكِرْ عَلَى
شَرْقَى النِّهْرِ وَبِرَكْدَزْ عَلَى غَرْبِهِ وَخَرَابٌ كَثِيرٌ يَدُلُّ عَلَى أَنَّهَا كَانَتْ
بِرَكْدَزْ بِرَكْدَزْ زَلُّوكِرْ zu schreiben. Unzweifelhaft ist demnach für
Bergdiz-i-Laukar, mit persischem ياء اضافت, zusammengesetzt
aus بِرَكْ apparatus bellicus; arma; commeatus, annona mili-
taris, und دِزْ, arx, castellum; urbs; pagus. (Vgl. IV pag. 312
oben.) Dagegen wird تَلَكْ, bezüglich auf لَوْكِرْ, wenigstens im Texte
der Marâsid beizubehalten seyn; denn offenbar hat der Epitomator das
شَرْقَى عَلَى auf die Lage von Bergdiz-i-Laukar bezogen und daher ge-
glaubt auf das westliche Ufer ihm gegenüber nichts anders setzen zu
können als eben jenes Laukar selbst, von dem jene Lage unmittelbar vor-
her angegeben war. Aber das وَبِرَكْدَزْ des Mu'g'am beweist ebenso
klar, dass Jâqûl selbst das شَرْقَى عَلَى auf die Lage von Laukar
bezogen wissen wollte, so dass der Sinn ist: »Laukar ein grosser Flek-
ken am Flusse von Merw, in der Nähe von Peng'-dih, einem Flecken,

der Bergdiz-i-Laukar heisst, gegenüber, auf dem östlichen Ufer des Flusses, während Bergdiz (nämlich eben jenes Bergdiz-i-Laukar) auf dessen westlichem Ufer liegt."

III, ۲۲ l. 6. "خَرَابَاتُهَا" FL. Scr. secundum Cod. V. خَرَابَاتُهَا; nomen verbale recentius خَرَابَةٌ etiam ut nomen coneretur adhibetur, *rudera* significans, ut MI Noct. ed. Habicht, I, ۹۵ l. 3, ubi etiam Codex Gallandi Paris. et editio Calcutt. habent مَرَّ بِخَرَابَةٍ; ibid. l. 5: دخلت إلى تلك الخرابة.

III, ۲۳ l. 4. "فِيهَا" FL. Scr. فِيهَا.

III, ۲۳ l. 5. "مُخْتَرَقَةً" FL. Scr. مُخْتَرَقَةً, ita ut hoc participium regat طَرِيفَ بَطْنِ فَلَجٍ lege annexionis improprie (الاصافة غير الحقيقية), aut مُخْتَرَقَةً, ita ut regat طَرِيفَ بَطْنِ فَلَجٍ lege constructionis verbalis.

III, ۲۳ l. 5. "وَالرَّمَادَةُ" FL. Jam ad I, ۴۸ l. 11 (VI pag. 5) ex Kāmūso docui scribendum esse وَالرَّمَادَةُ sine teschdîd literae mîm.

III, ۲۳ l. 5. "وَزَجْ" (P) Jaq. Petropol. وَزَج habet, ut Cod. V.

III, ۲۳ l. 6. "وَطَوَّيْلَع" leg. وَطَوَّيْلَع; conf. VI pag. 37.

III, ۲۴ l. 4. "بِالْبَحْرِ" FL. Scr. cum Cod. V. فِي الْبَحْرِ, atque de usu intransitivo verbi دفع vid. ARNOLD *Chrestom. Arab.* praef. pag. xiv et xv. Conf. porro infra III, ۳. l. 6.

III, ۲۵ l. 2. "عَاصِرَةً" leg. غَاصِرَةً, coll. IV pag. 57.

III, ۲۵ in adn. l. ult. "مَّابٍ" A. I. In loc. cit. Abulfed. Geographiae, recte est مَّابٍ, de qua forma pro مَّابٍ conf. VI pag. 39. Aliam formam مَّابٍ edidi in ed. *Jaqubii Kitāb al-boldān*, pag. ۱۱۴, ubi tamen Māb secundum hunc Abulfedae locum restituendum videtur.

III, ۲۹ l. 2. "الْمَابِر" FL. In Jaq. Petrop. مَابِي, was aber ein blosser Abschreiberfehler statt مَابِر oder vielmehr الْمَابِر ist, wie aus dem Folgen-

den erhellt: وراء وسكون الهمزة بعده وباء موحدة وراء. Also ist dieses الهمزة nur eine ungewöhnliche archaistische Schreibart für الهمزة wie Cod. V. hat.

III, ٢٩ l. 4. »ميم ميم« Fl. Jaq. Petrop. ganz deutlich ميم ميم. Demnach möchte wenigstens das ميم der Codd. L. und V. gesichert seyn, statt ميم.

III, ٢٩ in adn. l. 6. »مايد« leg. مايد; conf. IV pag. 8.

III, ٢٧ l. 8. »الدعوة« Fl. Ser. secundum Codd. الدولة: auctor imperii, sc. Abbasidarum. Recte quidem etiam صاحب الدعوة appellatur, quippe qui homines ad obedientiam Abbasidis praestandam invitaverit, sed eodem jure nomen splendidius auctoris imperii ei competit, cui respondet nomen translatoris imperii (ab Omaijidis ad Abbasidas) ناسط الدولة, apud *Hamzum Ispahanensem* ed. GOTTWALD pag. ٢١٨ l. antepenult. — Postea communicavit, etiam in Jaq. Petropol. الدولة scriptum esse, et addit: *Meidani* (Arab. provv. I pag. 403) nennt in der Erklärung des Sprüchwortes أَحْمَقُ مِنْ جُكَيَّ den Abū Muslim ebenfalls صاحب الدولة, woraus bei FREYTAG a. a. O., Z. 6 und 5 v. u., die falsche Uebersetzung hervorgegangen ist: »Abu Muslimus, qui imperium exercebat« statt qui imperium (Abbasidis)asseruit oder vindicavit.

III, ٢٧ l. penult. »أسفياجاب« Fl. Recte persice; arabice أسفياجاب et أسفياجاب, ut II, ١٩٩ l. 4, coll. VI pag. 47. Hinc ductum nomen relativum أسفياجابسى apud *Hâgî Chalfam* IV pag. 353 l. 8, et V pag. 23 l. 2.

III, ٢٨ l. 1. »فلآكة« Fl. Ser. secundum Codd. فلآكة, i. q. فَرْجَة et فَلَاة, *interstitium montium*.

III, ٢٨ l. 3. »أتبت« Fl. Ser. أتبت: qui (ventus) neminem attingit quin eum perdat.

III, ٢٩ l. 1 et 2. Fl. Jaq. Petropol. hat: قال الحفصى مارى قصير (wozu Chwolson richtig bemerkt: »Lies بمنفوخة جاهلى und vergl. diesen Artikel«). Hieraus ergibt sich für قبل deutlich die Berichtigung قبيل; wie überhaupt der Epitomator gewöhnlich das قال mit dem folgenden Namen irgend eines Schriftstellers in قبيل abkürzt.

III, ٢٩ l. 3. »قريش« Fl. Scr. قريش.

III, ٢٩ l. 3. »العرب« Fl. Scr. العرب. Nomen جَوْف apud Magrebinos septentrionem significare, docui VI pag. 73 et 101.

III, ٢٩ l. 8. »ودورهم فيهم« Fl. Illud فيهم in Cod. V. recte abest; quae enim hic dicuntur, non ad vastam planitiem urbi subjectam neque ad suburbium in ea situm, sed ad urbem ipsam spectant.

III, ٢٩ l. antepenult. »صمويل« Fl. Jaq. Petropol. hat hier und weiterhin die vollere ursprüngliche Form صموئيل (Σαμουηλ), wie جبّرائيل, statt der kürzern spätern, wie جبّريل; vgl. Beidāwī I pag. ٧٤, die vier letzten Zeilen.

III, ٢٩ l. antepenult. »القبر« Fl. Jaq. Petropol. hat القس, ganz richtig, nämlich القسّ, der christliche Geistliche oder Priester, der bei den syrischen Christen den Ehrennamen Māran, dominus noster, hat.

III, ٣٠ l. 1. »بتخفيف الرء« Fl. Jaq. Petropol. الرء richtig statt الرءاء.

III, ٣٠ l. 5. »يقصى« Fl. Scr. يقصى.

III, ٣٠ l. 6. »عرقة« leg. عرقة.

III, ٣٠ l. ult. »أريوجان« In Jaq. Petropol. أريوجان, plane igitur ut noster scripsit in voce, I, ٣٠ l. 10. Sine dubio ergo أريوجان aut أريوخان in utroque loco scribendum est, non autem أريوجان^{٦٠٤}, ut hic editum, et IV pag. 90 affirmatum est. [BARBIER DE MEYNAUD, Dict. geogr. cet. pag. 29, et SPIEGEL Érán pag. 7, habent Ariudschan. Si tamen

vera esset conjectura Rawlinsonii (ap. SPIEGEL l. l.), hoc nomen cohaerere cum אֲרִי־וֹחַן, fortasse pro אֲרִי־וֹחַן potius אֲרִי־וֹחַן scribendum esset? A. I.]

III, 3. l. ult. »الْمَيْدَنُجَيْنِ« In Jaq. Petropol. hoc loco legitur اَلْمَيْدَنُجَيْنِ i. e. اَلْمَيْدَنُجَيْنِ; conf. IV pag. 390, et VI pag. 102.

III, 3. in adn. l. 6. »الْمَازِمَانِ« Fl. Scr. المَازِمَانِ.

III, 3. l. 1. »الرِّقِ« leg. الرِّقِ, coll. V pag. 512, et I, f. v l. penult. et ult., ubi alia est traditio.

III, 3. l. 3. »مَاسْتِينِ« Fl. Jaq. Petropol. مَاسْتِينِ; aber nach من مَاسْتِينِ من قَرَى fügt der Petersburg. Jaq. statt der Worte قَرَى من قَرَى وقال السَّامْعَانِي مَاسْتِينِ وَيُقَالُ لَهَا مَاسْسِي (sic) مَاسْسِي folgende hinzu: (sic) مَاسْسِي. Wahrscheinlich also ist für مَاسْسِي zu lesen مَاسْتِينِ, und der Sinn: »As-Sam'ânî sagt: Mâstîn, wofür auch Mâstî gesagt wird, ist ein Flecken (oder Dorf) zu Bochrârâ gehörig.«

III, 3. l. 7. »شَرْبَتِ« Fl. Scr. شَرْبَتِ.

III, 3. in adn. l. antepenult. »مَاسْنَةِ« (Ibn Hauq. مَاسْنَةِ) Illud مَاسْنَةِ tenendum; conf. IV pag. 65 l. 2-3.

III, 3. l. penult. et ult. »وَسَاوَةَ« leg. وَسَاوَةَ, coll. VI pag. 16.

III, 3. l. ult. »وَزَرْدِ« In Jaq. Petropol. رَوْنَدِ vel رَوْنَدِ, in Jaq. Oxon. رَوْنَدِ exstat; videtur igitur زَرْدِ legendum esse, quod est genitivus pendens a مَامُونِيَّةَ, ut illud Māmūnija distinguatur ab aliis locis ejusdem nominis.

III, 3. l. 7. »سَمِّي بِهِ الشَّرْبَةِ« leg. سَمِّي بِهِ.

III, 3. l. 11. »مَدِينَةِ أَوْ قَرَى« Fl. Scr. secundum Cod. V. مَدِينَةِ مَدْنِ أَوْ قَرَى cum Jaq. Petropol. مَدْنِ أَوْ قَرَى.

III, 3. l. antepenult. »نَزَرِ« Fl. Scr. نَزَرِ, ut servetur aequalitas formarum.

III, ٣٤ l. ult. » مهملة « FL. Cum Jaq. Petropol. scr. مهملة; conf. II, ٢٥٧ l. 4 ab inf.

III, ٣٥ in adn. l. 9. » المهان « leg. المَاحان.

III, ٣٥ in adn. l. 13. » اى بلد كان « FL. Scr. أَيِّ بَلَدٍ كَانَ: quaecunque urbs est.

III, ٣٥ in adn. l. penult. » المتقدم « FL. Sensus et grammatica indicant post hoc verbum excidisse ذَكَرَهَا.

III, ٣٩ l. 11. » لانه « FL. Scr. لِأَنَّ.

III, ٣٩ in adn. l. 6. » طمام « FL. Secundum nostrum, II, ٢١. l. 1, scribendum est طَمَام.

III, ٣٩ in adn. l. 7. » مسح ناسا قردة « (P) FL. Scr. مَسْحُ نَاسٍ قِرْدَةً: transformatio hominum in simias. Conf. Sur. 2, v. 61, et Sur. 7, v. 166.

III, ٣٧ l. 3. » خانقين « Sic recte est etiam in Jaq. Petropol.

III, ٣٧ l. 9. » برساتيف — فى القري « FL. Praepositiones transponendae videntur برساتيف et فى القري: non est inter regiones Samarcandae regio densius consita pagis et arboribus quam regio Mâjamurgensis.

III, ٣٨ l. 1. » المبارك « Articulus, qui in Codd. L. et V. deest, est in Jaq. Petropol.

III, ٣٨ l. 5. » يقّر به « FL. Jaq. Petropol. hat بعزّه, ganz richtig und übereinstimmend mit der Lesart in Cod. L. بعزّه; lies بعزّة; vgl. II, ٢٥٢ l. 1-2, und VI pag. 54.

III, ٣٨ in adn. l. 8. » مبركان « FL. Scr. مَبْرَكَانَ.

III, ٣٩ l. 2. » التبر « FL. Quamquam probabile per se est istud التبر, tamen secundum Cod. L. et Jaq. Petropol. scribendum est التبرير, aut potius التبر, quod confirmatur scripturâ III, ١١٩ l. 8.

III, ٣٩ l. 3. » بان — يمين « FL. Sic etiam Jaq. Petropol. Commodius Al-Bekri أبان — يمين.

III, ٣٩ l. 6. »السَّوْدَة« FL. Ser. السَّوْدَة; coll. II, ٩٥ l. 12 et 13.

III, ٣٩ l. 8. »عَمِيْلَة« FL. Ser. عَمِيْلَة; conf. I, ٩٣ l. 2, III, ١٩٩ l. 4 ab inf. cum adn. 13, et Kāmūs in v.

III, ٣٩ l. 8. »الظَّهْرَان« FL. Ser. الظَّهْرَان; vid. II, ٢٢٤ l. 8 et 9, et ٣٩٧ l. 1.

III, ٤٠ l. 1 et 2. »مَتَّنَان عَلَّانَا« FL. Meine Vermuthung مَتَّنَانُ أَبِي عَلِيَا wird bestätigt durch عليما مَتَّنَانُ بْنِ عليما des Petersburger Mu'g'am. Chwolson lässt es zweifelhaft ob عليما oder عليا in dem MS. steht. Dieser Codex schreibt öfters defectiv مَتَّنَانُ statt مَتَّنَانُ; so unten III, ٩٩ Z. 6 مساجد مَتَّنَانُ statt مساجد مَتَّنَانُ, und ٢٠٥ Z. 7 مَتَّنَانُ statt مَتَّنَانُ عامر.

III, ٤١ l. 6. »رَبْعَة« leg. اَرْبَعَة.

III, ٤٢ l. 2. »مَوْضِعٌ بِسُوقِ عَرَفَةَ« FL. Ser. secundum Codd. مَوْضِعٌ : »locus nundinarum prope Arafam.« Ad illud سُوقِ spectat postea الحَجُّ : »quae ibi tempore anteislamico per octenos dies habebantur.« Conf. III, ٤٥ l. 5.

III, ٤٢ l. 8. »وَبَا« FL. Ante جميل secundum Codd. tuto وَبَا scribi poterat, aut potius debebat; quum enim بَا ab initio lineae spectet ad وَاوٍ ad قَرْيَة vel ad الْمَجَازَة referendum est.

III, ٤٢ l. ult. »بُسْر« FL. Recte apud Kazwiniūمُسْر; vid. me VI pag. 89.

III, ٤٣ l. 1. »الْمَرْتَك« FL. Scr. الْمَرْتَك, ortum ex persico مَرْتَك, abjecto verbo posteriore.

III, ٤٣ l. 4. »الْمَجْتَبِيَة« Conf. de hoc vocabulo FL. ad II, ١٨٥, VI pag. 44.

III, ٤٤ l. 6. »مَجْر« FL. Ser. مَجْر.

III, ٤٤ l. penult. »مَنْى« FL. Ser. مَنْى; auctore G'auhario enim hoc

nomen loci prope Meccam est مَذْكُرٌ مَصْرُوفٌ, atque ex sententia nostri auctoris, qui hoc nomen masculinum facit (vid. III, 149 et 150), plena declinatio cum illo genere conjuncta retinenda erat, quamquam Fairûzâbâdî etiam declinationem sequiorem cum genere feminino conjunctam permittit.

III, 10 l. 2. »ماجنج« Fl. Jaq. Petropol., wie Cod. V., ماجنج, mit dem bestätigenden Zusatze: من جنج ياجنج — Conf. Jaqubi pag. 104 l. 5.

III, 10 l. 5. »العشرة« Fl. Scr. cum utroque Codice العشرة, i. e. العشر, τα δέκα νυχθημερα, pers. ده شبانروز, pro quo breviter العشر dicitur; vid. Sur. 2, v. 234: أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا, quatuor menses et quatuor dies; ad quem locum Beidhawi formam العشرة in talibus adhiberi prorsus negat.

III, 149 l. antepenult. »وَمَكْبَلَةٌ« Fl. Jaq. Petropol. hat و مَكْبَلَةٌ, bestätigt also die Lesart der Ausgabe.

III, 149 in adn. l. 1 et 2. Fl. Quem Hâg'î Chalfâ illic recenset, alius liber est et ab alio scriptus; conf. *Ibn Challikân* ed. WÜSTENF. Nr. 500, fasc. VI, pag. 34 et 35, et contra Nr. 41, fasc. VIII et IX, pag. 121-129, ibique maxime pag. 123 l. 7, et pag. 129 l. 3 et 4. Itaque non ille locus Hâg'î Chalfâe afferendus erat, sed hic: IV pag. 323 l. antepenult. sqq.

III, 149 l. 11. »عَصَا« Fl. Scr. عَصَا, genit. nominis collectivi عَصَاهُ.

III, 148 l. 1. »المربان« Fl. Ebenso hat der Petersburger Jâqût. Da wird dieselbe Thatsache mit folgenden Worten erzählt: اَمْرٌ بِمَكْفَرَةٍ (الخبيزان l.) اَمَّ الْخُلَفَاءَ وَسَمَّيْتَهُ الْمَرْبَانَ وَكَانَ وَكَيْلَاهَا جَعَلَهُ اَقْسَامًا (l.) وَحَدَّ كُلَّ قِسْمٍ وَوَكَّلَ بِمَكْفَرَةٍ قَوْمًا فَسَمَّيَ الْمَكْفَرُونَ لِذَلِكَ

III, ۴۸ l. 6. »حَرْقَة« FL. Ser. حَرْقَة.

III, ۴۸ in adn. l. ult. »كَمَقْعَد« FL. Kâmûs turcicus recte مَقْعَدَة ورنند i. e. كَمَقْعَدَة; conf. pag. ۵. in adn. l. 4 ab inf.

III, ۴۹ l. antepenult. »مَكْصَن« FL. Ser. مَكْصَن.

III, ۵. l. 3. »آَرَة« FL. Ser. آَرَة; est enim nomen proprium et femininum, quae duae causae declinationis posterioris ubi conveniunt, semper effectum suum habent. Conf. I, ۵ l. 12 sqq., ubi l. 14 scribendum esse مَكْصَة والمكْصَة jam monui IV pag. 6 l. 4.

III, ۵. l. 6. »مَصْمُومَة« FL. Statt dessen hat der Petersburger Jâqût مَفْتُوحَة, wie Cod. V. und Kâmûs.

III, ۵. l. 10. »الْفَرْج« FL. Ser. الفَرْج, secundum Moschtar. pag. ۳۳۱ l. ult. Conf. VI pag. 73.

III, ۵. l. ult. »بَدِيَار مَصْر« FL. Ser. بَدِيَار مَصْر, ut planissime patet ex iis quae sequuntur. In Jaq. Petropol. quoque est بِالدِيَار المِصْرِيَّة. Conf. Abulf. Geogr. pag. ۱۱۷ med.: يقال: يقال: بِلَاد مِصْر نَحْو مَائَةِ قَرْيَةٍ يَكُنَّ لِكُلِّ مَنهَا مَكَلَّة ۵

III, ۵ l. 1 et 2. »مَكَلَّة أَبِي الْهَيْثَم« FL. Dieser Ort über dessen Lage der Schriftsteller ungewiss ist, heisst auch im Petersburger Jâqût so, und liegt im Bezirk الْعَرَبِيَّة (s. de Sacy's Verzeichniss ägyptischer Orte im Anhang zu Abdollatif, pag. 645 l. 14), ebenso wie مَكَلَّة مَنْوُف Z. 3 (s. ebendas. pag. 646 Z. 20).

III, ۵ l. 4. »وَمَكَلَّة الْخَلْفَاء« FL. Dies fehlt im Petersb. Jaq.; ich vermuthe مَكَلَّة الْخَلْفَاء, von dem bekannten Schilfrohr خَلْفَاء, woher zwei andere ägyptische Ortsnamen: مَنِيَّة خَلْفَاء s. Sacy's Verzeichniss, pag. 598 vorl. u. l. Z. und pag. 651 Z. 5 v. u. — Idem addit: Fortasse haec مَكَلَّة الْخَلْفَاء eadem est quae in recensu locorum aegyptiorum apud DE SACY ad Abdoll. pag. 646 مَكَلَّة الْقَصَب

appellatur. De arundine حلفاء conf. BURCKHARDT *Arabische Sprüchwörter*, übers. von Kirmss, pag. 90 Nr. 226, et pag. 305 Nr. 687, DE SACY *Chrestom. arabe*, ed. 2, tom. I pag. 279 med.

III, ٥٢ l. 1. »بنى الصَّقْرَة« leg. اَبى الصَّقْرَة, coll. V pag. 529.

III, ٥٢ l. 6. »مَرَوَة« Leg. مَرَوَة.

III, ٥٢ in adn. l. 3. »صَقْرَة« FL. Scr. صَقْرَة, pallor, ut docet Kâmûs turcius.

III, ٥٣ l. 6. »شَابِيَة« FL. Scr. شَابِيَة (Jaq. Petropol. شاميه); vid. II, ٩ et ٧, et quae adnotavi ad III, ١ in adn. l. 6 (VI pag. 100).

III, ٥٣ in adn. l. antepenult. »مَكْبِيصِيْن« FL. Scr. مَكْبِيصِيْن.

III, ٥٤ l. 7. »بَرَز« leg. اَبَرَز, coll. IV pag. 446.

III, ٥٤ in adn. l. 2. »مَكْحَاذَة« FL. Immo مَكْحَاذَة, quod nomen, proprie vadum significans, BARTH sonum secutus Machâda scripsit.

III, ٥٤ in adn. l. 6. »وَبَرَزُ الرُّوزِ« FL. Recte Kâmûs turc. بَرَّازُ الرُّوزِ, ut apud ipsum nostrum I, ١٣٩ l. 10.

III, ٥٤ in adn. l. 7. De المَقْنَدِيَّة conf. pag. ٥١ in adn. 8.

III, ٥٥ l. 9. »وَهُو« FL. Scr. وَهَى.

III, ٥٥ l. 10. »الْحَلْبِيصِ« In Codd. exstat الْحَلْبِيصِ.

III, ٥٩ l. 5. »الْصَدَارَةُ بِنَهْرَانِ فِي بَيْحَانِ« FL. Der Petersb. Jaq. hat الصَدَارَةُ نَهْرِيْفٌ وَاذِ يَهْرِيْفٌ فِي بَيْحَانِ; es ist also zu schreiben الصَدَارَةُ نَهْرِيْفٌ, von اَهْرَاقٌ, wie صَبَّ, intransitiv, von einem Wâdi, in eine Gegend oder in einen Ort ausmünden, aboutir à un endroit.

III, ٥٩ l. 6. »الْأَشَاءُ« FL. Da der Petersburger Jaqut mit Cod. L. und V. in den Grundzügen des Wortes الاشياء übereinstimmt (er hat nämlich الاشياء statt الاشياء), so glaube ich nicht dass mit der im Texte aufgenommenen Lesart, الاشياء, das Richtige getroffen ist, wiewohl ich dies selbst nicht anzugeben vermag.

III, ٥٩ l. 8. »العَدَوِيُّونَ« FL. Item Jaq. Petropol. العَدَوِيُّونَ.

III, ٥٩ l. 8 et 9. »رَعِيَّيْنِ« FL. Scr. رَعِيَّيْنِ.

III, ٥٩ l. antepenult. »رَدَاعٍ وَثَاتِ« FL. Scr. رَدَاعٍ وَثَاتِ; vid. I, ٢٩٨ l. 1-3.

III, ٥٩ l. antepenult. »لَقَمَانُ (P)« FL. Jaq. Petropol. hat كومان, wie Cod. V.

III, ٥٧ l. 4. »اَخُوهُ هَمْدَانُ« WÜSTENFELD emendat أَخُوهُ هَمْدَانُ.

III, ٥٧ l. 6. »سَبْعَةُ سَبَاعِ« FL. Hoc non est arabicum; scr. secundum Codices سَبْعَةُ أَسْبَاعِ, in septem partes divisus.

III, ٥٧ l. 7. »مَازِنِ« FL. Jaq. Petropol., ut Cod. L., bis مَازِنِ.

III, ٥٧ l. 7. »اَقْنَابِ« FL. Der Petersb. Jaq. hat اَيَقَانِ. Wahrscheinlich stellt jene Lesart, verglichen mit Cod. L., das richtige اَقْبَانِ dar, denselben Namen der S. ٥٨ drittl. Z. im اَقْبَانِ des Cod. V. und dem اَقْبَالِ des Cod. L., dem اَقْبَانِ oder اَقْبَانِ des Petersb. Jaqut an jener Stelle, wiederkehrt, — dort allerdings durch eine Verwechslung oder fehlerhafte Wiederholung. Unsere gewöhnlichen Tabellen wissen eben so wenig von einem اَقْبَانِ als Enkel des jüngern Saba durch seinen Sohn Zor'ah, als sie etwas von einem اَقْبَانِ als Sohn des ältern Saba und Bruder des Kahlän wissen.

III, ٥٧ l. 9. »مَشْرِفِ عَلِيِ« FL. Ejecto عَلِيِ, secundum Cod. V. et Jaq. Petropol., scribendum est مَشْرِفِ, i. e. ad orientem a Sanaa, de qua re jam dixi V pag. 284 et 285.

III, ٥٨ l. 5. »اَخَوَانَهُمْ« FL. Scr. اَخَوَانَهُمْ.

III, ٥٨ l. 8. »الْهَاجِبِيرِ« Sic etiam scriptum est in Jaq. Oxon.; in Jaq. Petropol. tamen الْجَهِيرِ, ad quam scripturam FL. observat: Hierdurch ist also wenigstens das *h* vor dem letzten Consonanten gesichert.

III, ٥٨ l. 9. »كَهْلَانِ« In Jaq. Oxon. est اَقْبَانِ ut in Cod. V.; conf. quae FL. adnotavit ad III, ٥٧ l. 7.

III, ٥٨ in adn. l. 3 et 4. FL. Quae ex Kāmûso hîc allata sunt, ab hoc loco sunt aliena.

III, ٥٩ l. 10. »المسجونون« FL. Scr. المسجونون.

III, ٥٩ in adn. l. 1. »مُخْلِفُ« FL. Scr. مُخْلِفُ.

III, ٩. l. 6. »لَهَا« FL. Scr. cum Cod. L. لَهُ; nam هَضْبٌ est nomen coll. sing. masc., جمع جنسى, non مكسر جمع.

III, ٩. l. 7. »مَدَاخِلُ« FL. Scr. مَدَاخِلُ, quum ipse scriptor hoc nomen dicat esse pluralem singularis مَدْخَلُ, plurales autem formae مَقَاعِلُ omnes sint diptoti.

III, ٩. l. penult. »عَيْدُ« FL. Scr. عَيْدُ, ut in Jaq. Petropol. est; id dicit, a nomine istius idoli ductum esse nomen proprium viri et tribus 'Abd-al-Madân; vid. WÜSTENFELD *Register zu den geneal. Tabellen*, pag. 28.

III, ٩. in adn. l. 2. »مَدَاخِلُ« FL. Scr. مَدَاخِلُ.

III, ٩. in adn. l. 3. »وَكَمْزَةٌ كَثِيرَةُ التَّمْرِ« FL. Hoc ad دَخْلَةٌ spectat, itaque ad I, ٣٩٥ l. 8 et 9 citandum erat, ubi pro التمر scribendum esse التمر jam monui V pag. 448. — Verba »وَمَعْسَلَةُ الْمَدَاخِلِ« ab hoc loco aliena sunt, quoniam hac significatione دَخْلَةٌ nomen appellativum est, non proprium. — »وَهَضْبُ مَدَاخِلُ« unum ex sexcentis vitiis ab editore Calcuttensi commissis, pro وَهَضْبُ مَدَاخِلُ, ut legendum esse in Kāmûso turcico indicatum est adjectis verbis فتاحيله, cum fatha literae mîm.

III, ٩. in adn. l. 6. »هَاطَرَى« FL. Num هَاطَرَى? Certe in Kām. ture. sic pronuntiari jubetur.

III, ٩. in adn. l. 7. »الْقِرْعَةُ« FL. Immo القِرْعَاءُ.

III, ٩ l. 2. »الاسكندر« leg. الاسكندر.

III, ٩ l. 6 sqq. FL. Nach Chwolson sind die in dieser Stelle vorkom-

menden persischen Städtenamen, die sich mehrmals wiederholen, im Petersh.
Jaq. immer so geschrieben: 1) اسفابور wie Cod. L. und V. 2) اردشیر, hinsichtlich des و mit Cod. L. und V. übereinstimmend. 3) هنبو شافور.
4) و جندبو خسرو (و درزیدان mit der Conjunction و درزیدان).
5) کردافان, ziemlich übereinstimmend mit Cod. L. und V., oder vielmehr, wenn man den Punkt über dem ersten Buchstaben ergänzt, ganz identisch; denn ob nach alter Weise am Ende ن, oder nach neuer ن geschrieben wird, darauf kommt nichts an. آفان oder آفان ist offenbar eine ältere härtere Form für آبان, wie auch im folgenden Worte. 7) کردافان, wie Cod. L. und Kazwîn. — In Jaq. Oxon. sic nomina scripta sunt: 1) اسفابور, 2) و جندبو خسرو, 3) اردشیر, 4) هنبو شافور, 5) و درزیدان, 6) و جندبو خسرو. Porro pro اسفابور ibi est اسفادن. — Igitur apud nostrum sic est legendum: و هنیو اردشیر^a و هنبو شافور^b و جندبو خسرو^c و درزیدان^d و هنبو شافور علی اسفادن و اردشیر علی بهر سیر^e و عرب هنبو شافور علی جندبو خسرو و عرب درزیدان علی درزیدان و عرب جندبو خسرو^{et}.

III, ١٢ in adn. l. 5. » Lege عَلَيْكُمْ » Fl. Ex sententia scriptoris legendum est عَلَيْكُمْ .

III, ١٣ l. 4. "الْقُلْفَل" FL. Ser. aut الْقُلْفَل aut الْقُلْفَل, nam formam mixtam قُلْفَل non habet lingua arabica.

III, ٩٩ in adn. l. 3. » المَدْلَاءُ Fl. Ser. secundum Kāmūsum turci- cum, qui ut صَادِحَاءُ pronuntiari jubet, المَدْلَاءُ.

a) Conf. IV pag. 96. b) Conf. IV pag. 76. c) Conf. V pag. 458.
d) Conf. V pag. 102. e) Conf. IV pag. 410.

III, ٩٤ in adn. l. 4. » مَدَالِيْنُ « FL. Kâmûs turceus ut apud nostrum مَدَالِيْن; item apud Edrisi transl. a Jaubert, II pag. 30 med. مَدَالِيْن.

III, ٩٥ l. 5. » الدَّسْتَنِي « leg. الدَّسْتَنِي; conf. V p. 466.

III, ٩٥ l. ult. » النَّحَّاس « FL. Scr. النَّحَّاس. Est urbs commenticia, certe fabulis involuta; vid. DUBEUX *Chronique de Mohammed Tabari*, I, pag. 43-47; EDW. LANE ad MI Noctes anglice translatae (*The Thousand and one Nights*, London 1841) Vol. III pag. 152, note 1; *Tausend und Eine Nacht*, ed. HABICHT (Breslau 1834) 6. Band pag. ٣٤٣ l. 11 sqq. Falso apud WÜSTENFELD *Moschtarik* pag. ٣٩١ l. 7 النَّحَّاس. Vide etiam *El-Mas'ûdi's Historical Encyclopaedia*, transl. by AL. SPRENGER Vol. I pag. 377 l. ult., et *Catalogum meum codd. arab., pers. et turc. bibliothecae civitatis Lipsiensis*, pag. 531, col. 1, nr. 14 in fine.

III, ٩٩ l. 5. » يَتْرَب « FL. Scr. يَتْرَب.

III, ٩٩ l. 6. » سَبِيخَة « FL. Scr. سَبِيخَة, quia hîc adjectivum est, non substantivum. Conf. VI pag. 43, 53 et 70.

III, ٩٧ l. 11. » زَقَا فَدَر « FL. Scr. زَقَا فَدَر.

III, ٩٨ l. 6. » عَيْن يَسِير « FL. Jaq. Petropol. عَيْنُون يَصِير; recte.

III, ٩٩ l. 1. » يَنْظُر « et » يَصْب « FL. Scr. تَنْظُر et تَصَب.

III, ٩٩ l. 1. » دَاَا « FL. Scr. دَاَا, ut jam V pag. 396 scribendum esse docui. In Kâm. turc. sub themate دَاء med. Wâw hoc montis nomen scriptum est دَاءَة.

III, ٩٩ in adn. l. 6. » رَاَحَتْ « FL. Scr. رَاَحَى, forma III verbi رَاَحَا ult. Wâw.

III, v. l. 1. » مَرِيض « FL. Scr. secundum Codices L. et V. et Jaq. Petropol. مَرِيض; nam etsi Kâmûs formam plur. مَرَاض singulari مَرِيض tribuit, tamen nihil obstat quominus a nostro ad formam sing. usitatiorem مَرِيض relata sit, quemadmodum فَعَال saepissime est plur. formae singu-

drückt bei Robinson und Smith das Fatha in Verbindung mit gutturalen und emphatischen Consonanten aus. مَرَجَّ الْعَرَقِ, die Wiese des Versinkens, Infinitiv von عَرَقَ, der nicht, wie es bei Freytag angegeben ist, عَرَفَ heisst.

III, v⁹ l. 7. "صَمْرَةَ" FL. Ser. صَمْرَةَ.

III, v⁹ l. 10. "سَادَنُ ذُو" FL. Ser. secundum Codices سَادَنُ ذُو; nam in talibus enuntialis lex haec est, ut اِسْمُ كَانَ sit id, quod notum est et mente anticipatur, اِسْمُ كَانَ id, quod minus notum est et de quo quaeritur. Hic igitur, quum مَرَحَبُ idolum fuisse dictum sit, omne autem idolum suum haberet aedituum, quaeritur quis hujus idoli aedituus fuerit, non quaeritur num Du-Marhab fuerit illius aedituus.

III, v⁷ l. 2. "وَالْيَاء" FL. Ser. cum Cod. V. والفاء; indicat ultimam literam nominis مرحايا, non penultimam, de qua jam dixit; الف خفيفة autem idem est quod مقصورة الف.

III, v⁷ l. 7. "وَالْوَابِشِيَّة" FL. Im Petersb. Jaq. والوايشية, d. h. والوايشية, und dem Gebiete von Wábisch; s. III, 392 l. 8.

III, v⁸ l. 2. "مَنْ" FL. Ser. cum Codd. مَنِ; conf. IV pag. 55.

III, v⁸ l. 3. "السَّكُون" leg. السكون.

III, v⁸ l. 7. "وَالْمَرْ" scil. prior. FL. Jaq. Petrop. مَرْ sine articulo, ut Cod. L. et V.

III, v⁹ l. 5. "مَقْعَل" FL. Ser. مَقْعَل, i. e. nomen hujus formae. — Recte sic in Jaq. Petropol.

III, v⁹ l. 7. "الْمَرْجَان" FL. Ser. المَرْجَان; nam Murg'án est forma recentior, a lexicographis arabicis non agnita. Conf. Sur. 55, v. 22 et 58. Vocabulum marg'án, id quod adhuc a nemine animadversum videtur, ortum est ex aram. margánúth, margálúth (syr. مَرْجَانِيَّة), hoc autem ex graeco μαργαρίτης. Postero tempore de coralliis usurpari coeptum est, quae significatio hodie obtinet.

III, ٧٩ l. antepenult. »المَرَّحَانُ« leg. المَرَّحَانُ.

III, ٧٩ l. antepenult. »بالصليب« Fl. Scr. الصليب, ut est in Jaq. Petropol.

III, ٧٩ in adn. l. 3. »De hoc festo vid. DE SACY Chr.« Fl. Non de festo al-ghadîr hîc agitur, sed in universum de utroque summorum duorum festorum quae quotannis a Moslemis celebrantur. De صلاة العيد autem vid. MURADGEA D'OHSSON *Allgemeine Schilderung des Othoman. Reichs*, l. Th., S. 352 sqq. ex translatione Beckii.

III, ٨٠ l. 2. »فِيْفَضْلُ الصَّنَاعِ« Fl. Scr. فِيْفَضْلُ الصَّنَاعِ.

III, ٨٠ l. 2. »مَرْسَى الزَّجَّاجِ« Conf. V pag. 98 et 435, ubi مَرْسَى النَّجَّاجِ scribitur.

III, ٨١ l. 4. »غَمَرُ« Fl. Scr. غَمَرُ; vid. III, ١٩٩ l. 1 et 2.

III, ٨١ l. 8. »المَرَّغَابَانِ« Fl. Scr. المَرَّغَابَانِ.

III, ٨٢ (sic leg. pro ٧٢) l. antepenult. »بَلْتَبْيَاسِ« leg. بَلْتَبْيَاسِ; conf. IV pag. 375.

III, ٨٢ l. ult. »رَقَبَا« Fl. Scr. رَقَبَا, pluralis nominis رَقِيب, speculator, custos; a specula in illo monte sita et a custodibus ibi excubias agentibus ipse mons nomen accepit المَرْقَبَا.

III, ٨٢ in adn. l. antepenult. »المَرْقَا« Fl. Non est nomen proprium, sed Abulfeda l. l. auctore Ibn Chordâdbeh urbem Chânkû maximam in terra Serum stationem navalem esse dicit. Pro المَرْقَا enim, ut saepe alibi in hoc libro, المَرْفَا scribendum est.

III, ٨٣ l. 10. »وَلَيْسَتْ« Fl. Scr. وَلَيْسَتْ.

III, ٨٤ l. 12. »صَمْرَةَ« Fl. Scr. صَمْرَةَ.

III, ٨٥ l. penult. »تَقَدَّمُوا« Fl. Scr. تَقَدَّمُوا.

III, ٨٥ l. ult. »وهى العظمى« Fl. putat aut substantivum, ut المَدِينَةُ vel القَلْعَةُ, ante العظمى excidisse, aut وهى falso irrepsisse.

III, ٨٩ in adn. l. 9. »مَرْوَة رَابِطَ« leg. مَرْوَة رَابِطَ i. e. Miravetum,

coll. ed. 2^a, II; pag. xxvi n. 2.

III, ٨٩ in adn. l. 11. »infra» leg. supra.

III, ٨٨ l. 2. »جَوَيْرِيَّةَ» FL. Scr. جَوَيْرِيَّةَ sine teschdid, demin. nominis جَوَيْرِيَّةَ, proprie παιδισκη, puella, qua significatione appellativa apud Nawawium (*The biographical dictionary*, ed. WÜSTENFELD) pag. ٨٤. l. 12 est جَوَيْرِيَّات. Falso Wüstenfeld nomen proprium pag. ٨٣ l. penult. جَوَيْرِيَّةَ scripsit, recte WEIL *Mohammed der Prophet* pag. 416 et 417 Djuweiria simplici i.

III, ٨٨ l. 4. »وَتَنَلَيْثَ» leg. وَتَنَلَيْثَ, coll. IV pag. 461.

III, ٨٨ in adn. l. ult. »(Marbella)» leg. (Velez); conf. IV pag. 372.

III, ٨٩ l. 4. »كَفَلَا» Conf. de hoc fluvio V pag. 475, ubi variae ejus nominis lectiones commemoratae sunt.

III, ٨٩ l. 4 et 5. »نَفَى أَجَمُ الْقَصَبِ» FL. Scr. cum Codd. L. et V., ut recte exstat etiam in Jaq. Petropol. et Oxon., نَفَى الْأَجَمِ الْقَصَبِ; est enim haec constructio appositio ejus generis, de quo dixi ad II, ٣٧٨ l. penult. (VI pag. 80 sq.) Conf. de usu substantivorum locum adjectivorum tenentium *Hariri*, ed. I, pag. ٩٢ in comment. l. 6 sqq., et *Epist. crit. Nasifi* ed. MEHREN pag. 112 in f., ubi illi أَجَمُ الْقَصَبِ plane respondet قَاعٌ عَرَفَجٌ.

III, ٨٩ l. antepenult. »أَطْرَابَ» leg. أَطْرَابَ; conf. IV pag. 115 l. 7, ubi sic legendum.

III, ٨٩ l. penult. »سَبِيلَ» FL. Scr. سَبِيلَ. Sic etiam Codd.

III, ٩٠ in adn. l. 7. »وَتَقَرَّبُوا» FL. Jam FREYTAG in Lexico majore hanc editionis Calcuttensis scripturam improbavit; recte omnino Kâmûs turcicus وَتَقَرَّبُوا.

III, ٩٢ in adn. l. 4 et 5. FL. Lubenter missam facio hanc meam sententiam, quam, solam formae analogiam secutus, tum protuli, quum

auctoris ipsius praeceptum de pronuntiando nomine مَزِيد adhuc ignorabam. Conf. مَرِيع III, ٨٨ l. 3, مَعْبُط III, ١٣٤ l. ult., المَعْبِئَة III, ١٣٥ l. 3, يَمِين III, ٣٣٤ l. ult. *Zamachschari* in opere المفضل, de nominibus propriis agens, hoc dicit: وَمِنْ الشَّوَاتِ مَكْمُوزَةٌ وَمَزِيدٌ فَيَأْسُهُمَا مَكْمُوزَةٌ وَمَزَادٌ.

III, ٩٣ l. 4. »المستريون« FL. Der Petersb. Jaqut hat richtig المستريون; es ist das griechische τὸ μοναχέιον durch Synkope in μονήριον zusammengezogen. Gleichbedeutend ist das الكهباسة, welches der Petersb. Jaq. Z. 5 richtig für الكهبانية hat, die Klausen, von الكهبس der Klausner, über welches Wort vgl. meine Anmerkung zu II, ٢٧٩, Anmerk. drittl. Z. (VI pag. 61).

III, ٩٣ in adn. l. 1. »De insulâ Mastiki (Chios)« FL. Mastiki, i. e. مَصْطَكِي, μαστιχη, non hic ponendum erat, sed pag. ١١.; respondet autem nomini turcico istius insulae: سَافِرْ اِدَاسِي, mastiches insula, propter multitudinem lentiscorum, ibi crescentium, quarum resina illa ipsa mastiche est. — Jam video, pag. ١١. adn. 14 ex *Abulfeda* allatam esse جزيرة مصطكي; conf. REINAUD in transl. gallica *Abulfedae*, II, 1 pag. 268.

III, ٩٤ l. penult. »سَوْلَة« FL. Scr. سَوْلَة aut سَوْلَة.

III, ٩٥ l. 4. »وعرض أهلها عنها« leg. وعرض أهلها عنها.

III, ٩٥ l. 5. »الايمان« FL. Scr. الايمان, ut est in Jaqut Petropol.; conf. *Kotbeddin* ed. WÜSTENF. pag. ٧٤ l. 18.

III, ٩٥ l. 7. »آخر« FL. Scr. sine medda, scil. آخر.

III, ٩٥ l. 7. »يبيعونها« FL. Scr. يبيعونها, ut recte est in Jaq. Petropol.

III, ٩٥ l. 8. »انما جزأكم على« FL. Scr. انما جزأكم على, ut est in Jaq. Petropol., coll. *Kotbeddin* ed. WÜSTENF. pag. ٧٥ l. 4. Hoc dicit:

Nur meine Sanftmuth gegen euch hat euch so keck gegen mich gemacht.

III, 90 l. 11. »العثمان« leg. عثمان, ut in Codd. est.

III, 99 l. 5. »أَنْقَان« FL. Scr. أَنْقَان. Pervulgata est apud editores scriptorum arabicorum ista confusio verbi أَنْقَن cum nescio quo أَنْقَن, quasi forma VIII verbi يَقْن certo scivit, quamquam etiam haec com- mentitia videtur, quum nec apud G'auharium sit nec apud Fairûzâbâdium.

III, 99 l. penult. »المُعْبِتَةُ المَآوَان« leg. الْمُعْبِتَةُ المَآوَان.

III, 99 in adn. l. 2. »رَغْبَان« FL. Scr. رَغْبَان, ut Jaq. Petropol. ha- bet, coll. nost. I, 479 l. 3-5, Kâmûs s. n. رَغْبَان, et *Ibn Chalikân* ed. WÜSTENF. nr. 394 ab initio et in fine (fasc. IV pag. 94 et pag. 95).

III, 99 in adn. l. 10. »طَلَّ مُسْعَط« FL. Scr. طَلَّ مُسْعَط.

III, 98 in adn. l. 2. »وَالْمُسْقَلَةُ« FL. Recte Kâmûs turcicus ad modum verbi مَرْحَلَةٌ pronuntiari jubet الْمُسْقَلَةُ, praesertim quum huic vico op- positus sit alter, ejus ibidem mentio fit, الْمَعْلَةُ, formae plane ejusdem. Conf. III, 133 l. 3 et 4.

III, 99 l. penult. »مَشْدَدَةٌ« FL. Scr. مَشْدَدَةٌ; est enim praedicatum verbi اللامُ, tota autem propositio nominalis الحال في موضع est; quodsi omisso الحال واو praedicatum antecederet, diceretur: مَشْدَدَةُ اللام.

III, 1. l. penult. FL. Signum distinctionis post جبلان delendum est, quoniam ea quae sequuntur فوقهما الخ non minus ad جبلان spectant, quam ad قريتان.

III, 1. l. 2. »مَسِيحِيَّة« In Jaq. Petropol. et Oxon. observatur: بِالْفَتْحِ ثُمَّ الْكَسْرِ وَيَاءٌ سَاكِنَةٌ مِنَ السَّيْحِ وَهُوَ الْمَاءُ الْفَاقِصُ اسْمُ مَاءٍ

III, 1. l. 3. »وَتَذْهَبُ عَنْكَ مِنَ الْجِبَالِ وَالْقُرَى أَوْدِيَّة« FL. Scr. »وَتَذْهَبُ عَنْكَ الْجِبَالِ وَالْقُرَى إِلَّا أَوْدِيَّة« ut est in Jaq. Petropol. et Oxon., sine مِنْ post عَنْكَ, et cum إِلَّا ante أَوْدِيَّة ut etiam in Codd. L.

et V. est. Significat: et recedunt a te montes et pagi, exceptis aliquot vallibus. تَدْفَعُ est 3. pers. fem., et لَا est particula exceptionis disjunctae, اُسْتَتْنَاءُ مُنْقَطِعٌ. Sensus: Quum ab Osfân, sc. Meccam versus, discedis, mare in conspectu est, nec jam montes et pagi tibi apparent, sed tantum aliquot valles inter te et Marr-az-Zahrân interjectae, quarum una appellatur Masîhîja.

III, 1, 1. ult. In Jaq. Oxon. est: مساحج حصن في معارف (sic) مساحج حصن في معارف وماء باليمن; Jaq. Petropol. دشار باليمن. Non apparet quomodo legendum sit.

III, 1, 2. l. 6. »صَحَامُ« FL. Scr. صَحَام; est enim pluralis.

III, 1, 3. l. 3. »سَاكِنَه« leg. ساكنة.

III, 1, 3. l. 9. »مَشَارَف« FL. Scr. المَشَارَف.

III, 1, 3. l. 9. »بَصْم« FL. Scr. بالصم.

III, 1, 3. l. penult. »المَشْرِقُ« FL. Scr. المَشْرِق.

III, 1, 3. in adn. l. penult. »بَصْفَا« FL. Scr. بَصْفَا.

III, 1, 4. l. 2. »عَدَوِيَّة« FL. Scr. عَدَوِيَّة; vid. *Tabaristanensis Annales ed.* KOSEGARTEN vol. III, pag. 33 l. 5 ab inf.

III, 1, 4. l. 2 et 3. »مَنْهَا« bis. FL. Scr. مِنْهَا; vid. ibid. l. 4 ab inf.

III, 1, 4. l. 3. »فِيهِ« FL. Hoc redundat; itaque delendum est.

III, 1, 4. in adn. l. 1. »أَبْنِ« Legendum est أَبْنَى, ut adnotavit Clar.

Dozy in opere nuper edito *De Israëliten te Mekka, van Davids tijd tot in de vijfde eeuw onzer tijdrekening*, Haarlem, A. C. Kruseman, 1864, pag. 135 adn. 6.

III, 1, 5. l. 5. »أَنَّهُ بِنَاءُ سَلِيمَانَ« FL. Scr. أَنَّهُ مِنْ بِنَاءِ سَلِيمَانَ, ut est in Jaq. Petropol.

III, 1, 9. l. 1. »وَشَلَّ يَرْوَى« FL. Scr. وَشَلَّ يَرْوَى.

III, 1, 9. l. 1. »أَوِ الرَّاكِبِينَ« FL. Sic dici potest, sed necessarium non est, quoniam saepe talia, ut الواحد والاثنان, dicuntur ubi numerus non

definitur, sed in alterutrum hoc illud cadere indicatur. Ipsi Arabes, ut Fairûzâbâdî in dissertatione de vario usu particulae و, in calce Kâmûsî, docent و, in quibusdam locutionibus idem quod أو significare, cujus rei illic exempla proferuntur. Conf. nost. III, 100 l. 3, ubi Codd. iterum والبراكيبين habent.

III, 109 l. 7. FL. Der Petersb. Jâqûl hat ebenso: فجعل يصبّ في من الماء يديه ما شاء الله أن يصبّ.

III, 109 l. 11. FL. Dele signum distinctionis post الوادى, quum tota propositio sequens sit موضع الحال ideoque ا لتسميعن pendeat: so würdet ihr wahrlich von diesem Thale als von dem fruchtbarsten des vor und hinter ihm Liegenden sprechen hören. Sequitur hanc Muhammedis orationem apud Kazwînum: وكان كما قال صلعم: Et evenit ut dixerat propheta.

III, 109 in adn. l. 3. »ماء« FL. Quum Codd. istud من الماء non habeant, ما, quod habent, non ماء legendum est, sed ما.

III, 109 in adn. l. penult. »بغير زبان« FL. Hic بغير زبان legendum est, quoniam sequitur genitivus فارس, nomen posterioris declinationis autem, quod genitivum regit, non minus in priorem transit quam quod articulum assumit.

III, 109 l. 1. »مشكوة« Jaq. Petropol. et Oxon. habent مشكوية, ut Cod. V. Sic hoc nomen scripsit etiam Ibn 'al-Atîr, apud QUATREMÈRE *Hist. des Mongols* pag. 277.

III, 109 l. 3. »تأخبط« FL. Ser. تهبط.

III, 109 l. ult. »المصامدة« leg. المصامدة.

III, 108 l. 1. »كالمهتاتة (?)« FL. Ser. كالمهتاتة, quod utriusque codicis scriptura haud obscure repraesentat, i. e. آل المهتلب (vid. *Harîrî* ed. I, pag. 461, comment. l. 4 sqq., *Abulf. Ann. Musl.* I, adn. hist.

pag. 105 et 115 sqq., HERBELOT *Bibl. orient.* s. v. Mahaleb, *Abulmahāsīn* I, pag. ۳۹۹ l. 9, et Kāmūs s. v. هَلَب). Non posuit scriptor exemplum alius tribus berbericae, sed exemplum ejusdem formae pluralis, مَصَالِمَة, ductae a nomine gentilicio aut patronymico: المَصَالِمَة, ab المَصْمُودِي, ut المَهَالِبَة ab المَهْلَبِي; vid. DE SACY, *Gramm. ar.* ed. 2., tom. I, pag. 375, § 879 in fine, et *Lubb el-lubāb* pag. ۲۵۹, et *Supplem.* adnot. pag. 209.

III, ۱.۸ l. ult. » اَجْرَادَانِ " FL. Scr. اَجْرَادَانِ.

III, ۱.۹ l. 3. » او يَنْفَرَج " FL. Conf. *Abulmahāsīn* I, pag. ۳۸ l. 4 ab inf., ubi, ut hīc cum Cod. L., scribendum est وَتَنْفَرَج.

III, ۱.۹ l. 4. » مِنْهَا " FL. Scr. مِنْهَا, ut *Abulm.* l. l. lin. antepen.

III, ۱.۹ l. 5. » وَرَأَتْهُ " FL. Scr. cum Codd. وَرَأَب, quod verbum, declinationem in obliquum significans, nostra Lexica non habent, unde ductum est وَرَبَّ, Inf. تَوَرَّيْبُ, obliquavit, in transversum duxit, quod verbum plane eodem modo de Nilo cum عَرَّج, Inf. تَعَرَّيْج, junctum est apud *Abdollahifum*, *Compendium memorabilium Aegypti*, ex ed. min. Whitiana, pag. 2 lin. 11, ut hīc وَرَأَب cum تَعَرَّيْج.

III, ۱.۹ l. 5. » مَسْلُكُهُمَا " FL. Scr. مَسْلُكِيَهُمَا; conf. *Magrizi* ed. Bul., I, pag. ۱۵ lin. 3 ab inf., ubi perperam وَتَنْفَرِيْج, et مَن pro مَن exstat.

III, ۱۱. l. 1. » وَالظُّمَاءُ (?) " FL. Scr. cum Cod. L., a quo Cod. V. tantum puncto infra posito differt, وَظْنَه; conf. *Edrisi* transl. a JAUBERT, I pag. 332 l. penult. Idem nomen in *Compendio Edrisii Romae edito* (sine pagg. numeris) in pagina secunda partis quintae climatis tertii, l. 7 ab inf., scriptum est طَنَا.

III, ۱۱. l. 11. » الْجَبِيْزَة " leg. جَبِيْر, coll. V pag. 135.

III, ۱۱. l. 11. » سَمْنُوْدِيَّة " FL. De hoc nomine adhuc ambigo; id vero

scio, verum non esse, quoniam سَمْنُون in Aegypto inferiore ad eam partem Nili sita est, quae prope Damietta in mare exoneratur; quomodo igitur dioecesis Aegypti superioris ab illa nomen acceperit?

III, 11. l. 12. »الشمونيين، أسفل أنصنا« leg. الشمونيين، أسفل أنصنا.

III, 11. l. 12. »اسيوط« leg. اسيوط.

III, 11. l. 13. »ذير أبشينا هو أفنا« leg. ذير أبشينا، هو، أفنا،
conf. V pag. 526.

III, 11. l. 13. »ذندرة« FL. Poterat conservari exitus in ذ, quem praebent codices: ذندرا; vid. I, 412 l. 6, et DE SACY *Abdoll.* pag. 703.

III, 11. l. 1. »البشر بشر« FL. Scr. cum Cod. V. البشير نير.

III, 11. l. 1. »غاضرة« leg. غاضرة.

III, 11. l. 5. »البداقي« FL. Scr. البداقي; vid. Kâmûs ture. s. v. بدآ, qui ut كتان pronuntiari jubet, et WÜSTENF. *Register* pag. 101.

III, 11. l. ult. »بالقصواني« FL. Scr. بالقصواني, ut *Tabarî* ed. KOSEG. II pag. 120 l. 15, et CAUSSIN *Essai*, III pag. 434 Coswâna. Non pertinet ad stirpem قصم, sed ad قضا ult. Wâw. Conf. VI pag. 87. — Jaq. Petrop. habet بالغصواني.

III, 11. l. ult. »غارون فسافهم« FL. Scr. غارون فسافهم. In Jaq. Petropol. haec verba ultima: فوجد أهله غارين وسافهم بغيهم quod sic legendum est: فوجد أهله غارين وسافهم بغيهم.

III, 11. l. 5. »لهييا« FL. Scriptor ipse لهييا pronuntiari vult I, 187 l. 4 et 5, sed لهييا III, 11. l. 9.

III, 11. l. 10. »المصارح جمع مَصْرَح« FL. Scr. المصارح جمع مَصْرَح; illud مَصْرَح enim rubrum أحمر significat, et habet pluralem مصارح.

III, 11. l. 1. »الضلال« FL. Scr. الضلال.

III, 11. l. 9. »آرة« FL. Scr. آرة; vide me VI pag. 113 (ad III, 1. l. 3).

III, 114 l. 7. »صَقَّةُ« A. I. Secundum Codd. L. et V. potius صَق legendum videtur. *Ad-Dimiški* in *Cosmographia*, quam Doct. MEHREN editurus est, (Cod. Lugd. fol. 76 recto in fine) auctore أحمد المطيني dicit: مضاري (sic) وهو مجمع دجلة والفرات Conf. III, 243 l. 2, 245 l. 13, 249 l. 9 ubi مضارا est.

III, 114 l. 11. »مَطْلَى« FL. Scr. مَطْلَى.

III, 114 l. antepenult. »العَصَا« FL. Scr. العَصَا; conf. ma VI pag. 112 (ad f^v l. 11).

III, 115 l. 4. »قَلَات« FL. Scr. قَلَات, plur. fract. nominis قَلَّت; conf. V pag. 161, 250 et 351.

III, 115 in adn. l. 7. »مَطْرَان« FL. Scr. مَطْرَان, ut scriptura Matrân requirit.

III, 119 l. 5. »اطلع« FL. Scr. cum Cod. V. et Jaq. Petropol. طلع, hinc يَطْلَع.

III, 119 l. 10. »عَمَر« FL. Scr. عَمَر sine teschdîd.

III, 119 l. 8. »المظلمة« In Jaq. Oxon. مظلمة, in Petropol. مظلمة, sine articulo.

III, 119 in adn. l. ult. »Per بيت intelligi videtur *vetus templum Idoli*.« FL. Immo *nobilissima gens*; spectat ad آل ذي مرحب, prosapiam Dû-Marhabi, i. e. Rabî'ah bin Ma'di Karibi, de quo vide *Zeitschr. d. D. M. G.* VII pag. 465 et 466, adn. 1. De illa significatione nominis بيت dixi IV pag. 228, atque etiam nostra Lexica eam docent.

III, 118 l. 5. »الصمبا« In Jaq. Petropol. et Oxon. legitur الصمباب.

III, 118 l. 7. »المعارفة« FL. Scr. المعارفة.

III, 118 l. 8. »ثوب معافر« FL. Scr. ثوب معافر. Certe ثوب معافر dicendum esset, quoniam, ut Kâm. turc. data opera docet, nomen معافر, utpote quod pluralis fracti formam habeat, semper posterioris declinationis est; sed illa appositio rem significaret quae cogitari non potest: textum vel

vestem cujus materia est illa ipsa tribus Ma'afir; vid. me ad III, 89 l. 4.

III, 119 l. 3. »مَعْتَقَ« FL. Im Petersb. Jaq. steht: بِالسَّيِّءِ, منقوطة من فوقها, wodurch die Lesart vollkommen gesichert wird. Weiter heisst es daselbst: قَالَ الْكَلْبِيُّ سَمِيتُ بِمَعْتَقٍ بِسَنٍ رَمَى مِنْ بَنِي عَمَلٍ وَمَنَازِلَهُمْ مَا بَيْنَ طُمِيَّةَ إِلَى أَرْضِ الشَّامِ إِلَى مَكَّةَ إِلَى الْعَذِيبِ وَهُوَ جَبَلٌ مَعْتَقٌ كَذَا وَجَدْتُهُ بِخَطِّ خُجَّجٍ (حاجج 1).

III, 119 l. 3 et 5. »بِمَعْتَقَ« et »مَعْتَقَ« FL. Sine dubio scribendum est بِمَعْتَقَ et مَعْتَقَ; nam etsi virum istius nominis alibi non invenimus, tamen momenta scripturae diversae codicum collecta et inter se comparata vix aliud credi permittunt.

III, 119 l. ult. »مَعْدَنُ السَّهْرَةِ« FL. Der Petersb. Jaqut hat مَعْدَنُ, wie Cod. L. und V., mit zwei Punkten über dem 8.

III, 121 l. 3. »مَصْرَيْنِ« leg. مَصْرَيْنِ; et »وَمَصْرَيْنِ« leg. وَمَصْرَيْنِ.

III, 121 l. 3. »مَهْلُ« FL. Scr. secundum Cod. V. مَهْلُ, de cujus nominis significatione dixi VI pag. 58 ad II, 299 l. 6.

III, 121 l. 4. »مَعْرَشِ« Sic est etiam in Jaq. Petropol.

III, 121 l. 9. »إِذَا أَرَادَتْ« FL. Der Petersb. Jaq. fügt الشَّامَ hinzu, wie ich schon vermuthet hatte.

III, 122 l. 2. In Jaq. Petropol. et Oxon.: وَقَالَ أَبُو زَيْمَانَ وَمِنْ مَبَاهِ: بَنَى جَعْفَرُ بْنُ كَلَّابٍ مَعْرُوفٌ فِي أَوْسَطِ الْحِكْمَى مَطْوًى مَتَوَحَّ

III, 122 l. 6. »عَمْرَةَ« FL. Dele teschdid.

III, 122 l. antepenult. »الْأَوَّلَيْنِ« FL. Scr. الأولون.

III, 123 l. 5. »مَعْلَتَايَا« FL. De hoc vico vid. Journ. Asiat. 1846, Mart., pag. 285 l. ult. cum adnot.

III, 123 l. 7. »مَعْلُولَا« FL. Vide de hac dioecesi, ubi adhuc corrupta quaedam forma linguae syriacae viget, ROBINSON *Palaestina* (transl. german.) III pag. 738 med., pag. 741 l. 12; conf. quae ex itinere Volneyi allata sunt in HOFFMANN *Gramm. syriaca* pag. 35 adn. d.

III, 134 l. 2 et 3. » يَا لَكَ مِنْ قُدْرَةٍ بِمَعْمَرِ « FL. Vid. Tarafae Moall.
ed. VULLERS pag. 2.

III, 134 l. 5. » بِمَجَاوِرَةِ « FL. Scr. بِمَجَاوِرَةِ, ut recte est in Cod. V.
et Jaq. Petropol.

III, 134 l. 8. » بِحَيْيَالِ « FL. In tota regione Hitensi (vid. *Geograph. Abulf.* pag. 299) frustra montes quaeras; scr. بِحَيْيَالِ, et vide me VI pag. 30, 86 et 88.

III, 134 l. 9. » الْكَنْيَاتِ « FL. Scr. الْكَنْيَاتِ, secundum Cod. V., aut potius الْمَكْنِيَاتِ: ii loci qui non nomine proprio, sed improprio nuncupantur, — quoniam الْمَعْمُورَةِ per se in universum cultam, τὴν οἰκουμένην, significat.

III, 134 l. 11. » مَعْنِ « bis. FL. Scr. مَعْنِ.

III, 135 l. 5 et 6. FL. In dem Petersb. und Oxforder Jaq.: الْمَعْنَى بِلَفْظِ
اسْمِ الْفَاعِلِ مِنَ الْمَعْنَى (الْعَمَى ١) وَيَجُوزُ أَنْ يَكُونَ تَصْغِيرَ مَعُونَةٍ ثُمَّ
(Hier ist keine Lücke angegeben, aber offenbar von den Abschreibern etwas übersprungen) نَسَبَتْ أُمِّيَهُ وَخَفَقَتْ لِأَنَّ تَصْغِيرَ مَعُونَةٍ
الْمَعْنَى مِنَ
الْتَعَبِ مَوْضِعَ آخَرَ وَهُوَ بِضَمِّ أَوَّلِهِ وَفَتْحِ ثَانِيهِ وَتَشْدِيدِ الْبَاءِ الْأُولَى
وَسُكُونِ الثَّانِيَةِ. Hieraus geht deutlich hervor, dass das الْمَعْنَى der Ausgabe in الْمَعْنَى, das الْمَعْنَى in الْمَعْنَى zu verwandeln, und das الْمَعْنَى wegzustreichen ist.

III, 135 l. 8. » مَعْرَبِ « FL. Usitatum est مَعْرَبِ.

III, 135 l. penult. » بِالْأَصْمِ « Sic etiam Jaq. Petropol.

III, 139 l. 1. » وَهَاءِ « FL. Scr. ex vestigiis codicum فِيهِمَا, i. e. cum fatha primae literae in utraque forma, مَهَامٌ et مَهَامَةٌ. In Jaq. Petropol. pro فِيهِمَا scriptum est مِنْهُمَا, quo illud confirmatur.

III, 139 l. 7. » الْمَعْرَبُونَ (?) « FL. Puto الْمَعْرَبُونَ, quod revera in

Jaq. Petropol. exstat: qui (inter Persas) peregrina (arabica) vocabula affectant, aut si المستغربين legas: qui inusitatioe dicendi genere utuntur.

III, ١٢٧ in adn. l. penult. Fl. Scr. ويقومون فيه إلى حلول فصل الخريف

III, ١٢٨ l. 5. »مَعَزَلٌ« Fl. Aptius, quum postea بِالْمَعَزَلِ scriptum sit, مَعَزَلٌ; est enim verbum idem, quidni igitur forma eadem?

III, ١٢٨ l. ult. »الْحَصْنُ« Fl. Schr. الحَصْرَاءُ nach *Al-Azrakî* ed. WÜSTENF. S. ٢٨٢ vorl. Z., S. ٥١ Z. 4 u. 3 v. u., vgl. mit *Fākihî* ed. WÜSTENF. S. ١٢ Z. 4, und *Fāsi* S. ٨٣ Z. 5 v. u. Allerdings scheint aber hier eine alte Verwechslung vorzuliegen, da *Zamachscharî* L. G. S. ١٢٢ Z. 7 u. 8 ganz dasselbe wie das *Marāsîd* hat.

III, ١٢٩ in adn. l. 4. »قَطِيعَةٌ جَعْفَرُ« leg. قَطِيعَةٌ أَمَّ جَعْفَرُ.

III, ١٣١ l. 7. »عَالِيًّا« Fl. Scr. cum Codd. عال, i. e. عَالٍ media Wāw: *ejus* (declivitatis) *partem* *mons* *suo pondere depresserat.*

III, ١٣١ l. 7. »مَسْتَقْلَةً« Fl. Scr. مَسْتَقْلَةٌ.

III, ١٣١ l. ult. »عَالِي مَا يَزِيدُ« Fl. Illud عَلَى in Jaq. Petropol. deest, et hîc est delendum, quum redundet.

III, ١٣٣ l. 1. »فَاسْتَنْقَذَهَا« leg. فَاسْتَنْقَذَهَا.

III, ١٣٣ l. 2. »وَعَمْرَهُ« Fl. Dele teschdid.

III, ١٣٣ l. 3. »سُورَهَا« Fl. Scr. سُورَهَا; vid. *WILKEN Geschichte der Kreuzzüge*, 6. Bd., S. 236 et 237.

III, ١٣٣ l. 10. »التَّجَارُ« leg. التَّجَارُ, ut in Codd. et in Jaq. Petropol. est.

III, ١٣٣ l. 7. »وَالْمُحَدَّثُونَ« Fl. Scr. وَالْمُحَدَّثُونَ, recentiores.

III, ١٣٣ l. 7. »يُضَمُّ الْمُهَيْمُ« Fl. Pro يُضَمُّ ser. يُضَمُّونَ vel تُضَمُّ. In Jaq. Petropol. est هُوَ عَلَى فَعَلَ الشَّيْءَ, ut dicitur: *er pflegt es zu thun, thut es beständig.*

III, ۱۳۳ l. 9. »والمَقْرَأتَانِ قَرِيبَتَانِ« FL. Ser. secundum Codd. وقَرِيبَتَانِ ,
ut saepe in Moschtarik, i. e. et (مَقْرَأةٌ appellatur) duo pagi cel., non
ambo conjunctim المَقْرَأتَانِ, sed uterque eorum separatim مَقْرَأةٌ. Conf.
pag. ۱۹۴ l. 4 et II, ۴۷۹ l. 6.

III, ۱۳۳ in adn. l. 3. »وَنُوضِحْ« A. I. Leg. وَنُوضِحْ, coll. ARNOLD
Moall. pag. ۲ ab inf.

III, ۱۳۴ l. 1. »طَبَنَةً« FL. Ser. طَبَنَةً; vid. II, ۱۹۹ l. 1.

III, ۱۳۵ l. 4. »قُرْبَ« FL. Statt dessen hat der Petersburger Jaqut غور
oder غرر; diess zusammengenommen mit dem غرر von Cod. L. und V.,
zeigt dass zu schreiben ist: بِحِمَى غَوْرِ النَّقِيعِ.

III, ۱۳۵ l. 9. »لَهَا« FL. Ser. لَهَا cum utroque Cod. et Jaq. Petropol;
spectat enim ad المَقْيَاسَ, quod modo solam columnam, modo totum lo-
cum, in quo illa columna est, significat.

III, ۱۳۵ l. penult. »وَكَثَرُ مَا« FL. Ser. وَكَثَرُ مَا separatim, de qua re
dixi VI pag. 88. Est igitur مَا يَزِيدُ idem quod زِيَادَتُهُ; وَكَثَرُ autem,
plurimum, hic non, ut ita dicam, arithmetice, sed geometricè accipien-
dum: summa Nili incrementa duodeviginti ulnarum sunt.

III, ۱۳۶ l. 1. »مَقْيَاسَةً« FL. Ser. مَقْيَاسَةً.

III, ۱۳۶ l. 3. »بِأَنْصَفَا« leg. بِأَنْصَفَا, coll. IV pag. 180 et 181.

III, ۱۳۶ l. 4. »بِالْأَرْصَاصَةِ« leg. بِالْأَرْصَاصَةِ.

III, ۱۳۶ l. 5. »مَمْنَنِي« FL. Ser. مَمْنَنِي.

III, ۱۳۶ l. 10. »الْكَبَسِ« FL. Hoc est nomen actionis: aquam fluvii
aut canalıs aggere cohibere; sed scriptor nomen concretum الكَبَسِ in
mente habuisse videtur: agger ipse quo aqua cohibetur, i. q. in Aegypto
السَّكَّرِ l. 8.

III, ۱۳۶ l. 12. »نَضَبِ« FL. Ser. نَضَبِ.

- III, ۱۳۹ l. 13. »وَيَنْصَبُ« FL. Ser. وينصب.
- III, ۱۳۹ l. penult. »نُعْمَانُ« FL. Ser. نُعْمَانُ; vid. *Moschtarik* pag. ۴۱۹ l. 7 et 8.
- III, ۱۳۸ l. 1. »جَزَعُ« FL. Ser. جَزَعُ.
- III, ۱۳۸ l. 7. »صَغِيرَتَانِ« leg. صغيرتان.
- III, ۱۳۸ l. 7. »ذَنبِيَّةٌ بَيْضَاءُ« Sic etiam Jaq. Petropol.
- III, ۱۳۸ l. 8. »أَجْرُ« FL. Ser. أَجْرُ; conf. pag. ۱۰۸ l. penult. et ult. — In Jaq. Petropol. tamen etiam جَوَان scriptum est.
- III, ۱۳۸ l. ult. »شَرَفُ« FL. Der Petersburger Jaq. hat sehr deutlich شَرَف mit ذ, wie Codd. L. und V. Wahrscheinlich ist also das الشَّرَف gemeint, welches II, ۱۰۳ drittl. Z. aufgeführt wird.
- III, ۱۳۹ l. 5. »ذَخْوَتُهُمْ« FL. Ser. cum Cod. V. ذَخْوَتُهُمْ: superbiam eorum, altos eorum spiritus. Eodem nomine ulitur Kāmūs ture. in interpretanda illa locutione s. v. بِكَتَّةٍ مُبَارَكًا: بِكَتَّةٍ ومنه قوله تعالى بِكَتَّةٍ مُبَارَكًا (Sur. 3, 90) مترجم دیر که ادیان سالفه‌یی خرق و اعل کفری تغریف و مشرک‌بینی فسح و تباه و دماغ و ذخوت‌لونی رن و وضع ایلمک بمعنای دخی وجه اطلاق اولمق بعید دکلدر. Ipse Fairūzābādī, ut apparet ex editione Calcuttensi, hanc interpretationem praeiit.
- III, ۱۳۹ l. 9. »عُمَرَتْ« FL. Ser. عُمَرَتْ sine teschdid.
- III, ۱۳۹ in adn. 1. De templo Meccano inter libros recentiores praecipue citandum est *Ibn Gubairi Itinerarium* ed. Wright, pag. ۷۸ sqq., quo nunc accedit editio *Itinerarii Ibn Batutae* Parisiensis, I pag. 303 sqq., et imprimis Dozy *De Israëliten te Mekka*, ubi etiam inscriptio Meccana explicatur, quae in Cod. Leyd. Fakihii exstat.
- III, ۱۴. l. 1. »فَوْقَهَا« FL. Ser. secundum Codd. فَوْقَهَا, i. e. فوق المساجد.
- III, ۱۴. l. 2. »الْمَسْفَلَةُ« FL. Ser. الْمَسْفَلَةُ; vid. me VI pag. 124 ad III, ۹۸ in adn. l. 2.

III, ١٤. l. 4. »الْجَمَاءُ« Fl. Scr. الْجَمَاءُ; vid. I, ٣٩٣ l. 9.

III, ١٤. l. 8. »نَبْرُ« leg. نَبْرُث; coll. IV pag. 322. In Jaq. Petropol. نبوة, in Oxon. نبوت exstat, quo conjectura firmatur. Conf. etiam VI pag. 70.

III, ١٤. l. 8. »وَالْأَجْلَادُ« Fl. Scr. cum Codd. et Jaq. Petropol. et Oxon. ولا جلد. Opposita inter se sunt رَمَلٌ et جَلَدٌ: *mollis planities albicans, quae neque arena neque terra dura est et in qua* (scr. فِيْهَا pro فِيْهَا) *non sunt lapides.* — In Jaq. Petropol. est حَجَارَةٌ; in Oxon. ليس حجارة. — Ceterum hic locus, sc. l. antepenult. hujus paginae, وَالْمَلَأَ مَدَافِعَ السَّبْعَانَ وَالسَّبْعَانَ وَإِنْ لَطِيئًا, collatus cum II, ١. l. 4, confirmat ea quae ad II, ٣٩٣ l. 14 adnotavi; vid. VI pag. 63.

III, ١٤. l. penult. »مَلَحَ« Fl. Scr. مَلِيح; certe magis obvia est haec forma pluralis, quam illa. Sed fortasse illo مَلَح جمع non tantum formam indicare voluit, sed loci naturam: sales i. e. salinae. — In Jaq. Petropol. مَلَح.

III, ١٤. in adn. l. 4 et 5. »Recte Cod. Leyd. n. 375: كَمُعَيْقِلُ الدِّخِ.« Fl. Item Kâm. turc. Itaque sine dubio delendum est istud الْمَكْتَمِيْنِ, ad quod remittitur III, ١٣٧ in adn. 2.

III, ١٤. in adn. l. penult. et ult. Fl. Quae hîc de المَلَط, eadem apud nostrum sunt de المَلَطَات, pag. ١٤٤ l. 5 et 6.

III, ١٤ l. 4. »وَالْمَلَحَ« Fl. Nisi Jaq. Petropol. idem haberet, praeferrem أو الملاح.

III, ١٤ l. penult. »وَأَكْتَرُ مَا« Fl. Scr. وَأَكْتَرُ مَا; vide me VI pag. 133 ad III, ١٣٥ l. penult.

III, ١٤ l. ult. »غَرْزَةٌ« Fl. Scr. غَرْزَةٌ.

III, ١٤ l. 3. »الْمُدْعَى وَالْمُدْعَوُ« Fl. In Jaq. Petrop. المدعى

والمستعوى, et additur التعمود والدعاء, unde apparet legendum esse المستعوى والمَدْعَى, i. e. locus invocationis, sc. ubi preces fiunt, quia ibi a Deo exaudiri putantur (vid. *Itiner. Ibn G'ubairi* ed. WRIGHT pag. ٨. l. 12 et 13, et *Itiner. Ibn Batutae* ed. DEFREM. pag. 308 l. penult. et ult.), et locus ubi ad Deum confugitur, sc. imploranda ejus ope et tutela.

III, ١٤٢ l. 10. »الممدود« FL. Scr. الممدودة.

III, ١٤٢ l. penult. »القبليّة« FL. Scr. القبليّة.

III, ١٤٣ l. 4. »دَهَنَمَك« FL. Scr. secundum Codd. separatim دَهَنَمَك i. e. in statu constructo دَهَنَمَك, pagus salis. Contra دَهَنَمَك, ex analogia nominum persicorum compositorum esset sal pagi (ut apud nos Dorfsalz).

III, ١٤٣ in adn. l. 10. »بملاكوپ« FL. Scr. بملاكوپ.

III, ١٤٤ l. 2. »بقول« FL. Scr. يقول, ita ut sit الكمال, dicens.

III, ١٤٤ in adn. l. 10. »Malthijah« FL. Hic pagus sine dubio idem est quem scriptor noster formâ aramaicâ habet معلتايّا, pag. ١٢٣ l. 5, ad quem locum vid. quae adnotavi, VI pag. 130.

III, ١٤٥ l. 7 et 8. »نفسيرة مقطع الرّحما« FL. Hoc si verum est, nomen graecum *Μυλοκοπία* vel *Μυλοκόπιον* fuisse videtur, unde ملقونية pro ملقونية.

III, ١٤٥ l. 10. »مَلَكَانُ« FL. Scr. مَلَكَانُ.

III, ١٤٩ l. 3. »المزينة« FL. Scr. المزينة, ut recte est II, ٣٤٩ l. 1; nam المزينة nomen proprium nunquam articulum admittit.

III, ١٤٩ in adn. l. 3 et 4. »ملندة من مدن الزنج« FL. Nomen urbis I, ١٢٣ l. 18 falso ملندي scriptum est pro ملندي; vid. IV pag. 250.

III, 147 l. 3. »بكر« FL. In dem *دسکر* des Cod. L. statt *بكر*, steckt *بنى بكر*, wie der Petersb. Jaqut hat; nämlich *بنى بكر*, was dann durch Weglassung der diakritischen Punkte in *دسکر* übergegangen ist.

III, 147 l. 7. FL. Im Petersb. Jaqut steht hier *ما كنوز ومنهج رور ورهسل*, jedoch das *س* im letzten Worte nicht ganz deutlich.

III, 147 in adn. l. 2. »فقتلهم« FL. Scr. *فقتلوههم*.

III, 147 in adn. l. 4. »شهاب« FL. Scr. *شهاب*.

III, 149 l. 5. »اجيلة« FL. Scr. *اخيلة*, i. e. *أخيلة*, ut II, 42 l. 12 pro *جبال* monui scribendum esse *خيال*; vid. VI pag. 25.

III, 149 l. ult. »درج« FL. Scr. *درج*, nam *درج* فى sequente genitivo loci, proprie in involutione ejus, nihil est quam intra eum, perinde ac *داخله*, فى *تصاعيفه*, فى *أذنائه*, فى *صننه*, فى *طيه*. Ceterum de *منى* dixi ad III, 44 l. penult., sc. VI pag. 111 et 112.

III, 150 l. 7. »فهو« FL. Scr. secundum Codd. *وهو*.

III, 150 in adn. l. antepenult. »المناجاة« FL. Scr. *المناجاة*; est enim Infinitivus verbi *نَجَى*, et in *Zeitschr. d. D. M. G.* utroque loco recte scriptum est *المناجاة*.

III, 152 l. 8. »العرض« FL. Scr. secundum Codd. et Jaq. Petropol. *عرض*; vid. II, 248 l. 7 et 8.

III, 152 l. 9. »جبال« FL. Poterat conservari *جبل* codicum, ut III, 97 l. 9; nam *جبل* non solum montem, sed etiam regionem montanam significat, nostrum *Gebirge*.

III, 152 l. 11. »معترض« FL. Scr. *معترض*.

III, 152 l. ult. »قديدا« FL. Scr. *قديدا*, vid. *el-Azrakî* ed. WÜSTENF. pag. 78 l. ult.

III, 153 l. 1. »الازد« FL. Der Petersb. Jaqut hat richtig *الازد*, so dass *الازد* als Subjecte von *يَهْلُونَ* — *كانت* beide im Nominativ ste-

hen. ٱر as Eigen- und Stammname nimmt den Artikel zu sich; s. meine *Abulf. Hist. anteislam.* pag. 184 l. 5 ab inf., *Wüstenf. Register*, pag. 99 l. 4 v. u. ff.

III, 103 l. ult. »تَرْفَا« FL. Scr. تَرْفَا, de qua re jam saepe dixi.

III, 104 l. 9 et 10. »قَرْس مَلِك« FL. Scr. قَرْش مَلِك.

III, 104 l. 10. »مَنْغَر« FL. Scr. مَنْغَر.

III, 100 l. 2. »مَسِيرَة« FL. Scr. مَسِيرَة.

III, 100 l. 2. »وَشَلَّ يَرْوَى« FL. Scr. وَشَلَّ يَرْوَى, ut jam pag. 14

l. 1 monui; vid. VI pag. 125.

III, 100 l. 3. »أَو الرَّاكِبِينَ« FL. Scr. secundum Codd. والراکبیین; vid. me ad pag. 14 l. 1, sc. VI pag. 125 et 126.

III, 104 in adn. l. 3. »اَقْطَعَا« FL. Scr. قَطَعَا. Litera ا ex fine verbi antecedentis initio hujus adhaesit.

III, 104 in adn. l. 3. »أَوْ مِنْ« FL. Scr. conjunctim أَوْ مِنْ.

III, 104 in adn. l. 3. »اَسْتَعْمَلْنَاكَ« FL. Scr. اَسْتَعْمَلْنَاكَ, ad verbum: *ecquid ex mansuetis te praefectum constituimus?* i. e. vide ne ipse sis inter immansuetos illos ex gente tua, quos latrocinia in via, cui te prae-fecimus, exercuisse narras; nam te mansuetum esse quis dixerit? Arabs es, non Persa.

III, 105 l. 2. »الْمَنْخَاة« FL. Scr., ut Al-Bekri et Jaq. Petropol. habent, المَنْخَاة, etsi contra ordinem literarum.

III, 108 l. 8. »الصَّلَاح« FL. Scr. الصَّلَاح.

III, 108 l. ult. »تَنْزَف« FL. Melius تَنْزَف.

III, 109 l. penult. »الْخَيْسُ الْجَنْوِي« FL. Scr. الخَيْسُ الْجَنْوِي, partim secundum Cod. L. De الخَيْس vid. I, 378 l. 6 et 7, et de Sacy ad *Abdoll.* pag. 155 adn. 17.

III, 111 l. 10. »وَبَقِيل« FL. Der Petersb. Jaqut hat وبقيل, wie die Ausgabe.

- III, ١٦١ l. 11. »جَوْبَة« FL. Der Petersb. Jaqut hat ebenso جَوْبَة.
- III, ١٩١ l. 12. »الدَّثَل« leg. الدَّثَل.
- III, ١٩٣ l. antepenult. »يَخْلَطُهَا« FL. Scr. يَخْلَطُهَا.
- III, ١٩٣ l. antepenult. »اَكْتَرُ« FL. Scr. اَكْتَرُ.
- III, ١٩٣ l. 3. »مَمَّه« FL. Der Petersb. Jaqut hat مَمَّه, wie Cod. V., nur ohne Punkte über م; Coptisch Mefi; s. QUATREMÈRE *Mémoires sur l'Égypte*, I, pag. 219, unten, und *Abulmahâsin*, II, Suppl. ann. pag. 8 l. Z.
- III, ١٩٤ in adn. l. 2. »الْمَنْقَى« FL. Recte Kâmûs turcicus: المنقى معظم وزندة يوله دينور طريق معناسنه الخ *al-munakkâ*, secundum formam verbi مُعْظَمٌ, dicitur de via, i. q. طريق, cet.
- III, ١٩٤ in adn. l. 6 et 7. »Vid. WÜSTENF.« cet. FL. Nihil ibi de الْقَاسِمِ aut الْقَسِيمِ, sed tantum de viris quorum nomen erat الْقَاسِمِ s. الْقَسِمِ.
- III, ١٩٥ l. 1. »بلد« Sic etiam in Jaq. Petropol. exstat.
- III, ١٩٥ l. 6. »مدينة — وَشَرْقِ« In Jaq. Petropol. sic: مدينة الحطابين. Eadem verba sunt in Jaq. Oxon., ubi tantum pro الحطابين exstat الصرار, et الصرار pro الحطابين. Videtur igitur legendum esse الحطابين, coll. *Abulmahâsin*, II, ٢٥٢ l. 15 ubi dicitur لقب ملوك الحباشة.
- III, ١٩٥ l. 12. »ثم الفتح« FL. Puto أو وقيل pro ثم, ita ut optio detur inter pronuntiationem secundae syllabae nû aut nau = nò. Sed praestat haec verba secundum Cod. V. et Jaq. Petropol. plane ejicere. Conf. pronuntiationem nominis ميورقة III, ١٨٧ l. antepenult.
- III, ١٩٩ l. 1. »منهات« Sic habet etiam Jaq. Petropol.
- III, ١٩٩ l. 2. »الدَّمْلَوَة« FL. Scr. الدَّمْلَوَة.
- III, ١٩٩ l. 2. »وفتح الهاء اسم مفعول« FL. Statt dessen hat der Pe-

tersb. Jaqut كسر الهماء اسم المفعول. Daraus geht hervor, dass statt مفعول zu lesen ist مفعول, und das Wort selbst مفعول.

III, 199 l. 7. »حَزِينٌ غَنِيٌّ« FL. Scr. secundum Codd. الْحَزِينُ لَغْنِيٌّ, quod idem valet.

III, 197 l. 9. »مَنْبِيُون« FL. Der Petersb. Jaq. hat مَنبِيُون mit Lesezeichen, was die Lesart von Cod. V. bestätigt.

III, 198 l. 5. »عَلَى الْفَقِيهِ أَبِي« FL. Scr. عَلِيٌّ الْفَقِيهِ أَبِي. Dicitur: قرأ على فلان, libris legendis et interpretandis operam dedit magistro aliquo, nobis: *er hat unter ihm studirt*. Illud عَلَى proprie significat, magistrum assidentem ea, quae discipulus praelegeret et dissereret, audivisse, sc. ita ut ea corrigeret et emendaret suisque adnotationibus augeret.

III, 196 l. 6. »سَلَمِيَّةُ« FL. Scr. سَلَمِيَّةُ.

III, 196 l. 8. »حَارْتُهُمْ« FL. Scr. حَوْرَتُهُمْ, ut recte est in Cod. V. et in Jaq. Petropol. Conf. IV pag. 376 et 415.

III, 196 l. 9. »سَلَمِيَّةُ« FL. Scr. سَلَمِيَّةُ.

III, 197 l. 5. »مَوْزَنُ« FL. Scr. مَوْزَنُ ex auctoritate nostri, I, 213 l. 6 et Kāmûsi in themate وزن. Nomen videtur esse peregrinum atque istud كسر الزاى ortum ex تعريب quodam, quoniam nomen loci et temporis ductum a themate وزن ex analogia habet formam مَوْزَنُ, ut مَوْرِدُ, مَوْرِدُ, al. Si vero مَوْزَنُ arabicum est (conf. III, 197 adn. 2), scribendum est مَوْزَنُ.

III, 197 l. 8. »كَبِيرًا وَعِظْمًا« FL. Scr. كَبِيرًا وَعِظْمًا; vid. me ad II, 397 l. 12 (VI pag. 66).

III, 197 l. 8. »كَتْرَةٌ« FL. Scr. وَكَتْرَةٌ.

III, 197 l. 12. »لَا يَمُرُّ إِلَّا بِهَا« FL. Ex vestigiis Codicum scriben-

dum est بِهَا لَا يَمُرُّ قَلَمًا، raro non per eam transit, i. e. raro per aliam urbem quam Mosul transit.

III, 174 l. 9. »المعتصد« leg. المعتصد.

III, 174 in adn. l. 3. »مَوْضَعُ« FL. Scr. مَوْضَع.

III, 175 l. 2. »يَمْنَى« FL. Scr. secundum Codd. يَمْنَى, i. e. يَمْنَى, quod in Acc. positum, ut ظَرْفٌ, regit genitivum nominis sequentis: *ad dextram ejus qui cet.*, scil. sita est illa regio. Idem est ac si scriptum esset عَنْ يَمْنَى sive عَنْ يَمِينٍ; vid. III, 179 l. antepenult. et penult. Nam non يَمْنَاءُ, ut FREYTAG in *Lexico* perhibet, est femininum adjectivi أَيْمَن, sed يَمْنَى, ut يَسْرَى est femininum adjectivi أَيْسَر. Ejusdem generis Accusativi sunt يَسْرَى I, 359 l. 9, et يَمِينٌ II, 229 l. antepenult.

III, 175 in adn. l. 5 et 6. »Verbis مَا يَنْبِيكَ carminis initium significatur.« FL. Immo مَا est موصوفة تامة, et يَنْبِيكَ الخ. est ejus صفة: *in versibus Al-Achwasi (est) aliquid quod tibi significat Al-Muwakkar in regione Jemenensi situm esse*, i. e. unus et alter versus illius poetae hoc significat.

III, 175 in adn. l. 9 et 10. »Pronuncia: مَوْقِفُ.« FL. Noster مَوْقِف dici jubet.

III, 179 l. 2. »نَسَمَى« FL. Scr. secundum Codd. يَسْمَعُ فِيهِ: plerumque de eo (i. e. ubi de eo loco sermo est; conf. فِي مَدِينَتَيْنِ pag. 177 l. ult. et فِي مَوْضِعَيْنِ pag. 180 l. 6) pronuntiari auditur Mûltân (non Mûltân, ut scribitur مولتان).

III, 179 l. 3. »فَرْجُ« FL. Scr. فَرْج.

III, 179 l. ult. »مَوَاسِلُ« FL. Scr. secundum Codd. مَاسِل, unde recte ducitur forma deminutiva مَوَيْسِل, ut Kâmûs quoque in themate مَوَيْسِل habet; contra a مَوَاسِل ductum مَوَيْسِل non aliter pronuntiari posset quam مَوَيْسِل, quod ab analogia formarum deminutivarum alienum est.

III, 178 l. 2. »مهربانان« FL. Ser. مهربانان, ut recte Cod. L. et Jaq. Petropol. Hoc enim requirit etymologia nominis persici, per syllabam آن, arabicae آ respondentem, a مهربان derivati. Etiam indicatio vocalis a post r pronuntiandae illud indicat, nam in syllaba ر haec indicatio plane supervacanea esset.

III, 171 l. 7. »مهربارت« FL. Der Petersb. Jaqut hat مهربارت, mit derselben Endung wie Cod. L.

III, 171 l. 8. »مهربندکشای« et »بندکشای« FL. Ser. secundum Codd. L. et V. et Jaq. Petropol. مهربندکشای et بندکشای, quarum formarum posterior sine dubio genuina est, altera durior secundum elocutionem arabicam. Verbum enim بَندِ کَشای plane persicum est, *vinculum solvens*, aut *claustrum aperiens*, compositum ex بَندِ et کَشای. Quod autem antecedit مَهر, id varie explicari potest, in re ipsa tamen nihil mutat. In کَشای littera mollior ک more arabico in duriores ق transiit, ut in قُوهستان, قُهیستان, pro کوهستان.

III, 171 l. 9. »وکاف« FL. Conservanda erat scriptura Codd. وقاف, quae eadem est in Jaq. Petropol., ita ut haec indicatio non ad formam vulgarem, tamquam in parenthesi adjunctam, spectet, sed ad eam, quae ab initio posita est.

III, 180 l. 4. »وکان« FL. Ser. وکان; nam etsi کان simpliciter, ut pers. بُود, pro کَانَ یَکُون pers. بُودِی, poni solet, tamen ibi, ubi definitius imperfectum ab aoristo historico (quasi *he was being* ab *he was*) distinguendum est, plene کان یَکُون dicitur. Erat ibi dux militaris, sc. tum quum is, qui hoc narravit, ibi versabatur. Sic *Kalila we Dimma*, ed. de Sacy pag. 170 l. penult.: قال کُنْتُ أَکُونُ بِهِذِهِ الصَّحَارَى فَلَمْ تَنْزِلِ الْأَسَاوِرَةَ تَطْرُدْنِي النَّخْ.

III, 180 l. 5. »مَسَلَاکَة« FL. Ser. مَسَلَاکَة; est enim adjectivum accedens ad الف رجل, cum mille viris armatis.

III, 18. l. ult. "وَمَدَّ يَنْبَ" FL. Scr. وَمَدَّ يَنْبَ.

III, 18. l. 6. "الْمَشْرِ" FL. Recte Jaq. Petropol. habet الْمَشْرِ, prope ad scripturam Codicis V.

III, 18. l. 7 et 8. "يُقَالُ لَهَا سُوقٌ وَهُوَ يَتَعَلَّقُ وَادِيَيْنِ هُمَا شُعْبَتَاهُ" Leg. يَقَالُ لَهُ يَنْوُفٌ وَهُوَ يَتَعَلَّقُ وَادِيَيْنِ هُمَا شُعْبَتَاهُ. Recte enim in Jaq. Petropol. et Oxon. لَهُ legitur (ut I, 31. l. 7), quod ad أَصْل spectat, non لَهَا, ad جِبَال spectans. In Jaq. Petropol. porro بَنْوُف, in Jaq. Oxon. يَنْوُوف, quod est idem illud يَنْوُوف, de quo loquitur in adn. l. 4 et in voce. Pro يَتَعَلَّق, ut etiam in Jaq. Oxon. exstat, FL. cum Cod. L. praefert يَنْفَلِق; sine dubio tamen cum eo scriptura ejus Codicis شُعْبَتَاهُ restituenda est, cui respondet in Jaq. Oxon. haec: (ل. شُعْبَتَاهُ). Locum igitur sic vertendus est: Nominatur vallis Janūf, et in duas alias valles dividitur, quae illius rami sunt.

III, 18. l. 14. "وَيَصْبُ" FL. Scr. وَيَتَصَبُ; verbum يَحْبِط genus masculinum retinere potest, quia ante دَجَال positum atque etiam verbo بَهَا ab eo disjunctum est, تَصَبُ vero genus nominis دَجَال referre debet.

III, 18. l. 8. "مِنْهَا" FL. Scr. مِنْهُمَا, sc. مِرَاغَةَ وَتَبْرِيزَ, i. e. si inter Maragam et Tebrizum lineam duxeris quae basis trianguli sit, deinde ab illis urbibus duas lineas ad Mianam duxeris, triangulum habebis, in ejus angulo sita erit Miana, si eam ab illis duabus urbibus spectaveris, sc. orientem versus, ut in charta geographica videre licet.

III, 18. l. 8. "مَبْدَقُ" leg. مَبْدَقُ.

III, 18. l. ult. "يَا نَهْ" FL. Scr. secundum Codices أَنَا, i. e. أَنَا, quod sine dubio genuinum est, quoniam nomen antiquum erat *Anas*, ó "*Anas*"; istud j apud Edrisium ex conjunctione hujus nominis cum وَادِي adhaesisse videtur, quasi *Wádijána* pro *Wádi Ana*, unde ortum est nomen hodiernum *Guadiana*, ut الْكَبِيرِ وَادِي originem dedit nomini *Guadaluquivir*.

III, 184 in adn. l. 4. »المَمِينَتَاءَ« FL. Scr. المَمِينَتَاءَ, femin. adjunct.
الْأَمِينَتِ, ut recte habet Kāmūs turcicus.

III, 185 l. 4. »كورة« FL. Scr. الكورة.

III, 185 l. antepenult. et penult. »به مَاءَ بِمَرْ يَقَال لَهُ ضَبْعَةٌ« In Jaq.
Oxon. est: ضعه: به مَاءَ بِمَرْ مَا يَقَال لَهُ ضَعَة; in Jaq. Petropol. est ضععا.

III, 187 l. 6. »الْمِينَا« FL. So auch der Petersb. Jâqût; dazu die
vollständigere Angabe der einzelnen Bestandtheile des Wortes: بالفَتْحِ ثَمَّ
السَّكُونِ وَنُونٍ وَآخِرُ مَقْصُورٍ. Ueber das وَآخِرُ نُونٍ des Cod. L. und V.
siehe meine Anmerkung zu III, 18 Z. 12 (VI pag. 102).

III, 188 l. 3. »بالمِصْرَةِ« Wüstenf. Scr. بالمِشْرِ.

III, 188 l. 8. »كَارِيَنَزِيمِ« FL. Scr. cum Codd. كَرِيَنَزِيمِ. Vid. DE SACY
Chrestom. ar. I pag. 334 l. 12.

III, 188 l. 9. »وَالسَّامِرَةِ« FL. Scr. cum Codd. et hic et alibi السَّامِرَةِ,
i. e. السَّامِرَةِ, quasi pluralis ductus a singulari سَامِرٍ, ut كَاتِبَةٍ a كَاتِبٍ,
cet. Haec forma apud recentiores usitatissima est, vid. Makrîzî apud
DE SACY *Chrestom. ar.* I, 18 l. penult. et sqq.; *Abulfeda Hist. anteislam.*
pag. 46 l. 25, pag. 160 l. 13; *Abdolla*. ed. WHITE, pag. 150 l. 1.

III, 189 l. 7. »الْقَوَارِ« FL. Puto الْقَوَارِ. — Jaq. Petropol. hic et lin. 8
plane ut editio nostra, nisi quod vocales ibi desunt.

III, 191 l. 12. »نِمَاجِ« FL. Scr. نُمَاجِ, quae forma non solum analo-
giae magis respondet (vid. DE SACY *Gramm. ar.* ed. 2, I pag. 286, § 638),
sed etiam a Kāmûso s. v. نِمَاجِ per paradigma غُرَابٍ praecepitur.

III, 194 l. 2. »نِمَالِ« Sic est etiam in Jaq. Petropol.

III, 194 l. 3. »بِتَهَامَةِ« FL. Scr. cum Codd. تَهَامِ, i. e. تَهَامِ; vid.
Kāmûs s. v. تَهَامَةِ.

III, 194 in adn. l. 6. »نُمَايَعِ« FL. Scr. نُمَايِلِ, nam نُمَايِلِ non est
forma arabica.

- III, 190 l. 5. »الغابيت« WÜSTENFELD emendat الغابيت.
- III, 190 l. 5. »بلد عمان« FL. Scr. cum Cod. V. et L. et Jaq. Petropol. بلد من عمان. Nam urbs principalis illius regionis, quae appellari possit, non ذَمْعَة est, sed ضَمْحَار; vid. II, 14v l. 3 sqq.
- III, 190 l. 6. »الذخائر« FL. Scr. الذخائر.
- III, 190 l. 8. »قارة« FL. Formam Codicum قارا conservatam mallet, quoniam in talibus, utpote ex origine non arabicis, multum variat usus.
- III, 190 l. ult. »أُسَيْد من ضَبَّة« FL. Der Petersb. Jāqūt hat السَّيْد من ضَبَّة. Es ist zu lesen ضَبَّة من ضَبْبَة; s. WÜSTENFELD *Genealogische Tabellen*, J, 12, wo el-Sîd als Ur-Urenkel von Dhabba erscheint.
- III, 199 l. 3. »رَنْقَاء« WÜSTENFELD proponit رَنْقَاء legere, de qua tamen lectione dubitari licet; conf. nost. in voce الرَنْقَاء, et *Zam. Geogr.* pag. ٧٢ l. 8.
- III, 199 l. penult. A. I. Post لَغْنَى in Jaq. Petropol. et Oxon. incipit articulus sequens والنون والثاء. Apud nostrum tamen نَسُو inserendum videtur; inter urbes enim مصر بحوف مصر *Jaqubi* (pag. 120 l. 14, et conf. ibid. not. f) nuncupatur نَسُو. Fortasse بالفنح vel simile quid addendum est.
- III, 199 l. 6. »السَّتْنَار« FL. Scr. السَّتْنَار; conf. II, 12 l. 10 et 11; conf. VI pag. 40.
- III, 198 l. 4. »وَادِيَانِ وَنَجَابِ« FL. Scr. وَنَجَابِ. واديان; sunt enim nomina propria duarum istarum vallium.
- III, 199 l. 6. »انْقَطَعَتْ« FL. Dele vocalem vel in kesram muta; est enim tertia pers. fem. singularis, quae, ubi cum alif conjunctivo concurrit, vocalem i assumit.
- III, 199 l. 9. »الْوَادِي« leg. الْوَد; conf. IV pag. 160.
- III, 199 l. penult. et ult. »منها نَجْرَان من مَخَالِيف الْيَمِين من نَاهِيَة« Jaq. Petropol. habet: مِنْهَا نَجْرَان فِي مَخَالِيف مَكَّة مِنْ مَكَّة. Jaq. Oxon. eadem, nisi quod فِيهَا pro فِيهَا exhibet.

III, ٢٠. l. 2. »الَّذِينَ جَاءُوا« FL. Schr. جَاءُوا.

III, ٢٠. l. 5. »طَرِيفٌ سَكَنَهُ أَهْلُ نَاجِرَانَ« FL. Schr. سَكَنَهُ أَهْلُ نَاجِرَانَ.

III, ٢٠. l. 8. »لِلْأَرْضِ« leg. لَارِض.

III, ٢٠. l. 11. »أَنْ« FL. Schr. أَنْ. Der Damm hielt das Wasser ab, Kufa und dessen Gräberstätten zu überschwemmen. — Ich lese also أَنْ mit folgendem Coniunctiv, welches nach den Zeitwörtern des Verhinderns, Abhaltens u. s. w. gerade dasselbe bedeutet wie das lateinische *quominus* oder *quin*. Nur durch einen Pleonasmus tritt zu أَنْ bisweilen noch ein لَا, da der Begriff der Negation schon in jenen Zeitwörtern selbst liegt; s. DE SACY *Gramm. ar.* ed. 2. II, § 874 mit der Note, und Sur. 2 v. 108, Sur. 7 v. 11, Sur. 9 v. 54, Sur. 17 v. 61 u. s. w. — Die Bedingungs-partikel أَنْ ist hier dem Sinne nach unzulässig; es müsste wenigstens إِذَا, *quand*, *lorsque* (nicht *si*) stehen. Und wäre das ausgetretene Wasser einmal so weit gekommen, dass es Kufa und seine Gräberstätten überschwemmte, so würde jene dammähnliche Bodenschwellung es auch nicht mehr abhalten können. Der Gedanke wäre also an und für sich unrichtig. Aber überdiess kann أَنْ bekanntlich nicht mit dem Indicativ, sondern nur mit dem Jussiv des Imperfectums construiert werden, wonach es hier, alles Andere zugegeben, أَنْ يَعْزِلَ heißen müsste.

III, ٢٠. l. penult. »قَرِينَةً« FL. Schr. قَرِينَةً, wie auch der Petersb. Jâqûṭ hat. Dass ein mit einem andern verbundener Berg die قَرِينَةُ desselben genannt werden kann, bezweifle ich nicht, und Reiske's »قَرَائِنُ montes inter se connexi« mag an der Stelle, woher der Ausdruck genommen ist, durch Zusammenhang und Beziehung vollkommen gesichert und klar seyn. Warum sollten wir dergleichen Berge, namentlich in gehobener Rede oder gar in der Poesie, nicht auch Verbundene und dergl. nennen können? Wer aber daraus folgern wollte, dass ein Verbun-

dener schlechthin, ohne bestimmte Beziehung und in der nüchternsten Prosa, einen solchen Berg bedeuten könne, würde sich sehr irren. Dasselbe gilt von dem arabischen Ausdruck.

III, ٢. in adn. l. 3. » De نَجْرَة , castello Damasceno'' Est castellum prope تَدْمُر , ubi Walid periit; conf. Abū'l-Mah. I, ٣٣. l. 4.

III, ٢. in adn. l. antepenult. » نَجَل '' leg. نَجَا , coll. V pag. 310.

III, ٢. in adn. l. 6. » verba seqq. , بديار غطفان '' leg. verba بديار غطفان .

III, ٢. l. 9. » بها '' FL. Scr. cum Codd. L. et V. et Jaq. Petropol. بين ; conf. pag. ٢. l. 7.

III, ٢. l. 9. » الغيرياب '' FL. Scriptura Codicum L. et V. القريبات in القرياب mutanda erat, ut est in Jaq. Petropol., nullâ literâ insertâ, quamquam res eadem est; vid. II, ٣٥ l. 12-14, coll. cum pag. ٣٣. l. ult. sqq.

III, ٢. l. 9. » مَجْتَمَعُهُما '' FL. Scr. مَجْتَمَعُهُما , ut sit اسم المكان .

III, ٢. l. 10. » يَصْب '' FL. Scr. تَصَب .

III, ٢. l. penult. » حُنَيْن '' FL. Scr. حُنَيْن ; vid. I, ٣٣ l. 2.

III, ٢. l. 2. » النخلتين هي '' FL. Scr. cum Jaq. Petropol., et partim cum Cod. V. solo, partim cum V. et L. الليلتين من . Hoc dicit scriptor, unum horum duorum itinerum diurnorum fieri per illam vallem.

III, ٢. l. 4. » بالوباءة '' FL. In Jaq. Petropol., ut in Codd. L. et V., est بالوباءة .

III, ٢. l. 6. » ارضعوا '' FL. Scr. ارضعوا cum Codd. L. et V. et Jaq. Petropol. — Halîma enim, nutrix Muhammedis, ex illa tribu erat; quod autem de tota tribu praedicatur quod una mulier ex illa fecit, id plane est arabicum. Conf. Beidhawi ad Sur. II, v. 67 ab initio (edit. meae Tom. I, pag. 66 l. penult.). Nos diceremus: welche die Milchväter des Gottgesandten waren; qui furent les pères nourriciers de l'envoyé de Dieu.

III, ٢. l. 8. FL. Alles hat hier der Petersb. Jaq. ganz wie die Aus-

gabe, so dass also **ذات عرق** das Praedical von **ذات عرق** beginnt: »Dāt-irk ist derjenige Ort über welchen“ u. s. w.

III, ٢.٩ l. 2. »**الْجَوَى**“ FL. Scr. cum Codd. L. et V. et Jaq. Petropol. **جَوَى** sine articulo, ut saepe in nominibus locorum articulus modo ponitur, modo non ponitur.

III, ٢.٩ l. 10. »**إِذَا أُخِذَ بِهِمْ**“ FL. Scr. secundum Jaq. Petropol., ubi exstat **حَرَبُهُمْ** **إِذَا**, et collato Cod. L., **إِذَا حَرَبَهُمْ**; vid. Schol. Hamāsae pag. 16 l. 6.

III, ٢.٧ in adn. l. penult. »**أَجَوَدَ**“ FL. Scr. **أَجَوَدَ**. Jam aliquoties monui nomina diptota, ubi sequente genitivo determinantur, non minus triptota fieri quam ubi articulus iis praepositur.

III, ٢.٨ l. 7. »**فَارَاب**“ FL. Schr. nach dem **فَارِيَاب** des Petersburger Jaq. **فَارِيَاب**; vgl. oben die Anmerkung zu S. ٢.٣ Z. 9, wo dasselbe Wort mit dem arabischen Artikel versehen ist. **Fārāb** ist eine ganz andere Oertlichkeit, welche weiter entfernt liegt; vgl. II, ٣٢٨ l. 4 sqq.

III, ٢.٨ l. 13. »**الصَّفَى**“ WÜSTENFELD legit **الصَّفَى**.

III, ٢.٨ l. antepenult. et penult. »**بِلْدِ بَاجِبِلِ نَعْمَانَ**“ FL. In Jaq. Oxon. et Petropol., ut in Codd. L. et V. et in codice Lee (vid. not. 9), est **جِبِلِ نَعْمَانَ**; hinc sine dubio scribendum est **بِلْدِ بَاجِبِلِ نَعْمَانَ**, ejecto **بِلْدِ**, quod nusquam legitur.

III, ٢.٨ in adn. l. 1. »Supra d.“ FL. Non deest; vid. II, ٣٩٨ l. ult. sqq.

III, ٢.٩ l. 4. »**يُقَاتِلُنَّ**“ FL. Scr. cum Jaq. Petropol. **يُقَاتِلُنَّ**: cum mulieribus non pugnatur.

III, ٢.٩ l. 4. »**فَنَسِيَ**“ FL. Scr. cum Cod. V. et Jaq. Petropol. **فَنَسِيَ**, i. e. **فَنَسِيَ**: *dilatatum est ejus negotium donec rediissent viri ejus*, i. e. constitutum est ut urbs non oppugnaretur donec illi rediissent.

III, ٢.٩ l. 7. »**مِرَاحِل**“ FL. Quum in Codd. L. et V. et in Jaq. Pe-

tropol. desit, non erat addendum; certe necessarium non est. Jam supra docui nomina numeralia cardinalia generis mascul. elliptice poni, ut عَشْرُ لَبَيَالٍ Sur. II, v. 234 pro عَشْرٍ.

III, ٢١. l. penult. et ult. » هَاجِرٌ وَبَدْرٌ Leg. هَاجِرٌ وَبَدْرٌ, ut recte in Jaq. Petropol., coll. IV pag. 307 et V pag. 164.

III, ٢١ l. 6. » وَرَاءَهَا leg. وَرَاءَهَا.

III, ٢١ l. 7. » الِى FL. Scr. اليه; nam prior pars annexionis est المصاف, posterior اليه المصاف ذو; autem semper priorem locum occupat.

III, ٢٢ l. 4. » نَشَبُونَةُ FL. Sine dubio i. q. لشبونة et لشبونة, Ulysippo, nobis Lissabon.

III, ٢٢ l. penult. » نَشْوَةُ FL. Accuratus نشوة.

III, ٢٣ l. 1. » بِمَتَاخِجَوَانٍ FL. Scr. بِمَتَاخِجَوَانٍ; conf. III, ٢٣ l. 6 et 7. Respondet haec forma antiquae illi quae apud Ptolemaeum est: Naxuana; vid. SAINT-MARTIN *Mémoires sur l'Arménie*, I pag. 131.

III, ٢٤ l. 8. » صَمْرَةٌ FL. Scr. صَمْرَةٌ.

III, ٢٤ l. 9. » يَعْزِبُهَا FL. Scr. يَعْزِبُهَا: sunt Arabes qui eam (hanc terminationem pluralis sani) declinent. Conf. quae adnotavi ad I, ٣٩٣ l. 15 (V pag. 445).

III, ٢٥ l. 8. » الْمَبْرُ وَالْمَبْرُ Leg. الْمَبْرُ وَالْمَبْرُ, coll. IV pag. 261.

III, ٢٥ l. 8. » لَغَاَصِرَةٌ FL. Scr. لَغَاَصِرَةٌ; conf. quae adnotavi pag. 148 ad III, ٢٥ in adn. l. penult.

III, ٢٥ l. 10. » بِالْمَجْدِ FL. Scr. بِالْمَجْدِ.

III, ٢٥ l. 11. » يِمَانِي FL. Scr. يِمَانِي.

III, ٢٩ l. 1. » نَزْلًا FL. Scr. cum Codd. L. et V. نَزُولًا, i. e. نَزُولًا; تقول رأيت: الْحِلَّةَ: السَّيْلَةَ s. v. Ab inf. I, ٢٨ l. 5. Lexica hanc formam pluralis nominis نَزْلًا نَزُولًا.

non habent, sed respondet pluralibus شُهَدَاءُ, جُلُوسٌ, قُعُودٌ, سَاجِدُونَ, a singularibus شَاحِدٌ, جَالِسٌ, قَاعِدٌ, سَاجِدٌ; conf. DE SACY *Gramm. ar.* ed. 2, tom. I pag. 362 l. 1-3; EWALD *Gramm. crit. ling. arab.* tom. I pag. 184 l. 16 et 17.

III, ۲۱۹ l. 3. »يُوَخَّرُ“ FL. Scr. cum Cod. V. يُوَجِّفُ, i. e. يُوَجِّفُ sc. Muhammedes.

III, ۲۱۹ l. 4. »نَخِيلٌ“ FL. Scr. بِنَخِيلٍ, i. e. بِنَخِيلٍ: quia (Muhammedes) in eos nec equitibus nec camelorum vectoribus adhibitibus incurSIONEM fecerat.

III, ۲۱۹ l. 13. »بَاذَانُ“ FL. Alii eum بِاذَانٍ nominant; conf. *Hamzae Ispahan. Ann.* pag. ۱۳۹ l. 7, 8, 12, 13, pag. ۱۴۸ l. penult.; CAUSSIN *Essai*, in indice s. v. Bādhān.

III, ۲۱۹ l. 14. »الصَّفَقَّةُ“ FL. Scr. الصَّفَقَّةُ. Minus accurate CAUSSIN *Essai*, II pag. 578 l. 6 et 5 ab inf. scripsit *yaum-essafaca*; nam, ut ipse recte transtulit, الصَّفَقَّةُ significat la clôture de la porte, itaque est infinitivus aut nomen vicis verbi صَفَقَ, ejus forma necessario est تَصَفَّقَ.

III, ۲۱۹ in adn. l. antepenult. »أَمُولِهِمْ“ leg. أَمْوَالِهِمْ.

III, ۲۱۷ l. ult. »الْعَلَمُ“ FL. Der Petersb. Jâqûṭ hat التَّغْدِيرُ. Wahrscheinlich ist zu schreiben التَّغْدِيرُ in der Mehrzahl, worauf das vorhergehende تَغْدِيرٌ und die Lesart von Cod. L. الْعَلَمُ hindeutet.

III, ۲۱۸ l. 6. »مَوْضِعُ“ FL. Der Petersb. Jâq. hat مَوْضِعٌ; dagegen steht مَوْضِعٌ im Anfange der folgenden Zeile wie in der Ausgabe. Wenigstens muss man nach der gedruckten Lesart unter dem ersten مَوْضِعُ jenes مَوْضِعٌ verstehen.

III, ۲۱۸ l. penult. »الْأَخْوَصُ“ leg. الْأَخْوَصُ, coll. VI pag. 104.

III, ۲۱۹ l. 3. »قَرْيَةٌ مِنْ قَرَى بِمَسْوَادٍ“ FL. Hoc arabice sic dicendum

esset: قري سواد, قريّة من قري سواد, ut قريّة indeterminatum esset, قريّ autem per annexionem ad الكوفة سواد determinatum, quae annexio tollitur inserta praepositione ب. Sed omnino recte Codices بسواد قري, aliquot pagi in cet. Quid enim obstat quominus illa possessio, communi nomine زعمابان comprehensa, ex pluribus pagis constiterit?

III, ۲۱۹ l. 3. "سريّة" FL. Ser. سريّة; nam ناعم, ut Kāmūs testatur, nomen muliebre est, quare legendum est زعمابان. — Freytag's سريّة in der angeblichen Bedeutung von سريّة ist nichts als eine Erdichtung, hervorgegangen aus Verwechslung und einer willkürlich angenommenen Etymologie. Ein Blick in die arabischen Original-Lexica unter den beiden Wörtern wird jeden davon überzeugen.

III, ۲۱۹ l. 8. "المدرآء وهو بنعمان" FL. Der Petersb. Jaq. hat المدرآء; lies المدرآء بنعمان ohne وهو.

III, ۲۱۹ l. 9. "الذى" FL. Ser. cum Jaq. Petropol. التى.

III, ۲۱۹ l. penult. "المبحار" leg. المتبحار, coll. IV pag. 509.

III, ۲۱۹ in adn. l. 7 et 8. "Pro عامر videtur leg. عمرو" FL. Immo عمرو verum est; vid. WÜSTENF. *Register* pag. 75 l. 1 et 2, coll. cum nostro III, ۲۳ l. penult. et ult. Contra tribus 'Amir Ben al-Hârit, ut ex locis in hac ipsa adnotatione citatis et WÜSTENF. *Reg.* pag. 65 med. constat, in el-Bahreïn sedebat.

III, ۲۲۱ l. penult. et ult. "بينها وبين الرّبذة بمرحلة" FL. Der Petersb. Jaq. بينها وبين الرّبذة خلف الرّبذة بمرحلة wie Cod. L. am Rande, ganz richtig; auf diese Weise fügt sich das بمرحلة, welches sonst unerklärlich wäre, ganz sprachgemäss an: »Andere aber sagen, um eine Tagreise hinter ar-Rabadah.

III, ۲۲۲ l. 3. "والتمر" FL. Puto التمر; conf. DE KREMER *Descr. de l'Afrique*, pag. ۳۴ l. 2.

III, ۲۲۲ l. 6. "نوزر" FL. Ser. نوزر.

III, ۲۲۵ in adn. l. 15. »وخانقاه« FL. Ser. *ut supra monitum est.*

III, ۲۲۵ in adn. l. 17. »يحمل« FL. Ser. *تحمل.*

III, ۲۲۶ l. 2. »نَحْجَوَان« FL. Ser. *نَحْجَوَان*, coll. VI pag. 149.

III, ۲۲۶ l. 5. »داهية« FL. Ser. *داهية*, tendentis ad, ut in Jaq. Petropol. est.

III, ۲۲۷ l. 6. »كثير« FL. Ser. *كثير*.

III, ۲۲۷ l. 8. »طى« FL. Der Petersb. Jaq. liest *طى*, und dient also zur Bestätigung dieser Lesart.

III, ۲۲۷ l. penult. »جَنَمَات« FL. Die Lesart des Petersb. Jaq., *جَنَمَات*, dient zur Bestätigung der andern; nur ist *جَنَمَات* auszusprechen.

III, ۲۲۸ l. 10. »منها« FL. Ser. *منها* cum Codd. L., V. et Jaq. Petropol.

III, ۲۲۹ l. 6. »الشريد« Sic etiam Jaq. Oxon.; in Jaq. Petropol. tamen *الشريد*.

III, ۲۳۱ l. antepenult. »الموقف« FL. Ser. *الموقف*.

III, ۲۳۲ l. 3. »قريظة« FL. Ser. ex Codd. *قريظ*, aut *قريظ*, qui duo fratres sunt; vid. WÜSTENF. *Tab. E*, 19, et *Reg.* pag. 120 et 140 s. v. Coreit et Carit. Conf. IV, pag. 210 l. 5-7.

III, ۲۳۳ in adn. l. 6. »ubi leg. حبال« FL. Immo *حبال* verum est: *e regione Namalae*, pro quo hic l. 4 simpliciter est *بنملى*.

III, ۲۳۴ l. 1. »العوالى« FL. Ser. *العوالى*, vid. II, ۲۸۸ l. 6.

III, ۲۳۴ l. 2 et 3. »النوافر بافظ جمع النقيرة« FL. Scripturâ Codicum *النوافر* in hanc mutata vitium, ut videtur, a scriptore ipso commissum non tollitur; nam nec *نَوَافِر* nec *نَوَافِر* potest esse pluralis formae *نقيرة* aut *نقير*. Sed scriptor in hoc metaplasmo eandem significationem nominum *نقير* et *نوافر*, *cornu*, *tuba*, secutus videtur; itaque cum Cod. V.

scriptum vellem النموافير بلفظ جمع. — In Jaq. Petropol. est: النمقيير.
النقييرة, plane ut in editione.

III, ٢٣٤ l. 4. »كمان علييه الاسكندر فقييل« FL. Scr. cum Codd.
كمان الاسكندر فقييل, quod cum لم sequente significat: dictum erat
Alexandro.

III, ٢٣٤ l. 8. »نوبذ« FL. Nihil quam alia scriptura, eaque puto ve-
ra, nominis نوبذ pag. ٢٣٩ l. penult.

III, ٢٣٤ in adn. l. 1 et 2. »sed ibi sine Art.« FL. Immo cum arti-
culo; vid. II, ٢٨٨ l. 6.

III, ٢٣٥ l. 2. »عباد« FL. Scr. عباد, plur. nominis عابد, non no-
minis عابد.

III, ٢٣٥ l. 3. »وحال« Sic etiam Jaq. Oxon.; in Jaq. Petropol. tamen
exstat, quod FL⁰. mutandum videtur in ووفار.

III, ٢٣٥ l. 4. »بيتا« FL. Mallet cum Cod. V. بيتا; Jaq. Petropol.
habet بيت.

III, ٢٣٥ l. 6. »الرياحان الجديد« Leg. السبهار الجديد cum
Cod. L., nam in Jaq. Oxon. hoc legitur: ونفسير النويهار البهار الجديد
لان نو الجديد.

III, ٢٣٥ l. 6 et 7. »حسنًا«
وقد كانوا اذا عقدوا طاقًا او بنوا بناءً حسنًا. In Jaq. Oxon. et Petropol. haec leguntur:
وكانت ستنهم اذا بنوا بناءً حسنًا او عقدوا طاقًا (بابا Jaq. P.)
جديدًا او بابا (وطاقا Jaq. P.) شريفًا كَلْمَوْه (كلموه Jaq. Ox.) بالرياحان
(Jaq. Petr.) ويتوخوا (ويتوجوا). Itaque suadente FL⁰. cum Codd. L. et V.
تعودوا vel اعتادوا كَانُوا autem et يتوخوا أن يكلموه
inserendum.

III, ٢٣٥ l. penult. »يعمره« FL. Dele teschdid.

III, ۲۳۹ l. 3 et 5. »بلدھم« et »وبلدھم« Fl. Singularis hîc idem significat quod pluralis I, ۴۹ l. 4 ab inf. : طول ببلاد النسيوية. — In Jaq. Petropol. legitur : وطول مدینہم (sic) منی (sic) النہیل ثمانین لیلة sine مسيرة, ut Cod. L.; porro, l. 5, خمس لیلال pro خمسة لیلال, quo saltem numerus confirmatur, et sequitur وبلدھم ut in editione, non وبلادھم.

III, ۲۳۹ l. antepenult. »وَأَوْرَمِيَّةَ (?)« Fl. Scr. واورای vel وورای; conf. infra pag. ۲۸۳ l. antepenult., ubi posterior forma praecipitur; quum tamen in nominibus barbaris pronuntiatio multum variet, non est quod a scriptura Codicum اورای discedatur.

III, ۲۳۷ l. 4. »الصالحين« Fl. Quum زیارات et مشاهد necessario indeterminatum sit, scribendum est للصالحين.

III, ۲۳۸ l. ult. »المبرام« Fl. Scr. المبرام; nam non est pluralis nominis برمة, sed nomen lapidis المبرام, quod Lexica non habent; vid. II, ۳۹۱ l. 7 et ۴۰۰ l. 10, ubi ex Cod. L. bis المبرام editum est. De constructione المقدر المبرام autem jam pluribus egi; conf. infra III, ۲۵۴ l. 5 : المكاييل الحديد.

III, ۲۳۹ l. penult. »مفتوحة« Fl. Scr. cum Codd. ساكنة, quod verum esse ex ipso illo أيضا elucet, quum ad ثم المسكون proxime antecedens respiciat, et auctoritate Moschtariki pag. ۴۲۴ l. 5 et 6 confirmatur.

III, ۲۴۰ l. 7. »نُوحٌ أَوْنَدٌ« Fl. Scr. نوحٌ أَوْنَدٌ sine exitu vocali, qui ab ingenio linguae persicae alienus est. Conf. Kazwini, II, ۳۱۵ l. 11 ab inf., ubi illud Nûh awend redditur نوح وضع, Noachus condidit. Res non mutatur si cum Kâmûso s. v. نہاوند sumitur illud Nûh awend esse nomen compositum Noahi sedem significans.

III, ۲۴۰ in adn. l. 4. Fl. Forma pluralis paucitatis اقرن non erat tentanda; vid. quae adnotavi ad pag. ۳۴۹ l. 1.

III, ۲۴. in adn. l. penult. »اَنْبِهَانْدُ« FL. Scr. cum Kâmûso turcico اَيْنِهَانْدُ, *Inhâwend*, cujus duae syllabae priores, ut ibi docetur, sunt pluralis nominis demonstrativi *in*, hic, haec, hoc.

III, ۲۴۱ l. 4. »وجاوزوا« FL. Scr. cum Codd. وجاوز, sc. غصبُ الدَّيرِيةِ. Si scriptor, ut Kazwînî, II, ۳۱۹ l. 4, posuisset وجاوزوا, non omisisset بهَا illud, quod in editione Kazwînii restituendum est pro بهَا. Conf. pag. ۲۴۲ l. 1.

III, ۲۴۱ l. ult. »المسمات« FL. Emendate المسماة.

III, ۲۴۱ l. ult. »(؟) بِخَسِيرِ« FL. Scr. ex vestigiis codicum ذَاخِرِ, *cariosum fit*; quod verbum ejusque derivata a librariis saepe corrumpuntur, ut apud Kazwînî, I, ۷۵ l. 7 يَنْجِرِ pro ذَاخِرِ; Moschtarik, pag. ۱۲۷ l. 2 ذَاخِرِ pro نَجِرِ; Marâsid, I, ۲۹۷ l. 16 ذَاخِرِ pro نَجِرِ, ut ibi emendavi.

III, ۲۴۲ l. 2. »فَصَبَا« leg. فَصَبَا.

III, ۲۴۲ l. 2. »صَلَبَةً« FL. Scr. صَلَبَةً; nam صَلَبَةٌ neque est neque omnino esse potest pluralis *adjectivi* صَلَبٍ, sed *substantivi*. Eodem modo femin. singul. صَلَبَةٍ conjunctum est cum plurali fracto I, ۲۲۴ l. 3 مواضع صَلَبَةٍ.

III, ۲۴۲ l. 11. »مِبَاطِخُ« FL. Scr. مِبَاطِخُ وَيَقُولُ, plural. nominis يَقُولُ.

III, ۲۴۲ l. 12. »جَمَلَيْنِ« FL. Scr. الْجَمَلَيْنِ.

III, ۲۴۲ l. 13. »ذَمَلِرُ النَّهْرَانِ« FL. Im Petersb. Jaq. steht der an den Tag, wie ich schon für mich vermuthet hatte, nämlich so, dass die Rede mit dem abschliesst, und der an den Tag die allgemeine Ueberschrift der sämtlichen mit dem anfangenden Artikel ist.

III, ۲۴۲ l. ult. »لَانْ« FL. Scr. لَانْ; nam حَقَرَهُ, quod sequitur, est nomen actionis cum suffixo: حَقَرَهُ لَانْ.

III, ۲۴۴ l. 2. » وَأَطَّ « FL. Scr. وَأَطَّ.

III, ۲۴۴ in adn. l. 7. »Al-Mošṭ, « بَشَّار » item apud nostrum, I, ۱۵۵ l. 3.

III, ۲۴۵ l. 9. » اَرَشِيْرَ بِنِ بَهْمَن « Deleatur بِنِ.

III, ۲۴۵ l. 10. » جُوْدَرَز « FL. Scr. جُوْدَرَز, ut Persae semper; vid. *Meninskii Lex.*, *Hamza Ispahan. Ann.* pag. ۴۲ l. 4 et 3 ab inf., et supra, I, ۲۷۱ l. 2, ubi nomen viri in arcem translatum est. Litera ُ ibi pro ِ posita in re ipsa nihil mutat, quoniam literam ِ in lingua persica antiquiore inter duas vocales intercedentem ultro in ُ transiisse constat. Ceterum WEYERS ad *Lobb-el-lobáb* pag. ۳۹۸ in adn. c ex Cod. Lugd.-Bat. refert حودرز الوزير, quod admitti non potest, quoniam lingua persica non habet literam ح.

III, ۲۴۷ l. 2. » مَثلَها « FL. Scr. مَثلَها.

III, ۲۴۷ l. 3 et 4. » نَهر في دجلة « FL. Scr. secundum Jaq. Petropol. نَهر يصب في دجلة.

III, ۲۴۷ in adn. l. 3. Leg.: DE SACY in *Chr. Ar.*, I pag. 74.

III, ۲۴۸ l. antepenult. » قَرَحَزَاد « FL. In Jaq. Petropol. قَرَحَزَاد, qua lectione altera confirmatur; in Jaq. Oxon. قَرَحَزَاد. Ibi porro sic legitur: أَنَّ الْمَرْوَزِيَّ وَوَلَدَهُ يَدْعَى أَنَّ سَابُورَ حَقْفَرَةَ لُجْجِدْهَمَ حَيْسِنَ رَتْمَه سَبْعَا (شَعْبَا Jaq. P.) مِنْ طَسُوجِ الْأَنْبَارِ وَالَّذِي يَقُولُهُ غَيْرُهُمْ أَنَّهُ نَسَبَ إِلَى رَجُلٍ كَانَ مُتَقَبِّلًا بِحَقْفَرَةَ ثُمَّ عَرَفَ بِنَهْرِ زَيْسَانَ بِنِ أَبِيهِ وَقَبِيلَ أَنَّهُ كَانَ مُقْبِلًا. Ex his verbis igitur pro مُقْبِلًا in textu restituendum est بِحَقْفَرَةَ مِنْ نَيْسَابُورِ وَقَبِيلَ أَنَّهُ كَانَ مُتَقَبِّلًا: et ille dicitur hunc canalem fodiendum suscepisse, redemisse a Sábūr. Vid. de hac significatione verbi تَقَبَّلَ QUATREMÈRE in *Journ. des Savants* Janv. 1848, in censura libri: *Glossaire des mots français tirés de l'arabe*, par Pihan.

III, ۲۴۹ l. 8. » دَمَمَا « leg. دَمَمَا, coll. V pag. 490.

III, ۲۴۹ l. 10. »تَنْخَرْقِ« FL. Der Petersb. Jaq. hat تَنْخَرْقِ, also übereinstimmend mit meiner Vermuthung تَنْخَرْقِ (vgl. Cod. L. in adn. 12); denn jenes ٲ kann nur ein Schreibfehler statt ٲ seyn. Uebrigens lässt der Petersb. Jaq. das الى vor مَدِينَةُ السَّلَامِ weg, so dass der Sinn ist: »mehrere Flussarme welche die Stadt des Heils (Bagdad) durchschneiden«; vgl. III, ۸۹ l. 2.

III, ۲۴۹ l. 11. »وَقَنْطَرَةُ الزَّيْتُونِ« Jaq. Petropol. وَقَنْطَرَةُ الزَّيْتُونِ.

III, ۲۴۹ l. 11. »الْأَشْمَانِ« leg. secundum Jaq. Petropol. الْأَشْمَانِ, coll. IV pag. 120.

III, ۲۴۹ l. 13. »الْمَعْبِدِي« FL. In Jaq. Petropol. الْمَعْبِدِي. Ser. الْمَعْبِدِي; conf. II, ۴۵۵ l. 3, et *Zubb el-lubāb* pag. ۲۴۸ s. v. الْمَعْبِدِي.

III, ۲۴۹ l. 13. »قَنْطَرَةُ بَنِي زَرْيَقِ« Pro زَرْيَقِ in Jaq. Petropol. legitur زَرْيَقِ.

III, ۲۵۰ l. 1-6. A قلت inde l. 1 ad finem articuli omnia desunt etiam in Jaq. Oxon., Haun. et Petropol.

III, ۲۵۰ l. 12. »يَعْمَرُ« FL. Dele teschdid.

III, ۲۵۱ l. 5. »طَاهِيحِ« Leg. طَاهِيحِ, ut est etiam in Codd. In adn. 6 enim pro طَاهِيحِ restituendum est طَاهِيحِ, ut Cod. L. habet.

III, ۲۵۲ l. 1. »بَيْرَزِ بَاتِ« Jaq. Petropol., Mozul. et Haun. بَيْرَزِ بَاتِ. FL. pro بَيْرَزِ legit بَيْرَزِ, i. q. أَبْرَزِ; conf. IV, pag. 446.

III, ۲۵۲ l. 3. »طَرْيَفِ« Jaq. Haun. habet طَرْيَفِ.

III, ۲۵۲ l. 11. »أَقْقُورِشَاهِ« Jaq. Petropol.: أَقْقُورِشَاهِ هُوَ الَّذِي قَتَلَهُ أَرَشَشِيرُ بْنُ بَابِكِ.

III, ۲۵۲ l. 12. »كَانَ يَتَّصِلُ« Jaq. Petrol. كَانِ يَتَّصِلُ.

III, ۲۵۲ l. antepenult. »الْمُعْتَصِمِ« Jaq. Petropol. الْمُعْتَصِمِ; conf. adn. 8.

III, ۲۵۲ l. penult. »نَابِ« Sic etiam Jaq. Petropol.

III, ٢٥٣ l. penult. FL. Necessarium quidem non est istud ^{يَتَنَامِرًا}, sed quum uterque Codex in eo ponendo cum Cod. Parisiensi congruat, conservandum erat.

III, ٢٥٤ l. 4. "وَجَلِي" FL. Scr. ^{وَجَلِي} cum Cod. V.

III, ٢٥٤ l. 5. "الْبَرْز" FL. Scr. ^{الْبَرْز}.

III, ٢٥٤ l. 8. "فَبَيَّتَتْ" FL. Scr. ^{فَبَيَّتَتْ} cum Cod. V.

III, ٢٥٥ l. 4. "الْعِمَامَةِ" FL. Sic etiam Jaq. Petropol.; scr. tamen cum Codd. ^{عِمَامَةِ} sine articulo; vid. me ad pag. ٢٠٩ l. 2 (VI pag. 148).

III, ٢٥٩ l. penult. "مَوْضِع" FL. Grammatica requirit ^{مَوْضِعًا}.

III, ٢٥٧ l. 6. "الزَّوْزَان" FL. Scr. ^{الزَّوْزَان}.

III, ٢٥٨ l. 5 ab inf. "نَائِيًا" FL. Scr. ^{نَائِيًا} a verbo ^{نَأَى}.

III, ٢٥٩ l. antepenult. "مَنْ" FL. Scr. cum Cod. V. ^{مَنْ}, aut potius ^{أَلَيْ} cum Jaq. Petropol.

III, ٢٩١ l. 3. "يَبْتَخَلِج" FL. Scr. ex Codd. ^{يَبْتَخَلِج}; vid. quae adnotavi ad II, ١٥٩ l. 9 et ٢٩٧ l. ult. (VI pag. 39 et 64).

III, ٢٩١ l. 11. "وَابْتَدَأَ" FL. Scr. ^{وَابْتَدَأَ}.

III, ٢٩١ l. antepenult. "نَفِي" FL. Scr. cum Cod. V. ^{نَفِي}.

III, ٢٩١ l. 6. "اعْتَمَرْتَهُ" FL. Scr. ^{اعْتَمَرْتَهُ}, forma VIII verbi ^{عَمَرَ}.

III, ٢٩١ l. 7. "فَكَكَّ" FL. Scr. ^{فَكَكَّ}.

III, ٢٩٣ l. 1. "يَكْمِيْطُ" FL. Scr. cum Cod. V. et Jaq. Petropol. ^{يَكْمِيْطُ} i. q. ^{يَكْمِيْطُ} به; vid. *Novum Testamentum* ed. ERPEN. Apocal. 4, 5: ^{يَكْمِيْطُ} (scr. ^{يَكْمِيْطُ}) circumdant thronum.

III, ٢٩٣ l. 2. "يَعْمَلُ" FL. Scr. secundum Cod. V. et Jaq. Petropol. ^{يَعْمَلُ}.

III, ٢٩٣ l. 6. "وَهَى" FL. Jaq. Petropol. ut Cod. L. ^{وَهُو}.

III, ٢٩٣ l. 7. "وَرَّاءَ" FL. Scr. ^{وَرَّاءَ} aut ^{وَرَّاءَها}, *pone eum*, sc. montem, aut *pone eam*, sc. oasim. Ceterum mallet eas utriusque Codicis

scripturās, quae genus masculinum nomini واح a scriptore nostro tributum apertissime produnt, conservatas esse; nam etsi Moscharik et Abulfedae Geographia illud nomen femininum faciunt, tamen facile fieri potuit ut nomen exterum originis aegyptiacae, cuius forma externa masculinum arabicum referret, significatio autem (sc. terra, regio) magis ad femininum inclinaret, generis communis fieret. Ceterum terminatio feminina pluralis واحات omnibus nominibus exteris, quatenus non pluralem fractum admittunt, tribui solet, etiam iis quae personas masculinas significant; vid. DE SACY *Gramm. ar.* ed. 2, tom. I pag. 357 § 835.

III, ۲۳۳ l. 12. »استوبأوها« FL. Scr. cum Jaq. Petropol. استوبأوها.

III, ۲۴۴ l. 1. »مُتَنِّي« FL. Scr. ex Codd. قَنِّي; nam اَتَمَّا nunquam ante praedicatum nominale ponitur.

III, ۲۴۴ l. ult. »مجاوز« Leg. مجاور, coll. IV pag. 383.

III, ۲۹۵ l. 5. »مَنَّاكَّائِيل« leg. مَبِيحَاكَّائِيل.

III, ۲۹۷ l. antepenult. »وَاد سَمَاوَة« FL. Scr. وَاد بِسَمَاوَة ut est in Jaq. Petropol.

III, ۲۹۹ l. 9. »خَمْسُون« FL. Grammatica post لَان requirit خَمْسِينَ.

III, ۲۷۰ l. 3 et 4. »وَنَات اَنَّاكُل« FL. Im Petersb. Jaq. richtig نَات اَنَّاكُل; für اَنَّاكُل wäre, unter Voraussetzung eines solchen pluralis paucitatis, اَنَّاكُل zu schreiben.

III, ۲۷۰ l. 12 et 13. »فَضْرَبَ حَتَّى ذَهَبَ« Sic etiam Jaq. Petropol.

III, ۲۷۰ l. 13-14. »قَبِيل تَلَك الناحية — واسط المقيم« FL. Im Petersb. Jaq.: قال وقال بعض المكيمين تَلَك الناحية بركة الغرى; (oder الغرى) الى العقبة تسمى واسط المقيم قَبِيل für قَبِيل ergibt. Ebenso aus *Azrahi* ed. WÜSTENFELD, pag. ۴۸۵ l. 8-10, welche Stelle überdies das vor بركة ausgefallene من erhalten hat und das الْقَسْرَى des Cod. V. bestätigt.

III, ۲۷۲ in adn. l. 8. »الْقَرْعَة (sic)« FL. Scr. القَرْعَاء; vid. II, ۴.

l. 4-6, et conf. III, ٢١ l. 9, ٧٤ l. 4 ab inf. Kâmûs turcicus certe melius
 فرعا habet pro الفرعة editionis Calcuttensis.

III, ٢٧٣ l. antepenult. »والبيهما« Fl. Im Petersb. Jaq. والبيهما, wo-
 durch zunächst die Lesart von Cod. L. und V. البيهما bestätigt wird. Da
 dieses Wort »der Fels« bedeutet, so kann es sehr leicht ein Eigennamen
 geworden seyn, wenn ihn auch unsere geographischen Wörterbücher sonst
 nicht darbieten.

III, ٢٧٤ l. 5. »فتردى« Fl. Scr. فتردى.

III, ٢٧٤ l. 6. »فيها« bis. Fl. Scr. فيه.

III, ٢٧٤ l. 9. »بالبيامة« Fl. Scr. البيامة; vid. III, ٢٥ l. 5.

III, ٢٧٤ l. ult. »يتقاربها« Fl. Scr. يتقاربها.

III, ٢٧٥ l. 7. »آرة« Fl. Scr. آرة, quum sit n. pr. femininum.

III, ٢٧٥ l. penult. »عمود« leg. عمود.

III, ٢٧٩ l. 2. »الآنوار« Fl. Scr. الآنوار; conf. me ad pag. ٣٢. in adn. l. 5.

III, ٢٧٩ l. 7. »الصبأ (P)« Fl. Der Petersb. Jaq. hat, wie die Codd.
 C., L., O. und V. richtig الصبأ: versus eorum, d. h. versus
 orientem, so wie die folgenden Wörter الشمال und الجنوب auch von
 dem Nord- und Südwind gesagt werden.

III, ٢٧٩ l. 8. »سفييرة (P)« Jaq. Petropol. سفيرة, quod Fl. approbans
 vertit: »und auf dem obern Rande desselben« nämlich des zweiten Wādî.

III, ٢٧٩ l. 10. »ببعثف« Jaq. Petropol. بعثف.

III, ٢٧٧ l. ult. »مرت« Fl. Etiam scriptorem Kâmûsi turcici legisse
 وحوش مكممعى, non مرت, intelligitur ex ejus interpretatione:
 G'auhari sub وجرة habet: ثهي مرب لالوحش, ut Commentarius ad Mo'al-
 lakât ed. ARNOLD, pag. ١٥ l. 14. Zamachschari Lex. Geogr. pag. ٩١:
 ينسب. Jaq. Petropol. eodem sensu مرتع. الية الوحش.

III, ٢٧٧ l. ult. »ليأتى« Fl. Signum interpunctionis delendum est.

III, ٢٧٨ l. 1. »النَّسِي« FL. Ser. والنَّسِي; conf. II, ٨٢ l. 1 et 2.

III, ٢٧٨ l. antepenult. »عَقَبَةُ الْجَبِيلِ« FL. Im Petersb. Jaq. عَقَبَةُ جَبِيل, wodurch die Lesart von Cod. V. bestätigt wird. Offenbar ist جَبِيل oder nach Cod. L. جَبِيل nomen appellativum: *jugum cujusdam montis* oder *monticuli*, nicht Eigenname. Es ist also jedenfalls der Artikel zu streichen und S. ٣١٣ Z. 1 zu vergleichen.

III, ٢٨١ l. 3. »لَصْمَرَةٌ« leg. لَصْمَرَةٌ.

III, ٢٨٢ (sic leg. pro ٢٧٢) l. 8. »فِي سَهْلٍ جَبِيلِ« FL. Recte Jaq. Petropol. فِي سَهْلٍ وَجَبِيل.

III, ٢٨٢ l. penult. et ult. »وَنَفْخَ« et »وَنَفْخَ« FL. Ser. وَنَفْخَ et وَنَفْخَ. Nam istud لا يَنْصَرِفُ minime indicat nomen terminatione declinabili plane carere, sed tantum in u et a exire: Nom. وَنَفْخَ, Gen. et Acc. وَنَفْخَ.

III, ٢٨٤ l. 5. »يَنْبَيْتُ« FL. Ser. يَنْبَيْتُ.

III, ٢٨٤ l. 6. »غَالِبٌ قَبِيلُ بَنَاءٍ بِبَغْدَادِ« FL. Ser. غَالِبٌ قَبِيلُ بَنَاءٍ بِبَغْدَادِ; conf. pag. ٢٥. l. 9: nomen ejus loci in quo condita sunt Katī'at-ar-Rabī' et Suwaikat-Gālib ante conditam urbem Bagdād.

III, ٢٨٥ l. 7. »كَالْمَدِينَةِ« FL. Ser. cum Codd. كَالْمَدِينَةِ; nam in talibus nos quidem indeterminate loquimur, Arabes vero determinate, ita ut articulus sit لِلْجَنْسِ, quum ille pagus non alicui urbi aequiparetur, sed omnino notioni τῆς πόλεως respondere significetur.

III, ٢٨٩ in adn. l. 1. »(أَحَدَاهُمَا)« FL. Ser. وَأَحَدَاهُمَا; pertinet enim ad prius membrum dilemmatis: nescio utrum haec (Wazagg'an) eadem sit atque illa (Wara'g'an), ita ut alterutra falso scripta sit, an ab illa diversa.

III, ٢٩١ l. 4. »رَكِيٍّ مَعْرُوفٍ« FL. Ser. رَكِيٍّ مَعْرُوفٍ, partim ex Codd.; conf. II, ٣٥٩ l. 2, et quae ad illum locum VI pag. 76 adnotavi. Sine dubio nomen وَشَجِي, secundum vim verbi وَشَج, illos puteos inter

se conjunctos fuisse significat, quales aliter شَبَاك appellantur; conf. III, ٢٩٣ l. penult.

III, ٢٩١ l. 9. »الضَّمَرُ« leg. الضَّمَرُ.

III, ٢٩١ l. 9. »الجمهور أن« leg. الجمهور أن.

III, ٢٩١ l. 10. »الوَصِيدُ« leg. الوَصِيد ut in Codd. est.

III, ٢٩٣ l. 4. »الْبَحَارُ« leg. النَّجَاد, coll. IV pag. 509 et VI pag. 151.

III, ٢٩٣ l. 7. »قَلَمَحَاحَ« FL. Ser. قَلَمَحَاح, ut ad II, ٤٣٩ in adn. l. ult. et ٤٤. l. 1 monui; conf. VI pag. 88 et 89.

III, ٢٩٥ l. 5. »مَكْحِسَ« FL. Ser. مَكْحِس, ut jam alibi monitum est مَكْحِس esse infinitivum (المصدر الميمى), مَكْحِس nomen loci, quod discrimen neglexit Freytag in Lexico.

III, ٢٩٩ l. 1. »وَبِالنَّزَايَ« leg. وِبِالنَّزَايَ.

III, ٢٩٩ l. antepenult. »وَكِرْمَانِ شَاهِ« FL. شاهان; regius, adjectivum est more antiquo Persarum formatum, quare كِرْمَانِ شَاهان, *Kermân regium*, idem est quod كِرْمَانِ شَاه, *Kermân regis*.

III, ٢٩٧ l. 10. »بَطَاخَارِسْتَمَانِ« Leg. وطاخارستمان; nam ex I, ١٣٥ l. 4 et 5, et II, ٢٩٧ l. 2-8 apparet بَلَخ ad طاخارستمان non pertinere, et hoc nomen sine articulo scribitur; conf. Abulfed. Geogr. ed. Paris. pag. ٤٧١.

III, ٣٠٠ l. 1. »يَمْنَزِلُونِ الْبَيْهَ إِذَا سَافَرُوا« Jaq. Petropol. et Oxon. habent: إِذَا سَافَرُوا يَمْنَزِلُونِ الْبَيْهَ, quo scriptura Codicis L. يَمْنَزِلُونِ confirmatur.

III, ٣٠٠ l. penult. »وَكَثْرَةَ« Leg. وَكَثْرَةَ ut in Codd.

III, ٣٠١ l. 5. »الْخَرَابِ« FL. Ser. الْخَرَاب; nam خَرَاب, quod Freytag temere admisit, non est forma legitima.

III, ٣٠١ l. ult. »الْعَافِرُ الْقَرْحَاءَ« FL. Ser. ex Codd. الْعَافِرُ قَرْحًا, sive الْعَافِرُ قَرْحًا, ut recte est apud BERGGREN *Guide français arabe vulgaire* col. 871 s. v. Pyrethrum, et SELIGMANN *Liber fundamentorum phar-*

macologiae P. II, pag. 52 inf. (minus bene in ELL. BOETHOR *Dict. français-arabe* s. v. Pyrèthre عاقِر قرحا separatim). Nam etsi ex origine duo verba sunt in statu constructo posita, عَقَرَ كَرَحًا, حَصَّ حَصْمًا (vid. *Castelli Lex. Syriac.*, ed. MICHAËLIS, pag. 670 s. v. حَصَّ et pag. 827 s. v. حَصْمًا), tamen Arabibus, qui hoc nomen ab Aramaeis acceperunt, in unum coaluerunt, ita ut articulum ante priorem partem annexionis ponerent, quod etiam in quibusdam nominibus arabicis ejusdem naturae fecerunt; vid. ARNOLD *Chrestom.* Praefat. pag. XII l. 9-11, et exemplis ibi a me citatis adjice alia quae collegi in *Sitzungsberichten d. K. S. Ges. d. Wiss. phil.-hist. Cl.* 1862, pag. 44-45. Contra in nomine vere arabico ejusdem radicis, عَوْدُ الْقَرْحِ (vid. BERGGREN et ELL. BOETHOR l. l.), articulus loco legitimo ponitur.

III, ٣,٣ l. 3. » أَرَاطَى « leg. أُرَاطَى, coll. IV pag. 72.

III, ٣,٣ l. 6. » نَكَر « FL. Scr. secundum Cod. V. نَارًا: mihi non placet habitatio, quā Ibn-Hubaira excidit, — sc. propter malum omen inde capiendum.

III, ٣,٣ l. 10 sqq. » هَاطَرَى « Secundum adnotationem ad III, ٩, in adn. l. 6 (VI pag. 116) in Kāmūso turcico هَاطَرَى pronuntiari jubetur, non هَاطَرَى ut nostro loco.

III, ٣,٥ l. ult. » وَقْعَةُ أَبِي سَعِيد « FL. Scr. وَقْعَةُ أَبِي سَعِيد; vid. WEIL *Gesch. d. Chalif.*, II, pag. 508 l. 2, pag. 606 l. 5 sqq., *Ibn Khallikan*, transl. a DE SLANE, I, pag. 426 s. art. Al-Jannabi, FLÜGEL *die grammat. Schulen der Araber*, pag. 217 not. 1, DE GOEJE *Mém. sur les Carmathes*, pag. 31. Hanc cladem *Hamza Ispahanensis* quoque memorat, *Annal.* pag. ٢,٣ l. 4 ab inf. sqq., sed duobus diebus post accidisse narrat.

III, ٣,٩ l. 1. » الْحَيَّانِي « FL. Scr. الْحَيَّانِي.

III, ٣,٩ l. penult. » نَطْلَع « FL. Scr. cum Cod. V. يَطْلَع; est enim

رأس جبل aut جبل , صفة

III, ٣٠٧ l. 1. »عين« FL. Scr. secundum Codd. et secundum genus masculinum in يصبّ et يشربونه apparens: غيل, i. e. غَيْلٌ.

III, ٣٠٧ l. 4. »نماحية بالمكروين« A. I. Leg. A. I. Leg. ut monet Dozy *De Israëlieten te Mekka*, pag. 154 adn. 2, conf. etiam IV pag. 270.

III, ٣٠٨ l. penult. et ult. »احد حُدود البيمامة« FL. Richtig hat der Petersb. Jaqut: وان حُدو البيمامة, was auch die Lesarten von Cod. L. und V. andeuten.

III, ٣٠٩ l. 4. »بِاليسى« FL. Scr. بِاليسى; vid. II, ٨١ l. 1 et 2.

III, ٣٠٩ l. 10. »خفاف« FL. Sic etiam Jaq. Petropol., sed sine vocali.

III, ٣٠٩ l. antepenult. »سوداوين« FL. In tali duali scribendum esse سَوْدَاوَيْن sine hamza saepe monui.

III, ٣١٠ l. 2. »فَعَلَّة« FL. Scr. cum Cod. V. et al-Bekrî; nam quemadmodum هَدَمَلْ omniaque verba similia, ut هَدَمَلْ, sunt على وَزْنِ فَعَلَّة, ita هَدَمَلَّة est على وَزْنِ فَعَلَل. In tali verbo Grammatici nullam literam insertam aut adjectam esse, sed quartam repetitae tertiae vices gerere sumunt.

III, ٣١٠ l. 2. »ايام« FL. Scr. الايام; nam الغايمة adjectivum est ad substantivum accedens, non genitivus alius substantivi ab illo pendens.

III, ٣١٠ l. 3. »كان« FL. Scr. كَان: fuit, factum est, accidit.

III, ٣١٠ l. 5. »قال فى« FL. Scr. secundum Cod. V. قال وهى فى.

III, ٣١٠ l. 7. »وسقف« FL. Scr. وسقف; non est arabicum, neque id voluit scriptor, sed nomini formae فَعَل, cujus pluralis inusitate formae فَعَل est, adjunxit aliud nomen formae فَعَل, quae eandem anomaliam admittit. Al-G'auhari: السقف للمباني والجمع سقوف وسقف بضمهمين عن الاخفش كرهين ورهين

III, ٣١, l. ult. »حوالى« Fl. Im Petersb. Jaq. حوالى.

III, ٣١٢ l. 2. »واكثرهما« Fl. Ser. disjunctim ما واكثر.

III, ٣١٢ l. 10. »ينبت« Fl. Ser. تنبت.

III, ٣١٢ l. penult. »وينصبون فيها صادريين مكة« Fl. Der Petersb. Jaq. hat deutlich مكة منها منصرفين الى, wie Codd. L. und V., was auch ganz richtig ist; nur muss man, wie ich schon früher bemerkt habe, وينصبون von صَبَّ lesen.

III, ٣١٢ l. ult. »جنب« Fl. Richtig der Petersb. Jaq. خبت, d. h. خبت, wie al-Bekrî.

III, ٣١٣ l. 1. »الجنب« Fl. Ser. الخبت, ut supra.

III, ٣١٣ l. penult. »قليل« Fl. Tuto cum Codd. scribi poterat القليل, i. e. τὸ ἑλαττον, minor pars.

III, ٣١٤ l. 6. »مثلثات« Fl. Ser. cum Codd. مثلثات, trigona, superficies triangulares; nam مثلث, ut omnia nomina verbalia substantiva quae res significant, pluralem sanum facit femininum, non masculinum.

III, ٣١٤ l. 8. »مقرش« Fl. Ser. مقرش, nomen loci a verbo فرش: locus planus quadrangularis tantus ut ibi storea sterni possit.

III, ٣١٤ l. 8. »قرمس« Fl. Ser. قرمس.

III, ٣١٤ l. ult. »ترفا« Fl. Ser. ترفا, ut identidem monui.

III, ٣١٥ l. 6. »مسقرى« Fl. Im Petersb. Jaq. مسقرة, wie ich nach Cod. L. und V. vermuthet; nur ist مسقرة ohne Punkte über s zu schreiben.

III, ٣١٦ l. 4. »سعد« leg. سعد.

III, ٣١٦ in adn. l. 4 ab inf. »الوافر« Fl. Ser. المتقارب; nam distichon sic scribendum est:

لَقَالَ الْآبَاعِدُ وَالشَّامِتُوْنَ
نَ كَانَتْ كَلْبِلَةً أَهْلُ الْهَزَرِ

III, ٣١٩ in adn. l. penult. »الَهَزَرُ« FL. Scr. الَهَزَرُ.

III, ٣١٧ l. ult. »الَجَزِيرَةُ« FL. Scr. لَجَزِيرَةُ.

III, ٣١٩ l. 9. »وَمَدَاخِلُ« FL. Scr. وَمَدَاخِلُ.

III, ٣٢٠ l. 10. »مَكْحَمَسَا« FL. Scr. مَكْحَمَسَا; vid. me ad III, ٢٩٥ l. 5

(VI pag. 163).

III, ٣٢٠ in adn. l. 5. »زُقَاتُ« FL. Scr. زُقَاتُ. Non, ut latine et graece dicitur: ille nominatur Caesar, *ἐκείνος ὀνομάζεται Καῖσαρ*, ^{سَمِي} aliaque ejus generis passiva cum Nominativo construuntur, sed cum Accusativo: ذَاكَ يُسَمَّى قَيْصَرًا. Conf. ad III, ٢٧٩ l. 2 (VI pag. 161).

III, ٣٢٥ l. 3. »النَّارُ« FL. Scr. cum Codd. L. et V. نَار, ut poseit notio indeterminata nominis: *πυρσῆα*, non *τὰ πυρσῆα*, quasi omnia pyrea ibi sint.

III, ٣٢٩ l. 2. »بِمَايَيْنِ« FL. Scr. بِمَايَيْنِ, conf. III, ٣٣٠ l. 3.

III, ٣٢٩ in adn. l. ult. »رَيْبُ« leg. رَيْبُ.

III, ٣٢٧ l. 2. »الْبَحْنُ« In Jaq. Petropol. idem.

III, ٣٢٧ l. ult. »عَامِلَةٌ« Recte Jaq. Petropol. ^{عَامِلَةٌ}, ut Cod. L.

III, ٣٢٨ l. 3. »هُوَءُ بَنِي مَرْصَافٍ رَجُلٌ بِالْكُزْنِ« FL. Im Petersb.

Jaq. steht: هُوَءُ بَنِي مَرْصَافٍ دَخَلَ بِالْكُزْنِ لِبْنِي الوَصَافِ وَهُوَ مَالِكُ بَنِي
هُوَءُ أَبْنِي وَصَافٍ دَخَلَ بِالْكُزْنِ (was zu lesen ist: عَامِرُ بَنِي كَعْبِ النَخ
لِبْنِي الوَصَافِ وَهُوَ الدَّكَارَتُ بَنِي مَالِكِ بَنِي عَامِرِ بَنِي كَعْبِ النَخ s.
 WÜSTENF. *Register* pag. 211 u. d. W. el-Harith ben Mālik; statt
هُوَءُ أَبْنِي وَصَافٍ دَخَلَ بِالْكُزْنِ könnte man auch هُوَءُ أَبْنِي وَصَافٍ
 ist in der Ausgabe entweder هُوَءُ أَبْنِي وَصَافٍ دَخَلَ بِالْكُزْنِ oder
هُوَءُ أَبْنِي وَصَافٍ zu lesen. Das Wort هُوَءُ ist ein nomen appellati-
 vum von dem Stamme هَوَى. Ueber الْوَصَافِ s. auch *Ibn Doreid* herausg.
 von WÜSTENF. S. ٢٠٨ Z. 1 ff.

III, ٣٣٩ l. 3. »بِالْمَنْوُفِيَّةِ« FL. Scr. بِالْمَنْوُفِيَّةِ, i. e. بِالْكُورَةِ الْمَنْوُفِيَّةِ, vid. pag. ١٩٥ l. antepenult. et penult., et recension. locorum aegyptiacorum in calce Abdollatifi a Sacyo editi, pag. 656, n°. 133, coll. cum pag. 651 sup.

III, ٣٣١ l. 4. »أَبْعَدُهُمَا« FL. Der Petersb. Jaq. richtig بَعْدَهُمَا.

III, ٣٣٤ l. 10. »تَنْلَيْتَ« FL. Secundum I, ١٩٩ l. 2 et 3 تَنْلَيْتَ scribendum.

III, ٣٣٤ l. antepenult. »وَعَلَيْبُ« FL. Scr. وَعَلَيْبُ; vid. II, ٢٧٩ l. 5 et 6. — Pro sequente مِنْ scribendum videtur مِّنْ.

III, ٣٣٥ l. 3. »أَنَافُ« FL. Scr. ex vestigiis Codd. أَنْفَافٌ, plur. nominis نَفَا.

III, ٣٣٥ l. antepenult. »وَقَبِيلُ الْمَنَاحِيَةِ« FL. Es ist entweder وَقَبِيلُ اسم وقَبِيلُ zu lesen, oder die Worte der Ausgabe haben wenigstens diesen Sinn, wie man sieht aus den folgenden Worten des Petersb. Jaq.: ثُمَّ اخْتَلَفُوا فَقَبِيلُ أَنْ يَثْرِبَ لِلْمَنَاحِيَةِ الْمَنَى مِنْهَا مَدِينَةُ الرِّسُولِ وَقَالَ آخَرُونَ بَلْ يَثْرِبُ مِنْ نَاحِيَةِ الرِّسُولِ،

III, ٣٣٥ l. ult. »فَيَسْمِيَهَا« FL. Scr. فَيَسْمِيَهَا.

III, ٣٣٩ l. 9. »الْبَيْكَا مِيمَ« FL. Scr. الْبَيْكَا مِيمَ; nam diptoton per articulum fit triptoton.

III, ٣٣٩ l. 12. »رَيْدَانُ« leg. رَيْدَانُ.

III, ٣٣٩ l. ult. »الْجَزَرُ« leg. الْجَزَرُ.

III, ٣٣٨ l. 9. »قَبِيلُ« FL. Scr. قَبِيلُ.

III, ٣٣٩ l. penult. »دَسْتَبِي« leg. دَسْتَبِي.

III, ٣٤٠ l. 7. »عَمَرُ« FL. Schr. عَمَرُ, wie der Petersb. Jaq. mit Codd. L. und V. hier und II, ٢١٨ Z. 1.

III, ٣٤٠ l. 9. »الْعَنَى« FL. Schr. الْعَنَى.

III, ٣٤٠ l. ult. »بِالْمَدِينَةِ« FL. Scr. الْمَدِينَةِ, ut recte Jaq. Petropol.;

sic al-Bekrî quoque, pag. ٣٤١ adn. l. 1, ut alibi حَرَّتَا الْمَدِينَةَ.

III, ٣٤١ l. ult. »وَعَصَا» Fl. Scr. وَعَصَاهُ.

III, ٣٤١ l. antepenult. »الْصَّرَفُ لِلْعَلَمِيِّينَ» Fl. صَرَفٌ apud DE SACY, *Gramm. ar.*, tom. I, pag. 397 l. ult. (ed. 2) erratum est. Scr. nostro loco الصَّرَفُ لِلْعَلَمِيَّةِ, ut saepissime apud Grammaticos: *plenae declinationis* (per un, in, an) *expers propter naturam nominis proprii et formam verbi*, i. e. propterea quod non solum nomen proprium est, sed etiam formâ verbum refert. Nota est doctrina grammaticorum arabicorum de necessitate duarum causarum declinationis imperfectae in uno nomine concurrentium.

III, ٣٤١ in adn. l. 1. »الْعَصَا مُوَحِّشٌ» Fl. Scr. مُوَحِّشٌ.

III, ٣٤٢ l. 1. »إِنَّه» Fl. Pro أَن; nam post verba jubendi, suadendi et similia recte non أَن ponitur, sed أَن seq. Coniunctivo.

III, ٣٤٣ l. 2. »الْفَارِثَةُ» Fl. Scr. cum Jaq. Petropol. الْفَارِثَةُ.

III, ٣٤٣ l. ult. »جَعْفَرٌ» Fl. Scr. جُعْفَى; vid. I, ٢٥٧ l. antepenult. et penult., et V pag. 73 et 630.

III, ٣٤٤ l. 9. »يَقْعَلَى» Fl. Legitime يَقْعَى aut يَغْعَلَى.

III, ٣٤٥ in adn. l. penult. »الزُّهْرَةُ» Fl. Scr. الزُّهْرَةُ. Cum his conferantur quae OSIANDER in *Zeitschr. d. D. M. G.* X, pag. 62-64, et XVII, pag. 794, passim de nomine الْمَقَّةِ in inscriptionibus himjariticis reperto disputavit. Patet istud بِالْمَقَّةِ pag. 202 et pag. 235 corruptum esse ex يَلْمَقَّةِ, hoc autem ex يَلْمَقَّةِ.

III, ٣٤٥ in adn. l. penult. »الْعَمْرُوبِيْسُ (P)» Fl. Num de هَرْمِيْسِ (لِهَرْمِيْسِ) cogitandum est P

III, ٣٤٧ l. penult. »وَيَمِينٌ» Fl. Scr. وَيَمِينٌ.

III, ٣٤٨ l. 2. »أَمْنٌ» Fl. Scr. أَمْنٌ; grammatica requirit أَمْنًا.

III, ٣٤٨ l. 4. »بُعْكَان (P)» Fl. Schr. بُعْكَابِس, wie richtig Codd. L.,

O. und C., und auch der Petersb. Jaq.

III, ٣٤٩ l. 1. »اَقْرَانُ“ FL. Scr. cum Codd. أَقْرَانٌ, quam formam pluralis paucitatis etiam al-Bekrî habet, supra III, ٣٤, in adn. 2, ubi non adjiciendum erat: »ل. اَقْرَانُ“.

III, ٣٤٩ l. 3. »الْحَمَالُ“ FL. Scr. الْحَمَال; vid. I, ٣١٧ l. 10-12, ubi pro يَنْصَابُ scribendum esse يَنْصَابُ ex hoc loco intelligitur.

III, ٣٤٩ l. 7. »عَبَقَّةُ“ FL. Scr. عَبَقَّة.

III, ٣٤٩ in adn. l. 3. »*Illud* Noster fortasse spectat.“ FL. Immo ex iis, quae ad l. 3 adnotata sunt, constat verba الْحَمَالُ significare: *quorum* (montium) *unus est al-Hamâl*.

III, ٣٥١ l. antepenult. »الْعِمَارَةُ“ FL. Scr. cum Jaq. Petropol. الْعِمَارَةُ; vid. II, ٣٠٠ l. 10 seqq.

III, ٣٥١ l. penult. »يَمُونَسُ“ Jaq. Petropol. يَمُونَس.

III, ٣٥١ in adn. l. 11. »القَوَاعِلُ“ Leg. القَوَاعِل.

III, ٣٥٣ in adn. l. 5. »مَصْرُ“ FL. Scr. مَصْر.

III, ٣٥٣ in adn. l. 7. »يَبْجَرِي“ FL. Scr. يَبْجَرِي: ut non ponatur in Genitivo vocali i terminato.

III, ٣٥٣ in adn. 7, l. penult. ROEDIGER pro يُونِين legít يُونِين; Ismâ'il 'Ag'lûnî in itineraio (Cod. Lips. fol. 34 recto): يُونِين قَرْيَةٌ مِنْ قَرْيَ بَعْلَبَك واسمها الآن فى الدفائر السلطانية يُونِين Conf. *Al-Moscht*. s. v. يونان, et ROBINSON *Neuere bibl. Forschungen*, Berl. 1857, S. 690 Z. 33.

III, ٣٥٤ l. antepenult. »وَصُوتِيكَ“ FL. Scr. وَصُوتِيكَ; vid. II, ١٧٧ l. 9.

III, ٣٥٤ in adn. l. 4. »الْيَهُودَى“ leg. الْيَهُودَى.

III, ٣٥٤ in adn. l. 5. »الْيُونُ“ leg. الْيُون.

IV, pag. 35 l. 15. »الأناف« FL. Schr. الاناف ohne ء, Zusammen-
setzung der beiden türkischen Wörter ألأ mehrfarbig, fleckig, und
نابى, Berg; s. *Journ. asiat.* Févr.-Mars, 1851, S. 123, Anm. 1.
Wäre al im Anfange des Wortes der arabische Artikel, wie jene Schreibart
mit Hamza voraussetzt, so könnte das folgende Wort nur أناف gelesen
worden, gewöhnlich plene اناف geschrieben (s. MENINSKI u. d. W.), d. h.
Zelt, Zeltlager, wofür aber die Araber وطاق schreiben; s. QUATRE-
MÈRE *Hist. des Sult. Maml.* I, 1, S. 197, Anm. 76, und *Tausend und
eine Nacht* (herausg. von HABICHT) Bd. I im Wörterverzeichnis S. 36.
Auch FREYTAG hat dieses Wort.

IV, pag. 58 l. 6. »mox« leg. ubi.

IV, pag. 61 l. 18. »أخلّة« FL. Schr. أخلّة, wie ein plur. fract. der
Form أخلّة, wogegen أخلّة = أخلّة gar keine arabische Wortform ist.

IV, pag. 70 l. 11. »أزرع« FL. Unrichtige Schreibart für أزّرع = زرع;
s. *Lex. Geogr.* I, ٥٨ Z. 4, II, ٣٩. vorl. Z., IV S. 92 Z. 12, und
WETZSTEIN *Reisebericht über Hauran*, S. 77, Anm. 1.

IV, pag. 71 l. 6. »متاخّر« FL. Schr. متاخّر, als Accus. der Zeit: »in
dem spätern Theile der Zeit,« d. h. in späterer Zeit, »liess er sich in
Cairo nieder.«

IV, pag. 91 l. 17. »أزال« Leg. أزال aut ازال, ut etiam emendandum
est in *Zeitschr. d. D. M. G.*, X pag. 24.

IV, pag. 108 l. 7 ab inf. »fastigiatus« leg. fastigatus.

IV, pag. 115 l. 7. »أطرب, أطرب« leg. أطراب, أطراب.

IV, pag. 115 l. 6 ab inf. »بيطر« FL. Schr. بيطرة. Das von mir wie-
derhergestellte برطانية beider Handschriften wird bestätigt durch Makkari,
I, ١٣ Z. 6 v. u., wo كورة برطانية, wie alle Handschriften richtig ha-

ben, zu الثغر الاعلى gerechnet wird, und II, ۷۴۹ Z. 13, wo die Hauptstadt von برطانيه genannt und dann hinzugesetzt wird: وهى تقرب من سرقسطة. Es hat also dieses برطانيه mit Britannia Aremorica gar nichts zu thun, und die gemachte Einwendung fällt hinweg.

IV, pag. 140 l. 22 et 23. FL. Hier ist zwischen الى und الرمال kein einzusetzen; denn wenn افريقية selbst, wie es I, ۸۱ Z. 8 heisst, aus gewaltigen Sandebenen und Gebirgen besteht, so ist das nicht auf die, seine südliche Gränze bildenden »Sandebenen im Anfange von Nigritien« auszudehnen.

IV, pag. 166 l. penult. »لأصْبَعُ« FL. Scr. لأَصْبَعُ.

IV, pag. 167 l. 1. »خَنُور« FL. Scr. خَنُور. »ferae« scr. hyaenae.

IV, pag. 218 l. 9 et 10. Pro بيان leg. بَابَان, ut recte Jaq. Oxon.

IV, pag. 223 l. 4 ab inf. »باب السلام« leg. باب السلام.

IV, pag. 239 l. 18. »بَارَى« FL. Schr. بَارَى, Bari, wie auch JAU-BERT schreibt, und wie diese Stadt bekanntlich noch heutzutage heisst; s. BISCHOFF u. MÖLLER *Vergleichendes Wörterbuch*, u. d. W. Barium.

IV, pag. 281 l. 13. »الزكاء« FL. Scr. الزكاء.

IV, pag. 285 l. 24 sqq. FL. Nach Jâqût wäre كَانَتْ zu streichen. Wo nicht, so bleibt es bei meiner Lesart.

IV, pag. 291 l. 1. FL. Gegen die Verwandlung von برطانيه in برطانيه s. oben die Anm. zu S. 115 Z. 6 v. u.

IV, pag. 321 l. 16. »أَقْصَاءُ« FL. Schr. أَقْصَا ohne Hamza für أَقْصَى.

IV, pag. 325 l. 8. »parte« leg. partis.

IV, pag. 325 l. 15. FL. Es liesse sich noch eher an das pers. پَس, der hintere Theil, als an پِشْت, πους und pes denken,

IV, pag. 332. Ad I, ۱۰۴ l. antepenult. »سَهَام« leg. سَهَام.

IV, pag. 356 l. 10. FL. Aus dem Gebrauche des Wortes معدن allein folgt noch nichts für die Bedeutung von جُزَع, da معدن an und für sich nicht eine Fundgrube, ein Bergwerk, sondern nur überhaupt einen Fundort bezeichnet, wo irgend ein Naturerzeugniss in grösserer Menge

vorhanden ist, auch wenn es sich auf der Oberfläche der Erde befindet;
z. B. Natron, *Kazwînî*, II, ٩٣ Z. 11.

IV, pag. 364 l. 14. »بَلَارْمَة« FL. Richtig بَلَارْمَة, d. h. بَلَارْمَة; vgl.
V, S. 623, vorl. Z.

IV, pag. 377 l. 5 et 4 ab inf. »بَلُوط الارض« FL. Ich verstehe dies
nicht. Durch بَلُوط النمبات wird ausgedrückt, dass der geographische
Eigenname بلوط eben so auszusprechen ist wie der Gattungsname بَلُوط,
Eiche, insofern diese dem Gewächsreiche angehört.

IV, pag. 379 l. 15 et 16. »et quod supra occurrit« cet. usque ad
»vidd. Add. p. 312« FL. Dies ist nach Band V, S. 622 Z. 17-21 zu
streichen. (Nur ist dort nach »Minus recte (inquit)« ein Semicolon zu set-
zen, ohne welches der Sinn meiner Worte gerade in das Gegenteil um-
schlägt).

IV, pag. 394 l. 5 ab inf. »سنة وسبع سنة وخمسمائة« Leg.
سنة سبع وتسعين وخمسمائة.

IV, pag. 415 l. 2. »البيارة« FL. Schr. البَيَارَة, Vulgär-Plural von
بَيْرَة, wie z. B. bei SEETZEN *Reisen*, III S. 62 Z. 18 u. 19: »Wady el
Biára, weil man unten etliche Brunnen findet;« vgl. dazu meine Anm.
IV, S. 412 Z. 3 ff. Auch ROSEN hat a. a. O., S. 501 Z. 6 v. u. wenig-
stens mit kurzer Endsylbe »elBejara« geschrieben, nicht »el-Bejara«
»البيارة« wie S. 483 Z. 24.

IV, pag. 423 l. 14. Dele: s. المَقْدَس.

IV, pag. 423 l. 17 et 18. FL. Gegen diese meine frühere Ansicht muss
ich mich jetzt selbst erklären. البيت المقدس, wenn auch ursprüng-
lich falsch, hat sich durch häufigen Gebrauch legitimirt; s. I, S. ٣٣٩
Z. 12, II, S. ١٤٤ Z. 9, *Biblioth. arabo-sicula*, S. ٣١٥ Z. 8, S. ٣١٩
Z. 7, 9, 10 u. 11 (viermal), *Makkarî*, I, S. ٣٧ Z. 15 in Prosa بيت
المقدس, aber Z. 18 in Versen البيت المقدس, S. ٣٩ Z. 12 auch in
Prosa, II, S. v. Z. 11.

IV, pag. 425 l. 5 ab inf. »admiratiōni« Leg. administratiōni.

IV, pag. 441 l. 12 et 13. FL. Bei al-Bekrî ist zu lesen ^{من}الجبى statt ^{بين}الجبى, ebenso wie ich für I, S. 193 Z. 17 angegeben hatte. Das zweite ^{الجبى} steht als Subject im Nominativ. — Statt ^{الروينة} وادى الروينة ist entweder, wie bei al-Bekrî, ^{من} وادى الروينة, oder wie I, S. 28. Z. 8 ^{وان} وادى الروينة zu lesen.

IV, pag. 446 l. 17. ^{أبرز} Leg. أبرز.

IV, pag. 446 l. 20 et 21. FL. Ich habe nicht gerathen hier ^{براز} zu lesen, womit ja gleich das Folgende in Widerspruch steht. Es liegt hier dieselbe Verwechslung vor, wie oben S. 284 Z. 11. Ich habe gesagt, dass in Anm. 7 zu III, S. 84, statt ^{ونبرز} وبرز mit dem türk. Kâmûs ^{وبراز} وبراز zu lesen ist; für jenes falsche ^{برز} aber hatte ich auf Grund der nachher angeführten Stellen ^{أبرز} geschrieben.

IV, pag. 462 l. 18. ^{براز} leg. برار.

IV, pag. 466 l. 1. ^{الطرف} FL. Schr. الطرف. Das vorhergehende Wort ist ^{كل} كَل auszusprechen: »der Blick ist stumpf geworden.«

IV, pag. 466 l. 11. ^{نَعْظُم} leg. نَعْظُم.

IV, pag. 486 l. 20. ^{رومية} FL. Scr. رومية sine teshdid.

IV, pag. 492 l. 6-9. FL. Mir ist dies sehr unwahrscheinlich, um so mehr da ^{تل كوردى} تل كوردى (»Tel Kürdi« Kurdenhügel) nicht von Seetzens Hand, sondern von der des eingebornen Scheich Ibrahim ist; s. Commentare zu Seetzens Reisen, IV, S. 12.

IV, pag. 514 l. 4. ^{محمودا} FL. Scr. محمودا.

IV, pag. 520 l. penult. ^{أَفْوَال} FL. Scr. أفوال.

IV, pag. 521 l. 6. ^{تاج} FL. Schr. تاج. Als Paradigma für die Aussprache des Eigennamens ^{تاج} تاج giebt der Schriftsteller das Gattungswort ^{تاج} تاج an.

IV, pag. 521 l. 14. ^{يَفَرَّغُ} FL. Schr. يَفَرَّغُ, von ^{فَرَّغَ} فَرَّغ. Das arabisches Passivum steht nur da, wo eine Person oder Sache als Gegenstand der Einwirkung einer andern Person oder Sache dargestellt werden soll.

- V, pag. 1 l. 9. »مَبْنَى« leg. مُنْتَى, ut pag. 3 l. 11.
- V, pag. 1 l. 10. »بِالْجَبَانِيَيْنِ« FL. Schr. بِالْجَبَانِيَيْنِ, wie Ableitung und Versmass verlangen.
- V, pag. 2 l. 8. »مَنْعَمَشَا« leg. مَنْعَمَسَا.
- V, pag. 2 l. 9. »الْمَعْرُ« leg. الْمَعْرُ.
- V, pag. 2 l. 19. »سَيِّبَ كَصْرُ« FL. Schr. سَيِّبَ كَصْرُ.
- V, pag. 2 l. 21. »جَدُّهُ« FL. Schr. جَدُّهُ: »jemanden dessen Grossvater ein Prophet ist,« Object von طَلَبْتُمْ. Hasah, der Sohn 'Alī's von der Fâtima, war der Enkel Muhammad's. (Vorher auf derselben Seite, Z. 6; scheint für لَجَبِل zu lesen zu seyn لَجَبِل oder لَكَبِل).
- V, pag. 3 l. 11. »مُنْتَى« leg. مُنْتَى.
- V, pag. 3 l. 18. »الْكَوْلَانِيَّةُ« leg. الْكَوْلَانِيَّةُ, ut pag. 282 l. 2.
- V, pag. 5 l. 1. »اَقْلِيمِ« leg. اَقْلِيمِ.
- V, pag. 5 l. 13. »هَيْبَةٍ« leg. وَهْبِيَّة; non est conjunctio.
- V, pag. 6 l. 4. »appulentibus« leg. appellentibus.
- V, pag. 6 l. 20. »يَلِيلِ« FL. Schr. يَلِيلِ.
- V, pag. 6 l. 20 et 21. »مَا نَمَى (مَاعْنِيَيْنِ ل.)« FL. Schr. مَا بُيِّنَ.
- V, pag. 7 l. 15. »الْحَازِرِ« leg. الْحَازِرِ.
- V, pag. 10 l. 21. »دَرْوِشِيَّةُ« FL. Schr. دَرْوِشِيَّةُ, wie auch von KREMER schreibt: »Derwischije,« gebaut von »Derwisch-Pascha.«
- V, pag. 17 l. 16. »ranarum« leg. murium.
- V, pag. 18 l. 4. »الْجَبْهَةِ« FL. Schr. الْجَبْهَةِ, wie schon von KREMER'S Aussprache »Dschebhe« zeigt.
- V, pag. 18 l. 7. »جَوَيْرِ« FL. Schr. جَوَيْرِ; s. I, S. 399, drittl. und vorl. Z., Zeitschr. d. D. M. G., XI, S. 489, Anm. 21.

V, pag. 35 l. 16. »التَّقْيِيتُ« FL. Ein solches Perfectum ist in dieser Verbindung unmöglich.

V, pag. 37 l. 9. »مَنْفَدٌ« FL. Falsch nach Freytag. Schr. مَنَفَدٌ.

V, pag. 40 l. penult. »ذُرِّلَ« FL. Schr. ذُرِّلَ, Plural von ذَرَبِلَ, wie das Versmass verlangt.

V, pag. 46 l. 2. »فَهْمٌ« FL. Schr. فَهْمٌ, zusammengesetzt aus فَهٌّ und der Prohibitiv-Interjection هَمْ: »Es haben Abû Bekr und 'Omar aus dem Wasserbehälter der Omm-Sa'd getrunken; also weg davon!« d. h. also enthaltet euch des in der Moschee selbst herumgereichten Wassers, und trinkt, wie Abû Bekr und 'Omar, ausserhalb der Moschee aus irgend einem Wasserbehälter oder dergleichen. Vgl. *Ibn Hischâm* ed. Wüstenf., I, S. ۳۳۹ Z. 14.

V, pag. 46 l. 4 ab inf. »الْيَمَانِي« leg. اليماني.

V, pag. 51 l. 4 ab inf. »يَصِفُ« et l. antepenult. »يَصِفُ« FL. Dies kann nicht in ein gegen Grammatik und Sprachgebrauch verstossendes »يُصَفُّ collecti sunt« verwandelt werden. Vielleicht ist zu schreiben يَصِيفُ: halten dort Sommerlager.

V, pag. 53 l. penult. »وَأَذْبِرُهَا« FL. Schr. وَأَذْبِرُهَا, Imperativ von أَذْبَرَ.

V, pag. 58 l. 10. Adde: L. 2 pro بِقَوْهَسْتَانِ FL. بِقَهْسْتَانِ codicum tenet.

V, pag. 60 l. 14. FL. Man kann nicht sagen, شَامٌ sei »forma minus probata pro شَامِي«. Sie ist eben so gut wie يَمَانِي für يَمَانِي; s. unten S. 283 Z. 6-8.

V, pag. 61 l. 7. »مَزْمَمَةٌ« FL. Schr. مَزْمَمَةٌ.

V, pag. 63 l. 13. FL. Das erste مِنْهَا verwandle ich in هُنَا, nicht das zweite.

V, pag. 63 l. 20 et 21. FL. Ich lese nicht so, sondern führe bloss die Lesart des Cod. A. an.

V, pag. 73 l. 4 ab inf. »الزاجر« leg. الزاجر.

V, pag. 81 l. 4 ab inf. FL. Nach den Originalwörterbüchern ist سَتَشْمُظْكُمْ mit Damma in der zweiten Sylbe des Verbums zu schreiben. »مَقْفَر« ist grammatisch unmöglich; entweder مَقْفَر, oder مَقْفَرًا — beide für مَقْفَرًا.

V, pag. 97 l. antepenult. »الجباج« FL. Schr. الجباج nach der gleich darauf folgenden Anweisung بالباء.

V, pag. 100 l. 8. FL. Hier ist das Komma nach eundi zu streichen.

V, pag. 106 l. 9. »فَيْرَج« FL. Dies giebt keinen Sinn; vielleicht steckt in dem Worte ein zweites Praedicat von قَنَازَهُ, etwa مَبْرَجَةٌ, aufgetürmte, d. h. thurmähnlich emporragende.

V, pag. 115 l. 12. »الشَّرَائِ« FL. Schr. الشَّرَائِ, Plur. von شَرَّارٍ.

V, pag. 117 l. 6 et 7. FL. Der zweite Halbvers ist unmetrisch oder wenigstens unvollständig.

V, pag. 122 l. 7. »أَجْوِيَّة« FL. Dies ist der Form nach (s. DE SACY *Gramm. ar.*, I, § 854) plur. fract. von جَوَاءَ als Singularis, oder durch Vermittlung von جَوَاءَ, als Pluralis von جَوَّ, Pluralis Pluralis von diesem.

V, pag. 126 l. 9. »بَالَعَتَايَيْنِ« leg. بِالْعَتَايَيْنِ.

V, pag. 127 l. 6 ab inf. »الكامل« Leg. الطويل.

V, pag. 127 l. 5 ab inf. »انْقَاء« Leg. انْقَاء.

V, pag. 127 l. 5 ab inf. »ضَرِطْ« FL. Schr. ضَرِطْ; denn لَكُمْ ist nicht etwa لَكُمْ, was die Grammatik nicht erlaubt, sondern لَكُمْ, zusammengesetzt aus dem, den Nachsatz von لَوْلَا einleitenden لَ und aus كَمْ in der Bedeutung von كَثِيرٌ; s. DE SACY *Anthologie grammaticale*, S. 10. Z. 5 u. 4 v. u., *Alfiya* ed. DIETERICI, S. 318 Z. 1 ff.

V, pag. 138 l. 10. »عَقُود« FL. Schr. عَقُود.

V, pag. 140 l. 6 ab inf. »الجبّو« FL. Schr. الجبّو oder الجبّوى ,
nomen act. von جبّوى. Davon wird richtig جبّى, wie Z. 7 v. u. statt
جبّى zu schreiben ist, abgeleitet. Bei FREYTAG steht جبّى, aber ohne
Teschdid, richtig unter جبّوى. WÜSTENFELD, *Register zu den geneal.*
Tab., S. 168 u. d. W. Forei', schreibt ebenfalls »Gijja Banu Forei''
(l. Bani).

V, pag. 141 l. 9. »وَدَمُونٌ وَتَرْكٌ وَسَابِلٌ« FL. Schr. ودمون وترك وسابل
وَدَمُونٌ, alles im Nominativ, durch و mit حاز verbunden.

V, pag. 143 l. 12. »الحارّة« FL. Schr. الحارّة ohne Teschdid; ebenso
Z. 21 und S. 144 Z. 9. Das Wort kommt von حار, nicht von حرّ.

V, pag. 144 l. 8 ab inf. »حازة« FL. Schr. حازة ohne Teschdid,
von حاز.

V, pag. 147 l. 1. »فِرَائِىٌّ« et »المُتَشَاجِعِىٌّ« FL. Schr. فِرَائِىٌّ und المُتَشَاجِعِىٌّ.

V, pag. 147 l. 2. »النَّاشِطَةُ« FL. Schr. الناشِطَةُ, d. h. اصحاب النُشَّاب ,
die Pfeilschützen.

V, pag. 150 l. 2. »الكامل« et »فِيدَنْعُ« FL. Schr. فِيدَنْعُ und السريع ,
als Fortsetzung der von بَيْنِ regierten Genitive.

V, pag. 153 l. 6 ab inf. »طَرِيفٌ غَرِبِىٌّ« FL. Schr. طَرِيفٌ غَرِبِىٌّ.

V, pag. 157 l. 16 et 17. FL. Meint das Lex. geogr. wirklich den von
Al-Bekrî citirten Vers Ar-Râ'i's, so hat es sich entweder nur an unrech-
ter Stelle, unter حَبِى statt unter حَبِى, auf ihn bezogen, oder unrich-
tig ein حَبِى als besondern Ort neben حَبِى aufgeführt.

V, pag. 158 l. 10. »بَرِيَا« FL. Schr. بَرِيَا: »welcher für seinen Vater
auf der Lauer stand.

V, pag. 158 l. 12. »صَنَنْتَ« leg. صَنَنْتَ.

V, pag. 158 l. 15. »لِسَاءَنَا« FL. Schr. لِسَاءَنَا, zusammengesetzt aus

der, den Nachsatz von **لَوْ** einleitenden Partikel **لَ** und dem Perfectum **سَاءَ** mit dem Suffix der 1. Pers. Pluralis.

V, pag. 158 l. 16. »سَوَاكُنْ« et »ذَوُ« FL. Schr. **ذِي سَوَاكُنْ** und **ذِي**.

V, pag. 160 l. 5 ab inf. FL. Nach Chwolson's Angabe hat auch der Petersburger Jakût wirklich **وَهُوَ هَابِطٌ**.

V, pag. 160 l. ult. Leg. **الاشعريين**.

V, pag. 169 l. 13. »insigne« leg. insignis.

V, pag. 187 l. 14. »عضاة« leg. **عَصَاة**.

V, pag. 215 l. 16. FL. Vielleicht ist der ganze Vers so zu schreiben:
حَدَّثَ مَرْزَةَ مِنْ حَضْرَمُوتَ مَرْيَةَ، ضَجَّوْجَ لَهَا مِنْهَا مَدَّرَ وَحَالِبَ.

V, pag. 215 l. 18. »انه« et »الشَّيْءُ« FL. Schr. **وَانْه** und **تَشَبَّهَتْ**.

V, pag. 215 l. 19. »فاناً« FL. Schr. **فَانْ**.

V, pag. 219 l. 20. FL. Hier müsste mein **تَسْمِيَتُهُ** wegen des Feminingeschlechts von **حَضْبِرَة** heissen **تَسْمِيَتُهَا**; aber offenbar ist mit Cod. Oxon. einfach **سَمِيَتْ** zu lesen.

V, pag. 226 l. 3. »نَقَبًا« FL. Dies ist nicht in **نَقَبَ**, wie es Z. 5 heisst, sondern entweder mit Beibehaltung des **ا** in **نَقَبَا**, Dualis in statu constructo, oder in **نَقَبَ** zu verwandeln. (Der Dualis steht in Ortsnamen bei Dichtern manchmal statt des Singularis). Dieser Nominativ ist das Subject von **تَرَامَى**.

V, pag. 226 l. 11. »ذَوَا« FL. Schr. **ذَوُو** oder mit redundirendem **ذَوَا**.

V, pag. 227 l. 8. »بَسْبِيلَ« FL. Schr. **بَسْبِيلَ**.

V, pag. 227 l. 9. »فَحَقَاءَ« FL. Schr. **فَحَقَاءَ**.

V, pag. 228 l. penult. »الثَّيَابَ« et »نُورَ« FL. Schr. **النُّورَ** und **النِّمَاتَ**.

V, pag. 245 l. 4. »مَنَارَ« FL. Schr. **مَنَارًا**.

V, pag. 246 l. 17. »حَمَرَى« FL. Schr. **حَمِيرَى**.

V, pag. 246 l. 5 ab inf. »الْكَمَامَ« FL. Wohl ohne Teshdîd **الكَمَامَ**: die Taubeninseln.

V, pag. 248 l. 5. »pro ^{ال}الخصمر bis l. ^{ال}الخصمير“ Leg.: pro ^{ال}الخصمر bis l. ^{ال}الخصمير.

V, pag. 251 l. 15-18. Fl. Die Verwandlung von لميس u. s. w. in تيمتيس oder تيمتيس scheint mir sehr gewagt, jedenfalls aber die Ableitung von Thintis aus einem تيمتيس unzulässig, da das Thi dieses und vieler andern afrikanischen Städtenamen der aegyptisch-berberische Feminin-Artikel ist.

V, pag. 253 l. 2 et 3. Fl. Um diesen gewiss richtigen Sinn herauszubekommen: »zwischen den beiden Hauptstädten der Mazraïten und eines Araberstammes der gewöhnlich al-Ohmûl genannt wird,“ muss zwischen ^{العرب}العرب und ^{جنس}جنس noch ein ^{من}من eingesetzt werden. Nach dem durch ^{العرب}العرب vollkommen determinirten ^{جنس}جنس könnte ^{الذين}الذين nicht fehlen.

V, pag. 257 l. 6 ab inf. »حايط من قصر“ Fl. Dies ist gewiss richtig. Das in den Text gesetzte ^{مر}مر ^{قصر}قصر kann nicht »convenienter legibus Grammatices“ bedeuten: » — est Orontes. Transit ad castellum“ (Z. 10-13), denn erstens ist ^{يمر}يمر nicht ^{مر}مر, und in der Prosa regiert ^{مر}مر in dieser Bedeutung immer ^بب oder ^{على}على.

V, pag. 261 l. 3. »^{المصخرة}المصخرة“ Fl. Das Substantivum ^{مصخرة}مصخرة kann nicht wie ein Adjectivum behandelt werden. Ist ^{المصخرة}المصخرة richtig, so wird ^{المصخرة}المصخرة septo inclusa zu lesen seyn; lapidosa könnte nur ^{المصخرة}المصخرة oder ^{المصخرة}المصخرة heissen.

V, pag. 264 l. 6 ab inf. »^{شبهها}شبهها“ Fl. Diese Lesart von Wüstenfeld ist nach den Zügen der Handschriften und nach dem Gebrauche des *Singularis* ^{الكناء}الكناء die gewiss richtige.

V, pag. 268 l. 3. Fl. Warum soll statt ^{الكنائج}الكنائج gelesen werden ^{الكنائج}الكنائج, da ja beide Wörter neben einander vorkommen? S. I, ۳۳۳ drittl. Z. Dagegen wird an der so eben angeführten Stelle ^{الكنائج}الكنائج in

الْكُنَابِج zu verwandeln seyn. Aus den hinsichtlich ihrer Bedeutung bekannten drei Namen الْكُنَيْج, الْكُنْبِج und الْكُنْيَبِج wird gefolgert, dass das ganz ähnliche الْكُنَابِج, d. h. das zu bestimmende nomen proprium, ebenfalls ein Wasser der Banû Ganî bedeute.

V, pag. 268 l. 18 et penult. »يَرْتَسِي« et »يَرْتَسِي« FL. Schr. يَرْتَسِي und يَرْتَسِي.

V, pag. 268 l. 19 et 20. »فَتَنَى دِينَ« FL. Schr. فَتَنَى دِينَ.

V, pag. 268 l. 20. »فَدَلَّت« FL. Schr. فَدَلَّت: »Welchen Religions- und Welthelden hat der Tod im Kloster Hanîna aufgesucht und wurde recht geführt!“ d. h. und fand ihn dort wirklich.

V, pag. 268 l. ult. »يَعْطَلت« FL. Schr. يَعْطَلت.

V, pag. 269 l. 3. »مَعْوِيَّة« FL. Schr. مَعْوِيَّة.

V, pag. 269 l. 18. »مَهْلَابِيل« FL. Wahrscheinlich مَهْلَابِيل.

V, pag. 271 l. 4 ab inf. »يَقَال« FL. Füge hinzu لَهَا.

V, pag. 273 l. 6 ab inf. FL. Um der Grammatik zu genügen, ist entweder, wie angegeben, رَجُلٌ — أَنْ, oder رَجُلًا — أَنْ zu lesen.

V, pag. 277 l. 5 FL. Diese Lesart gäbe حَوْضَاء, d. h. فُجَلَاء, eine schlechthin unarabische Form; wozu noch kommt, dass حَوْضَاء nichts als eine Nebenform von حَوْصَى (s. I, ۳۳۹ Z. 17-19), also gewiss حَوْصَاء zu lesen ist. Das بِالصَّم ist und bleibt ein alter Schreibefehler für بالصَّاد.

V, pag. 280 l. 14. FL. به جزم bedeutet, genau wie VERTH Supplem. S. 171 Z. 1-2 angegeben hat: »er sagt es mit Bestimmtheit aus, behauptet es apodiktisch.“ Das apodiktische Urtheil heisst daher bei den arabischen Logikern الْجَزْم. Gleichbedeutend ist به قطع.

V, pag. 287 l. 7. »عَنَم« leg. عَنَم.

V, pag. 287 l. 12. »وَاعِزَّة« FL. Schr. وَاعِزَّة, Genitiv, regiert von مَنْ.

V, pag. 287 l. 13. »يَعَالَى“ FL. Schr. نَعَالَى.

V, pag. 287 l. 14. »حَزُونَةٌ“ leg. حَزُونَةٌ.

V, pag. 287 l. 14. »وَالْمَتَاجِرُ الْعِظَامُ“ FL. Schr. Ge-
nitiv, regiert von ب.

V, pag. 289 l. 5 ab inf. »بَلَفَظَهُ“ leg. بَلَفَظَهُ.

V, pag. 297 l. 20 FL. Vgl. meine Anm. oben zu IV S. 423 Z. 14.

V, pag. 298 l. 13. »الْعَبَادَى“ FL. Schr. العَبَادَى ohne Teschdid; s.
CAUSSIN *Essai sur l'hist. des Arabes*, II, S. 136.

V, pag. 304 l. penult. »مَنْبَاتٌ“ FL. Schr. مَنْبَاتٌ.

V, pag. 305 l. 1. »وَمَسَاحِبٌ“ FL. Die Lesart وسكاب ist gesichert
durch den Kāmūs, der sich unter الْمَخْبِئَةِ desselben Wortes bedient.

V, pag. 305 l. 4. »أَنَّ أَطْلَالَ“ FL. Schr. mit dichterischer Verwand-
lung des Trennungs-Alif in ein Verbindungs-Alif لَّنْ أَطْلَالَ.

V, pag. 305 l. 4. »وَسَاقَهَا“ FL. Das وشاقها des Textes ist richtig,
und das folgende تَفَرَّقْنَا als dessen Subject تَفَرَّقْنَا zu lesen: »und dass
unsre Trennung sie mit Sehnsucht erfüllt hat.“

V, pag. 305 l. 10. »تَحْلِيلُ أَجْزَالِ“ FL. Schr. تَحْلِيلُ أَحْزَالِ statt
تَتَحَلَّلُ.

V, pag. 305 l. 4 ab inf. »الْمَأَى“ FL. Schr. الْمَأَى.

V, pag. 306 l. 7. »خَيْرَاءُ“ FL. Schr. خَيْرَاءُ.

V, pag. 320 l. 2. »تَدَمَّنِ“ FL. Schr. تَدَمَّنِ.

V, pag. 320 l. 4. »قُطَالٍ“ FL. Schr. قُطَالٍ, als Singularis, wie aus
مَنْدَجِي erhellt.

V, pag. 322 l. 18. »خَرَعَانَكْتَ“ FL. Dies ist trotz des المهملة
I, ٣٤٨ Z. 7, gewiss nur ein alter Schreibfehler für خَرَعَانَكْتَ, da in

einem so ächt persischen Worte ein ع ja gar nicht möglich ist.

V, pag. 325 l. 15. »جَاوَزَتْ عَيْبَرُهَا« FL. Schr. »جَاوَزَتْ غَيْرُهَا« da ihre Karawane ja schon über al-Chirnik hinaus ist."

V, pag. 325 l. 4 ab inf. »النَّجَاء« FL. Schr. النَّجَاء, wozu als Adjectivum اللَّائِنُفِ kommt. نَجَاءٌ, von Kameelen, Karawanen und dergl. gesagt, bedeutet schneller Lauf, wie نَاجِيَةٌ von einem schnell laufenden Kameelweibchen gebraucht wird. S. *Makkari*, I, ٩٣٩, vorl. Z., ٩٣. Z. 2.

V, pag. 332 l. 16. »ظَاهِرِينَ« leg. ظَاهِرِينَ.

V, pag. 333 l. 19. »وَقَبِيلُ« sc. prius. FL. Dies ist allerdings mit Wüstenfeld in وَقَبِيلُ zu verwandeln.

V, pag. 338 l. 1. »الْكَامِلُ« FL. Schr. السَّرِيع.

V, pag. 353 l. 12. »نَحْلُ« FL. Das Versmass verlangt تَسْتَحْلُ.

V, pag. 354 l. 10 et 11. FL. Aus einem Hefte von Wüstenfelds Abschrift des معجم البلدان sehe ich, dass nach قَرَى das Wort مَكَّة ausgefallen ist, nach dessen Wiederherstellung das Uebrige vollkommen passt, wiewohl bei Wüstenfeld selbst für مَرَّ الظَّهْرَانِ geschrieben ist بَوَادٍ مِنَ الظَّهْرَانِ.

V, pag. 368 l. 20, 22 et l. ult. »ولا تَجْرِي« et »ولا يَجْرِي« et »ولا يَجْرِي« FL. Ich weiss nichts von der auf der folgenden Seite Z. 9-11 diesem ولا يَجْرِي gegebenen Bedeutung und halte für die richtige Lesart ولا تَحْدَدُ oder vielmehr تَحْدَدُ : »ولم« aber es (dieses Land, اَرْض) ist nicht näher bestimmt."

V, pag. 369 l. 3. FL. Das خَمَّوْر des Oxf. Jâqût ist neben خَمَّوْر eine auch von den arabischen Originalwörterbüchern angegebene Form.

V, pag. 369 l. 4-6. FL. Zu dieser Verwerfung aller der oben aufgeführten Formen sind wir nicht berechtigt.

V, pag. 378 l. penult. »بَسْبَبُ« FL. Schr. سَبَبُ.

J. Fl.
Litzig
596.

V, pag. 379 l. 4. »جَزَاءُ« FL. Schr. جَزَاءُ.

V, pag. 379 l. 4. »كَاذِبُ« FL. Schr. ذَا ذَنْبٍ, nicht كاذِب, was ja gegen alle Grammatik wäre.

V, pag. 379 l. 5. »سَوَا رَضَهُ الْبَنِيَانُ« FL. Schr. سَوَا رَضِيَ الْبَنِيَانُ.
S. *Arab. Prov.* ed. FREYTAG, I, S. 280, und III, pars posterior, S. 434
Z. 1-5. سَوَا ist die magrebinische Schreibart für سَوَى.

V, pag. 379 l. 8. »وتصنعون« FL. Schr. وتصنعون.

V, pag. 379 l. 9. »لَبَنِيَّتُهُ« FL. Schr. لَبَنِيَّتُهُ, Nachsatz von لَوْ: »so hätte ich es gebaut.«

V, pag. 381 l. 6 ab inf. »صِرْفَهَا« FL. Schr. صِرْفَهَا.

V, pag. 386 l. 20 et 21. FL. Das etymologische Verhältniss ist gerade umgekehrt: das Wort ist mit der Sache selbst aus dem Morgenlande nach Italien gekommen.

V, pag. 390 l. 2. »خَيْفًا« FL. Schr. خَيْف.

V, pag. 390 l. 3. »وَحُبُوطٌ« leg. وَحُبُوطٌ.

V, pag. 390 l. 5. »ذَى« FL. Schr. ذَا.

V, pag. 390 l. 8. »يَرْسُولُ« FL. Diese defective Schreibart für يَا رَسُولَ ist häufig und braucht nicht in diese letztere verwandelt zu werden.

V, pag. 393 l. 7. »الثَّلَاثَةُ« FL. Schr. ثَلَاثَةٌ.

V, pag. 398 l. 13. »دَارَ أَبِجَرْدٍ« Leg. دَارَ أَبِجَرْدٍ.

V, pag. 408 l. penult. »مُسْرَفَانِ« et »مُسْرَفَانِ« FL. Schr. مُسْرَفَانِ
und مُسْرَفَانِ.

V, pag. 408 l. ult. »مُطَيَّقًا« FL. Schr. مُطَيَّقًا.

V, pag. 409 l. 6 ab inf. »انساب« et »cognatorum« FL. Beide sind zu streichen. Das ذَلِكِ I, ٣٨٣ Z. 14, bezieht sich bloss auf das Wort الشَّجَرَةُ in دَارَ الشَّجَرَةِ: »das Haus des Stammbaumes« d. h. der Angehörigen dieses Stammbaumes.

im Himmel denken, die oft schlechthin الموح genannt wird; s. Sur. 85 v. 22, und dazu Beidāwī. Von der ungeheuern Grösse dieser Tafel heisst es, sie sei so lang wie die Strecke zwischen Himmel und Erde, und so breit wie der Raum zwischen Osten und Westen; s. (VON HAMMER) *Rosenöl*, 1. Bändchen, S. 2 Z. 1-4.

V, pag. 516 l. 22-25. FL. Hanc conjecturam nunc ipse damno. Verum est مِمْبَاهُ أَعْدَانِ i. q. أَعْدَانِ مِمْبَاهُ aquarum perennium; conf. supra pag. 270 l. 17-19.

V, pag. 521 l. 8-11. FL. Der Vermuthung, الدِيدْبَان sei in الدِيدْبَان zu verwandeln und dies dann = دِيدْبَان, steht entgegen, dass دِيدْبَان das arabisirte persische دِيدْبَان, Wächter, Wache, Wachposten, Vortrapp, ist. Der Name der Stadt kommt vielleicht von ihrem Ursprung oder ihrer militärischen Bestimmung her.

V, pag. 526 l. 8. »الدَّيْرَاتُ« FL. Dies wäre zu den neuern Pluralformen الدَّيْرَةُ und الدَّيْرَاتُ noch eine dritte hinzu; aber ROBINSON hat stets Deirât ohne Artikel, also دَيْرَات.

V, pag. 530 l. 15. FL. Die Petersburger Handschr. hat nicht دِيرَ أَحْوِشَا, sondern nach Chwolsons Versicherung أَحْوِشَا دِيرَ, weswegen ich und Chwolson دِيرَ أَحْوِشَا vermuthen, wozu auch الكَمِيس als Erklärung passt, wogegen dem أَحْوِشَا entsprechen würde الكَمِيس, wie allerdings die Berl. Handschr. hat. — Z. 12 und 13 sind die Worte »s. potius munimentum, ar. الْحَصْنُ« zu streichen.

V, pag. 536 l. 6 et 7. »el-Barāmus«. FL. Ursprung und Bedeutung dieses Wortes scheinen ganz anderswo zu liegen. MACRIZI, *Geschichte der Copten*, ed. WÜSTENF. S. ٣٧ Z. 2 hat neben الصوم الكبير ein البَرَمُولَات, was er als Name derjenigen Art mönchischen Fastens erklärt, wo die Enthaltung von Speise und Trank bis zum Aufgange der Sterne fortgesetzt wird. Die zu Wüstenfelds Uebersetzung S. 88 von Seyffarth und mir versuchte Ableitung des Wortes aus dem Coptischen ist verunglückt. Schon SCHNURRER *Bibliotheca arabica* S. 298, erklärt بِيرَامُون

Z. 4 (vgl. الصوم الكبير Z. 2) richtig durch παραμονή, vigilia, Vortag (veille) eines grossen kirchlichen Festes, wo gefastet wurde, = باراموني, wie es S. 299 Z. 2 und 3 und Eutychiei Annales, I, pag. 522 l. 7 heisst. Nichts anders nun ist offenbar jenes بريمولات, mit der gewöhnlichen Verwandlung des n in l und arabischer Pluralendung, während Barâmus durch Zusammenziehung zunächst aus dem Genitiv παραμονής entstanden scheint.

V, pag. 542 l. 7. »هنا« leg. هُنا.

V, pag. 542 l. 13. »بالقوية« Fl. Schr. يَأْلُقُونَهُ, wie S. 568 Z. 17: sie gewöhnten sich daran, d. h. sie wurden durch häufigen Besuch des Klosters da ganz heimisch.

V, pag. 542 l. 16. »دعمي« et »سكلي« Fl. Schr. يَغِيثِي und يَسْكِلِي.

V, pag. 543 l. 3. »كالمرق« Fl. Nach al-Bekrî's Texte S. 542 Z. 11 in كالمَرَقِب zu verwandeln. Umgekehrt ist der Text der Verse bei al-Bekrî S. 542 Z. 15 und 17 aus dem bei Jâkût S. 542 Z. 4 und 5 zu berichtigen. S. 542 Z. 17 ist für قَفَر wohl قَفَرٌ zu schreiben.

V, pag. 543 l. 7 ab inf. »يَشْتَبِ« leg. يَشْتَبِ.

V, pag. 544 l. 20 et 21. »المأشوش« petulantia. Fl. Mir scheint das Wort vielmehr von مَشَش, arab. مَسَس, herzukommen. Der Form nach würde am nächsten liegen مَشَشٌ mit Kamez impurum in der ersten Sylbe: contrectator, palpator (im Syrischen soll مَشَمٌ nach Cast.-Mich. bedeuten grunniens, porcus), während man ein Abstractum in der Bedeutung des arab. مَسَاس, contrectatio mutua, erwarten sollte.

V, pag. 545 l. 1 et 2. Fl. Hinsichtlich des Wortes رَقَّة war auf I, ٤٧١ Z. 2 und 3 zu verweisen; vgl. die Anmerkung zu I, ٤٣٢ Z. 2 (V, p. 550 und 551) und Kosg. Chrestom. arab. S. 108 Z. 4 und vorl. Z.

V, pag. 545 l. 9. »ديارات« leg. دِيَارَات.

V, pag. 545 l. 12. »المنفرجون« Fl. Schr. المنفَرَجُون, wie die Petersb. Handschr. hat, s. Z. 17.

V, pag. 547 l. 8 ab inf. »تَسْوِقُوهُ« FL. Dies ist nicht in تَسْوِقُوهُ, sondern in تَشْوِقُوهُ zu verwandeln: und sie drückten ihre Sehnsucht darnach (in Versen) aus; vgl. *The history of the Almohades* ed. Dozy S. ٧٥ Z. 1, *Makkarî*, I, S. ٩٢٥ vorl. Z. Dieselbe Construction des Wortes تشويق mit dem Acc. folgt gleich darauf S. ٩٢٩ Z. 2.

V, pag. 547 l. 6 et 5 ab inf. FL. Es ist nichts ausgefallen; هـ geht auf الزندور, was als Stadtname generis feminini ist.

V, pag. 548 l. 9. FL. Für الزندور ist الزندور ohne و zu lesen, da es das Praedicat des vorhergehenden المشهور المعروف ist. Gegen Schâbuschtî's الزندور sagt Jakût, das allgemein anerkannte Richtige sei in dieser Verbindung الزندور, eine Stadt neben Wâsit u. s. w. Und so wird auch in dem von ihm als Beleg angeführten Verse des جَحْظَةَ (so ist der Name zu schreiben; s. Suppl. Annot. zu Abulmahâsin S. 53 und 97) und in dem Verse des Abunnuwâs Z. 18 الزندور zu lesen seyn. Dann fallen die Worte Z. 14 und 15: »Perperam — 4 a f.« hinweg.

V, pag. 548 l. 17. »العناب« leg. العنب.

V, pag. 548 l. 19. »طَلَا« FL. Schr. ظَلَّ. Der Dichter will »den Saft der Reben im Schatten der Reben« trinken.

V, pag. 550 l. 8 et 4 ab inf. »الجزيرة« FL. Schr. الجزيرة, von الجزيرة, Mesopotamien, s. I, ٢٥٣ Z. 11 ff., und Lubb-al-lubâb u. d. W. الجزيرى — الشغور الجزيرة sind die nach dem griechischen Gebiete hin liegenden Gränzorte Mesopotamiens.

V, pag. 551 l. 9. »صَمًا« leg. صَمًا.

V, pag. 551 l. 21. »البقرة« leg. البقرة.

V, pag. 552 l. 11. »الطوانة« FL. Schr. الطوانة, da der Stadtname, obwohl ein fremder, doch den arabischen Artikel hat, durch welchen jedes Singularnomen ohne Ausnahme Triptoton wird.

V, pag. 558, l. 8 ab inf. Fl. الغاية ist in solcher Verbindung immer nur *Zeitziel*, *letzte Zeit*, wie in dem häufigen الغاية الى هذه, bis zu dieser letzten Zeit, d. h. bis auf die Gegenwart.

V, pag. 558 l. 4 ab inf. »انعم صاحبا علقمة« Fl. Schr. انعم صباحا. علقمة, wie das Versmass verlangt, ist ein ترخيم des Vocativs علقمة; s. DE SACY *Gramm. arabe*, II, § 175.

V, pag. 558 l. antepenult. »غيرهم« Fl. Schr. غيرهم.

V, pag. 562 l. 5. »excubiae« Fl. Vielmehr locus oder statio excubiarum, nämlich ein Wachtthurm, specula, wie er nachher beschrieben wird.

V, pag. 562 l. 10. »هو الدير« Fl. Schr. هذا الدير.

V, pag. 563 l. 1. »كما« Fl. Schr. لهما.

V, pag. 563 l. 10. »يُكَنَس« Fl. Schr. يُكَنَس.

V, pag. 564 l. 4 et 5. Fl. جَمِيد ist das arabisirte pers. کُندِش oder کُندِش.

V, pag. 564 l. 10. »الطَّيِّبَة« Fl. Schr. طَيِّبَة, stets ohne Artikel.

V, pag. 566 l. 4. »حاشته« Fl. Schr. جاء فيه.

V, pag. 567 l. ult. »مَغْبِثًا« Fl. Schr. مغبثا, von غاث med. Vav.

V, pag. 568 l. 5. »وعمره« Fl. Schr. وعمره ohne Teschdid, übereinstimmend mit dem nom. act. der 1. Form عمار.

V, pag. 571 l. 3. »هوى« Fl. Schr. هوى.

V, pag. 577 l. 6 ab inf. »مریم« Fl. Schr. مریم.

V, pag. 585 l. 10. »حارة« Fl. Das Teschdid ist zu streichen; s. die Anmerkung oben zu V, S. 143 Z. 12.

V, pag. 585 l. ult. »vocata« leg. vocatis.

V, pag. 598 l. 16. »فكار« Fl. Schr. مكار, des Reimes wegen statt مكارا.

- V, pag. 599 l. 18. »بَخَالَةً“ FL. Schr. بَخَالَةً.
- V, pag. 608 l. antepenult. »أَنْفًا“ FL. Schr. أَنْفًا.
- V, pag. 608 l. penult. »ذِيَال“ FL. Schr. ذِيَال.
- V, pag. 609 l. 13. »تَنْمَاعِي“ FL. Schr. تَنْمَاعِي: »sie wetteifert mit Halif und A'jār“ d. h. erhebt sich zu gleicher oder fast gleicher Höhe wie sie; s. DE SACY *Chrestom. ar.* II, S. 322 Anmerk. 2.
- V, pag. 611 l. 4 ab inf. »أَرَمُ“ FL. Schr. أَرَمُ.
- V, pag. 611 l. antepenult. »keinen“ leg. keinem:
- V, pag. 612 l. 17. »الوصوف“ leg. الموصوف.
- V, pag. 615 l. 1 et 5. »Hagāzi“ leg. Higāzi, arab. الحجاز.
- V, pag. 616 l. 20. »P. 115 l. 7. Pro أَظْرَبَ leg. أَظْرَبَ Haec delenda sunt; conf. VI, pag. 171 ad IV, pag. 115.

VI, pag. 12. Adde I, ١٥. l. 4 ab inf. »وساوة“ leg. وسَاوَةٌ, coll. VI pag. 16 et 109.

VI, pag. 104 l. 2. »II“ leg. III.

ENTSAUERT
PAL 11/2018

ENTSAUERT
PAL 11/2018

D: De 5669 (6)

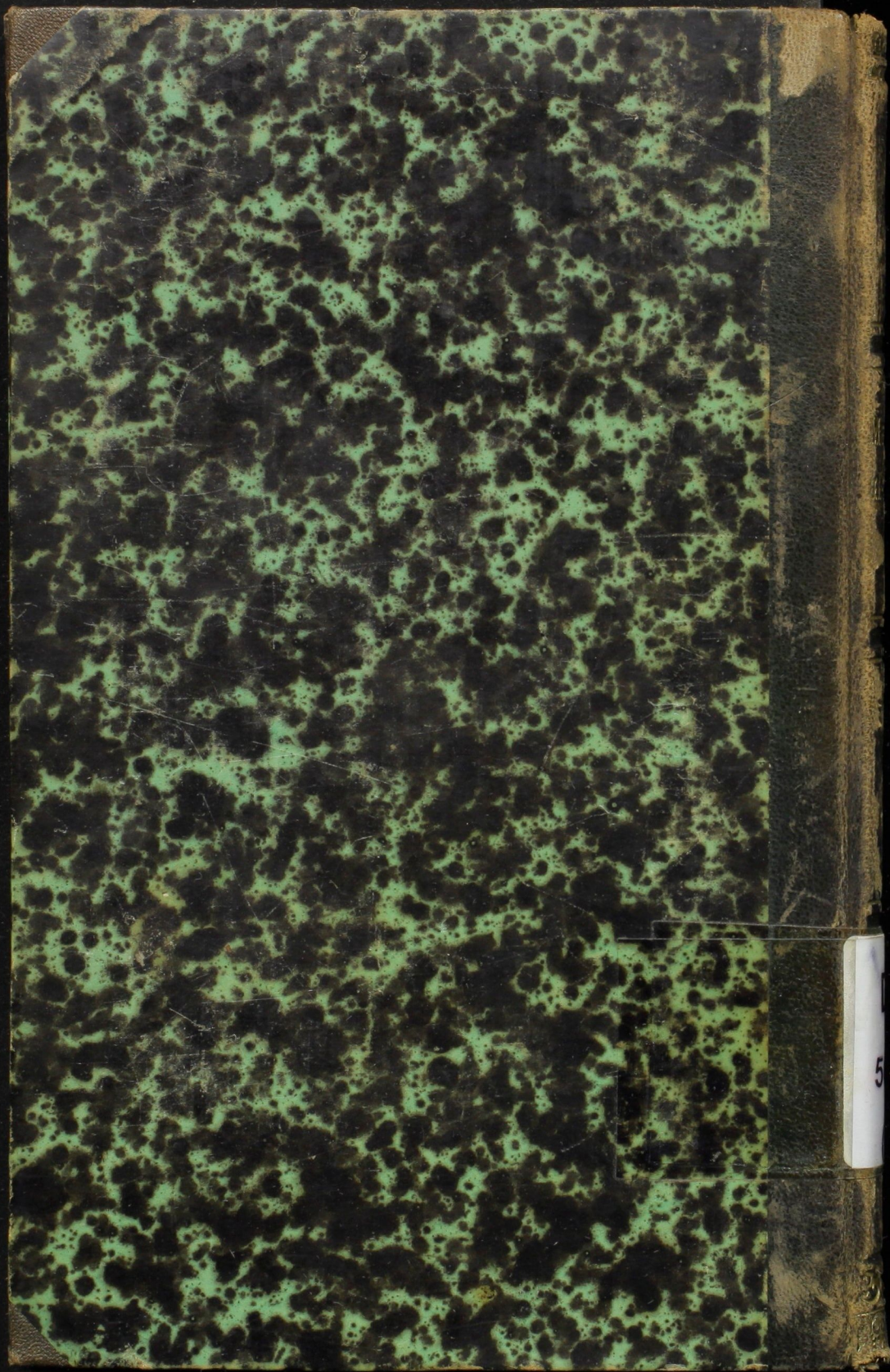
ULB Halle

001 029 371

3/1

Nur für den Lesesaal

LEXICON GEOGRAPHICUM,

CUI TITULUS EST,

مراصد الاطالع
علي اسماء الامكنة والبقاع

TOMUS SEXTUS,

CONTINENS

ANNOTATIONEM

IN LITERAS ر - ي.

LUGDUNI BATAVORUM,

APUD E. J. BRILL,

ACADEMIAE TYPOGRAPHUM.

MDCCCLXIV.

HEINRICH THORBECKE

